

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

2012-2018 YILLARI ARASINDA YAŞANAN ULUSLARARASI GÖÇLERİN TÜRKİYE'DEKİ SUÇ ORANLARINA ETKİSİ: ÇANKIRI ŞEHRİ ÖRNEĞİ

Tarık ARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. BARIŞ TAŞ

Çankırı-2021

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

2012-2018 YILLARI ARASINDA YAŞANAN ULUSLARARASI GÖÇLERİN TÜRKİYE'DEKİ SUÇ ORANLARINA ETKİSİ: ÇANKIRI ŞEHRİ ÖRNEĞİ

Tarık ARSLAN

ORCID: 0000-0001-7008-0905

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. BARIŞ TAŞ

Çankırı-2021

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ v
TEZ KABUL VE ONAY vi
ÖNSÖZ vii
ÖZET viii
ABSTRACT ix
KISALTMALAR x
TABLO LİSTESİ xi
ŞEKİL LİSTESİ xii
ŞEKİL LİSTESİ xiii
FOTOĞRAF LİSTESİ xiv
HARİTA LİSTESİ xv

GİRİŞ 1

BÖLÜM 1: SUÇ OLGUSU 8
1-1- Suç ile ilgili kavramlar 10
1-2- Suç olgusunun tarihsel gelişimi 12
1-3- Suçların sınıflandırılması 15
1-4- Suç teorileri 19
1-5- Farklı toplumlarda suç algısı 23
1-6- Farklı toplumlara göre suçun toplumsal ve kanuni boyutları 29
1-7- Suçun ortaya çıkmasında zaman ve mekânın rolü 45
1-8-Suç ve göç arasındaki ilişkiler 53

BÖLÜM 2: GÖÇ OLGUSU 61
2-1-Göç olgusunun tarihsel gelişimi 68
2-2-Göçlerin sınıflandırılması 70
2-3- Göçlerin nedenleri 77
2-3-1-Ekonomik nedenler 79

2-3-2- Sosyal, siyasal ve psikolojik nedenler 81
2-3-3- Doğal nedenler 83
2-4-Göçlerin genel sonuçları ve etkileri 87
2-4-1- Göçlerin etki boyutu 88
2-4-2- Göçlerin olumlu ve olumsuz sonuçları 89
2-4-3-Göç ve güvenlik 95
2-5-Uluslararası göçlere kavramsal ve analitik bakış 97
2-6- Uluslararası göç kuramları 100
2-7-Uluslararası göçler ve Türkiye 107
2-7-1-Tarihsel gelişim ve politikalar 112

BÖLÜM 3:ŞEHİR, GÖÇ VE SUÇ: ÇANKIRI ÖRNEĞİ 121
3-1- Çankırı şehrinin coğrafi özellikleri 122
3-1-1- Çankırı şehri fiziki coğrafya özellikleri 125
3-1-2- Çankırı şehri beşeri coğrafya özellikleri 128
3-2- Çankırı şehrinde suçlar 135
3-3- Çankırı şehrinde yabancı vatandaş suçları 143
3-4-Çankırı ili ve Çankırı şehrinde 2012-2018 yılları arasında işlenen suçların genel değerlendirmesi 149

SONUÇ VE ÖNERİLER 158

KAYNAKÇA 164

ÖZGEÇMİŞ 185

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım 2012- 2018 Yılları Arasında Yaşanan Uluslararası Göçlerin Türkiye'deki Suç Oranlarına Etkisi: Çankırı Şehri Örneği adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

….. / … / 2021

İmza

Tarık ARSLAN

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tarık ARSLAN tarafından hazırlanan Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım 2012-2018 Yılları Arasında Yaşanan Uluslararası Göçlerin Türkiye'deki Suç Oranlarına Etkisi: Çankırı Şehri Örneği başlıklı bu çalışma, [Savunma Sınavı Tarihi] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliği/oy çokluğuyla] başarılı bulunarak jürimiz tarafından Coğrafya Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Danışman : Prof. Dr. Barış TAŞ İmza: **……..**

Üye : Prof. Dr. Osman GÜMÜŞÇÜ İmza: **……...**

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Evren ATIŞ İmza: **……...**

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../ 201.. tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Erol KARCI

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Uluslararası göçler, çağlar boyunca çeşitli nedenlerle ortaya çıkmış ve birçok insanın yer değiştirmesine neden olmuştur. Göçlerin ortaya çıkış sebepleri, etkileri ve sonuçları büyük kitleleri etkilediğinden ve mekân üzerinde çok fazla değişiklik meydana getirdiğinden dolayı araştırmacılar tarafından göz ardı edilmeyen bir inceleme konusu olarak karşımıza çıkmıştır. Göçlerle birlikte toplumsal, sosyal, ekonomik dengesizliklerin ortaya çıkması en fazla suç olgusuyla ilişkisinin incelenmesine sebebiyet vermiştir. Türkiye'nin son yıllarda kitlesel bir göçe maruz kalması güvenlik, suç, tehdit gibi kelimelerin daha çok telaffuz edilmesine neden olmuştur. Bu tez çalışması göç ve suç arasındaki bağlantıyı; Çankırı şehri özelinde ve yabancı uyruklu vatandaşların dâhil oldukları suçları belli dönem aralığında inceleyerek açıklamaya çalışmaktadır. Çalışmanın; bu konu ve kapsamlar ile ilgili araştırmalara katkı sağlayacağını düşünmekteyim. Ayrıca sonraki dönemlerde uluslararası göç ve suç arasındaki bağlantının farklı çalışmalarla netleştirilmesi; bu tez çalışmasını daha anlamlı hale getirecektir.

Araştırma sadece benim değil, pek çok kişinin emeği sayesinde gerçekleştirilebilmiştir. Bu nedenle burada başta araştırma konusunu öneren, araştırmamın her aşamasında beni izleyen, destekleyen ve yönlendiren hocam Prof. Dr. Barış TAŞ hocama, görüş ve önerileri ile önemli katkılarda bulunan ve bana her daim zaman ayıran Prof. Dr. Emre Şahin DÖLARSLAN ve Prof. Dr. Ahmet KİBARÇETİN hocalarıma şükranlarımı sunarım. Ayrıca çalışmamın her aşamasında desteğini hissettiğim, zorlayıcı koşullarda bile bana olan güvenini ve inancını yitirmeyen Sn. Meltem KUŞAK'a; mesleki tecrübesini benden esirgemeyen değerli meslektaşlarım Sn. Akif YILDIRIM ve Sn. Mustafa GÜR'e teşekkürü borç bilirim. Son olarak varlıklarıyla bana her zaman destek olan değerli ailem ve canım oğlum Cemal Alp'e anlayışlarından dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

Tezin Başlığı: 2012- 2018 Yılları Arasında Yaşanan Uluslararası Göçlerin Türkiye'deki Suç Oranlarına Etkisi: Çankırı Şehri Örneği

Tezin Yazarı: Tarık ARSLAN

Danışman: Prof. Dr. Barış TAŞ

Anabilim Dalı: Coğrafya

Tezin Türü: Yüksek Lisans

Kabul Tarihi:

Bu çalışma 2012-2018 yılları arasında Çankırı Şehrinde yaşanan uluslararası göçlerin suç oranlarına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda öncelikle konu ile ilgili araştırmalar incelenmiş ve elde edilen bilgiler ışığında çalışmanın teorik kısmı oluşturulmuştur. Çalışma alanına genel bir çerçeveden bakılarak coğrafi konumu beşeri ve fiziki açıdan ele alınmıştır. Araştırılan bölgenin özelliklerine bakılarak dış göç üzerindeki çekiciliği sorgulanmaya çalışılmıştır. Çankırı şehrindeki suç sayıları ve türleri Türk vatandaşları ve yabancı uyruklu vatandaşlar olarak ayrılarak incelenmiştir. Bu ayrımda suç oranlarındaki değişim sorgulanmıştır.

Çalışma sonucunda uluslararası göçlerin araştırılan bölgede 2012-2018 yılları arasında suç türlerini çok değiştirmediğini fakat suç oranlarındaki artışın belirlenen yıllarda hızla arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suç, Uluslararası Göç, Çankırı Şehri

ABSTRACT

Thesis Title: Experienced between the years 2012- 2018 International Crime Rate in Turkey of the Impact of Migration: The Case of Çankırı City
Author: Tarık ARSLAN

Supervisor: Prof. Dr. Barış TAŞ

Department : Geography

Thesis Type: Master's Thesis
Acceptance Date :

This study aims to examine the impact of international migration in Çankırı between 2012-2018 on crime rates. In this context, firstly the researches on the subject were examined and the theoretical part of the study was formed in the light of the obtained information. By looking at the field of study from a general perspective, its geographical location is handled in human and physical terms. The attractiveness of the region on external migration has been tried to be questioned by looking at the characteristics of the region studied. The number and types of crimes in Çankırı city were analyzed by dividing them into Turkish citizens and foreign nationals. In this distinction, the change in crime rates has been questioned.
As a result of the study, it was determined that international migrations did not change the types of crime much between 2012-2018 in the region studied, but the increase in crime rates increased rapidly in the specified years.

Keywords: Crime, International Migration, Cankiri City

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
Cm.	Santimetre
Der.	Derleyen
E.T.	Erişim Tarihi
Km.	Kilometre
Km²	Kilometre kare
Kg/m2	Kilogram/ metrekare
m.	Metre
Mad.	Madde
M.S.	Milattan Sonra
OAU	Afrika Birliği Örgütü
S.S.C.B	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.C	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNCHS	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
y.y	Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 1: Beyin Göçünün Yararları ve Zararları	76
Tablo2: Göç Araştırmaları için Alternatif Tablo	79
Tablo3: Sayılarla Çankırı	133
Tablo4: 2010-2011 Merkez ilçe tarım ürünleri değerlendirmesi	134
Tablo 5: Çankırı T.C. Vatandaşlarının 2009-2017 Yılları Arasında İl ve Şehir Bazında Suç Sayıları	137
Tablo 6: Yabancı Uyruklu Vatandaşların 2012-2018 Yılları Arasındaki Çankırı İl ve Şehir Bazında Suç Sayıları	146
Tablo 7: T.C. Vatandaşları ve Yabancı Uyruklu Vatandaşların 2009-2017 Yılları Arasındaki İl Bazında Toplam Suç Sayıları	151

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No	Sayfa
Şekil 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	50
Şekil 2: Zorunlu Göçün Tipolojisi	74
Şekil 3: Yaşanılan Göç ve Göç Edilecek Yerdeki Faktörler ve Araya Giren Engeller	102
Şekil 4: Çankırı Şehrinin Mekânsal Gelişimi	129
Şekil5: Çankırı Şehrinin Eğitim Durumu 2010-2011 (% Olarak)	131
Şekil 6: T.C Vatandaşlarının 2009-2017 Yılları Arasında İl Bazında Suç Sayıları	138
Şekil 7: T.C Vatandaşlarının 2009-2017 Yılları Arasında İl Bazında Suç Sayıları Değişim Eğrisi	139
Şekil 8: Çankırı Şehri T.C Vatandaşlarının 2009-2017 Yılları Arasındaki Suç Sayıları	139
Şekil 9: Yabancı Uyruklu Vatandaşların 2012-2018 Yılları İl Geneli Dâhil Olduğu Suç Sayıları	146
Şekil 10: Çankırı Şehri Yabancı Uyruklu Vatandaşların 2012--2018 Yılları Arasındaki Suç Sayıları	147
Şekil 11: Çankırı Yabancı Uyruklu Vatandaşların 2012-2018 Yılları Arasındaki İl ve Şehir Bazında Suç Sayıları Karşılaştırması	148
Şekil 12: Çankırı T.C. Vatandaşlarının 2009-2017 Yılları Arasındaki İl ve Şehir Bazında Suç Sayıları Karşılaştırması	150

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No	Sayfa
Şekil 13: 2009-2018 Yılları İl Geneli Yabancı Uyruklu ve T.C. Vatandaşların Toplam Suç Sayıları	151
Şekil 14: 2009-2017 Yılları Arası il Geneli T.C ve Yabancı Uyruklu Vatandaşların Suç Sayıları Karşılaştırması	154
Şekil 15: 2009-2018 Yılları İl Geneli Yabancı Uyruklu ve T.C. Vatandaşların Toplam Suç Sayıları Değişim Eğrisi	154

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf No	Sayfa
Foto 1: Grönland Adası'nda buzulların erimesiyle oluşan sular	85
Foto 2: 1992-2002 yılları arasında Grönland adasında görülen erime	85

HARİTA LİSTESİ

Harita No	Sayfa
Harita1: Çankırı'nın Konumu	124
Harita 2: Çankırı İli Fiziki Haritası	125

GİRİŞ

Göç, basit olarak insanların yer değiştirme hareketi şeklinde tanımlanır. Göç olgusu birçok faktörden etkilendiği için sadece mekân üzerinde bir sonuç oluşturmamaktadır. Göçün, ekonomik, sosyolojik, kültürel, psikolojik etkilerinin söz konusu kavramın temel bileşenleri olması nedeniyle; kavram çerçevesinde belirli bir sınır çizmek ve kesin tanımlamalar yapmak çok güç hale gelmektedir. Uluslararası göçlerin Çankırı özelindeki yansımasını suç olgusu çerçevesinde ele alan bu tezde, uluslararası göçler ile göç edilen yerdeki suçlar arasındaki ilişkiler coğrafi bakış açısıyla ele alınmaya çalışılmıştır.

Göç, insanlık tarihi kadar eskidir. Göç olgusu, insan varlığının doğal bir sonucudur ve tarih süresince nedenleri değişiklik gösterse de her zaman var olmuştur. İnsanlar, daha iyi yaşam koşulları keşfetmek için doğası gereği her zaman hareket halinde olmuşlardır. İlk insanların göç etme amacı beslenme ve daha iyi koşullarda barınma olurken; tarıma geçilmesiyle birlikte, verimli topraklara ulaşma kaygısı göç hareketinde daha ön planda olmuştur. Savaşlar, ülke içi karışıklıklar, doğal afetler ve ülkelerin ekonomik düzeylerinin farklı olması, günümüzdeki göçlerin tetikleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Akkaya, 2019). Göçler sadece göçe katılanları değil göç ettikleri çevreleri ve insanları da etkilemektedir (Bezen Tozkoparan , 2017, ss. 2185-2198) .

Günümüzdeki göçlerin geçmişteki göçlerle nedensellik açısından benzerlik göstermesi kaçınılmazdır. Fakat günümüzde insanlar artık diğer insanlar tarafından keşfedilen ve yerleşilmiş bölgelere göç etmektedir. Bu alanların siyasi, politik, doğal, beşeri tüm coğrafyası hakkında teknoloji sayesinde bilgi sahibi olabilmekte ve gittikleri bölgelerde ne imkânlarla karşılaşabileceklerini tahmin edebilmektedirler. Bir diğer ifadeyle insanlar imkânlar ve sınırlılıklar hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu gelişme günümüzde göçlere yeni bir nitelik kazandırmıştır. Tarihte ilk yapılan göç hareketlerinde yerli göçmen kavramlarıyla karşılaşmak çok güçtür. Geçmişte, mekâna gelen iki yabancı topluluğun yaşama zorluklarından ve çatışmalarından bahsedilmekteyken günümüz göçlerinde göçmenin yerel mekân ile uyumu, çatışmaları devreye girmektedir.

Göçlerin insanlar üzerindeki etkileri de çeşitlenmiştir. Böylece karmaşık olan göç daha da karmaşıklaşmıştır. Bu kapsamda Türkiye, coğrafi konumunu nedeniyle; özellikle uluslararası göçlerde, önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye, önemli bir geçiş noktası olması itibariyle göç konusunda en çok tartışılan ve göçe maruz kalan ülkelerden biridir (Sezer ve Şanlı , 2017, ss. 16-25).

Göç kazandığı uluslararası boyut sayesinde farklı kültürdeki insanları karşılaştırmakta ve beraber yaşama imkânı sağlamaktadır. Fakat bazı araştırmacılar bu durumu imkân olarak görmemektedir. Çünkü farklı kültürler beraber yaşama durumlarında uyum yakalayabildiği gibi bu durum kültürler arası çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple göç önemli bir sosyal disiplini gerektirmektedir (Aksoy , 2012, ss. :292-303).

Genel olarak bakıldığında göç önemli bir sosyal değişim olarak karşımıza çıkmaktadır. Göçmen olarak tanımlanan kitlenin, aslında, toplumların değişimlerini sağlayan önemli bir taşıyıcı görevi üstlendiğini söylemek mümkündür. Bu durum günümüzde iletişimin gelişmesiyle daha da artmıştır. Bu gelişmelerle bireylerin aidiyet duygularına ve kimlik olgusuna yükledikleri anlamı değiştirmiştir (Çağırkan, 2016, ss. 2613-2623).

Bir mekânda yaşayan insanlar ile yaşanılan yer arasında önemli bir etkileşim vardır. İnsanların birçok davranışını yaşadıkları mekân etkilemektedir. İnsanlar da yaşadıkları bölgelerin tarihi yapısını, mimarisini, doğasını, estetiğini sürekli olarak şekillendirmektedir. Bu şekillendirme, bazen yoğun göçlerle estetik ve mimari çizgiden sapmalara neden olabilmekte ve yoğun göçlerin olduğu alanlarda çarpık kentleşme olarak kendini göstermektedir. Çarpık kentleşmeyle toplumsal farklılıklar belirginleşmekte ve bu durum insanların kendini güvende hissetmekten uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Bireyler kendi aralarındaki sorunları çözerken çoğu zaman sağlıklı iletişimden uzaklaşmakta kaba kuvveti tercih etmektedir. Bazı toplumlarda sorun çözme aracı olarak ne yazık ki hala şiddet tercih edilmektedir. Böyle bir yaşam tarzı tüm yaşanılan bölgeyi olumsuz etkilemektedir (Tatlılıoğlu, 2012, ss. 519-529).

Bu açıdan göç olaylarına ve göç tanımlarına bakıldığında, göçün en önemli özelliğinin mekânı etkilemesi olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Bu etkileme

olumlu da olumsuz da olabilmektedir. Ancak çalışmalar, kitlesel gerçekleşen göç sonucunda, özellikle göç edilen alanlarda, göçün olumsuz etkilerini ortaya çıktığını göstermektedir (Sönmez, 2019). Bu kapsamda mevcut çalışma dâhilinde göçle bağlantılı olarak gerçekleşen suç oranlarındaki değişim konu edildiği için suçun kavramının net bir şekilde tanımlanması gerektiği düşünülmektedir.

Türk Dil Kurumu'na göre isim olarak suç; '*törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış'* olarak tanımlanmaktadır. Hukuksal açıdan bakıldığında ise '*yasalara aykırı davranış, cürüm*' olarak geçmektedir (TDK, Suç, E.T:06.06.2020). Dönmezer (1994)'e göre suç ise; '*kanun koyucular tarafından topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kabul edilen hareket, eylem, davranış veya tavırdır'*. Tüm süreçlerde, tüm ülkelerde kanun koyucuların suç olarak kabul edilen eylemlere karşı ceza yaptırımı uyguladıkları görülmüştür.

İnsanların göç ettikleri yerdeki ilk istedikleri durum, güvenli bir alanda kendi kültürlerini rahatça yaşama isteğidir. Bu sebeple kitlesel olarak göç hareketlerinde topluluklar, genellikle birbirlerine yakın bölgelerde oturmakta ve beraber hareket etmeye çalışmaktadırlar. Bu durumun nedenleri arasında kendi kültürlerini korumak istekleri de gösterilebilir. Toplumlar, özellikle küreselleşmeyle birlikte, kültürlerini sentezlemiş ve birlikte yaşamayı kolaylaştırmışlardır. Fakat bazı toplumlar, bu sentezleri reddetmiş ve bunun sonucunda göç eden gruplarla aralarında çeşitli çatışmalar başladığı gözlenmiştir. Göç eden gruplar kendi kimliklerini, kültürlerini, dillerini, geleneklerini ve dinlerini korumaya çalışırken; bu durum, göç edilen bölge tarafından bazen kabul edilmemektedir. Bu bir sonucu olarak da toplumda çatışmalar, şiddet ve suç oranları artırmaktadır (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Tüm bunlar kapsamında göç hareketlerinin bir diğer önemli özelliği de toplumsal yapıyı şekillendirmesidir. Farklı kültürlerin bir araya gelmesi ve birlikte yaşaması, yeni bir sistem ağını ortaya koymaktadır. Bu sebeple göç edilen bölgelerdeki çatışmaları en asgari düzeye indirmek, toplumları birlikte yaşatmak ve bütünleştirmek için devletler tarafından çaba gösterilmelidir. Çünkü göç, durağan bir yapı değildir ve ilerleyen zamanlarda da olmayacaktır. Bu süreçlerin iyi yönetilmesi, istikrarı bozmayan bir yapının oluşturulması göç sonucunda görülebilecek suç oranlarını da düşürecektir (Akıncı ve diğerleri, 2015, ss. 58-83).

İnsanlar ve toplumlar için en temel güdünün güvenlik olduğunu söylenebilir. Bir yerde bireyin güvenlik ihtiyacı karşılanamadığı takdirde; bireyin özgürlüğünü gerçekleştirmesi de mümkün olmamaktadır. Bu engellenmeler, birey ve toplum üzerinde baskı oluşturmakta; birey veya toplumun baskı hissettiği bir ortamda da davranışların suça dönüşme eğilimi fazlalaşmaktadır. Söz konusu toplumsal yapı diğer faktörlerin de etkisiyle suç olgusunu da tetiklemektedir. Örneğin, göçler sonucunda bir bölgedeki suç oranlarındaki artış durumu incelendiğinde, insanların daha iyi yaşama arzularına bağlı olarak, ekonomik nedenlerin de suçun oranını artırdığı görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında göç olayını suçtan ayrı düşünmek zor görünmektedir. Bunun nedeni, bazen yapılan göç hareketinin kendisinin de suç unsuru teşkil etmesidir. Ülkelere kaçak göçmen girişlerinin olması ve sayılarının çokluğuna bakıldığında, göç hareketinin suçu yanında taşıyarak geldiğini görebilmektedir. Uluslararası göçlerde ve özelikle kaçak göçmen girişlerinde tedbirler alınmasına rağmen engellenememesi, toplumları tedirgin etmektedir. Önyargıların artması, göçmenlerin birçok alandan dışlanması, kişiler üzerinde hem ciddi bir baskı oluşturmakta hem de dışlanmışlık hissinin ağırlaşmasıyla suça eğilimlerini artırmaktadır. Söz konusu göçle birlikte yaşanan en büyük sorunlar, göçmenlerin maddi yetersizlikleri, kötü koşullarda yaşamaları, yetersiz beslenmeleriyle ilgili yaşadıkları sıkıntıların yanı sıra, içsel düzeyde dışlanmışlık, yalnızlık ve çaresizliktir. Böyle durumlar insanların kendisini çıkmazda hissettiği ya da kaybedecek çok fazla bir şeyinin kalmadığı düşüncesiyle kişileri suça meyilli hale getirebilmektedir (Karasu, 2018, ss. 332-347). Fakat bu görüşleri ve ihtimalleri desteklemeyen çalışmaları da literatürde görmek mümkündür. Örneğin 1911 yılında ABD'nin yayınladığı Göçmenlik Komisyonu Raporu, göçün suçu artırdığı yönündeki görüşü desteklememektir (Martinez ve Matthew, 2000). 2015 yılında yapılan araştırmada ise 1990-2013 yılları arasında ABD'de göçmen sayısının toplam nüfus içindeki payı artmasına rağmen, mala karşı işlenen suçlarda, saldırı ve tecavüz olaylarında azalma görüldüğünü belirtilmiştir. Bu kapsamda Martinez vd. (2015) göç arttıkça suçun artacağı yönündeki durumun araştırmalarla desteklenmediğini belirterek, yeni tartışma konularının açılmasına neden olmuşlardır.

Araştırmalar ışığında göçlerin her zaman suç olgusunu artıracağı yönünde net bir durum olmadığı; bunun zamana, ülkeye, toplum yapısına göre değişiklik göstereceği söylenebilir. Bazı çalışmalarda ilk kuşak göçmenler arasında suçun daha az işlendiği, ikinci kuşak göçmenler de ise bu durumun arttığı konusunda görüşler de mevcuttur (Karasu, 2018). Bu genel değerlendirmeler ışığında suçla ilgili daha derin ve ayrıntılı bilgilere ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Bu sebeple göçle bağlantısının anlaşılması için öncelikle suç konusunun incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda çalışmanın ana amacı uluslararası göç ve suç ilişkisini değerlendirmektir. Son yıllarda, Orta Doğu topraklarında yaşanan karışıklıklara ve insanların mağduriyetlerine sessiz kalmamasından dolayı, Türkiye'ye yönelik kitlesel göç hareketleri yaşanmıştır. Çalışmalar, yoğun yaşanan göçlerin suç olgusunu tetiklediği yönündedir. Suçlar mekânsal özelliklere göre şekillenen yani mekânın fiziki ve beşeri özellikleri dikkate alınarak değişebilen ve gelişebilen bir yapı gösterebilmektedir. Göçlerle birlikte suç türleri çeşitlenebilmekte veya aynı suç türleri sayı bakımından da artabilmektedir. Bu kapsamda çalışmaya konu olan Çankırı şehri, 2011 yılından itibaren değişik kültürlere sahip milletlerden göç almaya başlamıştır. Bu durum, özellikle güvenlik açısından, göç ve suç bağlamındaki genel görüşlerin bir kez daha tartışılmasını gündeme getirmiştir. Bu genel görüş dikkate alınarak, göçle birlikte suç olgusunun Çankırı şehri üzerindeki etkisi bu çalışma dâhilinde değerlendirilmeye alınmıştır. Bu bağlamda, mevcut teorik çerçeve dâhilinde, tez çalışmanın alt amaçları, Çankırı özelinde aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- 2012-2018 yılları arasında Çankırı şehrinin aldığı yabancı göçünün toplam göç içerisindeki yerinin belirlenmesi;
- Oransal olarak Çankırı şehrinde yerli yani Türk vatandaşı olanların karıştığı suç oranları ile göçlerle birlikte gelen yabancı uyruklu vatandaşların karıştığı suçların nüfus ile oranlanması ve bunun sonucunun tartışılması;
- Çankırı şehrinin yabancı göçü öncesi ve sonrasında şehirde ve il genelinde suç sayısının ve türlerinin durumu belirlenmesi;
- Suçun göçmenlerle olan ilişkisini Çankırı şehri özelinde belirlenmesidir.

Çalışma, Çankırı şehrinde yabancı uyruklu vatandaşların karıştığı suçları önleme amacından ziyade, suçların nedenlerini tespit ederek, mevcut durumu incelemeye

yöneliktir. Bu bağlamda araştırmaların bulgularına yönelik literatür çalışması yapılarak mevcut veriler mekânsal olarak analiz edilip, değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Çalışma, daha evvel Çankırı şehrinde yabancı vatandaşların göçleriyle birlikte yaşanan suç olgusunun değişimi ve bu göçlerin suç türleri üzerindeki etkisinin coğrafi karakterlerle ele alınmamış olması bakımından özgün bir değer taşımaktadır. Çalışmanın Çankırı şehri özelinde suç konusunda araştırma yapacak kişilere, bilim insanlarına, öğrencilere ve farklı niteliklere sahip kamu görevlilerine kaynak olma niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde suç olgusunun çeşitli boyutları dikkate alınarak incelenmiş; toplumsal yapı, mekân gibi unsurlar ile suç arasındaki bağlantıya yer verilmiştir. İkinci bölümde; göç olgusunun nedenleri, sonuçları, sınıflandırılmaları, politikaları, kuramları tartışılmış ve suç olgusuyla bağlantısı irdelenmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise; inceleme alanı olan Çankırı şehri öncelikle araştırma sahasının tanıtılması açısından fiziki ve beşeri coğrafya yönünden ele alınmıştır. Çankırı şehrinde suçlar il ve şehir bazında karşılaştırmalı şekilde incelenmiştir. 2012-2018 yılları arasında Çankırı şehrinin göçlerle birlikte yabancı uyruklu vatandaşlarla karşılaşması ve bu vatandaşların suç yönelimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çankırı şehrinde 2012-2018 yılları arasında Türk vatandaşları ve yabancı uyruklu vatandaşların dâhil olduğu suç sayıları karşılaştırılmış, coğrafi bir değerlendirme yapılmış ve suçun göçlerle birlikte evrildiği yön tayin edilmeye çalışılmıştır. Bu suçlar kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada yer verilen olgular konusunda yazın taraması yapılmış ve önceki çalışmalar geniş kapsamda incelenerek çalışmanın teorik kısmı oluşturulmuştur. Çalışma alanıyla ilgili coğrafi, sosyal ve kültürel özelliklerin daha iyi anlaşılması adına şehirde çeşitli arazi araştırmaları yapılarak özellikle yerli halkın görüşleri ve önleyici kolluk kuvvetlerinden alınan sözlü bilgiler ışığında tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sahasında bulunan halkın göçmenlere bakış açısının tespit edilmesi; göç ve suç arasında kurdukları bağlantı da sosyal yapının anlaşılması adına önemli bulunmuştur. Çalışma bu yönüyle sadece teorik olma kısmından uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Çankırı şehrinde 2012-2018 yılları arasında Türk vatandaşı ile yabancı uyruklu vatandaşların karışmış oldukları suç sayıları ve türleri

karşılaştırılmıştır. Görülen farklılıklar değerlendirmeye alınmıştır. Yabancı uyruklu vatandaşların suç olgusunun içine hangi sebeplerden dolayı yer aldıkları incelenmeye çalışılmış ve bu sonuçlar nüfus ve coğrafi yapıyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın teorik olan kısmında literatür taraması yapılarak, konu hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Böylece teorik kısım geliştirilmeye ve kapsamlı şekilde ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma sırasında İç İşleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün yabancı göç ile ilgili kayıtlar veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Ayrıca çalışma sırasında Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı olan Çankırı il Asayiş Şube Müdürlüğü, Yenimahalle Şehit Nurettin Cinsoy Polis Merkezi Amirliği, Çankırı Nüfus Müdürlüğü, Çankırı İl Göç İdaresi gibi kurumlardan alınan verilerin sağlıklı ir şekilde analiz edilmesi anlamında görüş alış verişinde bulunulmuştur. Veri toplama sürecinde ayrıca TÜİK verilerinden de yararlanılmış olup, Çankırı şehrinin göçmenlere bakış açıları ve suç ile ilgili bağlantıları arasındaki görüşleri tespit etmek adına farklı mahallelerden farklı cinsiyet, yaş ve sosyal gruplar ile görüşmeler ve gözlemler yapılmıştır. Bu gözlemlerde ekonomik, sosyal ve kültürel doku ile göçmenler arasındaki ilişkiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada sonuç olarak, Çankırı şehrinin yabancı göçmen sayısı ve oranı bakımdan yeri, yabancı suç sayılarının yıllara göre eğilimi ve bunda Çankırı şehrinin etkisi, Çankırı'nın konumu ve kültürel yapısının yabancı suç ve suç türlerinde etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konu hakkındaki veriler detaylı olarak incelenerek elde edilen sonuçlar çerçevesinde değerlendirmeler yapılmış, öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM 1: SUÇ OLGUSU

Suç, sosyal ve durağan olmayan bir yapıya sahip olgudur. Birden fazla bireyin bulunduğu bir ortamda davranışlara verilen tepkiler ve normal kabul edilen değerler farklılaşmaktadır. Bir kişiye normal gelen bir hareket diğer kişi için suç olarak kabul edilebilmektedir. Suç kavramı içine dâhil edilen olaylar geçmişten günümüze hep aynı şekilde kabul edilmemiştir. Geçmişte suç olarak görülen bir duruma günümüzde böyle bir anlam yüklenmeyebilmektedir. Kısacası suç olgusu toplumlara göre değişkenlik gösteren bir yapıya sahiptir. Zamana, mekâna, topluma ve geleneklere göre farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Bu sebeple suç kavramının birçok disipline ve topluma göre farklı tanımları yapılabilmektedir (Burkay, 2008, ss. 1-15).

Genel anlamda suç yasaların belirlediği ve toplum tarafından bilinen kuralların dışına çıkma ya da sapma olarak tanımlanabilmektedir. Yasalar tarafından sınırları çizilmemiş hiçbir eylem suç olarak kabul edilmemektedir (Kızılçelik ve Erjem, 1996). Suç kavramını tek başına ele almak veya bir bütün halinde kalıplaşmış bir tanım ortaya sürmek mümkün değildir. Suçun nedeni, suçlunun kimliği denildiği an suç kavramı toplumsal yaşamın her alanını içine almaktadır. Suç toplumun her aşaması, her yapısı ve her kurumunda oluşabildiği için öncelikle suçun nedenlerini ve suça bakış açısını kavrayabilmek için sosyal ilişki ve süreçlerin açıklanması gerekmektedir (Alpman ve Yarcı, 2018, ss. 143-158).

Suçlar Türk Ceza Kanununa göre; *ciddi tehlike barındıran ve toplum düzenine ters düşen 'cürüm' ve sonuç bakımından daha hafif olan 'kabahatler'* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Sargın ve Temurçin, 2011). Suç olgusu ortak kanıya göre; toplumlara, zamana, yaşayışa, geleneklere göre değişen bir yapıya sahiptir. Örneğin bir kişiyi öldürmek modern toplumlarda suç olarak kabul edilirken ilkel zamanda kabilelerin bir araya gelerek görüştüğü ve sadece sorun olarak gördükleri bir durum olabilmektedir (Bozkurt, 2002).

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin suç oranlarındaki artışlar araştırmacıları ve farklı disiplinleri bu konuyu kapsamlı şekilde incelemeye itmiştir. Ekonomistler, psikologlar, sosyologlar, toplum bilimciler ve hukukçular kendi alanlarına yönelik suç tanımı yapmış ve suçun nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Suçlarla ilgili teoriler, suç sınıflandırmaları yapılmasına katkı

sunmuştur. Genel olarak suçların ekonomik ve sosyal açıdan incelenmesinin daha sağlıklı sonuçlar elde edilmesi için gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Ekonomi temelli suçlarla ilgili ilk çalışmaları 1968 yılında Becker'in yaptığı söylenebilmektedir (Becker, 1968, ss. 169-217). Bu çalışma 1973 yılında Ehrlich tarafından geliştirilmiştir.

Merton gerilme teorisinde; toplumda eşitsizlik ne kadar artarsa gerilim o ölçüde artacaktır ve bu durum bireyleri suça yöneltecektir görüşünü savunmuştur. Becker ise modelini; bireylerin yasal yollarla elde edeceği kazanç yasal olmayan yollardan elde edeceği kazanca göre düşükse birey yasal olmayan yolu tercih edecek ve suça eğilimi artacaktır görüşü üzerine oturtmuştur. Suç işleyen kişi burada işlediği suçun karşılığında alacağı cezanın büyüklüğünü veya küçüklüğünü de hesaba katmaktadır. Bu kar- zarar hesabında yasal olmayan yollardan elde edeceği kar, alacağı cezaya göre yüksekse kişi suça meyletmektedir. Bu modelden yola çıkıldığında ekonomi temelli suçlarda birçok değişkenin rol oynayacağı söylenebilir. Ekonomik temelli suçlarda rol oynayan faktörlerin sadece ekonomik düzeyde değil, siyasi, politik, demografik kökenli olabileceği de unutulmamalıdır. Fakat ekonomik temelli açıklanan suç kavramının dayandığı temeller kriminoloji, psikoloji, sosyoloji ve diğer bilimlerin dayandıkları noktadan oldukça farklıdır (Cömertler ve Kar, 2007, ss. 38-57). Ekonomik temelli yaklaşımlara göre suç olgusunu; kişi başına düşen gelir, işsizlik, göçün etkisiyle meydana gelen yoksulluk, eğitim seviyesi, şehirleşme oranı gibi birçok faktör etkilemektedir. İnsanların gelir seviyelerinin azalması veya gelirin adaletsiz dağılımı insanları suça yönelten faktörlerdir. Göçle birlikte şehirleşmenin artması ve varoş alanların oluşması, ekonomik farklılıkların gözle görünür şekle bürünmesi yine insanları şiddete yönelten durumlar olarak kabul edilmektedir. Suça yönelen kişilerin genellikle okullaşma oranlarının düşük olduğu bölgelerde yaşamaları eğitim seviyesini de suçla bağdaştırmaktadır. Ekonomik temelli suçların aslında insanların ihtiyaçlarını karşılayamaması ve daha iyi standartlarda yaşama isteğinden kaynaklandığı görülmektedir (Güvel, 2004). Sosyo- ekonomik koşulların suç üzerinde etkili olduğu durumu hemen hemen tüm disiplinler tarafından tartışılan, farklı yönleriyle ele alınan fakat kabul gören bir durumdur. Fakat bu yaklaşım, her olayın tüm toplumlarda aynı sonuçlarla karşılaşacağı anlamına da gelmemelidir.

1-1- SUÇ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Tarihsel süreç içerisinde birçok kişi, kurum, ülke suç olgusunu tanımlamış ve tanımlamaya devam etmektedir. Suç kavramının kapsamı oldukça geniştir ve suç toplumdan topluma değişiklik gösteren bir yapıya sahiptir. Suç kapsamında değerlendirilen bazı olaylar ve davranışlar zaman içinde bu kapsam dışına çıkarılabilir. Hatta bir ülkede suç olarak kabul edilen bir davranış veya olay başka bir ülkede bu kapsam altına alınmaya bile değer görülmemektedir. Suç kavramının tanımında ortak kabul edilebilecek en önemli tarafın yasalarla belirlenen kuralların dışına çıkılması olarak görülebilir.

Ana Britannica'da suç; *'hukuk kurallarının toplum için zararlı ve tehlikeli görerek yasakladığı ve cezai yaptırıma bağladığı eylem'* olarak tanımlanmaktadır (Ana Britannica, 1994).

Meydan Larousse'de suç*;' hukuk düzeninin sonucunu cezalandırdığı fiillere verilen ad'* olarak belirtilmiştir. *Öncelikle bir eylemin ya da hareketin suç olarak kabul edilebilmesi için kanun maddesinde belirtilmiş olması gerekmektedir. Suçun kanuni olması ise 1961 Anayasası ile kurumlaşmıştır* (Meydan Larousse, 1992).

Dönmezer'e göre suç; *topluma zarar veren ya da tehlikeli olan davranış* olarak tanımlanmış ve suçun suç olarak kabul edilebilmesi için kanunlarda belirtilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (Dönmezer, 1994).

Strateji Merkezi Başkanlığı 2003 yılında suç ve suçlu tanımını yapmıştır. Suçları hukuki, ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlar olarak geniş çerçevede ele almış suçluları ise toplumun kuralları ile kendi gücü arasında denge kuramayan bireyler olarak tanımlamıştır (Aliağaoğlu ve Yılmaz Çildam, 2016, ss. 19-53).

Suç, insanlıkla birlikte var olan, her toplumda görülen ve genel olarak topluma zarar veren eylemler ve hareketler bütünü olarak görülebilir. Suç her ortamda, her toplumda ve her ülkede görülebildiğinden dolayı her disiplin mutlaka suç kavramını kendi bünyesinde incelemiş ve farklı kelimeler kullanılsa da zarar veren boyutuna dikkat çekilmiştir. Suç evrensel bir boyuta sahip olsa bile sınırlarının ve işlendiği takdirde karşılığındaki cezanın mutlaka yasalarla belirlenmesi gerekmektedir.

Farklı disiplinlerin suça bakış açısını anlayabilmek açısından geliştirdikleri tanımlara bakmak anlamlı olacaktır. Sosyoloji bilimi suçu '*toplumda kabul gören değerlere aykırı davranışlar'* olarak tanımlamaktadır. Psikolojiye göre suç; *'bireyin daha çok uyum sorunları yaşamasıyla birlikte görülen davranış bozukluklarının yol açtığı sorunlardır'*. Hukuk bilimine göre suç; *'devlet tarafından kabul edilen yasaların ihlalidir'* (Uluç , 2019). Bilim dallarının suç kavramı tanımlarına bakıldığında her birinin kendi içinde tanımlarda ortak bir görüşe sahip oldukları sonucu çıkarılabilir. Fakat böyle bir durum söz konusu değildir. Örneğin ceza hukukunda yapılan suç tanımına tüm yazarların katılacağı anlamı çıkarılmamalıdır. Sadece tüm disiplinler kendi ilkelerine uygun tanımlar vermeye çalışmışlardır. Çünkü toplumlarda hukuk kuralları değişiklik göstermektedir. Suçlar ve suçlara karşı uygulanan ceza yaptırımları ülkeden ülkeye değişmektedir. Hatta aynı ülkede geçmişte suç kapsamında değerlendirilen olaylar ileriki yıllarda suç olarak değerlendirilmeyebilmektedir. Suçu suç olarak kabul eden veya suç kapsamından çıkaran yani değişiklikleri öngören devlettir. Devletin belirlediği kurallar toplum düzenini sağlamak ve toplumların güvenli bir şekilde yaşamalarını sağlamak adınadır (Alacakaptan, 1975).

Suç, '*yanlış veya zararlı görülen davranışların bazı hallerde cezalandırılmasını gerektiren eylemdir. Kanuni olarak yasak konulan bir davranışın yapılması söz konusudur. Bu davranışlar genellikle toplumsal düzene aykırı olan hallerdir. Hukuki anlamda suç, bir toplumdaki hukuki kurumlar tarafından ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış fiildir. Suçu gerçekleştiren kişiye ise suçlu denilmektedir. Bir kişinin suçlu kabul edilebilmesi için hukuki süreçler sonucunda bu durumun ispatlanması gerekmektedir. Suçlu olabileceği düşünülen kişi şüpheli, mahkemeye sevk edilen kişi sanık, mahkeme sonucu suçlu olduğu hükmüne varılarak cezalandırılan kişiye hükümlü (mahkûm), yargıç kararı ile tutuk evine alınan kişiye ise tutuklu sıfatları'* verilmektedir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Suç, E.T:03.10.2020).

Suç ile ilgili diğer kavramlara baktığımızda kabahat, teşebbüs, ceza, taksir, haksız fiil, haksız tahrik, meşru müdafaa şeklinde sıralamak mümkündür. Bu kavramların kısaca tanımlarına bakmakta fayda görülmektedir.

Kabahat; toplum düzenini rahatsız eden davranışlardır. Kabahatin suça göre daha hafif etkileri vardır. Suç olgusunda düzenin bozulması söz konusudur. Kabahatte düzen bozuculuk değil ama rahatsızlık veren bir durum vardır. Bu sebeple cezaları genellikle mahkemelerce verilmemektedir. Bu durum Türkiye için geçerlidir. Bazı ülkelerde ise kabahatler suçun bir türü olarak sayılmaktadır. Türkiye'de Kabahatler Kanunu uyarınca bu davranışlara genellikle İdari Para Cezası uygulanmaktadır (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kabahat, E.T: 03.10.2020). Bunun en güzel örneği Türkiye'de 2020 yılı içinde yaşanmaktadır. Pandemi nedeniyle devlet kanalıyla alınan karalara ve kısıtlamalara uymayan kurum ve vatandaşlar genellikle bu kanun uyarınca para cezasıyla cezalandırılmaktadırlar.

Ceza hukukunda suçla ilgili diğer bir kavram ise teşebbüstür. Burada failin suç işlemek üzere harekete geçmesi ama çeşitli nedenlerle sonucu elde edememiş olması söz konusudur. Burada suç işlemekten gönüllü bir vazgeçiş söz konusu değildir. Failin iradesi dışında gelişen olaylar söz konusudur. Suç işlenmemiş olsa bile Türk Ceza Kanununun 35. Maddesi gereği suç işlemeye yönelik bir kasıt söz konusu olduğundan tamamlanmış bir suça göre az da olsa ceza verilmektedir (https://tr.wikipedia.org/, E.T: 10.10.2020).

Bu aşamaya kadar suç ve suçla ilgili tanımlardan anlaşılacağı üzere tüm bu eylemlerin karşılığında bir yaptırım söz konusudur. Bu yaptırıma ceza denilmektedir. Ceza Arapça kökenli bir kelime olup, yapılan kötü bir eylemin karşılığıdır. Ceza hukukuna göre tanımı ise; kanunda suç olarak belirlenmiş bir davranışın karşılığındaki yaptırımdır. Cezanın amacı suç işleyen kişinin suç eylemini tekrarlamasını önlemektir. Çağdaş hukukta cezayı devlet verir ve cezalar mutlaka suçla orantılı olmalıdır. Yani ceza suç işleyen kişiden devlet eliyle alınan bir intikam olarak algılanmamalıdır. Bu sebeple adalet ile intikam karıştırılmamalıdır. Bu bağlamda cezanın temelde kabul edilen üç amacı bulunmaktadır. Suçu engellemesi ve ıslahı, suçtan caydırıcılığı, modern alanda hakların korunmasıdır (https://tr.wikipedia.org/wiki/Ceza, E.T:10.10.2020)

1-2- SUÇ OLGUSUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

İlkel toplumlardan modern toplumlara geçiş sürecine ve geçmişten günümüze kadar olan zaman dilimine bakıldığında her toplumda mutlaka bir kontrol mekanizmasının

olduğu görülmektedir. Bu kontrol mekanizması bireylerin toplum değerlerine uygun davranmasını sağlamak için oluşturulmuştur. Toplumlarda bu kontrol mekanizmasının kanun koyucular oluşturmuş ve bu konulan kanunlara uymayanlar için ceza yaptırımları oluşturulmuştur. Buradaki en önemli amaç otoritenin sarsılmaması ve toplumun düzeninin bozulmamasıdır. Toplumların değişimleri ile o toplumda yer alan bazı bireylerin değişimleri aynı zaman ve aynı hızda olmamaktadır. Birey ve bireyin yaşadığı toplum arasındaki bu farklar bir dengesizlik meydana getirir. Bu dengesizliğin en önemli sonucu sorunların ortaya çıkması ve zamanla suça dönüşmesidir (Sargın ve Temurçin, 2011).

Dünyada görülen ilk suçun ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, hangi olayların suç olarak değerlendirildiği konusu bir muammadır. Bazı ilkel toplumlarda suç ve suçluluğun ne olduğunun bilinmediği varsayılmaktadır. Bu cezanın özünde yer alan sosyal tepkinin temelinin tamamen bozuk olduğu tezine ulaştırmaktadır. İlkel dönemleri kastettiğimiz için günümüzde bu durum ancak uygarlığın lanetlendiği görüşüne götürmektedir ki eldeki verilerle bu sonuca varmak imkânsızdır. İlk suçlar konusunda Post, Kohler, Westermarck ve özellikle de Staeinmctz'nin çalışmalarının önemli olduğu ve birçok çıkış noktasının bu çalışmalardan yakalandığını söyleyebiliriz. Staeinmctz'e göre ilk defa toplum tarafından cezalandırılan suçlar; cadılık, ensest, vatana ihanet, kutsala saygısızlık ve daha çok cinsel ve ahlak konularının yer aldığı diğer suçlar olarak belirlenmiştir. Vatana ihanet suçunun bilinen en ilkel toplumlarda bile cezayı gerektirecek bir suç olduğu bilinmektedir. Çünkü o dönemde de dış düşmanlara karşı kabilelerin güvenliği her zaman önemli olmuştur (Aydın D. , 2016, ss. 271-288).

Platona göre suç; ruhun hastalanmasıdır. Kanunlar adlı eserinde ruhun hastalanmasının nedenlerini kişisel ihtiraslar, zevk aramak ve cahillik olarak belirlemiştir. Platon'a göre ceza, ruhu iyileştiren bir süreçtir. Kişi ancak bu şekilde aydınlığa kavuşabilecektir (Dönmezer, 1994).

Hippocrate suçların sosyal şartlardan kaynaklı olarak ortaya çıktığını kabul etmiş aynı zamanda bireylerin bedenleri ve karakterleriyle işlenecek suçların niteliği arasında bağ olduğunu vurgulamıştır. Aristo'da aynı Hippocrate gibi suçun tamamen sosyal şartlarla alakalı olduğunu savunmuştur. Bu teziyle Aristo, herhangi bir suçta

suçu işleyen bireyin değil onu suça iten sosyal şartların araştırılması gerektiğine inanmış ve suç sosyolojisinin öncüsü kabul edilmiştir (Evrim, 1970).

Batı toplumlarında özellikle aydınlanma çağının yaşanmasıyla bireyin davranışlarından sorumlu olduğu ve bireyin bulunduğu ortamı ve çevreyi etkileyebilecek güçte bir varlık olduğu kabul görmeye başlayan bir düşünce olmuştur. Bu düşünceye göre birey toplum içinde hem yönlendirilebilir bir varlıkken aynı zamanda kendi yaptığı davranışların sorumluluğunu alacak bilinçtedir görüşü 19. yüzyıla gelindiğinde toplumlarda yerleşen bir mantık olmuştur. Bu yüzyılda karşılaşılan en büyük problem yoksulluk olmuştur. Yoksullukla birlikte insanlarda para kazanma ihtiyacı doğmuş ve özellikle İngiltere'de bu dönemde kırdan kente göçler yaşanmıştır. Üretken olmayan bu topluluklar kentlerde güvensiz bir ortamı oluşturduklarından disiplinin mutlaka sağlanması gerektiği görüşü benimsenmiştir. Modern toplumların oluşturulması yoksulların bu sınıf içinde şiddet ve suç eğilimli olmaları cezaların toplum tarafından kabul görmesine neden olmuştur (Mercan, 2017, ss. 122-155).

Genel olarak suçun hangi dönemde suç olarak kabul edildiği kesin olarak bilinmemektedir. Bu durumu çok eski kabilelere dayandıranlar ile o dönemi tamamen lanetlenmiş olarak kabul edenler mevcuttur. Fakat suçların 19. yüzyıla doğru şekillendiği bir gerçektir. Bu suçların genellikle ekonomik temelli olduğu belirlenmiştir. Bu dönemden itibaren insan her şeyin farkında olarak ve cezanın sorumluluğunu alarak suçu gerçekleştirdiği söylenebilir. Suç bundan sonraki yıllarda toplumlara göre değişiklik göstermiş olup hangi olayların suç kapsamında ele alınacağı net şekilde toplumlarda oluşturulan yasalarda belirtilmiştir.

Suç olgusu insan var olduğu sürece devam edecek bir yapıdadır. Bu sebeple geçmişten gelen suçlar daha da çeşitlenerek ve zamana ayak uydurarak günümüze ulaşmıştır. Günümüzde suçların en fazla görüldüğü alanlar kalabalık şehirlerdir. Kentlerde kalabalık nüfusun yarattığı çeşitli olumsuzluklar mevcuttur. Kentler, bu sıkıntılarla birlikte her gün daha fazla artan suç ve şiddet olaylarıyla mücadele etmektedir. Şehir suçlarının kırsal alanlara göre daha hızlı artış eğiliminde olması suç işlenebilecek mekânların oluşturduğu potansiyelden kaynaklanmaktadır. Her şehirde aynı hızda gerçekleşen suç oranlarından bahsetmek mümkün değildir. Suçlar bölgesel farklılıklar gösterebilmektedir fakat buna rağmen küresel ölçekte bir soruna

dönüşmesine engel değildir (UNCHS 1998, April 2000, ss. 197-202). Dünyada şehir suçları incelemelerinde geçen 20 yıl içinde her yıl % 3 ile % 5 arasında artış gözlenmiştir (Vanderschueren, 1996, ss. 93-112).

Türkiye de bu hızlı şehirleşme süreciyle birlikte suç oranlarındaki artıştan etkilenmiş bir ülkedir. 1994-2004 yılları arasında Türkiye'de asayiş suçlarının % 80'e yakın oranda arttığı görülmektedir (Yılmaz ve Günay Ergün, 2005).

Şehirlerin karmaşık ve yoğun yaşam tarzına bir de suçların varlığı eklenince insanların endişeleri artmakta ve kendilerini güvende hissetmemektedirler. Bu durum şehir hayatını ve insanların günlük yaşantısını olumsuz yönde etkilemektedir. Toplumların ilerleyebilmesi için öncelikle yaşadıkları mekânda kendilerini güvende hissetmeleri şarttır. Bu sebeple şehirlerdeki suçlar öncelikle araştırma kapsamına alınmalı ve hızlı bir şekilde suçları önleme çalışmaları yapılmalıdır. Bunu bireylerin tek başına mücadele ederek başarması çok zordur. Bu sebeple emniyet güçlerine ek olarak yerel yönetimler, hükümetler, uluslararası kuruluşlar bu oranların azaltılması için birlikte hareket etmelidirler.

Kısaca geçmişten itibaren gelen suçlar günümüzde çok hızlı bir ilerleyiş göstermiş ve daha da çeşitlenmiştir. Dünya nüfusu arttıkça suçun yayılım alanı genişlemiş ve kendine en uygun mekânlar olan kalabalık alanları konum haline getirmiştir. Geçmişte kabilelerde, gruplar arasında görülen suçlar günümüzde küresel boyutta değerlendirilmeye başlanmıştır.

1-3- SUÇLARIN SINIFLANDIRILMASI

Suç toplum için hayati derecede önemi olan durumların ihlali sonucu ortaya çıkmaktadır. Suç heterojen bir yapıya sahiptir ve her bölgede olaylara ya da durumlara verilen tepkiler farklıdır. Suçun tanımı nasıl birçok disiplin tarafından yapılmasına rağmen ortak bir kanıya varılamamışsa suç sınıflandırılması da aynı durumdadır. Suçları öncelikle cürüm ve kabahatler olarak iki kategoride incelemek mümkündür.

Cürüm Arapça kökenli 'curm' kelimesinden gelmiştir. Cürüm sözlük anlamıyla suç demektir. Kabahat ise yine Arapça kökenli olup; hafif hapis, para cezası veya meslek ve sanattan alıkonulma ile cezalandırılan suç anlamına gelmektedir (TDK, Cürüm-Kabahat, E.T: 25.06.2020). Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere cürüm toplum için

ciddi tehlikeli durumları içeren suçlarken, kabahat daha hafif olaylara denilmektedir. Buradaki kıstas suçun niteliğinin topluma verdiği zarardır.

Suçların sınıflandırılmasında birçok kişi veya kurumun farklı yorumu ve bakış açısı bulunmaktadır. Kriminolog olan Willem Adriaan Bonger suçları ekonomik, cinsel, politik ve diğer suç türleri olarak sınıflandırmıştır. Gillin ise Bonger'e yakın bir sınıflandırma yapmıştır. Suçları; ekonomik suçlar (hırsızlık, yağma, rüşvet vb.), cinsi suçlar (zina, tecavüz vb.), cebir ve şiddet suçları (adam öldürme gibi) ve siyasi suçlar olarak sınıflandırmıştır. Ayrıca suçların neye karşı işlendiği de (mal, şahıs, toplum) istatistiksel açıdan sınıflandırılmıştır (Dönmezer, 1994).

Suç sınıflandırmalarında her araştırmacı ve kurumun mutabık kaldığı bir sınıflandırma söz konusu değildir. Fakat her disiplinin kabul ettiği durum topluma zarar verme ölçüsüdür. Buna göre de suçlar genel olarak ekonomik, siyasi, hukuk, ahlak yönleriyle ele alınmıştır. Özgen'e göre ise suç sınıflandırması; *'etkisinin dar veya geniş olmasına göre (dar kapsamda cinayet, yaralama gibi; geniş kapsamda ise işsizlik, çarpık kentleşme gibi); suça yönelik olup olmamasına (çevrenin tahrip edilmesi, yoksulluk gibi) şahısların güdülenmesine (kan davası, namus cinayeti gibi) ve suçun bireysel veya kolektif olup olmamasına (çeteler, toplumsal sınıflar gibi)'* göre ayrılmaktadır (Uluç , 2019).

Durkheim ise Topçuoğlu'nun aktarımıyla suçları dini olarak tanımladığı kolektif suçlar ve beşeri suçlar olarak tanımladığı fertlerin kendi menfaatlerini düşünerek işledikleri suçlardır. Kolektif suçlar Durkheim'e göre devlet otoritesi, din ve geleneklere karşı işlenen suçlardır. Beşeri suçlar ise hırsızlık, adam öldürme gibi suçları kapsamaktadır (Topçuoğlu , 1984).

İçli (1994) ise suçları; Türk Ceza Kanunu çerçevesinde sınıflandırmıştır.

1- Vatana İhanet Suçları (devlet güçlerine ve egemenliğine karşı suçlar),

2- Hürriyete Karşı Suçlar (siyasal haklara karşı suçlar),

3- Devlet Yönetimine Karşı Suçlar (zimmet ve ihtilas, rüşvet gibi suçlar),

4- Adliyeye Karşı İşlenen Suçlar (suç uydurma, iftira atma gibi),

5- Kamu Düzenine Karşı Suçlar (suç için örgüt kurmak gibi),

6- Kamu Güvenine Karşı Suçlar (evrakta sahtecilik, evrakı yok etmek),

7- Kamu Esenliğine Karşı Suçlar (uyuşturucu maddelerle ilgili suçlar),

8- Genel Ahlaka ve Aile düzenine Karşı İşlenen Suçlar (zina, tecavüz gibi),

9- Kişiye Karşı Suçlar (kasten adam öldürme, hakaret, kişiye şiddet),

10- Mala Karşı Suçlar (Hırsızlık, yağma, mala zarar verme gibi)

Türkiye'de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre suçların tasnifi ayrıntılı şekilde yapılmış olup suçun adı ve alt başlıkları ayrıntılı şekilde verilmiştir (Resmi Gazete, E.T:25.06.2020).

Suç başlıklarına bakıldığında devletin hem bireysel hakları hem de toplumsal düzenin bozulmaması adına sınırlar çizdiği görülmektedir. Bu başlıklardan birkaç tanesi; mal varlığına karşı suçlar, hayata karşı suçlar, özel hayata ve hayatın gizliliğine karşı suçlar, millete ve devlete karşı suçlar şeklindedir. Sadece bu dört başlığa bakıldığında bile yelpazenin genişliği anlaşılabilmektedir.

Suçlar belli başlıklara ayrıldıktan sonra en çok hangi suçların hangi bölgelerde daha çok işlendiği araştırmaların başat konusu haline gelmiştir. Çünkü bir suçun oluşması için üç unsurun bir arada olması gerekmektedir. Bunlar suçlu, mağdur ve mekândır. Ekonomik suçların genellikle sosyo- ekonomik açıdan alt seviyelerde olan bölgelerde görüldüğü çıkarımlardan birisidir. Sosyal adaletsizliğin çok olduğu bölgelerde ekonomik beklentisi olan bireyler üzerinde bu durum kızgınlığa dönüşebilmekte ve bunun sonucunda suç ortaya çıkabilmektedir. Suç konusunda mekânlar çeşitli bölümlere ayrılarak incelenmiştir. Araştırmalara göre suçu üreten alanlar, suçu çeken alanlar ve suç işlemeyi kolaylaştıran alanlar vardır. Suçu üreten alanlar genellikle fiziki koşulların kötü olduğu alanlardır. Gecekonduların olduğu mahalleler yani imkânsızlıkların çok olduğu bölgelerdir. Özellikle burada yaşayan çocuklarla bağlantı kurularak ve etkileyerek gelecekte suç işlemeye meyilli bireyler haline getirilebilmektedirler. Suçu çeken alanlar genellikle suçu işlemek için uygun fırsatların olduğu alanlardır. Alışveriş merkezleri, kalabalığın fazla olduğu pazar yerleri bu tür suçlar için uygun alanları oluşturmaktadır. Suçun oluşumunu kolaylaştıran alanlar ise genellikle mağdurun sesini çok fazla duyuramayacağı alanlar

olarak belirlenmiştir. Çıkmaz sokaklar, ormanlık alanlar, alt geçitler bu tür alanlara örnek verilebilmektedir (Uluç , 2019).

Geçmişte ve günümüzde işlenen suçların çoğunluğunun ekonomik nedenli olduğu söylenebilir. Bu sebeple özellikle işsiz insanların ve ekonomik düzeyi düşük olan bölgelerin suç işlemeye eğilimleri daha yüksektir. Cinsiyet ve suç ilişkisi gözden geçirildiğinde erkeklerin kadınlardan daha fazla suç işlediği tespit edilmiştir. Kadınların aktif olarak ve yüksek oranda iş hayatına katılmalarıyla birlikte kadınlarında suç işleme oranında artış görülmeye başlanmıştır (Dönmezer S. , 1981). Suç ve yaş arasındaki bağlantıya bakıldığında genellikle suça eğilimin okul çağlarında başladığı 20-40 yaş arası ise suç işleme oranının en yüksek yaş aralığı olduğu, yaşlılıkla birlikte bu eğilimin azaldığı tespit edilen diğer bir durumdur (Aytaç ve diğerleri, 2007, ss. 1-7).

Sanayileşmenin artması ve kentleşmeyle birlikte en yaygın olarak görülen suçlar mülkiyete karşı yapılan suçlardır. Özellikle hırsızlık ekonomik olarak düşük bölgelerde yaşayan bireylerin başvurduğu bir suçtur. Yoksul bölgelerde yaşayan insanların ekonomik temelli suçları daha fazla işledikleri görülmektedir. Kırsal alanlarda insanların yapmaktan çekindikleri birçok suçu kentlerde rahatlıkla işleyebildikleri gözlemlenmektedir. Bunun nedeni kırsal bölgelerde yasaların daha ağır işlemesi değildir. İnsanların küçük çevrede birbirlerini tanıması bu suçları işlemeyi zorlaştıran toplumsal değerlerin varlığıdır. Kentleşmeyle ve teknolojiyle birlikte insanlar arasındaki sosyal iletişimin zayıflaması, birbirlerine yabancılaşması, ekonomik düzeyler arasında ciddi farkların oluşması suç işleyecek insanları suç işleme haline daha kolay getirir olmuştur. Son yıllarda teknoloji ve iletişimin çok ilerlemesiyle suçun işleniş şekillerinde çok ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. Beyaz yaka suçluları, organize şekilde gerçekleştirilen suçlar oransal olarak çok fazla artmaya başlamıştır (Yıldırım , 2004).

Sonuç olarak suçlar çeşitli kategorilere de ayrılsa, suçların bölgesel dağılımlarına da bakılsa bu durum ülkeden ülkeye, toplumdan topluma, bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Bu sebeple şu suçu şu kişi ya da kitle şu bölgede işler veya işlemez şeklinde kesin hükümler verilememekte sadece yapılan incelemelere göre genellemeler yapılmaktadır. Fakat en çok ekonomik nedenli suçların yoğun bir şekilde gerçekleştiği söylenebilmektedir. İnsanların maddi yetersizlikleri,

çevrelerindeki hayatlara özenmeleri, daha iyi hayat standartları için hırsa kapılıp öfkelenmeleri bu suç türünü daha çok karşımıza çıkarmaktadır. Suç türlerinin artışı suçların sınıflandırılması ihtiyacını elzem hale getirmiştir. Bu sınıflandırmayla birlikte suçların cezaları da oluşturulmuştur. Ceza hükümleri belli olmasına rağmen suçlarda azalma eğiliminin görülmemesi ülkeleri suç sınıflandırması yapmalarının yeterli olmayacağını anlatmıştır.

1-4- SUÇ TEORİLERİ

Suç kişilerin veya grupların toplum değerlerine ciddi boyutta zarar vermesiyle açıklanan bir kavramdır. Suç topluma zarar derecesine göre devlet otoriteleri tarafından ceza işlemi uygulanarak caydırıcı bir duruma dönüşmesi sağlanmak istenmiştir.

Suç teorilerine genel olarak bakıldığında yine kapsamlı ve farklı bakış açıları ortaya atılmıştır. Öncelikle suç davranışının ortaya çıkmasına neden olan faktörleri açıklayabilmek adına bireysel, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik temelli teoriler ortaya atılmıştır. Bireysel teoriler kendi içinde klasik ekol, neo-klasik ekol, coğrafi ekol ve pozitif ekol olarak farklı şekillerde incelenmektedir. Cesare Beccaria klasik ekolün temsilcisi olup suç davranışının bireyin kendi faaliyetlerini gözden geçirerek gerçekleştirdiğini savunmaktadır. Avrupa'da Fransız ihtilaline kadar netleşmiş bir ceza sisteminin olmayışı, toplum modernleşmesine rağmen suçların kilise ve krallığa karşı işlendiğinin kabul edilmesi üzerine ceza sisteminin değişmesi gerektiğini savunanlar artmıştır. Bu görüşün en önemli temsilci de Beccaria olmuştur (İçli T. , 1993). Klasik ekolün savunduğu sistem hukuk sistemi için çok önemlidir. Bu ekol verilen cezanın suça uygun olması gerektiğini savunmuş ve 19. yüzyılda bu görüş hâkim olmuştur. Fakat neo-klasik ekolü, klasik ekol görüşlerine karşı çıkmıştır. Klasik ekolün; suçlunun bulunduğu çevreyi, suçluyu suça iten nedenlerin göz ardı edildiğini iddia etmiştir (İçli T. , 2004).

19.yüzyıl sonlarında pozitif ekol görüşleri hâkim olmuştur. Enrico Ferri ve Garofalo gibi düşünürler bu görüşte etkili olmuştur. Coğrafi ekol ise bir yerleşim yerinin ikliminin, konumunun suç üzerinde etkili olduğunu savunmuş ve bu konuda araştırmaların yapılması ve istatistiklerin çıkarılmasının uygun olacağını söylemişlerdir (Dönmezer, 1994).

Psikolojik teoriler ise; psikolog, psikiyatristler ve ilgili diğer sağlıkla ilgili meslek gruplarının savunduğu teorilerdir. Psikolojik teorilere göre suç, kişilik bozukluklarıyla ilgilidir ve bireyin bu durumu bilinmeden tam sonuca gidilemeyeceği görüşünü savunmuşlardır. Biyolojik teoriler suçların biyolojik kökenli olduğunu iddia etmişlerdir. Sosyolojik teoriler ise bireyleri suça iten sebeplerin sosyal olaylar olduğunu belirtmişlerdir. Suç konusunda sadece bireyin değil içinde bulunduğu toplumun sağlıksız olduğunu savunmuşlardır (İçli T. , 2004).

Suçun meydana gelmesinde toplum yapısına odaklanan sosyolojik teoriler suçların ortaya çıkışlarını sosyal yapı, sosyal süreç ve sosyal çatışma formunda incelemişler ve suçun oluşmasında toplum yapısının ve sürecinin önemli olduğu vurgusunu yapmışlardır.

Suç davranışının ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri açıklayan teorilerin ortaya attıkları görüşlere göre 'suç teorileri' geliştirilmiştir. Suç teorileri; kontrol teorileri, sosyal düzensizlik (çözülme) teorisi, ekolojik girişim (Şikago okulu), Sutherland'ın farklılaştırıcı birliktelikler (Differential Association) teorisi, Durkheim'in anomi teorisi, Merton'un gerilim teorisi, alt-kültür teorileri ve Cohen'in statü mahrumiyeti teorisi, suçlu alt kültürü ve Matza ve Sykes'ın nötrleştirme teknikleri olarak ayrılıp incelenmiştir. Kontrol teorilerinin öncüleri Hirschi ve Gottfredson bireylerin aile, din, kurum, gelenek, topluma bağlılıkları arttıkça suç oranlarının azaldığı görüşünü savunmuşlardır (Demir C. , 2011).

Sosyal çözülme teorisinde sosyal yapıdaki bozulmaların suç üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Genellikle şehirlerdeki yaşayışın ve sosyal yapının suç dağılımını nasıl etkilediği konu edinilmiş ve şehirlerde ekonomik düzeyi iyi olan yerleşmelerden alt sınıfların yaşadığı alanlara gidildikçe suç oranlarının arttığı tespit edilmiştir. Ekolojik girişim (Şikago okulu) teorisine göre ise insan davranışlarını etkileyen faktörün genetik olduğu reddedilmiştir. Bireyin davranışlarını değiştiren ve suça eğilimli hale getiren faktörün tamamen bireyin fiziksel ve sosyal çevre olduğunu iddia etmişlerdir. Teorinin özelliği sahada çalışanların gözlemleri sonucunda oluşmasıdır. Bu sebeple kriminolojide öncü teori olarak görülmektedir. Durkheim'in anomi teorisine göre ise insanlar isteklerine kavuştukça daha çok istemeye başlarlar. Bu konuda birey kendini kontrol edemez. Bireyin kontrol mekanizması ancak toplumdur. Toplum suç konusunda bireyi kontrol edemezse

birey işlediği tüm suçlarda kontrol dışıdır görüşünü savunmuşlardır. Alt-Kültür teorileri ve Cohen'in statü mahrumiyeti teorisinde ise belli grupların suçu onaylaması veya iyi olduğunu göstermesiyle başlayan süreç diğer bireylerinde zamanla düşüncesini etkileyebilir ve suç gruplarına dâhil edebilir görüşünü savunmuştur (Dolu, 2010).

Sutherland'ın farklılaştırıcı birliktelikler (Differential Association) teorisine bakıldığında ise suça karışan insanların biyolojik, psikolojik açıdan sağlıklı olmadığını fakat suçun ortaya çıkabilmesi için mutlaka bir desteğe ihtiyaç olduğunu yani suçun ancak çevrenin motivasyonuyla öğrenilebilen bir davranış olduğunu savunmuştur. Merton'un gerilim teorisi ise suça sosyolojik açıdan yaklaşan bir teoridir. Suçun meydana gelişindeki en önemli neden toplumda yaşayan insanların sınıfsal farklılığıdır. Bireylerin imkânlarının eşit olmaması, alt sınıftaki insanların bir üst sınıfa geçemediğinde yaşadığı olumsuz duygular suç olgusunun gerçekleşmesine neden olmaktadır. Suçlu alt kültürü ve Matza ve Sykes'ın nötrleştirme teknikleri teorisinde ise; suçun öğrenilen bir davranış olduğunu savunmuştur. Bu teoriye göre suçlular bazen işledikleri suçtan suçluluk duyabilmektedir. Bu durum tamamen bulunulan çevrenin genel toplum değerlerinden arındırılıp arındırılmamasıyla ilgilidir. Bir ortamda genel toplum değerleri yerine bir alt kültür değeri seçildiyse suçlu suçundan dolayı pişmanlık duymayacaktır tezi savunulmuştur (İçli T., 1994).

Suç teorilerine bakıldığında her birinin belli bir konuya ağırlık verdiği ve diğer ihtimaller üzerinde durmadığı görülmektedir. Teorilerde dikkat çeken yaklaşımlardan biri ise suçun genellikle ekonomik açıdan zorluk yaşayan kesimlerde fazlalaştığına ilişkin görüşlerdir. Teorilerin suç olgusunu açıklamaları bu konu hakkında tespitleri günümüzde hala değerlendirilmekte fakat birçoğunun zamana ayak uyduramadığı görülmektedir. Teknoloji ve iletişimin çok hızlı gelişimi, sorunların artık yerel ölçekte kalmayıp uluslararası bir boyuta dönüşmesi suç olgusunun da değişmesine neden olmuştur.

Günümüzde şehirleşmenin gittikçe artması ve şehirlerin kalabalıklaşmasıyla birlikte suç oranlarında görülen değişimler şehirlerdeki suçların nedenlerini ve suçları önleme çabalarının gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. Bu nedenler suç teorilerinden yola çıkılarak suçu önlemek adına yeni teoriler geliştirilmiş ve bu teorilerden bazıları Türkiye'de uygulama alanı bulmuştur.

Şehirlerde suç olgusuna yönelik teorik yaklaşımlar; kırık camlar teorisi, rasyonel tercih teorisi, rutin aktiviteler teorisi, durumsal suç önleme teorisi, toplum destekli polislik, problem odaklı polisliktir. Kırık camlar teorisine göre, bir yerde sahipsizlik, kontrolsüzlük, terk edilmişlik ve düzensizlik mevcutsa o ortamda suç işlenmesinin kaçınılmazlığı savunulmuştur. Rasyonel tercih teorisine göre ise; bireyler suç işlemeye aşamalı olarak karar vermektedir. Öncelikle kendilerinin bir suça karışıp karışmayacakları sorusuna kendi içlerinde karar vermektedirler. İçinde bulundukları durum bu süreci hızlandırmakta veya yavaşlatmaktadır. Daha sonraki aşamada bireyler suç türüne karar vermektedir. Rasyonel tercih teorisine göre bireylerin suç işlemeden önce karar aşamaları olduğu için suça karşılık gelen cezanın derecesi artırılarak müdahale edilebilir önerisi getirilmiştir. Böylece suç işlenmeden önce önlemi alınmış olacaktır. Durumsal suç önleme teorisinde ise suç fırsatlarının azaltılmasına yönelik fiziki, çevresel düzenlemelerin yapılması durumunda suça yönelimin azalacağı görüşü mevcuttur (Doğan ve Sevinç, 2011, ss. 27-54).

Rutin aktiviteler teorisi ise; 1979 yılında Cohen ve Felson tarafından geliştirilmiştir. Bu teoriye göre her kişi potansiyel bir suçludur, sadece suç işlemesi için uygun bir ortam bulamamıştır görüşünü savunmuşlardır. Suçun azaltılması için suç fırsatlarının azaltılması gerekmektedir. Böylece potansiyel suçluların gerçek suçlulara dönüşmesi engellenebilir (Dolu, 2009, ss. 1-29). Toplum destekli polislik ve problem odaklı polislik görüşlerine bakıldığında ise polis hizmetleri ön plana çıkarılmaktadır. Toplum destekli polislikte toplumun öncelikleri belirlenmekte ve sorunlar çözülmektedir. Polisler bu aşamada toplumu suçlar konusunda bilinçlendirerek suçların azalmasını sağlamayı hedeflemektedir. Problem odaklı polislikte ise; toplumda problemin teşhisi yapıldıktan sonra problemi çözebilecek tüm kurumlarla işbirliği yaparak sonuca ulaşma hedeflenmektedir. Bu işbirliği ya da yapılan araştırmadan bir sonuç sağlanamamışsa süreç başa alınmaktadır (Dilulio, 1990).

Suç teorilerinin geneline bakıldığında aslında bu teorilerin araştırılan dönemin veya toplumun özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Araştırmacı kendi görüşleri doğrultusunda savunduğu durumu toplumdan aldığı verilerle desteklemiştir. Bazı araştırmacılar kabul gören tüm teorileri hiçe sayarak toplumun suç konusunda aykırı bulduğu bir görüşü ilerleyen zamanlarda haklı bulunacak duruma getirebilmiştir. Tüm teorilerin ortak noktası suçların neden ortaya çıktığını bulmaktır. Bu nedenler

zamana, mekâna, topluma, bireye, görüşlere göre değişiklik gösterebilir. Fakat sonunda varılmak istenen yer, suçun başlangıç noktasındaki nedeni tespit edip, çözüm önerisi geliştirebilmektir.

Bu teoriler arasında Türkiye'nin sosyal, ekonomik, doğal ve beşeri koşullarına hangilerinin uygun olduğu tartışmaya açıktır. Teoriler genel anlamda bakıldığında biyolojik, psikolojik veya sosyolojik açıdan incelenmiştir. Toplumlar, bireylerden oluşmaktadır ve toplumlar mekânla anlam kazanmaktadır. Bu düşünceden yola çıkıldığında teorilere coğrafi açıdan yaklaşılması gereği ortaya çıkmaktadır. Coğrafya bilimi toplumdan, bireyden veya mekândan bağımsız düşünülen bir bilim değildir. Bu sebeple farklı yaklaşımlarla incelenmiş teorileri göz ardı etmek veya sadece coğrafi açıdan açıklamak araştırma içeriğine ters düşmektedir. Her göçün kendine özgü özellikleri etkileri ve sonuçları olduğu düşünüldüğünde, göçleri genel bir teori kalıbına dâhil etmek zor görünmektedir. Sadece şartların, olayların benzerliğine ve uyumuna bakılarak yorumlar yapılabilmektedir. Türkiye, 2011 yılından itibaren farklı kültür, yaş grubu, cinsiyetteki bireylerin göç isteğini kabul etmiştir. Zorunlu ve kitlesel olan bu göçlere katılan insanların çoğunun ekonomik olarak gücü bulunmamaktadır. Güvenliklerini sağlamak, temel ihtiyaçlarını karşılamak, yerleşecekleri bir yer bulmak ve hayatlarını sürdürebilmek için iş hayatına dâhil olmak istemek öncelikleri olmuştur. Genel görünüş itibariyle ekonomik yetersizlikler özellikle kentlerde sınıfların belirginleşmesine neden olmuştur. Bu durum Türkiye'nin yaşadığı göçün ekonomik boyutunu öncelikli kılmaktadır. Ekonomik boyutun, toplumsal ve sosyal düzen üzerindeki etkisi de göz önünde bulundurularak sosyal düzensizlik teorisi, ekolojik girişim teorisi ve Merton'un gerilim teorisinin incelenmesinin yerinde olacağını düşündürmektedir.

1-5- FARKLI TOPLUMLARDA SUÇ ALGISI

Suç olgusu toplumun ve bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkileyen bir olgudur. Durkheim'e göre suç, yaşamın çeşitli alanlarında aksamaları da beraberinde getirmekte ve toplumun ilerleyişinde negatif bir yön çizmektedir (Durkheim, 1997).

Suçun varlığı, görüldüğü her alanda olumsuz tablo çizecek bir güce sahiptir. Aynı zamanda suç ve suç türleri toplumların yapısında bulunan sorunların da habercisidir. Normal şartlarda bireylerin suç işlemesinde birçok neden etkili olurken, temel nedeni

genellikle toplum içinde beklentilerine yanıt alamamaktan kaynaklanmaktadır. Bu durumda devletin en önemli işlevi bireyi suça yönelten problemleri bulmak ve bu problemleri ortadan kaldırmak olmalıdır (Rousseau, 1913).

Habermas (1973), suç olgusunun her toplumda olabileceğini kabullenmiş bir tavırla hareket etmiş ve bu konuda devletin yapması gereken görevlerin altını çizmekte fayda görmüştür. Habermas'a göre suç; toplumun, kurumların ve bireylerin güvenliğini tehdit eden bir durumdur ve devlet bu tehdidi ortadan kaldırmakla yükümlüdür. Devlet bu görevini yerine getirmezse halkın devlete olan bağlılığında ve güveninde azalmalar yaşanmaktadır (Habermas, 1973).

Suç ve suçlu kavramları devletlere ve yönetim şekillerine göre değişiklik gösteren olgulardır. Demokratik sistemlerde suçun kaynağı genellikle bireyin dışında yani sosyal çevrede veya toplum yapısında aranmaktadır. Bu sistemde birey, sosyal düzenden dolayı suça yönelmektedir. Otoriter sistemlerde ise suçtan genellikle bireyler sorumlu tutulmaktadır. Bu tanımlamalar önemlidir. Çünkü bu yapılar suçla mücadelede atılacak adımların neler olduğunu, bu adımların nasıl atılacağını anlatan üst düzey birimlerdir. Bu durum ceza-adalet ilişkisinin anlamlı şekilde ortaya konulmasında etkili olacaktır. Toplumlarda hangi davranışların suç olarak görüldüğü zaman içinde belirlenmiş ve şekillenmiştir. Bu konudaki detaylı değerlendirmeleri sosyoloji alanında araştırma yapan bilim insanlarına bırakmak doğru olacaktır. Zira konu yalnızca coğrafya biliminin araştırma kapsamı içerisinde değildir.

Bireylerin toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen ve bu davranış kalıplarına göre hareket etmelerini bekleyen ve zorlayan kurallara sosyal norm denilmektedir. Sosyal norm yazılı ve yazısız olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmektedir. Yazılı yani resmi normlar; devletin yetkili organları tarafından konulan kanunlar, tüzükler, yönetmeliklerdir. Bu kurallar sosyal düzenin korunmasını amaçlayan ve gerekli görüldüğünde değiştirilebilen normlardır. Bu kurallara uymak zorunlu olup uymayanlar için maddi ve bedeni ceza yaptırımları söz konusudur. Ayrıca bu ceza sistemleri de şartlara göre değiştirilebilir veya tamamen kaldırılabilir. Yazısız yani resmi olmayan normlar ise gelenekler, töreler, din kuralları şeklinde ifade edilebilmektedir. Bireyler arasındaki ilişkileri ayakta tutabilmek ve o yere bir kültür kazandırmak adına toplum tarafından oluşturulmuş

sadece sözle ifade edilen normlardır. Bazı toplumlarda bu normların yazılı normlara göre bağlayıcılığı daha fazladır (Üresinler, 2005).

Bir davranışın suç sayılabilmesi için maddilik, manevilik ve kanunilik esaslarına sahip olması gerekmektedir. Toplum yapıları incelendiğinde bazı toplumlarda suç olarak görülen bir olay başka bir toplumda suç olarak kabul edilmeyebilmektedir. Değişen şartlar göz önüne alındığında daha sonra da suç kapsamında değerlendirebilmektedir. Bu durumda bireylerin ihtiyaçları ve toplumsal değişim dikkate alınmalıdır. Örneğin belli bir dönem aynı ülke sınırları içinde siyasal açıdan suç olarak görülen bir davranış daha sonraki dönemlerde suç kapsamından çıkarılabilmektedir.

Toplumların gelenekleri, yazısız kuralları, insan ilişkilerinin niteliği, bölgenin nüfusu, sosyal tabakalaşma boyutları, cezaların ağırlığı, bireylerin devlete olan güveni veya güvensizliği gibi birçok unsur suç mekanizmasının toplumdan topluma farklılıklar göstermesine neden olmaktadır.

Zamana ve mekâna göre suç algısı değişebilmektedir. Toplum sürekli olarak bir değişim süreci içerisinde yer almaktadır. Bu değişime bağlı olarak bazı suç olarak kabul görmeyen davranışlar suç kapsamına alınmakta veya suç kapsamından çıkarılmaktadır. Türkiye'de 26 Ekim 2016 tarihi resmi gazeteye bakıldığında ' araçlarda kullanılan cam filmi yasal hale getirilmiştir (Resmi Gazete, E.T:05.09.2020). Bu tarihten önce cam filmi taktırmak suç kabul edilirken bu tarihten itibaren suç kapsamından çıkarılmış ve birçok araç sahibi bu yasadan yararlanarak aracına cam filmi yaptırmıştır. Fakat bu durumun çok sağlıklı bir karar olmadığına karar veren yetkililer aradan az bir zaman geçmesine rağmen yani 21.10.2017 tarihinde yayımlanan resmi gazetede cam filmi taktırmak eylemini yeniden suç olarak kabul etmiş ve trafikte birçok araca ceza yazılmıştır (Resmi Gazete, E.T:05.09.2020). 17.04.2010 tarihinde resmi gazetede yayımlanan yönetmelikle *"kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında, özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültür, sanat, spor, eğlence hizmeti verilen yerler ile benzeri diğer kapalı alanlarda, özel eğitim ve öğretim kurumları dâhil olmak üzere okul öncesi eğitim kurumlarının, ilk ve orta öğrenim kurumlarının, dershanelerin, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında ve açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve*

eğlence faaliyetlerinin icra edildiği yerlerde tütün ve tütün ürünleri tüketilmesi" yasaklanmıştır (Resmi Gazete, E.T: 05.09.2020). Bu tarihten önce kapalı mekân ve sayılan bu alanlarda bu ürünlerin kullanımı ceza yaptırımı gerektirmezken bundan sonra ceza işlemine tabi tutulmuştur. Bu durumun toplum adına birçok açıdan yararı görüldüğünden bu uygulama da değişim yapılmamıştır (Kurtulgan, 2018).

Türkiye ve dünyada bu tür örnekleri artırmak mümkündür. Devletlerin yönetim anlayışları, toplumların gelenek ve görenekleri, zamanın ve teknolojinin etkisiyle toplumlarda suç algısı değişime uğramakta veya farklılaşmaktadır. Bazı ülkelerde uyuşturucu madde bulundurmak ve kullanmak serbestken bazı ülkelerde bu maddeleri bulundurmak suç kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca bazı toplumlar bireylerin tüm davranışlarının en basit örneğiyle kadınların giyiniş tarzlarının din sınırları içinde olmasını istemekte ve çizilen sınır dışına çıkanlar cezalandırma yoluna gidilmektedir. Yine bazı ülkelerde kadınlarda kürtaj yasakken bazı ülkelerde bu durum kişisel hak olarak görülmektedir. Kısacası toplumların suç algısı devletlerin çizdiği sınırlar ve kendi yazısız normlarına göre şekillenmiştir. Günümüzde dünyanın hızlı değişimi yasaların da gözden geçirilmesini ve güncellemesini zorunlu kılmaktadır. Fakat hangi toplum ya da devlet olursa olsun bazı suçlar hep suç niteliğinde kalmış ve sonuçları kesinlikle cezalandırma yöntemi olmuştur (Adam öldürme, hırsızlık, gasp etme, devlete zarar verme gibi).

Suçun olduğu bir yerde aslında sorgulanması gereken en önemli nokta var olan toplumda bir takım sorunların olduğu gerçeğidir. Bu ister bireyin iradesizliği ve hastalığı ile ister yaşanılan çevrenin olumsuz koşullarıyla açıklansın ulaşılan sonuç olumsuz durumların toplumda hâkim olduğu gerçeğidir. Bu gerçekten yola çıkılarak toplumların ya da devletlerin düşünmesi gereken en önemli nokta bu negatif süreçle nasıl ve hangi yöntemlerle baş edilmesi gerektiği olmalıdır.

Suç toplum yapılarıyla genellikle bağlantılı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple her toplumun suça yaklaşımı ve çözüm odakları ve stratejileri farklı olabilmektedir. Suç ile mücadelede de yine toplumun aldığı önlemler kendi bakış açılarına göre şekillenebilmektedir.

Uzlaşmacı bir yaklaşıma göre suç, toplumun büyük bir kesimi tarafından hoş karşılanmayan durumlar olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşıma göre toplumun

mevcut düzeni toplumun verdiği tepkilerin geneli dikkate alınarak korunabilir. Toplumun düzeni bireyin işlediği suçtan ötürü cezalandırılmasıyla korunabilir anlayışı hâkimdir (Hollin, 1989).

Çatışmacı yaklaşıma bakıldığında ise toplumun genelinin burada söz sahibi olmadığı görülür. Otoriteyi elinde bulunduran küçük ve seçkin grubun icraatlarına karşı çıkmak çatışmacı yaklaşımda suç olarak kabul edilmektedir. Burada belli grupların menfaatleri söz konusu olup, gücü kaybetmemek için kendi yaptıkları olaylara karşı çıkılan her durum suç olarak kabul görmektedir. Küçük bir zümre haricinde bu toplumlarda toplumun geneli baskı altında tutulmakta ve kendilerine karşı atılan her aykırı adımı suç olarak kabul etmektedirler (Jenkins, 1984).

Tüm toplumlarda aslında istenen durum suç olgusunun hiç var olmamasıdır. Fakat yukarıda da açıklandığı gibi tarihsel süreç içerisinde böyle bir düzenin oluşturulması nerdeyse imkânsızdır. Hangi olayların suç olarak kabul edileceği ve toplumlarda suçların karşılığında uygulanacak ceza anlayışları da yönetimlere, ülkelere ve toplumlara göre değişiklik göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken durum aynı ağırlıktaki suçların farklı kişilere farklı şekilde uygulanmamasıdır. Bu durum toplumun devlete karşı güven duygusunu zedeleyebilmekte ve bu durum yeni suç olaylarının kapısını aralayabilmektedir. Ayrıca bir suça verilen cezanın toplumun vicdanını rahatlatmaması ya da suçun gereğinden ağır şekilde cezalandırılması toplumsal düzeninin yine bozulmasına neden olabilmektedir. Bu sebeple suça karşı verilecek cezanın ve uygulanma yöntemlerinin iyi düşünülmüş, yasalara bağlanmış ve adaletli şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Demokratik toplumlarda suça karşı verilen ceza suçu işleyen kişinin iyileştirilmesi ve yeniden topluma kazandırılması şeklinde olduğu savunulmaktadır. Demokrasinin tam olarak oturmadığı toplumlarda ise suça karşı verilen cezalarda farklılık söz konusudur. Bu cezalar daha acımasız şekilde karşımıza çıkabilmekte ve suçun caydırıcı olması amaçlanmaktadır.

Genel olarak bakıldığında suç konusu tüm ülkelerin ve tüm yönetimlerin önemli bir sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Toplumlar düzenlerini sağlamak adına suça karşı farklı yöntemler ve ceza uygulamaları geliştirerek caydırıcı kılmaya çalışmışlardır. Günümüzde sosyal yapıları daha çok etkileyen suç olgusu bireylerin daha çok

korunma ihtiyacını doğurmaya başlamıştır. Suç olgusu sadece az gelişmiş ülkelerin sorunu olmamakla birlikte sanayisi çok gelişmiş ülkelerin de en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Bu sebeple birçok disiplin tarafından 19. yüzyıldan beri farklı boyutlarıyla ele alınmaya başlamış fakat asıl çevresel faktörlerin suç üzerindeki etkisi 1930'lardan itibaren incelenmeye başlanmıştır. Bu incelemeler sonucunda özellikle az gelişmiş ülkelerde suç oranlarının ürkütücü boyutlara ulaştığı gerçeğine ulaşılmış ve bunda daha çok toplumsal boyutun çok önemli bir sebep olarak karşımıza çıktığı görülmüştür (Yıldırım A. , 2014, ss. 1-7).

Toplumların yarattığı kültürlere, düzene ya da rejimlere karşı olan ve çoğunluk tarafından hoş karşılanmayan davranışlar ceza gerektiren eylemler olarak nitelendirilmiştir. Suç her toplumda kabul gören bir olgu olduğundan teorisyenler en çok suç olgusunun sorumlusuyla ilgilenmiştir. Bu teoriler suçlar için genel tanı niteliğini taşımıştır. Bu teoriler genellikle suçun kaynağını tespit etmeye ve çözüm yollarına ulaşmayı kolaylaştırmayı hedeflemişlerdir. Bu konuyla ilgili; Rasyonel Tercih Teorisi (Beccaria, 1764; Bentham, 1789), Sosyal Düzensizlik Kuramı (Shaw ve McKay, 1972); Anomi ve Gerilim Teorileri (Dukheim, 1997; Merton, 1968) ; Sosyal Kontrol Teorisi (Hirschi, 1969); Rutin Aktiviteler Kuramı (Cohen ve Felson, 1979) gibi çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Suçun kaynağını bireylerle ilişkilendiren, rasyonel tercih teorisi suçun ortaya çıkmasını bireylerin iradesizliği ve güçsüzlüğüyle açıklamaktadır. Toplumun ve hayatın sunmuş olduğu seçenekleri değerlendirememiş ve suç işlemeyi tercih olarak görmüş olan bireyler sorumlu tutulmuştur. Kısacası suçu işleyen bireyin kendisidir ve sorumluluk kişiye aittir. Suçun kaynağını birey değil de bireyin yaşadığı ortamlarda yani sosyal çevrede arayan kuramlar da [Sosyal Düzensizlik Kuramı (Shaw ve McKay, 1972); Anomi ve Gerilim Teorileri (Dukheim, 1997;Merton, 1968) ; Sosyal Kontrol Teorisi (Hirschi, 1969)] mevcuttur. Bu yaklaşımlar; toplumsal, teknolojik değişimler ve kentleşmenin hızlı olmasından dolayı toplumsal hayatın bu durumlardan olumsuz etkilendiğini ve bireylerin bu olumsuzluklardan dolayı suça meyil ettiği görüşünü savunmuşlardır. Suçun kaynağını bu yaklaşımların kabul gören görüşleri dışında farklı nedenlerle açıklayan birçok yaklaşım (Rutin Aktiviteler Teorisi gibi) söz konusudur. Suçun meydana gelmesinde zekâ seviyesi, fizyolojik ve patolojik faktörler, öğrenilmiş davranışlar olabileceği vurgusu yapılarak uygun zaman ve koşullar söz konusu olduğunda herkesin suç işleyebileceği vurgulanmıştır (Harmancı ve Gözbenli, 2015).

Yaklaşımları genel olarak değerlendirdiğimizde suç olgusunun meydana geliş nedeni birçok nedene bağlanabilmektedir. Bu nedenlerin hepsi toplumları, yönetimleri, bireyleri aslında aynı sonuca ulaştırmaktadır. İnsanın bireysel özellikleri, toplumdaki konumu, bireylerin yaşadığı ortamda ihtiyaçlarının karşılayıp karşılanamaması, toplumların suça olan yaklaşımları suçun işlenmesi veya işlenmemesinde önemli roller üstlenmektedir. Bazı yaklaşımlar suçun oluşmasında bireyin kendisini sorumlu tutmuş, bazıları çevreden kaynaklı sorunları öne atmış bazıları ise daha farklı nedenlerle açıklamaya çalışmışlardır. Yapılan açıklamalar ve suça karşı takınılan tavır genellikle toplumun değerleri, yönetim anlayışı, hukuk sisteminde etkili olan devlet rejimleridir.

1-6- FARKLI TOPLUMLARA GÖRE SUÇUN TOPLUMSAL VE KANUNİ BOYUTLARI

İnsanlar dünyaya geldiklerinden itibaren beraber yaşama arzusu içinde olmuşlardır. İlk insanlar avcılık ve toplayıcılık yaparak hayata tutunmaya çalışmışlar daha sonra da toprağı keşfetmiş ve yerleşik hayata geçmişlerdir. Her aşamada sosyal bir varlık olan insan beraber hareket etme yolunu seçmiştir. Bu durum kendi içinde her zaman belli bir düzen gereksinimini yaratmıştır. İnsan ister istemez baştan itibaren sosyal hayatta kurallar koyarak düzen sağlamaya çalışmıştır. Avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan ilk insanlar kabile sistemi yaratmışlar ve kendi içlerinde katı kurallara sahip olmuşlardır. Daha sonra yerleşik hayata geçen ve aynı mekân üzerinde daha uzun yıllar geçiren ve birbirlerini tanıyan insanlar daha esnek kurallar koymaya başlamışlardır. Bunun nedeni toplum bilincinin oluşması ve bir arada kalabilme koşulunun birbirlerine karşı sorumluluklarının olduğu gerçeğiyle tanışmalarıdır. Kabile sisteminde düzeni sağlayan kişi genellikle kabile reisi olurken; yerleşik düzene geçilmesiyle birlikte yönetimde bulunan kişi tarafından sağlanmaya başlamıştır. Yaptırımlar, toplum tarafından kabul görmeyen davranışların vuku bulması halinde uygulanmaya konulmuştur. Toplum tarafından kabul edilmeyen davranışlar ‘ayıp, günah ’şeklinde dillendirilirken bu durum hukuk dilinde suç olarak sisteme geçmiştir. Buna karşılık toplumun verdiği ceza sistemi, dışlama, ayıplama şeklinde olmuştur. Hukuk ölçeğinde ise gelen yaptırım ceza niteliğini kazanmıştır (Akyayla , 2019, ss. 68-76).

İnsanlık, hem bireysel hem de toplumsal olarak geliştikçe zaman içerisinde sahip olma bilinci yerleştirmiştir. İlk zamanlar toprak sahibi olma arzusu şeklinde gerçekleşen bu durum sanayi devrimiyle birlikte daha ileri aşamaya geçmiştir. Zamanla nüfuslar artmış ve para insanların hayatlarında en gerekli nesne durumunu almıştır. Bunun en doğal sonucu bireylerin daha fazla kazanmak istemeleri olmuştur. Nüfus arttıkça toplumun bireyler üzerindeki kontrol mekanizması zayıflamıştır. Bu gelişmelerle birlikte toplum düzeni devletler tarafından kanunlar aracılığıyla sağlanmaya başlamıştır. Kısacası; hukuk kuralları ve ceza yaptırımları elzem hale gelmiştir. Toplumun kendi yapılarına uygun oluşturdukları yazısız normları ise her daim toplumu şekillendirmeye devam etmiştir. Bireyler; toplumun uygunsuz hareketlere karşı oluşturdukları tavrı bazı durumlarda devlet tarafından verilen cezalardan daha fazla önemsemişlerdir.

Cezanın veya yaptırımın ortaya çıkmasının en önemli nedeni görülüyor ki, ekonomik hayatın büyümesiyle ilişkilidir. İnsanlar daha önce ihtiyaçlarını tek başlarına karşılayabilirken zamanla işbölümü gerektiren durumlar ortaya çıkmıştır. Bireylerin iş alanlarında uzmanlaşmasıyla da insanlar arasında iş bölümü kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu sosyal değişime aykırı davranan veya uymayan kişiler düzen bozucu olarak görülmüş ve eski düzenin bozulmaması adına yaptırımlar veya cezalar uygulanmaya başlanmıştır (Durkheim, 2006).

Toplum, insanlar tarafından ortaya atılmış kurallarla anlam kazanmış bir yapıdır. Bir toplum yazılı kurallar olmadan önce tamamen bu normlara göre şekillenmiştir (Gramatica, 2005). Bu normların dışında görülen her davranış kalıbı toplum tarafından sapma eylemi olarak kabul edilmiştir. Bir toplumda, sapma davranışının görülebilmesi için mutlaka yazılı ve yazısız kurallara ihtiyaç duyulmaktadır (Dönmezer, 1994). Bir toplumun gelenek göreneklerine uymayan davranış kalıplarının sapma olarak görülmesi ve bu sapma davranışlarının ceza sisteminde mutlaka karşılığının olduğu anlamına gelmemelidir. Çünkü gelenek ve göreneklere uymamak ile kanuna uymamak aynı şekilde değerlendirilmemelidir. Unutulmamalıdır ki; toplum yapısının değişimi gelenek ve göreneklerin eskisi kadar önem arz etmemesine neden olabileceği gibi yazılı kurallarda zaman içinde güncellenebilmektedir (İçli T. , 2004).

Suça dair çalışmalar çok eskilere dayanmaktadır. Örneğin ünlü filozof Platon Kanunlar isimli eserinde suçu bir ruh hastalığı olarak tanımlamıştır. Platon'a göre suçun kaynağı genellikle insanın zayıf noktalarından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple suçun kaynağı olarak ihtiras, zevki görmüş bir de cehaleti eklemiştir. Aristoteles suçla ilgilenen diğer önemli bir isimdir. Aristoteles'e göre ise suçun kaynağı Platon'un aksine insanın hayatta verdiği mücadeleyle ilgili olup sefalettir. Aristoteles kişinin daha çok sosyal yapıdan kaynaklı olarak gördüğü bu suç unsurunda ilginç olan kısım ise suçlunun en ağır şekilde cezalandırılması gerektiğini savunmasıdır (Gürler, 2016).

Her ülkenin ve devletin suçlara karşı geliştirdiği bir ceza siyaseti vardır. Kısacası bir toplumda nelerin suç sayılacağı devlet tarafından belirlenmiş olup yasalara bağlanmıştır. Yasa koyucunun mutlaka korunmasını istediği hak ve menfaatler söz konusudur. Bu hak ve menfaatlere karşı yapılan her adım suç olarak kabul edilecektir (Alacakaptan P. , 1975).

Modern ceza hukukuna bakıldığında suç şahsidir ve ceza suçu işleyen bireye verilmektedir. Bu durum kişinin çevreden etkilenmeyen bir varlık olduğu sonucuna götürmektedir. Fakat birey, toplumla birlikte şekillenen ve toplumu etkileyen bir varlıktır. Fakat suç ve ceza ile ilgilenen diğer disiplinler başta kriminoloji olmak üzere bireyi toplumun bir yansıması olarak görmekte ve suçu ve suçluyu anlayabilmek için mutlaka topluma ve toplum yapısına bakılması gerektiğini savunmaktadır.

Ceza hukukunda ceza adalet sistemi için yapılan en geniş tanımda yer alan ibareleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Kanun ihlallerini aydınlatan;

Suç faillerini saptamak, delilleri toplayarak takip makamlarına sunan;

Elde edilen bilgilere ek olarak sunulan bilgi ve delillere göre sanıkları yargı otoritesine sevk eden;

Gönderilen hükümleri hukuka uygunluk yönünden inceleyerek nihai çözümü belirleyen;

Verilen hükmü kesinleştiren;

Kesinleşen hükümlerin içerdiği yaptırımları yerine getiren,

İnfaz etmekle görevli otoritelerden oluşmuş ve tüm aşamalarda müdafaaya yer veren resmi örgütlenmelerin meydana getirdiği sistemdir (Gürler, 2016).

Ceza adalet sistemi tanımına bakıldığında; bir suçun gerçekten işlenip işlenmediği, ortada bir hukuk ihlalinin olup olmadığını tespit etmek ve eğer suç işlenmişse verilen cezanın uygunluğunun tespit edilmesi yine verilen uygun cezanın uygulanıp uygulanmadığını belirlemek çok önemlidir. Bununla ilgili yoğun bir mesai ve uzman kadro çalışmaktadır. Bu sebeple demokratik bir yönetim anlayışında suçun ve cezanın belirlenmesi profesyonel şekilde çözülmesi gereken ve tamamen hukuki dayanakları olan bir süreçtir ve bunun için önemli bir kurumsal yapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkelerin yönetim şekline göre temel alınan suçlar ve kabul gören ceza şekilleri değişiklik gösterebilmektedir. Türkiye'de kanunen suç olarak kabul edilen davranışlar bazı Avrupa ülkelerinde suç olarak görülmemektedir ve ceza sistemleri bu duruma göre şekillenmiştir. Yine İran yönetim anlayışının din temelli olmasından dolayı uygulanan cezalar çoğu ülke tarafından kabul görmemekte hatta yine çoğu ülkede suç kapsamına alınmayan durumlar bu ülkede ağır şekilde cezalandırılmaktadır. Kısacası bir toplumun ve ülkenin suç-ceza ilişkisinin nasıl düzenleneceği ve insan ilişkilerine nasıl uygulanacağı o ülkenin ceza adalet sistemiyle ilgilidir.

26.09.2004 tarihinde kabul edilen, 12.10.2004 tarihinde resmi gazetede yayımlanan ve şu an yürürlükte olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre bugün Türkiye hukuk sisteminin kabul ettiği suç tiplerini şöyle sıralayabiliriz:

I. İnsanlığa Karşı Suçlar

A. Soykırım

• Soykırım (mad. 76)

• İnsanlığa karşı suçlar (mad. 77)

• Örgüt (mad. 78)

B. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

• Göçmen kaçakçılığı (mad. 79)

• *İnsan ticareti (mad. 80)*

II. Kişilere Karşı Suçlar

A. Hayata Karşı Suçlar

• *Kasten öldürme (mad. 81, 82)*

• *İntihara yönlendirme (mad. 84)*

• *Taksirle öldürme (mad. 85)*

B. Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar

• *Kasten yaralama (mad. 86, 87, 88)*

• *Taksirle yaralama (mad. 89)*

• *İnsan üzerinde deney (mad. 90)*

• *Organ veya doku ticareti (mad. 91)*

C. İşkence ve Eziyet

• *İşkence (mad. 94)*

• *Eziyet (mad. 96)*

Ç. Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim yükümlülüğünün İhlâli

• *Terk (mad. 97)*

• *Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi (mad. 98)*

D. Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma

• *Çocuk düşürtme (mad. 99)*

• *Çocuk düşürme (mad. 100)*

• *Kısırlaştırma (mad. 101)*

E. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

• *Cinsel saldırı (mad. 102)*

• *Çocukların cinsel istismarı (mad. 103)*

• *Reşit olmayanla cinsel ilişki (mad. 104)*

• *Cinsel taciz (mad. 105)*

F. Hürriyete Karşı Suçlar

• *Tehdit (mad. 106)*

• *Şantaj (mad. 107)*

• *Cebir (mad. 108)*

• *Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (mad. 109)*

• *Eğitim ve öğretimin engellenmesi (mad. 112)*

• *Kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi (mad. 113)*

• *Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi (mad. 114*

• *İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme (mad. 115)*

• *Konut dokunulmazlığının ihlâli (mad. 116)*

• *İş ve çalışma hürriyetinin ihlâli (mad. 117)*

• *Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi (mad. 118)*

• *Haksız arama (mad. 120)*

• *Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi (mad. 121)*

• *Ayrımcılık (mad. 122)*

• *Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma (mad. 123)*

• *Haberleşmenin engellenmesi (mad. 124)*

G. Şerefe Karşı Suçlar

• *Hakaret (mad. 125)*

H. Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar

• *Haberleşmenin gizliliğini ihlâl (mad. 132)*

• Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması (mad. 133)

• Özel hayatın gizliliğini ihlâl (mad. 134)

• Kişisel verilerin kaydedilmesi (mad. 135)

• Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (mad. 136)

• Verileri yok etmeme (mad. 138)

I. Malvarlığına Karşı Suçlar

• Hırsızlık (mad. 141)

• Kullanma hırsızlığı (mad. 146)

• Yağma (mad. 148)

• Mala zarar verme (mad. 151)

• İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme (mad. 153)

• Hakkı olmayan yere tecavüz (mad. 154)

• Güveni kötüye kullanma (mad. 155)

• Bedelsiz senedi kullanma (mad. 156)

• Dolandırıcılık (mad. 157)

• Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf (mad. 160)

• Hileli iflâs (mad. 161)

• Taksirli iflâs (mad. 162)

• Karşılıksız yararlanma (mad. 163)

• Şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi (mad. 164)

• Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (mad. 165)

III. Topluma Karşı Suçlar

A. Genel Tehlike Yaratan Suçlar

• Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (mad. 170)

• Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması (mad. 171)

• Radyasyon yayma (mad. 172)

• Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme (mad. 173)

• Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi (mad. 174)

• Akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlâli (mad. 175)

• İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama (mad. 176)

• Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması (mad. 177)

• İşaret ve engel koymama (mad. 178)

• Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (mad. 179)

• Trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma (mad.180

B. Çevreye Karşı Suçlar

• Çevrenin kasten kirletilmesi (mad. 181)

• Çevrenin taksirle kirletilmesi (mad. 182)

• Gürültüye neden olma (mad. 183)

• İmar kirliliğine neden olma (mad. 184)

C. Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar

• Zehirli madde katma (mad. 185)

• Bozulmuş veya değiştirilmiş gıda veya ilaçların ticareti (mad. 186)

• Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilâç yapma veya satma (mad. 187)

• Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (mad. 188)

• Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (mad. 190)

• Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak (mad. 191)

• Zehirli madde imal ve ticareti (mad. 193)

• Sağlık için tehlikeli madde temini (mad. 194)

• Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma (mad. 195)

• Usulsüz ölü gömülmesi (mad. 196)

Ç. Kamu Güvenine Karşı Suçlar

• Parada sahtecilik (mad. 197)

• Kıymetli damgada sahtecilik (mad. 199)

• Mühürde sahtecilik (mad. 202)

• Mühür bozma (mad. 203)

• Resmi belgede sahtecilik (mad. 204)

• Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (mad. 205)

• Resim belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (mad. 206)

• Özel belgede sahtecilik (mad. 207)

• Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (mad. 208)

• Açığa imzanın kötüye kullanılması (mad. 209)

D. Kamu Barışına Karşı Suçlar

• Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (mad. 213)

• Suç işlemeye tahrik (mad. 214)

• Suçu ve suçluyu övme (mad. 215)

• Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (mad. 216)

• Kanunlara uymamaya tahrik (mad. 217)

• Görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma (mad. 219)

• *Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (mad. 220)*

E. Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar

• *Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması (mad. 223)*

• *Kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali (mad. 224)*

F. Genel ahlaka Karşı Suçlar

• *Hayasızca hareketler (mad. 225)*

• *Müstehcenlik (mad. 226)*

• *Fuhuş (mad. 227)*

• *Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (mad. 228)*

• *Dilencilik (mad. 229)*

G. Aile Düzenine Karşı Suçlar

• *Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören (mad. 230)*

• *Çocuğun soy bağını değiştirme (mad. 231)*

• *Kötü muamele (mad. 232)*

• *Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlâli (mad. 233)*

• *Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (mad. 234)*

H. Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar

• *İhaleye fesat karıştırma (mad. 235)*

• *Edimin ifasına fesat karıştırma (mad. 236)*

• *Fiyatları etkileme (mad. 237)*

• *Kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma (mad. 238)*

• *Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (mad. 239)*

• *Mal veya hizmet satımından kaçınma (mad. 240)*

• *Tefecilik (mad. 241)*

I. Bilişim Sistemlerine Karşı Suçlar

• *Bilişim sistemine girme (mad. 243)*

• *Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme (mad. 244)*

• *Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması (mad. 245)*

IV. Millete ve Devlete Karşı Suçlar

A. Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar

• *Zimmet (mad. 247)*

• *İrtikâp (mad. 250)*

• *Denetim görevinin ihmali (mad. 251)*

• *Rüşvet (mad. 252)*

• *Yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama (mad. 255)*

• *Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması (mad. 256)*

• *Görevi kötüye kullanma (mad. 257)*

• *Göreve ilişkin sırrın açıklanması (mad. 258)*

• *Kamu görevlisinin ticareti (mad. 259)*

• *Kamu görevinin terki veya yapılmaması (mad. 260)*

• *Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf (mad. 261)*

• *Kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi (mad. 262)*

• *Kanuna aykırı eğitim kurumu (mad. 263)*

• *Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma (mad. 264)*

• *Görevi yaptırmamak için direnme (mad. 265)*

• *Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma (mad. 266)*

B. Adliyeye Karşı Suçlar

• İftira (mad. 267)

• Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (mad. 268)

• Suç üstlenme (mad. 270)

• Suç uydurma (mad. 271)

• Yalan tanıklık (mad. 272)

• Yalan yere yemin (mad. 275)

• Gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık (mad. 276)

• Yargı görevi yapanı etkileme (mad. 277)

• Suçu bildirmeme (mad. 278)

• Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi (mad. 279)

• Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi (mad. 280)

• Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme (mad. 281)

• Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (mad. 282)

• Suçluyu kayırma (mad. 283)

• • Gizliliğin ihlâli (mad. 285)

• Ses veya görüntünün kayda alınması (mad. 286)

• Genital muayene (mad. 287)

• Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs (mad. 288)

• Muhafaza görevini kötüye kullanma (mad. 289)

• Resme teslim olunan mala el konulması ve bozulması (mad. 290)

• Başkası yerine ceza infaz kurumuna veya tutukevine girme (mad. 291)

• Gözaltına alınanın veya tutuklunun kaçması (mad. 292)

• Kaçmaya imkân sağlama (mad. 294)

• *Muhafızın görevini kötüye kullanması (mad. 295)*

• *Hükümlü veya tutukluların ayaklanması (mad. 296)*

• *İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak (mad. 297)*

• *Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme (mad. 298)*

Tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme (mad. 284)

C. Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar

• *Cumhurbaşkanına hakaret (mad. 299)*

• *Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (mad. 300)*

• *Türklüğü, Cumhuriyeti, devletin kurum ve organlarını aşağılama (mad. 301)*

Ç. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar

• *Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (mad. 302)*

• *Düşmanla işbirliği yapmak (mad. 303)*

• *Devlete karşı savaşa tahrik (mad. 304)*

• *Temel milli yararlara karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama (mad. 305)*

• *Yabancı devlet aleyhine asker toplama (mad. 306)*

• *Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma (mad.307)*

• *Düşman devlete maddi ve mali yardım (mad. 308)*

D. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar

• *Anayasayı ihlâl (mad. 309)*

• *Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı (mad. 310)*

• *Yasama organına karşı suç (mad. 311)*

• *Hükümete karşı suç (mad. 312)*

• *Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan (mad. 313)*

• *Silahlı örgüt (mad. 314)*

• *Silah sağlama (mad. 315)*

• *Suç için anlaşma (mad. 316)*

E. Milli Savunmaya Karşı Suçlar

• *Askeri komutanlıkların gaspı (mad. 317)*

• *Halkı askerlikten soğutma (mad. 318)*

• *Askerleri itaatsizliğe teşvik (mad. 319)*

• *Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma (mad. 320)*

• *Savaş zamanında emirlere uymama (mad. 321)*

• *Savaş zamanında yükümlülükler (mad. 322)*

• *Savaşta yalan haber yayma (mad. 323)*

• *Seferberlikle ilgili görevin ihmali (mad. 324)*

• *Düşmandan unvan ve benzeri payeler kabulü (mad. 325)*

F. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk

• *Devletin güvenliğine ilişkin belgeler (mad. 326)*

• *Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme (mad. 327)*

• *Siyasal veya askerî casusluk (mad. 328)*

• *Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama (mad. 329)*

• *Gizli kalması gereken bilgileri açıklama (mad. 330)*

• *Uluslararası casusluk (mad. 331)*

• *Askeri yasak bölgelere girme (mad. 332)*

• *Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik (mad. 333)*

• *Yasaklanan bilgileri temin (mad. 334)*

• *Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini (mad. 335)*

• *Yasaklanan bilgileri açıklama (mad. 336)*

• *Yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama (mad. 337)*

• *Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi (mad. 338)*

• *Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma (mad. 339)*

G. Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar

• *Yabancı devlet başkanına karşı suç (mad. 340)*

• *Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret (mad. 341)*

• *Yabancı devlet temsilcilerine karşı suç (mad. 342)*

Yürürlükteki 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan ve tek tek sayılan suç tiplerine bakıldığında hem sayının hem ceza tipinin fazla olduğu görülebilir (Gürler, 2016).

Hangi davranışların suç kapsamına girdiği sadece hukukçuları ilgilendiren bir durum değildir. Bu durum suçun nitelikleri, nedenleri ve sonuçları tartışıldıkça sosyolog ve kriminogların da önemli bir sorunu haline gelmiş ve her birim suçu kendi alan bazında incelemeye başlamıştır. Aslında suç hukuksal bir olay olduğu kadar sosyoloji ve kriminoloji alanını da içine alan geniş bir kapsama sahiptir. Hukukçularda suç konusunda tek bir tanımda birleşememişler fakat her uzman kendi alanı kapsamında bir görüş bildirmiştir (Alacakaptan P. , 1975). Coğrafya disiplini de mekânsal açıdan suçu kendi bakış açısıyla değerlendirir. Bu yönüyle coğrafya, suç konusunda etkin bilim alanları arasında yer alır.

Türk Ceza Kanununda belirtilen suç kapsamına alınan fiiller kendi içinde zamanla yine devlet kanalıyla değiştirilebilir, ceza kapsamından çıkarılabilir veya başka olaylar ceza kapsamına alınabilir. Bunu gerçekleştirecek olan mercii devlettir. Her kanun maddesi ülkelerin ihtiyacına göre şekillenmekte ve toplumun yapısına göre değişiklik göstermektedir. Bu sebeple hiçbir ülkenin kanun maddeleri aynı değildir. Sadece benzerlik ve farklılık gösterebilmektedir. Bu anlamda kanun maddeleri sadece ülkelerin yapısı, yönetimi göz önünde bulundurularak karşılaştırılabilir veya eksik tarafları tartışılabilir.

Günümüzde suçun bir hukuk ihlali olduğunu kabul etmekle birlikte sadece bu tanım suçu tam olarak açıklamaya yetmemektedir. Suç zamana, mekâna sığdırılan, kesin

olarak görülen, değişmeyeceğinden emin olunan bir olgu değildir. Suç toplumlara göre farklılık arz ettiği için sadece hukuki olarak ele alınamayacağı aşikârdır.

Suç olgusu Türkiye özelinde bakıldığında ise; Türkiye yazılı ve yazısız kuralların günümüzde de hâkim olduğu ülkelerden birisidir. Bu durum Türkiye'nin tarihi ve kültürel yapısıyla ilgili bir durumdur. Doğu Akdeniz, Orta Asya, Anadolu ve İslam kültürleriyle her zaman etkileşim halinde olmuştur. Selçuklu ve Osmanlı döneminden getirdiği bu zengin kültür gelenek ve göreneklerine yansımış ve günümüzde de yansımaları devam etmektedir. Her bölge ya da her toplumda aynı ölçüde olmasa da yazısız kurallar bireylerin davranışlarını günümüzde de kontrol altında tutmaktadır. Şehirleşmenin fazla olduğu ve göç mekanizmasının çok hızlı işlediği yerlerde bu etkinin azaldığı görülmektedir. Türkiye genel olarak gelenek, görenek, adet ve örflerine olan bağlılığını sürdürmeye özen göstermiştir. Bu yaptırım özellikle ilişkilerin yakın veya samimi olduğu küçük yerlerde etkisini daha fazla hissettirmektedir. Böyle yerlerde yaşayan bireyler, topluma uyum sağlama çabası içine girmektedir. Çünkü toplum normlarına uymayan kişiler özellikle nüfusu az olan yerlerde hala toplumun dışına itilme yaptırımıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bireyler bu yaptırıma maruz kalmamak ve genellikle ilişkilerdeki samimiyeti kaybetmemek adına hal ve hareketlerini düzenleme ihtiyacı hissetmektedirler. Fakat bunu tekrar hatırlatmak gerekir ki, toplumun her hoş karşılamadığı durum suç olarak kabul edilmemektedir. Bir eylemin ya da davranışın suç kabul edilmesi için mutlaka kanuni olarak belirtilmiş olması gerekmektedir. Bu durum Türkiye'de ceza kanunuyla belirlenmiştir. Suç kavramı tamamen yasalara, kanunlara, yönetmeliklere göre yasama organının güdümünde devlet kanalıyla açıkça ifade edilmiştir.

Türkiye'de bir fiilin suç sayılabilmesi için kanunen suç olarak belirtilmiş olması gerekmektedir. *Türk Ceza Kanunu'nun 2. Maddesine göre "kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz"* denilmiştir. Türk Ceza Kanununa bakıldığında, kanuna göre suç sayılmayan hiçbir şey için kişiye veya kişilere ceza verilemeyeceğidir (http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr, E.T: 15.09.2020).

1-7- SUÇUN ORTAYA ÇIKMASINDA ZAMAN VE MEKÂNIN ROLÜ

Suçun zaman içerisinde nitel ve nicel açıdan değişim gösterdiği aşikârdır. İnsanın dünyada var oluşu itibariyle gelişen suç, çok eski zamanlardan beri zaman ve mekâna göre farklılık göstermiştir Tarihte bir davranış suç olarak görülürken bugün suç kapsamında değerlendirilmeyebilir. Örneğin Orta Çağ Avrupa'sında cezası ölüm olan sihirbazlık günümüzde insanların keyifle izlediği bir illüzyon sanatına dönüşmüştür. İlk çağlarda insanlar genellikle inandıkları görüş ve yapılması gereken davranışların dışına çıkıldığında toplum olarak cezalandırıldıklarına inandıklarından bu kuralları ihlal edenler ağır şekilde yaptırımlara uğramışlardır. Suç daha sonraki dönemlerde dinle ilişkilendirilmiş, topluma zarar veren bu olgu günah olarak da nitelendirilmeye başlanmıştır (Dönmezer, 1994). Bu durum bazı geleneklerde ve dinin etkili şekilde görüldüğü devletlerde hala hâkim bir durumdur. Toplumların gelişmesi, sanayinin insanların hayatında baskın hale dönüşmesi suç olgusunun da laikleşmesini sağlamıştır. Suçu işleyen kişi toplumla ilişkilendirilmiş özellikle 18. yüzyıldan sonra suçun din ve temsilcilerinin tekelinden çıkması sağlanmıştır. Suçun rasyonel bir yapıya kavuşması, yetki sahibinin yani suçları ve cezaları belirleyen devlet olmasıyla mümkün olmuştur. Özellikle bir dönem din ve devlet suç üzerinde otorite yarışında yer almışlar fakat bu durum toplumların değişmesiyle devlet tekeline geçmiştir. Bazı toplumlarda veya kültürlerde dinin hala çok etkili olduğu ve kişileri yönlendirdiği de bir gerçektir. Günümüz kanun koyucuları geçmişten gelen bazı suçları kapsam dışı bırakmakta bazılarını suç kapsamında değerlendirmekte hatta gelişen sistemlerle birlikte yeni suç türleri belirlenmektedir (Aydın, 2010).

İnsan sosyal ilişkilerle var olmuştur. Sosyal ilişkiler ile de yaşanılan mekân sürekli olarak etkileşim halindedir. Aslında mekânlar sosyal ilişkilerin niteliğini en iyi yansıtan alanlardır. Suçun neden işlendiği konusunda sosyal boyutunun incelenmesi önemliyken, mekânsal boyutun da incelenmesi bir o kadar önemlidir. Bir suçun ortaya çıktığı yer mekândır. Var olan herhangi bir suç olayını incelerken sosyal ortamın etkisi kadar meydana geldiği mekânın da incelenmesi gerekmektedir. Genel olarak bakıldığında suç, sosyal sorunların ve mekânsal eşitsizliklerin belirginleştiği alanlarda daha fazla gerçekleşmektedir. 'Suç oluşumunda mekân etkili midir?' sorusuna genellikle epidemiyolojik yaklaşımlar aracılığıyla cevap verilmeye çalışılmıştır. Bu durum sosyal düzensizlik kuramı, mekânsal davranış kuramı ve

sıcak noktalar kuramlarının açıklamalarıyla örneklendirilmiştir. Sosyal düzensizlik yaklaşımında kent yapısı sosyal düzensizliğe göre incelenmiş ve bu düzensizlikte mekânın suç üzerindeki etkisine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu yaklaşımda mekânların büyümesiyle birlikte kent modeli halka halka dıştan içe doğru modellenmektedir. En içteki halkada genellikle ekonomik düzeyi düşük, kalifiye olmayan insanların yaşadıkları alanlar ve kötü şartlara sahip evler modellenmektedir. Bu durumun suçla bağlantısı kurulduğunda ise en yüksek suç oranlarına sosyal şartların ve ekonomik düzeyin düşük olduğu bu alanlarda görüldüğü tespit edilmiştir. Aslında bu yaklaşımın amacı sosyo-ekonomik düzey ve suç arasındaki bağlantıyı alansal olarak tespit edebilmektir. Mekânsal davranış kuramında ise suça yönelik coğrafi profiller çıkarılarak suçlunun daha kolay bulunmasını sağlayan analizler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kuramda eğitim, yaş, cinsiyet, gelir düzeyi gibi birçok faktör coğrafi mekân ve suçla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Çünkü suçun mekân ve zamanla tamamen bağlantılı bir olgu olduğu düşünülmüştür (Yılmaz G. , 2006).

Mekânsal davranış kuramının benimsediği suç ve belirlenen değişkenler çok net şekilde ortaya konulmuştur. Belirlenen kriterler bazen beklenilen sonucu vermemektedir. Bu durum algıların yanlış olduğunu ve tekrar değerlendirilmesi gereken durumların olduğu gerçeğini sunmakta ve yetkililer böylece daha doğru bir rota belirleyebilmektedir.

Sıcak noktalar kuramında ise bazı suçların gerçekleştiği hassas noktalar olduğu varsayımından yola çıkılmıştır. Bu kuram öncelikle suç alanlarının tespit edilmesini amaçlamaktadır. Böylece suçlara erken zamanda müdahale şansı doğacaktır. Kuram, aynı zamanda suçların yer ve zaman değişimleri üzerinde de durmaktadır (Yılmaz G. , 2006).

Bu yaklaşımlardan hareket edildiğinde suçu mekânın ve zamanın etkilediği düşüncesi yaygınlık kazanmaktadır. Zaman içerisinde insanların istekleri, çalışma şartları, ekonomik düzeyleri değişebilmekte ve yaşadıkları çevre şartlarını gözlemleyerek kendi hayatları hakkında olumlu veya olumsuz yargılara ulaşabilmektedirler. Bu durum özellikle nüfusu fazla olan kentlerde sosyal farklılaşmayı insanların önüne daha net bir şekilde sermekte ve insan davranışlarında

bu sebeple sapmalar meydana gelmektedir. Özellikle son yıllarda Türkiye'nin yoğun bir göçe maruz kaldığı ve gelen insanların zor şartlardan maddi yetersizliklerle geldikleri düşünüldüğünde bu bağlantının açıklanabilmesi için detaylı incelemeler gerekmektedir. Günümüz şartlarında insanlar için en önemli durum ekonomik durumları ve geçim şartlarıdır. Bu sebeple yukarıdaki kuramların analizleri de dikkate alınarak göç ile suç arasında bir bağlantının olup olmadığı ve eğer bir artış söz konusuysa bunun hangi sebep kaynaklı olduğunu bulmak göç alan yerler için hayati önem taşımaktadır.

Suç ve mekân bağlantılı çalışmalara bakıldığında örneklendirmelerde kentlerin tercih edildiği görülmektedir. Bu durum kentlerin karmaşık ve kalabalık bir nüfusa sahip olmasıyla ilgilidir. Bu sebeple mekânsal davranış kuramında da değişkenler ve suç arasındaki bağlantı genellikle kent düzeyinde incelenmiştir. *Amerika Adalet Bakanlığınca yayımlanan rapor aslında bu ilişkiyi kanıtlar niteliktedir. On bin kişi üzerinden alınan değerlendirmeye göre büyük kentlerde cinayet sayısı 63, küçük kentlerde 33, kırsal alanda ise 31 olarak tespit edilmiştir. ABD'de 2006 yılında tespit edilen 1.417 bin suçtan 1.202 binin büyük kentlerde meydana geldiğini bildirmişlerdi*r (Karasu, 2008, ss. 255-281).

Toplumların geleneksel yapıdan modern yapıya geçmesiyle birlikte ekonomi, nüfus, teknoloji, sosyo-kültürel değer gibi birçok alanda çok büyük değişimler meydana gelmiştir. İnsanların kırsal alanlardan kentsel mekânlara göçleri, kentlerdeki sosyal ve çalışma hayatının aile bağlarını zayıflatması, örf ve adetlerin unutulmaya başlanması, kuşaklar arası çatışmaların artması kısacası insanların yaşam tarzlarının eskiye nazaran çok fazla değişmesi suç oranlarını etkilediği gibi suç türlerini de değiştirmiştir (Kızmaz, 2012, ss. 51-74).

Suç oranlarına gelişmiş veya az gelişmiş ülke bazında bakıldığından birbirinden çok farklı nedenlerle karşılaşılmamaktadır. Ülkelerdeki ekonomik büyümeler veya siyasi istikrarsızlıklar veya ekonomik kargaşalar toplumun direkt bu durumdan etkilenmesine neden olmuştur. İnsanların ülkelerde yaşanan değişimlerinden ilk başta sosyal hayat ilişkileri değişmeye başlamış, daha bireysel hareketlilik söz konusu olmuştur. Özellikle maddi açıdan insanlar arasındaki uçurumun büyümesi özellikle iyi koşullara sahip olamayan insanları zamanla suça yöneltmiştir.

ABD, Hollanda, Yeni Zelanda, Kanada, İsveç gibi gelişmiş ülkelerde 1960-1990 yılları arasında suç oranlarında ciddi artışlar gözlemlenmiş fakat bu dönemden sonra suç oranlarında bir durağanlaşma başlamış ve hatta bazı suç türleri görülmemeye başlanmıştır. Günümüzde bu durum az gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında bu ülkelerde suç oranlarında ciddi bir artış görülmüştür (Fukayama, 1999).

Gelişmekte olan ülkelerdeki suç oranlarına bakıldığında ise suç oranlarını en fazla tetikleyen nedenin ekonomik istikrarsızlık hatta çöküşler olduğu söylenebilir. Bu neden dışında; ülkelerdeki karışıklıklar, siyasi bozulmalar, sosyal imkânların yetersizliği suç oranlarının artırdığı görülmektedir. Bu sebeplere ek olarak; yoksulluk, aile değerlerinin kaybolması, kentte yaşayan birçok insanın kanun ve cezalardan habersiz olması, adaletsizlikle gelişen intikam duygusu, zayıf devlet ve yönetim anlayışının yarattığı keyfi tutumlar ve kişilerin bu olaylardan rahatsızlık duyması, suça tanık olan insanların kendilerine zarar geleceği korkusuyla görmezden gelmesi olarak sıralanabilmektedir (Leones, 2006, ss. 133-150).

Sömürge konumunda olan, daha sonra bağımsızlığını ilan eden ülkelerin geçiş süreçlerinde (Nijerya, Hindistan gibi) (Heialand ve Sheley, 1991) ve Sovyetler Birliğinin dağılması sonucu hem Sovyetler Birliğinde hem de Avrupa ülkelerinde suç oranlarındaki artış dikkat çekici olmuştur (Barak, 2000). Hatta bu dönemde Bulgaristan, Romanya gibi birçok ülkede çok büyük oranda suç artışlarının olduğu belirtilmiştir (Cebulak, 1996, ss. 77-82). Bu durumun nedeni olarak demokratik gelişmelere bağlı olarak gelişen ekonomik aksaklıklar, yüksek enflasyon, işsizlik olarak gösterilmiştir (Friday, 1998, ss. 296-314).

Çin'de araştırmalar yapan Liu ise sosyalizmden piyasa ekonomisine geçişte ülkede suç türlerinde ciddi değişiklikler yaşandığını ortaya koymuştur. Bu dönemde ekonomik nedenli suçların (hırsızlık, gasp gibi) diğer suç türlerine göre daha fazla işlendiği sonucuna varılmıştır. Modernleşmeyle birlikte suç oranlarının artığı ülkelerde görülen en önemli değişiklikler bireyselliğin artması, değişen şartlarla birlikte geleneksel değerlerin azalması ve sosyal bütünleşmenin azalması, kırsal alandan kentsel mekânlara yönelen insan kitlelerinin etkileri, artan eşitsizlik, işsizlik, kapitalizme duyulan büyük ilgi ve sosyal kontrolün bozulması olarak sıralanmaktadır (Liu, 2006, ss. 119-130).

Kısaca ülkelerin zaman içinde yaşadıkları olaylar, maruz kaldıkları süreçler, bu süreçlere toplumların verdiği tepkiler suç olgusunun artmasına veya gerilemesine neden olmuştur.

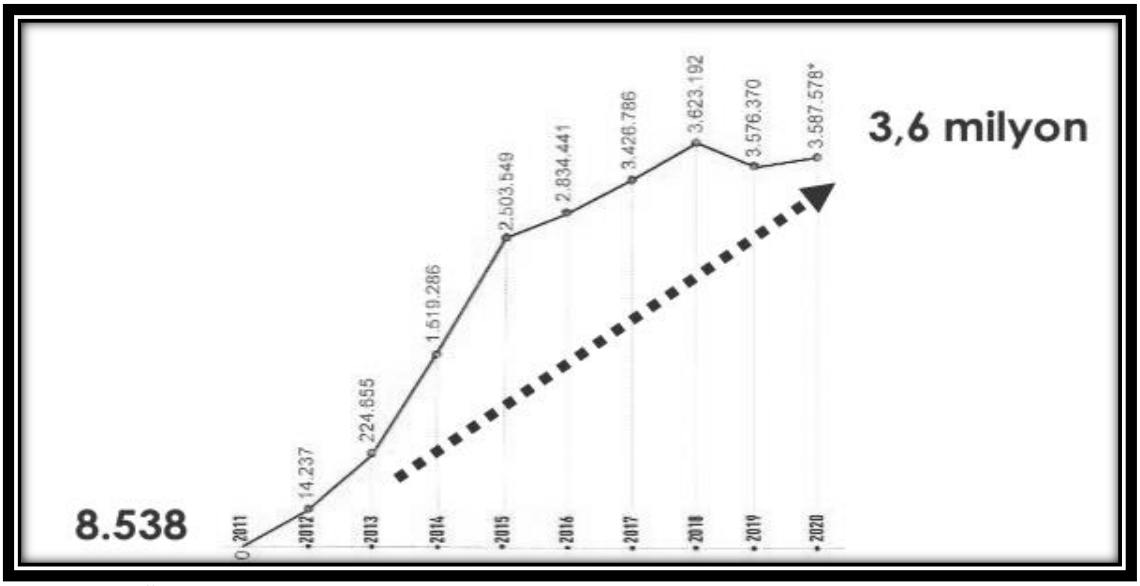
Kentsel mekânların modernleşmeye başlaması, insanların bu alanlara yönelmesine, sermayenin yer değiştirmesine, doğdukları mekânlara özgü davranışlarını ve yaşayışlarını unutmalarına sebep olmuş ve hem çevresel hem de kendi içlerinde büyük değişimler yaşamışlardır (Karakurt Tosun, 2006, ss.6-7). Bu modernleşmenin yaşandığı alanlar ekonomik anlamda da daha rahat alanlar olduğu için öncelik olarak istihdam kaynaklı ülke içinden başlayan hareketlere ek olarak diğer ülkelerden gelen insan topluluğu da zaman içinde eklenmiştir.

Göçlerle birlikte kentlerin nüfusunun birden bire artması ve kentin altyapısının bu nüfusa hazırlıksız olması sağlıksız büyümeye neden olmaktadır. Bu süreç kentlerde demografik, ekonomik sorunlarla birlikte alt kültürlerin oluştuğu da görülmektedir. Alt kültür gruplarının adaptasyon sorunu yaşaması, yerleşik toplumun hareketliliği reddetmesi toplumsal ve kültürel yaşamı olumsuz etkilemektedir. Toplumda uyumun yakalanamaması göçle gelen bireyleri suçlu alt kültürlere yaklaştırmaktadır. Aslında kentleşme ve suç bağlantısının ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin çoğu göçle birlikte tekrar etmekte ve sorunların katlanarak büyümesine neden olmaktadır. Göçlerde en önemli olay göç eden bireylerin yeni hayata uyum sağlamak için kendi köklerinden kopmaya başlaması, aile değerlerini hiçe saymasıdır. Fakat bu kopma yeni bir bağlanmaya dönüşmediğinden arada kalmışlık çok fazla görülmekte ve bireyler kendilerini ve güçlü olduklarını ispat etmek için suça eğilimleri artmaktadır (Tuncel ve Ekici, 2015, ss. 9-22).

Genel olarak bakıldığında suç türleri ve suç mekânları zamana göre değişiklik gösterdiği gibi ülkeden ülkeye göre de farklılaşmaktadır. Bunun nedeni insan sürekli gelişim ve değişim içinde olan bir varlıktır. Düşünceleri ve algıları çevreye göre şekil almakta ve aynı şekilde çevreyi de değiştirmektedir. İnsanların, ihtiyaçları ve istekleri devamlıdır. Tüm bunlar dikkate alındığında tüm kitleleri kapsayan bir yorum yapmak imkânsızdır. Bu durumda tek söylenebilecek durum insan var oldukça suçun da var olacağı ve suçun her toplum ve kültüre göre zaman içinde değişiklik göstereceğidir.

Türkiye'de kentler, Cumhuriyet ile birlikte kırsal alanlardan gelen göçlerle hareketlenmiştir. 2011 yılından itibaren Suriye üzerinden başlayan yoğun göç hareketine maruz kalmıştır. Türkiye'de bölgelere ve şehirlere yayılan 3,6 milyon kayıtlı göçmen bulunmaktadır (UNHCR BM Mülteci Örgütü, E.T: 15.11.2020).

Şekil 1: Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: (Özgür, E.T: 15.11.2020)

Bu göçmenler özellikle iş bulma imkânlarından dolayı büyük şehirleri mesken tutmak istemişler fakat devlet kanalıyla kontrollü şekilde şehirlere dağıtımına özen gösterilmiştir. Bunların dışında kaçak yollarla ülkeye giriş yapan ve resmi kayıtlara işlenemeyen durumlar da söz konusudur. Türkiye'de bazı bölgelerde göçmenlerin karıştığı(taciz, tecavüz, hırsızlık, dayak gibi) olaylardan dolayı bölge halklarıyla çatışmalar söz konusu olmaktadır. Bu sıkıntılar özellikle mahalle kültürünün hala devam ettiği alanlarda ve küçük şehirlerde görülmektedir.

Türkiye'de suç olaylarında belediye sınırları içinde kalan yerler polisin, dışında kalan yerler ise jandarmanın sorumluluğundadır. İç işleri Bakanlığı suçları; kaçakçılık, asayiş, trafik ve toplum suçları olarak gruplandırmaktadır. Türkiye'de asayiş suçlarında en göze çarpan özellik 1994- 2003 yıllarında sürekli artış eğiliminde bir grafiğe sahip olmasıdır (1999-2000 yılları hariç). Bu durum çok tesadüfi değildir. Suç sayısı grafiklerine bakıldığında özellikle Türkiye'de ekonomik krizin yaşandığı dönemlere denk gelmiş ve bu dönemlerde çok fazla sayıda kişi işsiz kalmıştır (Yılmaz A. , 2005, ss. 43-56). İşsizlik, maddi yetersizlik, yoksulluk, gelir

dağılımındaki eşitsizlik sadece Türkiye'de değil tüm dünya ülkelerinde suçu artırıcı bir sebeptir. Dünya genelinde yaşanan krizlerde etkilenen ülkelerde benzer artışlara rastlamak mümkündür. Fakat bu durumu genellemek yine de imkânsızdır.

Türkiye'deki asayiş suçları dağılımına bakıldığında yapılan araştırmalar ve çıkarılan sonuçlar doğrulanır niteliktedir. Nüfusun fazla olduğu alanlar, yoğun göç alan bölgelerde suç oranı da fazladır. (İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa gibi) Erzincan, Mardin, Muş, Adıyaman gibi kentlerde ise asayiş suçlarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni bu alanların göç veren bir yapıda olması, sosyoekonomik düzeylerinin düşük olmasıyla ilgilidir (Yılmaz ve Günay Ergün, 2006, ss. 230-249).

Türkiye'de şahsa karşı işlenen suçlar; öldürme, yaralama ve darp, genel adap ve aile düzeni ile şahıs hürriyeti aleyhine suçlar, devlet idaresi aleyhine işlenen suçlar ve diğer suçlar (insan ticareti, silah taşıma gibi) gruplara ayrılarak değerlendirilmektedir. Bu suçlar içerisinde Türkiye'de en çok görülen yaralama suçudur. Yine ateşli silah taşıma, aile fertlerine kötü muamele, yaralama ve tehdit suçlarında yine 2001-2003 döneminde artışlar görülmüştür. Bu suç türlerinin iller bazında dağılımına bakıldığında en çok görüldüğü yerler Sinop, Bartın, Çankırı, Kırşehir şeklinde sıralanmaktadır. Şahsa karşı işlenen suçlar Türkiye'de genellikle Karadeniz, İç Anadolu bölgeleri çevresinde yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Şahsa karşı işlenen suçların en düşük olduğu yerler ise il bazında Muş, Şırnak ve Hakkâri olarak tespit edilmiştir. Bu şehirler Türkiye'de hala göç veren özelliğini korumakta ve şehirleşme düzeyinin diğer yerlere göre düşük kaldığı yerlerdir. Bu durum doğal olarak suç oranlarına yansımıştır. Yine mala karşı işlenen suçlar Türkiye'de azımsanmayacak şekilde görülmektedir. Genellikle mala karşı işlenen suçların gelişmiş ve sosyoekonomik düzeyin iyi olduğu Antalya, Muğla, İzmir, Bursa, İstanbul gibi kentlerde yoğunlaştığını görmek beklenmedik bir durum değildir. Türkiye'de mala karşı işlenen suçlarda 2001-2003 yılları arasında ciddi bir artış görülmektedir. Bu durum Türkiye'nin ekonomik kriziyle ilişkilendirilmiştir (Yılmaz ve Günay Ergün , 2006, ss. 230-249).

Günümüzde suç kapsamına alınan durumlar güncellenerek devlet kurumları tarafından sayı olarak aktarılmaktadır. Jandarma Genel Komutanlığı; 2019 Ağustos ayına ait bilgilere bakıldığında; aile içi şiddetle mücadele ve çocuk suçları kapsamında 4.131 çocuk ve 4.768 kadınla ilgili işlem tesis edilmiş, 875 kadın

hakkında koruma tedbir kararı, 15 kadın konukevine teslim edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Kaçakçılık ve Organize Suç Olaylarında ise; 01-30 Haziran 2019 tarihleri arasında Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk bölgesinde 600 kaçakçılık, 41 mali, 860 uyuşturucu, 41 siber suç ve 7 organize suç olayı olmak üzere toplam 1.549 olay meydana gelmiştir. Dönem içerisinde meydana gelen olaylarda 2.725 şüpheli yakalandığı bilgisi verilmiştir (https://www.jandarma.gov.tr/, E.T: 15.09.2020).

2020 Ağustos verilerine bakıldığında ise aile içi şiddetle mücadele ve çocuk suçları kapsamında 7.856 çocuk ve 5.558 kadınla ilgili işlem tesis edilmiş, 588 kadın hakkında koruma tedbir kararı, 15 kadın konukevine teslim edilmiştir. Kaçakçılık ve organize suç olayları ise 01-30 Ağustos 2020 tarihleri arasında sorumluluk bölgesinde 561 kaçakçılık, 166 mali, 1.111 uyuşturucu, 8 organize suç olayı olmak üzere toplam 1.086 olay meydana gelmiştir. Dönem içerisinde meydana gelen olaylarda 3.152 şüpheli yakalanmıştır (https://www.jandarma.gov.tr/, E.T:15.09.2020).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de suç her zaman görülmüştür ve görülecektir. Bazı suç türlerinde belli dönemler azalış olurken bazı dönemlerde ise artma eğiliminde olmuştur. Suç türlerinin en önemli yansıttığı durum ülkenin o an ki gidişatını ve eksik kalan yönlerini açık etmesidir. Aslında suç türlerinin neler olduğu ya da ne kadar olduğunu bilmek bizlere bir yol haritası kazandırmaktadır. Gelişen teknoloji kullanılarak, güvenlik birimlerinin çalışmalarıyla asıl hedef suçları en aza indirgemek olmalıdır. Suçun kendini en iyi şekilde gerçekleştirdiği mekânların tespiti bu konuda önemlidir.

Türkiye ve tüm dünya ülkelerinde; hırsızlık, cinayet, gasp, dolandırıcılık, zimmet, kaçakçılık, tecavüz gibi birçok suç türüne rastlanmaktadır. Bu suç türleri içinde daha fazla görülen varsa o bölge veya ülke hakkında çeşitli yorumlar yapılabilmektedir. Suç türleri, eğer bireylerin psikolojik problemlerinden kaynaklı değilse ülkelerin sorunları hakkında bilgi vermektedir. Bu durumun iyi bir şekilde analiz edilmesi toplum yapıları hakkında ön görüler oluşturulması ve sorunların çözümünde önemli bilgiler olabilmektedir. Bu durumu örneklendirecek olursak, işsizliğin fazla, ekonominin kötü ve gelir dağılımının adaletsiz olduğu ülkelerde genellikle hırsızlık, gasp, uyuşturucu satıcılığı suçlarının ön planda olduğu söylenebilir. Aslında suçlar

ülkenin gidişatı hakkında büyük sinyaller verebilmektedir ve iyi tarafından bakıldığında devlet veya yetkililer kanalıyla yaptırım veya cezalar dışında önlemler alınmasına imkân sağlayabilmektedir.

İlişkilerin sıkı olmadığı, yoğun nüfuslu mekânların suç için uygun ortam oluşturduğunu göstermiştir. Özellikle maddi olanakların yetersiz olduğu, evlerin kötüleştiği, ailenin kontrolünü kaybettiği, geleneksel denetim mekanizmasının ortadan kalktığı alanlar suça kaynaklık eden mekânlar olarak görülmektedir (Kızmaz, 2005, s. 151). Ormanlık alanlar, arazilerin engeli olduğu yerler, metro çıkışları, aydınlatmanın yetersiz olduğu yerler, alışveriş merkezleri toplumsal kontrolün zayıf olduğu, suçluların yakalanma riskinin düşük olduğu mekanlardır. Bu sebeple suç için uygun yerlerdir (Karasu, 2012, ss. 71-103). Suç kendini yoğun nüfuslu ve yaşamın fiziki koşullardan dolayı zorlaştığı alanlarda kendini daha iyi ifade etmektedir. Yani bu alanlar genellikle suça yataklık yapmaktadır (Aydoğmuş, 2007, s. 181).

Sonuç olarak Türkiye'de suç dağılımı dünya suç dağılımı çizgisinden çok aykırı değildir. Suçun çok fazla arttığı dönemler genellikle ülke genelinde ekstrem durumların yaşandığı zamana denk gelmektedir. Yine suçun mekânları da dünya suç güzergâhına yakındır. Genellikle yoğun nüfuslu alanlar, gelir düzeyinin yüksek olduğu alanlar mala karşı işlenen suçların en çok görüldüğü yerlerdir. Bunun dışında kırsal alanlarda töre ve geleneklerin hala geçerliliğini koruması ve toprağın önemli olmasından dolayı bu alanlarda suçun meydana geliş sebepleri farklılık gösterebilmektedir.

1-8- SUÇ VE GÖÇ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

İnsanlık ile birlikte insanların yer değiştirme hareketleri de başlamıştır. Bu yer değiştirme hareketleri hem göç alan hem de göç veren yerlerde olumlu ve olumsuz sonuçlar meydana getirmiştir. Göçler özellikle Soğuk Savaş döneminden sonra ülkeler tarafından güvenlik sorunu olarak algılanmıştır. Bu algılama ülkelerin göçlere karşı kendi içlerinde yürüttükleri politikaları uluslararası düzenlemelere yöneltme ihtiyacı doğurmuştur. Bu yaklaşım göçün suç, göçmenin suçlu olarak görülmesine neden olmuş ve daha sonraki süreçlerde göçmenler için de yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Güvenlik tehdidinin oluşmasında göçlerde sınırlı kontrol

mekanizmaları, küresel eşitsizlik ve az gelişmişlik olduğu iddia edilmiş ve bu durumlar kitlesel göçlerin oluşumuna ve hızlanmasına zemin hazırlamıştır. Bu olaylardan dolayı göçler için tanımlanan güvenlik kavramı geleneksel çizgiden çıkmış, terör, insan hakları, çevre bilinci gibi konular da dâhil edilerek daha geniş çerçeveden bakılmaya başlanmıştır (Oğuz Gök, 2016, ss. 65-82).

Günümüzde özellikle kitlesel göçler denilince akla hemen olumsuz durumlar gelmektedir. Bu sebeple disiplinler göç ve suç arasında bir bağlantının olup olmadığı konusunda sürekli araştırmalar yapmakta ve fikir beyan etmektedirler. Bazı araştırmalar göç ve suç arasında doğru orantı olduğunu savunurken bazıları ise böyle bir durumun olmadığını belirtmişlerdir. Toplumdaki algı ise göçlerle birlikte suç oranlarının arttığı yönündedir. Bu yargı çok basite indirgenecek düzeyde değildir. Toplumda göçmen karşıtlığının yaşanmasına sebebiyet vereceği için uygulanan göç politikalarının tekrar gözden geçirilmesine neden olmuştur (Kızmaz, 2018, ss. 562-599).

Suç ve göç araştırmalarında aralarında doğru orantı olduğunu savunan çalışmalara bakıldığında göçmenlerin iş bulma sorunlarından kaynaklı suça karıştıkları belirtilmiştir. Aynı şekilde yeterli eğitimi olmayan, dil bilmeyen, herhangi bir ekonomik sektörde çalışma becerisi olmayan ve özellikle genç bireylerin böyle bir ortamda suça yönelimlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir (Piopiunik ve Ruhose, 2017, ss. 258-282).

Göç ve suç arasında görünür bir ilişki vardır diyen araştırmalara karşı bazı araştırmalar ise bu ikili arasındaki ilişkinin zayıf düzeyde olduğu bu ilişkiyi tam olarak kanıtlayacak verilerin söz konusu olmadığını ifade etmişlerdir. Böylece ortaya farklı görüşlerin iddiaları çıkmıştır (Bell ve diğerleri, 2013, ss. 1278-1290).

Yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmesinde ki ilk neden göçmenlerin yaş ve cinsiyetlerinin değişkenlik göstermesidir. Suç, daha çok genç göçmenlerin olduğu alanlarda kendini göstermektedir. Yine bu farklılıkta göçmenlerin ekonomik durumları ve ekonomik durum göstergeleri doğrultusunda yerleştikleri alanların özelliklerine göre suç eğilimi farklılığa uğramaktadır. Göç edilen bölgelerin istihdam yapıları, yerleşik toplumun göçmenlere olan bakışı yine bu durum üzerinde etkili olan durumlardır. Kuşak farklılıkları suç eğilimleri üzerinde etkili olmaktadır. Birinci

nesil suç konusunda daha çekingen tavırlar sergilerken, yabancı ülke doğumlu göçmenlerden oluşan ikinci neslin bu tür eylemlerde daha faal oldukları görülmüştür (Kızmaz, 2018, ss. 562-599).

İkinci nesil göçmenlerin karıştıkları suçların özellikle ekonomik anlamda düşük olan bölgelerden kaynaklı olduğu da gözden kaçırılmayacak bir durum olarak analiz edilmiştir. Bu suçlar genellikle mala yönelik suçlar(hırsızlık, soygun gibi), şiddet ve madde kullanımı artışı şeklindedir. Suçların bazı uluslara göre de farklılık gösterdiği tespitler arasındadır. Göçmen İtalyan gruplarda adam kaçırma, cinayete daha çok rastlanırken, Rus göçmenlerde genellikle mala karşı işlenen suçlar tespit edilmiştir. Fakat bu yapılan çalışmalar ve çıkarılan sonuçları tüm ulusa mal etmek sorunu daha da çözümsüz hale getirecektir (Miller, 2009).

İkinci neslin suç olaylarına karışma ortalamasının daha yüksek olmasının sebebi arada kalmışlık olarak görülmektedir. Küreselleşmenin artması, kentlerdeki nüfusun ciddi boyutlara ulaşması nedeniyle aileler, gençleri daha az kontrol altında tutabilmektedir. Özellikle gençlerin akran çevresi ve ailenin bulunduğu ortam gençleri suça daha meyilli hale getirebilmektedir (Gökulu, 2010, ss. 209-226).

Sanayi devriminden sonra dünyada insanların yaşayışları ve ekonomik faaliyetleri ve yaşam alanları değişime uğramıştır. Bu dönemden itibaren sanayileşme insanların hayatına hızla yerleşmiş ve sanayi bölgeleri hızla nüfusları artan yerler haline gelmiştir. Böylece yoğun nüfuslu, karmaşık bir görüntüye sahip olan kentler ortaya çıkmıştır.

Kentle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Sencer'e göre (1979) kent; yoğun nüfuslu, karmaşık farklı kültürlerin ve toplumsal yapıların bir araya gelerek bütünlük oluşturdukları yerleşmelerdir. Kıray'a göre (1998) ise; kentler tarım dışı üretimin yaygınlaştığı, teknolojik ilerlemelerin yaşandığı yerleşme biçimleri olarak tanımlanmıştır.

Kentlerde sanayileşme olguları tüm ülkelerde aynı anda gerçekleşen ya da aynı çizgide ilerleyen süreçler olmamıştır. Bu sebeple bu ritmi yakalayamayan ülkeler geri kalmış ülke kategorisine dâhil edilmiştir. Sanayileşmiş devletler, geri kalmış ülkeleri sömürülmesi gereken, hammadde ve ucuz iş güzü pazarı olarak görmeye

başlamışlardır. Bu süreç göçleri hızlandırmış ve sağlıksız kent görünümüne zemin hazırlamıştır (Keleş, 2000).

Suç oranlarında kentsel ve kırsal alan karşılaştırması yapıldığında kentlerin nüfus fazlalığından dolayı suç artış oranları daha fazla olmaktadır. Kentler kendi içinde bir nüfus artışına sahipken hem kırsal alanlardan hem de uluslararası düzeyde göçlere maruz kalmaktadır. Göçler insanlar için karmaşık bir süreç olup göç sırasında kat edilecek mesafeye göre yoruculuğu ve zorlayıcılığı da söz konusudur. Bu nedenle göçlere öncelikle gençlerin ve erkeklerin katıldığını söylenebilmektedir (Tümertekin , 1973). Göçler genellikle daha iyi çalışma standartlarına kavuşmak ve daha çok para kazanmak için gerçekleştirilmektedir. Göçün çıkış nedeni savaş, iç karışıklık, salgın hastalık gibi sebepler olsa bile göç edilen mekânda istenilen durum her zaman daha iyi yaşama şartlarına kavuşmaktır.

Kentleşme, her zaman olumlu etkiler yaratmamaktadır. Bireylerin kentlerde istihdam sağlayamaması, kent hayatına adapte olamaması, alt kültür gruplarının varlığı kent ve suç ikilisini tartışmaya açacak nedenler olarak gösterilmektedir. Toplum arasındaki ayrışmalar beraberinde gerilimi getirecek ve bu gerilim zamanla bireyleri veya grupları suça meyilli hale getirecektir.

Kentleşme ve suç arasındaki ilişki 1920'de Chicago'da yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmış ve tartışılmaya başlanmıştır. Bu araştırmaya göre kentlerin büyümesine rağmen yapıların ve imkânların kötüleştiği yerler önemli suç bölgeleri olarak görülmektedir (Conklin, 2007).

Kent, insanların aklına nüfus fazlalığı olan yerleşmeleri getirmesine rağmen kentleri bu kadar basit bir tanıma indirgemek kent-göç ve kent- suç ilişkisinin anlaşılmasını zorlaştıracaktır. Kentler nüfusun artmasıyla birlikte sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik yapının genişlemesi ve değişime uğraması sürecidir. Bu süreç göçlerle birlikte daha hareketli ve daha karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Yoğun göçe maruz kalan gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkelerde, göçmenlerin kültürleri ve yaşantıları, göç etme nedenleri ve maddi olanakları kent yapısını bir anda değiştirmektedir. Göçmenlerin topluma uyum problemi dışında en önemli karşılaştıkları sorun konut sorunu ve işsizliktir. Özellikle göçmenlerin konut problemi yaşamaları kent mimarisinin kısa sürede bozulmasına, çarpık kentleşmenin

oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu yaşam alanlarının, modern kent alanlarına kısa mesafede olması zıtlıkları çok fazla görünür kılmıştır. Bu yapılaşmalar şehir içindeki kontrol dışı kalan alanlar olarak tanımlanmakta ve güvenli olmayan, suça meyilli olan bölgeler olarak görülmektedir. Göçle gelen insanların taleplerinin karşılanmaması, kaçak işçi çalıştırmanın artması, emek karşılığının alınamaması, sosyal güvencelerden yararlanamamak, ekonomik zorlukların baş göstermesi, kendilerini dışlanmış ve topluma ait hissetmeyen grupların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle insanlar, istedikleri hayatlara zor kullanarak ulaşmaya çalışmaktadırlar. Bu durum bu alanlardaki suç oranlarını artırmakta ve toplum tarafından burada yaşayan insanlar daha fazla dışlanmaktadır.

Sınıfsal farklılıklar, insanların hırsları, ekonomik yapının değişkenliği suçun o bölgede renk değiştirmesine sebebiyet vermektedir. İnsanların kentlerdeki yaş, cinsiyet, aile durumları, mezhep, etnik yapıların farklılığı suç oranlarını etkileyen durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekânsal özelliklere baktığımızda ise; kentin nüfus yoğunluğu, kent tasarımlarının suç oranlarını düşürecek şekilde tasarlanması, yapılaşmanın kent merkezine yakınlığı ya da uzaklığı, bölgede oturan kişilerin suça bakış açıları yine suç oranlarını etkileyen faktörlerdir. Yapılaşma durumları genellikle kitlesel göçlerle birlikte sağlıksız bir görünüme dönüşmektedir. Bu sağlıksız ortamda yaşayan insanların hizmetlere ulaşılabilirliği diğer insanlara göre düşük seviyede kalmakta ve suçun işlenme oranını artırmaktadır (Ayhan ve Çubukçu, 2007, ss. 30-55).

Türkiye'de suç konusunda bölgeler ve şehirlerarasında farklılıklar olmasıyla birlikte asayiş suçlarının artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Suçların özellikle Türkiye'nin batı yarısında toplandığı araştırmalara yansımıştır. Bu suç türleri genellikle mala karşı işlenen suçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu suçların görüldüğü alanlar nüfusun ve şehirleşme oranının fazla olduğu, sosyoekonomik açıdan gelişmiş ve özellikle göç alan bölgelerdir (Günay Ergün, 2006, ss. 230-249).

Son yıllarda Türkiye'ye Suriye üzerinden yaşanan göçlerde güvenlik tehdidinin şiddet boyutuna dönüşmemesi için gayret sarf edilmektedir. Şiddet her yerde, her boyutta karşımıza çıkabilecek hastalıklı bir yapıyı vurgulamaktadır. Genellikle toplumsal şiddet kavramı toplumun birbirine uyumsuz olduğu, kültürel çatışmaların yaşandığı toplumlarda kendine hemen yer bulabilmektedir. Özellikle göçmenlerin

göç ettiği yerlerde yalnızlık, dışlanma, ait olamama, kendini güçsüz hissetme gibi duygulara kapılması ve bu durumda toplum içinde güvenliğin sağlanamaması önce bireyleri daha sonra toplumu şiddete yöneltebilmektedir. Bireysel tepkiler, uygun zamanı bulduğunda rahatlıkla toplumsal olaylara dönüşebilmektedir (Köse, 2006, ss. 41-59).

Göçmenler kendileriyle birlikte kentlere bir bilinmezlik getirmektedir. Ekonomik, durumları, kimlikleri, yaşayış tarzları, kültürleri hakkında yerleşik toplum tarafından bir şey bilinmemesi rahatsızlık yaratmakta ve toplum üzerinde tedirginliğe yol açmaktadır. Çoğu zaman çok sayıda gelen göçmenlerle ucuz iş gücü gündeme gelmekte, herhangi bir suç olayında gözler hemen göçmenlere çevrilebilmekte ve kent yaşamı daha da karmaşık hale gelebilmektedir. Bu durum her iki taraf için de öfkeye neden olabilmektedir. Göçlerle birlikte çeşitli güvenlik sorunlarının oluştuğu kabul edilmekle birlikte göçmenleri suçlu olarak algılamak doğru bir yaklaşım değildir. Aslında bu yaklaşım toplumsal uyumu zorlaştırmakta ve göçmenlerin suça daha rahat yönelmesine neden olabilmektedir. Türkiye'ye ilk Suriyeli mülteci grubu 29 Nisan 2011'de giriş yapmıştır ve Türkiye birçok ülkenin göze alamayacağı riskleri göz ardı ederek Suriye'ye karşı açık kapı politikası uygulamıştır. Suriyelilerin kendi ülkelerinde yaşadığı koşullar ve Türkiye'ye gelirken maruz kaldıkları koşullar öncellikle bulaşıcı hastalıklar riskini üst düzeyde tutmuştur. Türkiye'de kısa zamanda sayısı dört milyona yaklaşan göçmen giriş yapmıştır. Dil bilmemeleri, eğitim yetersizlikleri, iş imkânlarının az olması veya ucuza çalıştırılması, terör olaylarında yer alıp almadıkları, kültürel yapılarının bilinmemesi tedirginliğin sebebi olarak belirlenmiştir (Karasu, 2018, ss. 332-347).

Göçmenlerin Türkiye'ye girişiyle; Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Kilis, İstanbul gibi birçok şehirde yoğunlaşma başlamış ve 2016-2017 yıllarında buradaki halk bu yoğunluğa tepki göstermeye başlamıştır. Suriyelilerin düşük ücretlerle çalışması, yerleşik halkın yaşam standartlarının seviyesinde olmamaları, dil sorununun anlaşmayı zorlaştırması, kalacak yer sıkıntısı nedeniyle gecekondulaşmayı artırmaları çeşitli düzensizliklere ve karmaşalara yol açmıştır. Suriyelilerin ekonomik anlamda kötü durumda olmaları dilenciliğin artmasına ve özellikle adi suçların daha çok gündeme gelmesine neden olmaya başlamıştır. Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı alanlarda Suriyelilerden kaynaklanan cinsel suçlar, hırsızlık, adam

yaralama, kapkaç, tehdit, çocuk istismarı gibi suçlarda artış olduğu gözlemlenmektedir (Dinçer ve diğerleri, 2013).

Suriye üzerinden gelen göçler konusunda Avrupa ülkeleri net tavırlar alıp sınır güvenliklerini sağlamayı tercih etmişlerdir. Türkiye bu konuda denetimli bir şekilde grupların Türkiye'ye girişlerine izin vermiştir. Bunun yanı sıra ülkeye çok fazla denetimsiz girişlerde gerçekleşmiştir. Bu durum Türkiye üzerinde hem kentlerin yapısının değişmesine neden olmuş hem de denetimsiz göçlerin hesaba katılmaması ekonomiyi zorlamıştır. Suriye hadisesi Türkiye'de birçok yapının yeterliliğini gözden geçirmesine, değişimler yapmasına neden olmuştur. Gelen göçmenlerin çoğunluğunun kadın ve çocuklardan oluşması göçmenlerin yerleştikleri alanlarda sosyal yapıyı değiştirmiştir.

İnsanların alışkanlıklarını sürdürme eğiliminde olması, değişikliklere hemen ayak uyduramaması, göçlerin geldikleri toplum yapısına aykırı olması ve buna bağlı olarak dışlanma ve itilmeleri, ekonomik anlamda yetersizlikleri ve üst sınıfların yaşayışlarıyla kendi hayatlarını kıyaslamaları her zaman göçün yarattığı veya yaratacağı sorunlar olacaktır. Bunların suça dönüşüp dönüşmemesi ise sadece göçmenlerin kendi düşüncelerinin ve yaşadıkları çevrenin etkisi olarak karşımıza çıkacaktır.

Göçlerle birlikte şehir nüfuslarının artması ekonomik zıtlıkları görünür yapan yerleşme düzenini hâkim kılmıştır. Böylece toplumda ikili bir ekonomik ve sosyal yapı oluşmuştur. Gasp, hırsızlık, aile içi şiddet, yolsuzluk gibi birçok suçu bu maddi yetersizlikler beslemektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması için sosyal devlet anlayışının benimsenmesi, maddi olarak bireylerin doyurulması, toplumdaki zıtlıkların en aza indirgenmeye çalışılmasıyla mümkündür. Fakat günümüzde hiçbir ülkede bunun bir anda çözülmesi mümkün değildir.

Göç ve suç bağlantısı hakkındaki görüşlere bakıldığında net sınırlar çizmenin zor olduğu görülmektedir. Göç değişken ve hareketli bir yapıya sahiptir. Bu durumda göçmenlerin ekonomik düzeyleri, göç edilen bölgenin istihdam yapısı, göçmenlerin cinsiyet ve yaş dağılımı, yerleşik toplumun göçmenlere olan tavırları, göçmenlerin suça olan bakışları ve suçun kültürleriyle olan ilişkisi suç ve göç arasındaki

bağlantının yönünü değiştirebilmektedir. Bu sebeple net tavırlar ortaya çıkarmak zorlaşmaktadır.

Tüm bu gelişmeler doğal olarak toplumun huzurunu bozmaktadır. Göçmenlerin yaşadıkları ülkede daha fazla hakka sahip olmak istemesi ile yerleşik halkın bu durumdan rahatsızlık duyması iki kültürün birbirine uyum göstermesini zorlaştırmaktadır. Bu sebeple ekonomik anlamda zor olan göçmenlerin suça eğilimleri söz konusu olabilmektedir. Fakat Türkiye halkının genel yapısının misafirperver olması sürecin daha hafif atlatılmasını sağlamakta, ırkçı faaliyetleri törpülemektedir.

BÖLÜM 2: GÖÇ OLGUSU

Göç, çok eski bir kavramdır. Göçün başlama nedeni birçok unsura bağlı olarak gerçekleşirken boyutları da sürekli olarak genişlemiştir. Bu durum daha fazla insanı, çevreyi etkilemiş ve göçe uluslararası bir boyut kazandırmıştır. Göç nedenleri, türleri ve sonuçları değiştikçe göçü açıklayan kuramlar çeşitlenmiş ve ülkelerin göçe karşı yönetimsel olarak aldıkları kararlar yasalaşmaya başlamıştır. Bu durum birçok bilim dalının göç konusunda birlikte hareket etmesine vesile olmuş ve olacaktır (Dönmez Kara C. , 2015).

Göç insanlık tarihinin başlamasıyla sürekli olarak hayatımızda var olan bir olgudur. Tarihsel olarak ilk göçlere bakıldığında insanların daha iyi beslenme koşullarına ve daha iyi iklim şartlarına ulaşma çabasıyla başladığını görmekteyiz. İlerleyen yüzyıllarda göçlerin gerçekleşme nedeni daha çok savaş kaynaklı olmuştur. Göçler bu tarafıyla sadece göç eden birey veya topluluğu değil gidilen mekân ve orada yaşayan insan topluluğunu da etkilemiştir. Bu etkilenme siyasal, sosyal, ekonomik birçok boyutu etkilemiş ve karşımıza tanımlanması zor bir olgu olarak çıkmıştır.

Göç; ülke içinde gerçekleşebildiği gibi ülkeler arasında da görülmektedir. Hatta günümüzde artık göç deyince insanların aklına ilk olarak ülke değişikliği gelmektedir. Göçleri biçimsel olarak ele aldığımızda gönüllü/zorunlu; geçici/sürekli; iç/dış; bireysel, kitlesel olarak kategorilere ayırma gereği hissedilmektedir. Bu hareketler mülteci, sığınmacı, göçmen gibi yeni kavramları ortaya çıkarmış ve göç tanımı içinde kendine yer bulmuştur. Göçü göç yapan durum aslında sadece mekân değiştirmek değildir. Her bireyin ve toplumun bir yaşam tarzı, kültürü, sosyal hayatı, gelenekleri, hayata bakış açıları vardır. Birey veya grup göç ederken bu hayatlarını da beraberinde götürür. Ve sadece geçmişlerinden aldıkları eşyalarla değil duygu, düşünce, yaşam tarzlarıyla mekâna giderler (Adıgüzel, 2018, s. 3).

Göçler uluslararası bir boyut kazandığından Castles ve Miller (Castles ve Miller, 2008), bugünü '*göçler çağı'* olarak tanımlamış, Nikos Papastergoadis ise günümüz göçlerinin hareketliliğini ve kalıcılığını vurgulamak için göçleri türbülansa benzetmiştir (Güllüpınar, 2012, ss. 53-85).

Göç, en genel anlamıyla, iki mekân arasında nüfusun yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Ancak olgusal olarak göç konusu incelendiğinde; göçe etki

edebilecek pek çok faktörün olduğu ve bu faktörler ile birlikte farklı zamanlarda farklı sonuçlar ortaya çıkabildiği için kesin sınırlarla çizilen tek bir göç tanımlaması yapmak mümkün görülmemektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016, ss. 1347-1359).

TDK 'ya göre göç; *'ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhacerettir'* (TDK, E.T: 10.06.2020).

Aynı şekilde Zaim (2006); eski dilde göçü kısaca hicret olarak tanımlamıştır. Mutluer (2003) ise göçü; her disiplin için farklı anlamlar içerdiği için göç çok boyutlu bir kavram olarak değerlendirilmesi gereken bir olgu olduğunu belirtmiştir. Erder'e göre (1986) ise göçte anlamlı bir uzaklık ve etki yaratacak bir süre içinde yer değiştirmelerin olması gerekmektedir. Son olarak Akkayan (1979) ise göçü, insanların yaşamlarının gelecekteki kısmını geçirmek üzere yaptıkları coğrafi hareket olarak tanımlamıştır.

Göç terimleri sözlüğünde göç, '*uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek'* şeklinde tanımlanmaktadır. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirmesi nüfus hareketi olarak görülmektedir. Bu harekete mülteciler, yerinden edilmiş kişiler ve ekonomik göçmenler dâhil edilmiştir (Çiçekli, 2009).

Kalkınma Bakanlığına göre göç; *'temel olarak bireylerin veya toplulukların siyasi, sosyal, ekonomik veya doğal nedenlerden dolayı gerçekleştirdikleri coğrafi yer değiştirme hareketi'* olarak tanımlanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014).

Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedisinde göç, *'iktisadi, sosyal veya siyasi sebeplerin etkisi ile bireylerin yer değiştirmesi'* olarak tanımlanmaktadır (Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, 1971).

Temel Britannica Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisinde ise göç, '*insanların bir yerleşim yerinden bir başkasına ya da bir ülkeden öbürüne temelli ya da geçici bir süre için taşınması*' seklinde tanımlanmaktadır (Temel Britannica, 1992)

Göç tanımındaki ortak nokta yer değiştirme eylemini barındırmasıdır. Fakat Öngör (1980), göç olgusunun sadece bu sınırlandırma içine hapsedilmesinin karşısında durmuş ve göçü insanların daha iyi yaşamak veya çalışma koşullarını iyileştirmek

için yaşadığı yeri terk ederek başka bir yöreyi kendine yerleşme yeri seçmesi olarak tanımlamıştır (Öngör , 1980).

Göçün genel anlamda tanımları yapılırken sebeplerinden, etkilerinden sonuçlarından bahsedilmektedir. Fakat göçle ilgili bilgiler verilirken bazı kavramların bilinmesi önem arz etmektedir. Bazı ders kitaplarında 'göçebe, iltica, sığınmacı, mülteci, hicret, diaspora' gibi kelimeler kullanılmaktadır. Bu sebeple bu kelimelerin anlamlarına bakıp farklarını anlamak göç hareketlerini daha iyi algılamak için önemlidir.

Göç denildiğinde akla ilk gelen kavram göçebedir. Göçebe İbn-i Haldun tarafından medeni olmayan toplumlar için kullanılmıştır. Eflatun da bu tanımlamaya katılmıştır (Kafesoğlu , 2000).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde göçebe; *'değişik şartlarda yer değiştiren, yerleşik olmayan kimse veya topluluk'* olarak belirtilmiştir (TDK, Göçebe, E.T: 10.06.2020).

Coğrafya terimleri sözlüğünde göçebe; '*belli bir yerde kalmayıp hayvanlarıyla birlikte, geniş, sınırları belli bir yörede otlaktan otlağa dolaşmaya ya da toplayıcılık, avcılıkla uğraşıya dayalı yaşam biçimi sürdüren topluluk'* olarak tanımlanmıştır (Sanır, 2000).

Göç, çok çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıktığından insanlarda farklı duygulara ve düşüncelere sebep olmuştur. Buna bağlı olarak her göç olayının mekânlarda bıraktığı etki ve yarattığı sonuçlar da farklı olmaktadır. Göç zaman içinde farklı kavramların oluşmasında rol oynamış ve bunlardan en önemlisi de göçmen kavramı olmuştur. Göçmen kavramının ulusal düzeyde bir tanımı mevcut değildir. Göçmen deyince ilk akla gelen ve daha çok kabul gören tanım; kişinin kendi isteği ve iradesiyle yaşam koşullarını iyileştirmek, beklentilerini karşılamak amacıyla yer değiştiren kişi veya kişileri kapsamaktadır. Bu hareketten kişilerin sadece kendileri değil kendileriyle birlikte aile fertleri de etkilenmektedir. Çünkü ortak umutlar, ortak hayaller söz konusudur (Çiçekli, 2009, s. 22).

Yılmaz'a göre (2006) göçmen; bir insanın kendi doğduğu ve vatandaşı olduğu ülkeden yeterli maddi olanağı göremediği ve düşük bir hayat standardına sahip olduğu için hayatını daha iyi koşullarda yaşamak için başka ülkeye göç eden kişi olarak tanımlamıştır. Deniz'e göre (2009) ise var olan koşullardan daha iyi koşullara

ulaşmak amacıyla göç eden kişilerdir. Bu iki tanıma bakıldığında aynı çizgide buluştukları görülmektedir.

İskân Kanunu'nda göçmen kavramı, *'Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu kanun gereğince kabul olunanlardır'* (T.C. Resmi Gazete, E.T: 06.06.2020).

Göçmen kavramıyla en çok karıştırılan kavramlar, sığınmacı ve mülteci olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında bu farklılaşmanın sebebi çeşitli sebeplerle yaşadıkları yeri değiştiren insanların kurumların tanımladığı ve sahip oldukları uluslararası belgelere göredir.

Göçmen tanımlamalarına bakıldığında göç hareketlerinde gönüllüğün esas olduğu görülmektedir. Fakat göçmenlerin göç hareketlerine bakıldığında hedef ülkeye yasal veya yasal olmayan şekillerde girebilmekte ve her iki durumda da göçmen başlığı altında incelenmektedir. Mülteciler ise yaşadıkları bölgelerin güvensiz hale gelmesinden dolayı korku dolu şekilde ve mecburiyetten ülkelerinden kaçış söz konusudur. Mülteciler göç etme kararını düşünerek değil ani bir kararla aldıklarından tüm yaşam konforlarını geride bırakabilmektedirler. En önemlisi ise göçmenler yer değiştirirken yasal belgelere sahip olabilirken, mültecilerin böyle bir belgesi bulunmamaktadır (Olcay, 2012, ss. 229-240).

Kimlerin mülteci kapsamında değerlendirileceği ise 1951 sayılı mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesinde belirtilmiştir. Buna göre mülteci *'ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıslardır'* ((Demirhan ve Aslan, 2015).

BMMYK'nın kabul ettiği mülteci tanımı; BMMYK'nın tüzüğündeki kriterlere uyan ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolüne taraf olan bir ülkede bulunup bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp

tanınmaması fark etmeksizin, Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan Birleşmiş 1951 Mülteci Sözleşmesi, Madde 1(2)'deki mülteci tanımına ilaveten, 1969 Afrika Birliği Örgütü (OAU) Sözleşmesi bir mülteciyi '*kendi menşe ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle ülkesini terk etmeye zorlanan kişiler'* olarak tanımlar. 1984 Cartagena Bildiriside benzer şekilde, mültecilerin *'yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olduğu için' ülkesinden kaçan kişileri de kapsadığını* belirtir (Perruchoud ve Redpath, 2013).

Sığınma (asylum), bir devletin geri göndermeme (non-refulman) ilkesi ve uluslararası veya ulusal düzeyde tanıdığı mülteci haklarına dayalı olarak topraklarında verdiği bir koruma türüdür. Vatandaşı olduğu veya ikamet ettiği ülkede koruma sağlanamayan, bilhassa ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ya da siyasi görüşü nedeniyle zulüm görmekten korkan kişiye verilmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013).

Sığınma hakkı ya da iltica hakkı, kimi ülkelerin önceden belirlenmiş koşullara uygun başvurularda bulunan kimselere verdiği hukuki ve politik bir haktır. Yaşadıkları ülkede cinsel, ırksal, dinsel, politik, kültürel vb. ayrımcılıklara uğradığını gösteren belgelerle, hak veren ülkelerin adlî makamlarına başvuran kimselerin başvuruları ülkenin ilgili komisyonlarınca incelenir ve eğer kabul görürse kişiye sığınma hakkı verilir. Böylece kişi söz konusu devletin koruması altına girer. Bunun yanı sıra kendi ülkelerinde yaşam koşullarının elverişli olmaması ya da can güvenliğinin tehlikede olması durumunda da iltica talebinde bulunulabilir. Bir ülkede yaşanan iç savaş, savaş, çatışma, katliam ya da soykırım gibi durumlarda kitlesel sığınma istemleri yapılabilir (https://tr.wikipedia.org/wiki/sığınma_hakk, E.T:14.06.2020).

Sığınmacı kavramına bakıldığında ise mülteci kavramına benzediği görülmektedir. Sığınmacılarda 1951 Cenevre Sözleşmesinde belirtilen nedenlerde ülkelerini terk etme söz konusudur. Fakat ulaştıkları ülke kendilerine resmiyette mülteci statüsünü vermediğinden sığınmacı olarak ifade edilmektedirler (Barkın, 2014, ss. 333-360).

Diaspora, anlam olarak tartışılmaya devam etse de köken olarak; *'yunanca dia (için, dolayı) ve sporos (tohum) kelimelerinden türeyen ve sağa sola dağılmış/ saçılmış*

tohumlar' anlamı taşımaktadır. Diaspora kavramı hayatımıza özellikle 20. yüzyıldan itibaren daha fazla girmeye başlamıştır. Bu durum politik ilişkilerin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Dufoix, 2011).

Genel anlamda diaspora, menşe ülkesinden ayrılmış olan ancak anavatanıyla bağları süren birey ve üyeleri veya ağ, dernek ve toplulukları ifade eder. Bu kavram, daha ziyade yurtdışında geçici yerleşik toplulukları, geçici süreyle yurtdışında yerleşik göçmen işçileri, ev sahibi ülkenin vatandaşlığına sahip yabancı çalışanları, çift vatandaşlığı bulunan kişiler ve ikinci/üçüncü nesil göçmenleri kapsar. Diaspora tanımına bakıldığında genellikle toplu göç ve nitelikli vatandaş tanımlarına da bakılması tavsiye edilmektedir. Toplu göç (exodus); menşe ülke dışına (istisnai ve düzensiz) gruplar halinde harekettir. Toplu göç çok sayıda kişinin katıldığı bir hareket ya da belirli bir zamanda toplumun bir kısmının hareket etmesi anlamına gelir. Nitelikli vatandaş ise (qualified national); göç bağlamında, menşe ülkesinde veya bölgesinde ihtiyaç duyulan belirli mesleki becerilere sahip olarak yabancı bir ülkeye yerleşen vatandaşlara denilmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013).

Göç kavramları arasında sıkça görülen diğer bir kelime hicrettir. Hicret; Arapça kökenli olan hicret sözcüğü, "terk etmek, ayrılmak, bir yerden başka bir yere göç etmek" demektir.

Genel anlam ve kullanımda hicret, '*bir İslam dini kavramı olarak, herhangi bir Müslüman birey veya topluluğun, inançları (Müslüman oluşları) yüzünden baskı gördükleri bir yerden başka bir yere göç etmesine verilen isimdir. İslâm terminolojisinde hicret kavramı ile Muhammed ve arkadaşlarının M.S. 622 yılında Mekke'den Medine'ye göç etmeleri kastedilir. Safer ayının 26. günü başlayan Hicret, Rebiülevvel ayının 12. günü Medine'ye 3 km uzaklıkta bulunan Kubâ'ya ulaşılmasıyla tamamlanmıştır. Mekkeli paganların baskılarına dayanamayan Müslümanlar daha önce de iki kâfile halinde Habeşistan'a hicret etmişlerdir. Hicret kavramı, Kur'an'da göç etmenin dışında Allah'a eş koşmak ve puta tapmak gibi çirkin davranışlardan (ricz) kaçınmak (Müddessir, 74/5) ve bir insanın yanından ayrılmak '(Meryem, 19/46; Nisâ, 4/34)* anlamında da kullanılmıştır (https://www.goc.gov.tr/multeci, E.T:14.06.2020).

İnsanların bireysel veya toplu olarak gerçekleştirdiği bu hareket insana dair olan düşüncelerin, kuralların, geleneklerin, yapıların değişmesi ve dönüşmesine zemin

hazırlamıştır. Bu durum terk edilen ve yerleşilen mekân açısından değerlendirildiğinde farklı durumlar karşımıza çıkabilmektedir. Göçün etkileri, nedenleri ve mekâna olan yansımaları her yerde kendine özgüdür. Fakat insanlara, toplumlara, toplumdaki değişimlere, kültür çatışmalarına ve suç eğilimlerine yansımaları konusunda genellemeler yapılabilmektedir (Ekici ve Tuncel , 2015, ss. 9-22).

Göç ne şekilde gerçekleştirilse gerçekleştirilsin göç olgusu içinde yer alan herkes daha iyi hayat koşulları için mücadele vermektedir. İnsanlar gittikleri ülke imkânlarından o ülkenin vatandaşıymış gibi yararlanmak ve o kültürde yeniden kendini var etmek için uğraşmaktadır. Buradaki en önemli nokta insanların haklarının hukuki boyutta belirlenmesi ve yasaların sınırının net şekilde çizilebilmesidir. Göçe katılan bireyler veya gruplar ayrıldığı ülkenin haklarından vazgeçmektedirler. Ulaştıkları ülkede ise kendilerini güvende hissetmek adına koruma talep etmektedirler. Ulaşılan ülke bu durumu reddettiğinde ise 'vatansızlık ' kavramı ortaya çıkmakta ve göçün sosyal boyutu devreye girmektedir. Bu durum olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Sonuç olarak tüm tanımlamalar, söylemler ve içeriklere bakıldığında göç olgusunda bir hayat telaşesinin ve buna bağlı olarak bir hareketin olduğunu söyleyebiliriz. Göç hiçbir zaman sadece bu harekete katılan bireyi veya toplumu etkilememiştir. Kimlikler karışmış, kültürel değişimler yaşanmış, kurallar ve politikalar tekrar gözden geçirilmiştir. Birlikte yaşamanın getirdiği zorluklar, aidiyet duygusunun önemi, yerli ve göçmen gerginliğinin azaltılması, sınıfsal pozisyonların değişmesi gibi konular daha çok göç hareketlerinde irdelenir olmuştur.

Son yıllarda özellikle Avrupa ülkeleri ve Türkiye'yi yakından ilgilendiren bir göç hareketi yaşanmıştır. Orta Doğu topraklarındaki gerilim; komşu Türkiye'yi sürecin içine otomatik olarak dâhil etmiştir. Avrupa ülkelerinin bu konuya sıcak bakmamaları, göçe karşı sınır güvenliklerini artırmaları ve Türkiye'nin bu ülkelerle komşu olması gibi faktörler; Türkiye'nin bu göç yükünü sırtlamasına sebep olmuştur. Çalışmamızda göç kavramını ayrıntılı şekilde incelemekle beraber, Türkiye'nin bulunduğu konumdan dolayı maruz kaldığı göçün yansımaları tartışılmaya ve bölgesel olarak suç olgusu üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılacaktır.

2-1- GÖÇ OLGUSUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanlık tarihiyle birlikte bireyler veya toplumlar kimi zaman zorunlu kimi zaman ise gönüllü olarak göç etmişlerdir. Bu göçler sırasında toplumlar birbirini etkilemiş ve her yaşanan göç dalgası tarihte izler bırakmıştır. İş gücü açıklarının giderilmek istenmesi, hastalıklar, salgınlar, olumsuz iklim koşulları, savaşlar, etnik çatışmalar, 19. yüzyıla kadar süren kölelik sistemi birçok insanın ve toplumların yer değiştirmesine neden olmuştur. Göç etme sürecinde insanlar kötü muamelelere maruz kalmış, bazıları ise olumsuz coğrafi koşullar nedeniyle hayatlarını kaybetmişlerdir. Göç tarihin hiçbir döneminde durağan bir yapıya dönüşmemiştir. Günümüzde de savaşlar, iç karışıklıklar, siyasi baskılar sürekli var olmuştur. Özellikle Orta Doğu'da yaşanan karışıklıklar gün geçtikçe insanları daha çok zorlamış ve milyonlarca insanın yaşadıkları yerleri terk etmelerine sebep olmuştur.

İnsanlar tarih öncesinden itibaren dünya genelinde her zaman hareketli bir yapıya sahip olmuşlardır. Avcılık ve toplayıcılıkla başlayan yer değiştirmeye dayalı hayat serüvenleri daha sonraki yıllar ve yüzyıllarda sadece neden değiştirerek devam etmiştir.

İnsanların bu hareketleri ırkların ve kültürlerin karışmasına, toplumsal yapıların her daim değişmesine neden olmuştur. En eski ve insanların en büyük yer değiştirme hareketi karşımıza 'Kavimler Göçü' olarak çıkmaktadır. Bu göç toplumsal yapının değişip şekillenmesinde çok önemli bir hareket olarak görülmüştür (Demirhan ve Aslan, 2015, ss. 23-62).

Göç hareketleri incelendiğinde insanların ve toplumların amaçlarına göre dönemlere ayrıldığını görebiliriz. Genellikle 15. yüzyıla kadar yapılan göçlerde sömürgecilik izlerine çok rastlanılmamıştır. Fakat 15. yüzyıldan sonra özellikle Avrupa'daki iş gücü ihtiyacını gidermek için köle ticaretleri yapılmış ve bu durum 19. yüzyıla kadar sürmüştür. Bu dönemde Afrika'dan birçok insan Avrupa'ya çalıştırılmak üzere getirilmiştir (Yılmaz A. , 2014, ss. 1686-1705).

Tarihi kaynaklara bakıldığında 19. yüzyılda köleliğin bitmiş olduğunu söyleyebiliyoruz. Fakat yeni evrilen yol köleliğin sadece boyut değiştirmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'daki iş gücü ihtiyacı bu dönemden itibaren Hindistan ve Çin'den getirilen ucuz iş gücü tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bu işgücü

Afrika'dan getirilen kölelere göre daha geniş haklara sahip olması yönüyle ayrılmaktadır. Sözleşmeli kontrat esasına dayalı bu iş gücü Birinci Dünya Savaşına kadar Avrupa'nın iş gücü açığını gidermiştir (Hayter, 2000).

İmparatorlukların kurulması, Soğuk Savaş dönemi ve sonrası, uluslaşma faaliyetleri, sınırların genişletilmesi adına yapılan savaşlar göç olayını daha fazla tetiklemiştir. Bu dönemde uluslaşma çabaları ve etnik arındırma çabaları göç üzerinde en fazla etkili olan olaylardır. 1918 yılından itibaren Rusya'daki devrimden kaçanlar ile Nazi Almanya'sından kaçan Yahudiler yeni bir göç dalgasını oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşından sonra ise yeni devletler kurulmuş fakat bu sefer de kendi içlerinde yaşadıkları etnik kopukluklardan dolayı bu durum yeni göçlere zemin hazırlamıştır (Abadan Unat, 2002).

Göç Hareketleri 1945-1970 yılları arasında işçi göçlerine dönüşürken; 1973-1974 yılları arasında dünyada yaşanan petrol krizi ve ülkelerin ekonomik buhran yaşamaları yeni endüstri bölgelerinin oluşmasına zemin hazırlamış ve o bölgelere doğru göç artmıştır (Castles ve Miller, 2008).

Tarihsel olarak göç hareketlerine baktığımızda göçü altı evrede toplamak mümkündür. İlk evre Afrika'daki birçok insanın köle olarak Avrupa'ya köle olarak satılmasıdır diyebiliriz. İkinci evrede ters yönde gerçekleşen bir göç hareketini görmek mümkündür. Bu dönem Birinci Dünya Savaşının sonuna kadar sürmüş ve genellikle Avrupalıların sömürgelere doğru hareketleri görülmüştür. Bu olaydan sonra 1960'lara kadar görülen hareketler göçün üçüncü ve dördüncü evresi olarak tanımlanabilmektedir. Bu dönemde sömürgecilik çözülmeye başlamış, yeni devletler kurulmuş ve sömürge devletlerinde hüküm süren Avrupalılar geri adım atarak ülkelerine dönmek zorunda kalmışlardır. 1960'lardan sonra endüstrileşmenin hız kazandığı Avrupa ülkelerine ve Amerika'ya işçi göçleri başlamış ve bu aşama göç hareketlerinin beşinci evresi olarak görülmeye başlanmıştır. Göçün altıncı evresi ise Sovyetler Birliğinin çözülmesi ve yeni devletlerin kurulmasıyla başlayan insan hareketliliğini kapsamaktadır. 1990'dan sonra ise uluslararası göçler devam etmiş, ülkelere yasal olmayan girişler artmış ve artık ülkeler göç politikaları oluşturma gereği hissetmişlerdir. Birleşmiş Milletler 2013 Göç Raporuna bakıldığında dünyada 232 milyon insan göçmen durumundadır. Bu durum her ülkenin bir göç politikası oluşturmasının gerekliliğini gözler önüne sermektedir (Dönmez Kara C. , 2015).

Cumhuriyetin kuruluş yıllarından itibaren Türkiye'ye yönelen göçlere bakıldığında ise, çevre ülkelerden etnik olarak benzer özellikler taşıyan göçmenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu sebeple Türkiye'nin uluslararası göçlere bakışı ulus- devlet anlayışının korunması şeklinde olduğudur. Bu karar son alınan göçlerle çeşitliliğe uğramıştır. Bu çeşitliliğin oluşumuna neden olan durumlar sorgulandığında 19.yüzyılda karmaşık bir yapıya sahip Anadolu nüfusunun milliyetçilik akımlarıyla birlikte homojenleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Cumhuriyetle birlikte ise nüfus politikası ulus- devlet anlayışını zorunlu olarak değişime uğratmıştır. Özellikle zorunlu göç hareketine katılmış bireylerin mağduriyetleri ve yerinden edildikleri dikkate alınarak yeniden iskân edilmesi görüşü hâkim olmuştur. Bu yerleştirme süreci belli bir süre sonra vatandaşlık verilmesi gerektiği düşüncesine kaymıştır. Kısaca ulus-devlet anlayışında yürütülmeye çalışılan göç hareketleri modernize edilmeye çalışılmıştır. Göçler yoluyla Türkiye'de yabancı nüfus günümüzde daha da artmış ve görünürlüğü göz ardı edilemeyecek düzeye gelmiştir. Geçmişte uygulanan politikalar bu sebeple şekli değiştirmek zorunda kalmıştır. Tartışılan konu ulus-devlet çizgisini çoktan aşmış, göçlerin kültürel, toplumsal, siyasi ve mekânsal özellikleri tartışılmaya başlanmıştır (Yakar & Südaş, 2017).

Görüldüğü gibi göç olgusu insanlık tarihiyle hayatın bir parçası olmuş bir kelimedir. İlk çağlarda göç hareketleri temel ihtiyaçları karşılamak gibi masum nedenler üzerine kuruluyken, insanoğlunun gelişimi ve ihtiyaçlarının artmasıyla daha farklı boyuta taşınmıştır. Masum sebepler, gelişimle birlikte yine temel ihtiyaçlar baki kalarak; daha fazla ilerleme, daha fazla sahip olma, daha iyi yaşama koşulları isteklerine dönüşmüştür. Yine bu isteklerin dışında insanların sahip olduklarını koruma içgüdüsü her zaman ön planda yer almıştır. Toplum bilincinin oluşması ve devletlerin kurulmasıyla var olanı koruma ve daha fazlasına sahip olma bilinci daha net tavırlar ortaya koymaya başlamıştır. Bu konuda kanunlar devreye sokularak göç olgusu belirli kıstaslarla değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2-2- GÖÇLERİN SINIFLANDIRILMASI

Göç kavramsal olarak yukarı da belirttiğimiz gibi birçok disiplinin ilgi alanını oluşturduğundan göçlerin sınıflandırılması da bu disiplinlere göre çeşitlenmiştir. Göçlerin sınıflandırılması genellikle belli esaslara dayandırılmıştır. Zaman, mesafe, sebep, karar verme biçimi, aşılan sınır açısından değerlendirilmiş ve karşımıza birçok

göç türü çıkmıştır. İç- dış göçler; düzenli- düzensiz göçler; isteğe bağlı veya zorunlu göçler; sürekli veya geçici göçler; yasal veya yasal olmayan göçler; bireysel veya kitlesel göçler ve son yıllarda literatürde sıkça bahsedilen transit göçler akla ilk gelenler olarak sıralanabilmektedir. Bu ayrımlar aslında geçmişten günümüze göçlerin başlama nedenlerine bakıldığında mecburi olarak yapılmıştır. Göç hareketine katılım her yıl katlanarak arttığı ve her göç hareketi farklı bir nedenle ortaya çıktığı için incelemelerin kolaylaşabilmesi için bu sınıflandırmaya mecbur kalınmıştır. Bu esaslara bağlı olarak göç sınıflandırmalarını kısaca tanımlamanın çalışmamızın ilerlemesi açısından faydasını olduğunu düşünmekteyiz.

Yalçın (2004); ülke sınırları esasına göre göçleri iç ve dış göçler olmak üzere ikiye ayırmıştır.

İç göçler: Ülke sınırları içerisinde insanların çeşitli sebeplerle geçici bir süreliğine veya kalıcı şekilde yaşadıkları yeri değiştirmesidir. Çalışmalar incelendiğinde iç göç hareketleri genellikle iş koşulları, ekonomik beklentiler, sosyal ve kültürel yaşamın canlılığı, eğitim, sağlık gibi nedenlerden dolayı kırdan kente doğru gerçekleşmektedir. Ancak son yıllarda şehrin kalabalık ve gürültüsünden kaçmak isteyen bireyler tersi bir hareket yaparak kentten kıra doğru hareket gerçekleştirmektedir. İç göçlerde genellikle bölgesel ekonomik farklılıklar etkili olmaktadır. Ülke içinde farklı gelişmişlik düzeyleri olan bölgeler göç üzerinde itici ve çekici bir neden olarak karşımıza çıkabilmektedir. Fakat bu bölgesel farklılıklar bir yerde nüfusu artırırken diğer alanın boş kalmasına neden olmakta bu durum bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. İç göçlerde göç etmek için tercih edilen yer kapasitesinden fazla insanla karşılaşırsa genellikle bölgesel sorunlar oluşturmaktadır. Alt yapı, eğitim, sağlık, ulaşım vb. alanlardaki hizmetler nüfusun taleplerini karşılayamamaktadır. Fakat bu sorunların uluslararası düzeyde bir soruna dönüşmesi beklenmemektedir (Avcı , 2003, ss. 218-225).

Dış göçler: Geçici veya kalıcı olarak bireylerin ülkeler arası yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır. Dış göçler ülkeler veya kıtalar arası gerçekleştirildiği için uluslararası göç olarak da adlandırılmaktadır. Dış göçler bireyler tarafından birçok sebepten kaynaklı gerçekleştirilmektedir. Bu göçler ülkeler için yasal düzenlemeleri zorunlu kılan daha karmaşık sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Dış göçlerde özellikle ülkelerin ve devletlerin tavırları önemli bir durum olarak ortaya çıktığından göçleri burada istenen ve istenmeyen göç olarak ayırmak mümkündür. İstenen göçler özellikle göç edilen ülkenin iş gücü talebi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Beyin göçü son yıllarda istenen göçlere en çok örnek verilen göçtür. İstenmeyen göçler ise bireyin veya topluluğun uluslararası hukuk tarafından tanınmış haklarını kullanmaları ve bu duruma ailelerini de dâhil etmeleridir. Kısaca bu durum karşımıza iltica olarak çıkmaktadır (Şemşit, 2008, ss. 277-279).

Dış göçler veya uluslararası göçlerin meydana geliş sebepleri göç ile ilgili çalışmalarda genellikle dört başlık altından toplanmıştır. Bunlar:

1. Ülkelerin ekonomik boyutlu yaşadıkları krizler

2. Ülkeler veya bölgeler arasında kişilerin gelir dağılımının farklı olması

3. Küreselleşmeye ayak uydurması için zorlanan ülkelerin bu koşullara ayak uydurmada zorlanması

4.Ülkeler arasındaki nüfusun ve nüfusun yaş dağılımının farklı olması şeklinde sıralanabilir (Güllüpınar, 2012, ss. 53-85).

İstenmeyen göçe maruz kalan ülkeleri hem ekonomik hem de güvenlik anlamında en çok uğraştıran taraf ise düzensiz göçlerdir. Fakat bu durumu Yalçın; düzenlilik kıstası olarak belirlemiş ve göçleri burada düzenli ve düzensiz göçler olarak yine ikiye ayırmıştır (Yalçın , 2004).

Düzenli göçler: Bireylerin yasal çerçeve içinde transit ülkede veya hedef ülkede belirtilen süre içerisinde konaklaması olarak tanımlanabilir (İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, E.T: 17.06.2020). *6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda, yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını "düzenli göç" olarak* tanımlanmıştır (Resmi Gazete, E.T: 15.10.2020) .

Düzensiz göçler: Bireylerin hedef ülke için ülkesini terk ederken veya hedef ülkeye ulaşmak için transit ülkeye giriş yaparken yasal çerçeveye uymaması veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süresinde çıkışını yapmayan kişileri kapsamaktadır. Kaynak ülke açısından yine ülkesinden yasal yollarla ayrılmayan bireyler düzensiz göç

kapsamında değerlendirilmektedir (İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, E.T: 17.06.2020).

Düzensiz göçler hedef veya transit ülkeler için pek istenen bir durum değildir. Bu sebeple düzensiz göçler ile ilgili ülkelerin yaptıkları açıklamalar veya yasal düzenlemeler genellikle 'mücadele, risk, sınır güvenliği, suç ve tehdit' gibi kavramlar içermektedir. Bu sebeple düzensiz göçler için planlanan veya uygulanan politikalarda genellikle sınır güvenliğinin korunmasından, ceza yaptırımlarından, göçmenlerin alıkonma gibi durumlar yaşayacaklarından bahsedilmektedir. Bu tür yaptırımların sebebi bu yasal olmayan girişimlerden kişileri veya grupları vazgeçirmeye yöneliktir (Şenses Özcan, 2015, ss. 22-39).

Göçlerin diğer bir sınıflandırılması yasal veya yasadışı esasına dayanılarak yapılmaktadır.

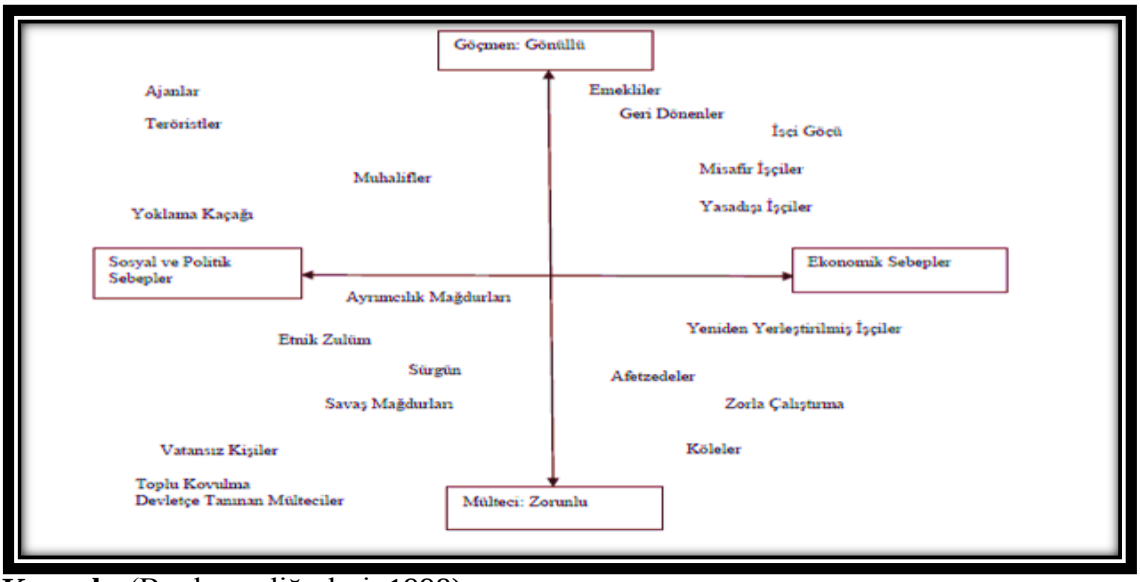
Yasal ve yasadışı göçler: Göç hareketine katılan birey veya toplulukların yasal belgeler çerçevesinde hareket etmesi yasal göçleri tanımlarken, yasal belgelere göre hareket etmeden ülkelere giriş- çıkış yapması ise yasadışı göçler olarak tanımlanmaktadır.

Yalçın irade esasına göre göçleri ise; gönüllü ve zorunlu göçler olarak ikiye ayırarak incelemiştir (Yalçın , 2004)

Zorunlu göçler: İnsanların isteğine bırakılmadan gerçekleştirilen göç hareketleridir. Zorunlu göçlerde savaşlar, ülke içi karışıklıklar, doğal afetler, din ve mezhep çatışmaları etkili olabilmektedir. Zorunlu göçler devlet kanalıyla yapılabileceği gibi devletlerin sonradan müdahil olmasını gerektiren durumlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Çünkü zorunlu göçlerde devletlerde ekonomik, kültürel, siyasal olarak birçok değişiklik meydana gelebilmektedir (Atılgan ve diğerleri, 2017).

Aşağıdaki şekilde zorunlu göçler şematik şekilde ifade edilmiştir. Şekle göre zorunlu göçlere dâhil olanlar ve dâhil olma nedenleri anlamlı bir hale getirilerek aktarılmaya çalışılmıştır.

Şekil 2: Zorunlu göçün tipolojisi

Kaynak: (Boyle ve diğerleri, 1998).

Gönüllü göçler: Gönüllü göçler, bireylerin kendi irade ve isteğiyle gerçekleştirdikleri göç hareketidir. Gönüllü göçler; daha iyi imkânlarda çalışma koşullarına kavuşmak, daha iyi bir eğitim almak, ekonomik olarak daha rahat bir hayata kavuşmak için gerçekleştirilebilir (Koçak ve Terzi, 2012, ss. 3-19).

Gönüllü göçlerde bireyin iradesi söz konusu olduğu için zorunlu göçlere göre daha esnek bir harekettir. Bu göç hareketi kaynak ülke ile hedef ülke arasındaki resmi yazışmalar ve yasal aşamalarla yürütülmektedir. Her göç hareketinde olduğu gibi gönüllü göç hareketinde de ülkelerin çekici ve itici faktörleri rol oynamaktadır. Kısaca bu harekette kaynak ülkelerde bireye göre itici faktörler ön plandayken, hedef olan ülkede ise çekici faktörler ön planladır. Çekici faktörlere; hedef ülkede yüksek ücretle çalışma olanakları, sağlık, eğitim sosyal hayatın kaynak ülkeye göre daha cazip noktalarda bulunması gibi örnekler verilebilir. İtici faktörlere ise; bireyin düşük ücretle çalışması, kariyer olanaklarını destekleyecek bir ortamın bulunmaması, siyasal alanda yapılan baskılar şeklinde sıralanabilmektedir (Güven , 1977).

Göçlerde yerleşme süreleri dikkate alındığında ise ikiye ayrılarak incelenmektedir. Bunlar, sürekli ve geçici göçlerdir. Sürekli göçlerin her zaman zorunluluk esasına dayanmadığı görülmektedir. Sürekli göçlerde süre sınırlaması olmaksızın bireylerin yaşadıkları yerleri terk etmeleridir. Geçici göçler ise bireylerin belli süreliğine yaşadıklarını yeri belli bir amaç için terk etmesidir. Geçici göçler mevsimlik göç

olarak da adlandırılmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012, ss. 3-19). Mevsimlik göçlerde belli bir süre sonra ülkeye geri dönüş olacağından sosyal değişimlere ya da ülke nüfusunda dalgalanmalara yol açacağı düşünülmemektedir.

Göçler yoğunluk esasına göre değerlendirildiğinde ise bireysel ve kitlesel göçler olarak incelenmektedir. Kitlesel göçlerde bireylerin ortak sıkıntılarından dolayı toplu hareket ederek yaşadıkları yerleri terk etmeleri söz konusudur. Bireysel göçlerde ise bireyin yaşadığı ortamdaki ister olumsuz gelişmelerden dolayı veya kendi isteğiyle karar verip yer değiştirmesi söz konusudur. Tarihte özellikle uluslararası göçlere bakıldığında ise emek, beyin, iş gücü, mübadele, ilkel, sürücü göçlerden de bahsetmek mümkündür.

Son yıllarda özellikle son dalga göçlerinden sonra göçlerle ilgili konuşulan terimlerden biri de transit göçler olmuştur. Çok yaygın şekilde kullanıldığı ve Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı son olarak bu göç türünü incelemekte fayda görmekteyiz. Transit göç, kaynak ülkeden hedef ülkeye ulaşmak isteyen kişi veya kişilerin geçiş yollarında yer alan ülkelerden geçmesi veya bu ülkelerde bir süre konaklaması olarak tanımlanabilir. Kaynak ülke; göçmenin ilk çıkış yaptığı ülkedir. Hedef ülke ise göçmenin ulaşmak istediği ülkedir. Transit göçlerde, hedef ülkeye en kısa yoldan ulaşma amacı olmamaktadır. Transit göçlerde genellikle yasal olarak işlem yapılamayacak, daha rahat giriş yapabilecekleri ülkeler tercih edilmektedir. Bu nedenle transit göçlerde göçmen belli süre transit ülkelerde zaman geçirebileceğini düşündüğünden güvenlik önlemlerinin daha az olduğu ülkeleri transit ülke olarak belirlemekte ve seçmektedir (Saçlı , 2017, ss. 2199-2216). Örneğin Orta Doğu ülkelerinden Batı Avrupa ülkelerine geçmek isteyen göçmenler genellikle Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmaktadır (Mutluer, 2003). Yalnız son yıllardaki olaylara ve saptamalara baktığımızda ise; Türkiye'nin coğrafi konumu düşünüldüğünde göçler için transit bir konum olmaktan çıktığını artık göçlerin hedef noktasına oturduğunu söyleyebiliriz.

Göçleri, mekâna göre sınıflandırdığımızda ise kırdan kıra, kırdan şehre; şehirden kıra, şehirden şehre yönleri ortaya çıkmaktadır (Baranaydın ve diğerleri, 2018, ss. 184-200). Türkiye'de, 1950'lere kadar nüfusun hareket yönü kırdan kıra olmuştur. 1950'den itibaren ise kent nüfusunun hızla arttığı bir ülke olmuştur. Bu artışın nedeni doğal nüfus artışı olarak görülmemekte kırdan kente yaşanan göçten kaynaklı olduğu

belirtilmektedir. İkinci Dünya Savaşından sonra uygulanan sosyo - ekonomik politikaların da bu hareket üzerinde etkili olduğunu söylenebilmektedir. Kentlerde sanayileşmenin hız kazanması ve bu alanlarda çalışacak iş gücüne ihtiyaç duyulması kırdan kente doğru olan göç akışını hızlandırmıştır (Adızgüzel, 2018, ss. 39-40).

Son yıllarda beyin göçü kavramı göç olayına yeni bir boyut kazandırmıştır. Beyin göçü; az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin iyi eğitim görmüş, nitelikli, alanında uzmanlaşmış bireylerinin daha iyi çalışma koşullarına, daha uygun bir statüye ve daha yüksek bir gelir düzeyine sahip olmak amacıyla gelişmiş ülkelere yerleşmeleridir. Beyin göçü, eğitim kaynaklı göçün devamı niteliğinde gerçekleşebildiği gibi; sınırlı kaynaklar ile uzun sürede yetiştirdiği kalifiye insan gücünü gelişmiş ülkelere kaybetme şeklinde de gerçekleşebilmektedir (Aksoy , 2012, ss. 292-301). Aşağıdaki tabloda beyin göçü, göç veren ve göç alan ülke bazında değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Beyin göçünün yararları ve zararları

Göç Veren Ülke Açısından		**Göç Alan Ülke Açısından**
Ülke Gelişmiş Ülkelerde Başarılı Bir Şekilde Temsil edilir	**Faydaları**	İyi Eğitimli Yetişmiş İşgücüne Sahip Olur
Yurt Dışı iş Tecrübesini Kendi Ülkesine Aktarır		Eğitimli İş Gücünü Kendi Çıkarları Doğrultusunda Kullanır
Ülkesine Döviz Aktarır		Daha Düşük Bir Maliyetle Çok Vasıflı Eleman Sahibi Olur
Yurt Dışında İyi Yetişmiş Bir Kök Ülke Nesli Yetişir		Düşük Olan Genç Nufus Artışına Olumlu Katkı Sağlar
Kök Ülke Vasıflı Elemanını Kaybeder	**Zararları**	Kültürel Farklar Sorun Yaratabilir
Ülkesi İle Olan Bağını Koparabilir		Ülkede Yabancı Düşmanlığı Artabilir
Çevresindeki İyi Eğitimli Kişileri de Gelişmiş Ülkelere Çekebilir		Ülke Vatandaşına Göre Daha Düşük Ücretle Çalışabilir

Kaynak: (Yalçınkaya ve Dülger, 2017, ss. 1646-1654)

Beyin göçü kavramı insanlarda farklı çağrışımlar yapabilmektedir. Bu kavramı ilk ortaya atan grup İngiliz Kraliyet Akademisi mensupları olup ‘ *Brain Drain’* ifadesini kullanmışlardır. Bu kavramın ortaya çıkmasını sağlayan neden ise ABD’de umut verici gelişmelerden kaynaklıdır. 1950’li yıllarda ABD, havacılık ve savunma sektörüne çok büyük yatırımlar yapmıştır. Bilim ve teknoloji için çok büyük bir adım olarak nitelendirilen bu olaydan sonra bu alan büyük bir cazibe merkezi haline gelmiştir. İngiltere’den bilim adamları ve teknik personele dâhil birçok insan buraya göç etmiştir. Bu sebeple İngiltere beyin göçü kavramını kullanmıştır. (Beyoğlu ve diğerleri, 2009, ss. 27-34). Türkiye’den beyin göçü, ilk defa yaygın olarak

1960'larda yaşanmıştır. Daha iyi şartlarda yaşamak ve çalışmak isteyen doktor ve mühendislerin yurtdışına özellikle Avrupa'ya göç etmeleri bu hareketi başlatmıştır. Son yıllarda ise gençlerin bu göçü destekledikleri görülmektedir. Üniversiteden mezun olduktan sonra gençler iş hayatı için daha iyi imkânlar sunan ülkelere gitmeyi istemektedirler (Aysıt ve Güngör, 2009, ss. 30-34).

Göçler ister gönüllü ister zorunlu olsun toplumlarda büyük değişikliklere neden olmaktadır. Dünya ülkelerindeki ekonomik büyümelerin farklı olması, ülkeler arasındaki dengelerin tamamen bozulmasına neden olmuştur. Bazı ülkeler gelişmeleri yakalayabilirken bazıları ise çağın çok gerisinde kalmışlardır. Küreselleşmeyle birlikte özellikle iletişim ve teknolojinin artması dünyadaki tüm insanların anında bilgiye ulaşmasına imkân sağlamıştır. İnsanlar kendilerine uzak kültürleri bu sayede tanıma fırsatı elde etmiş ve insanların yaşam standartları hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. Bu sebeple göçler az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru yönelim göstermiştir. Çağımızda göçler sadece ekonomik nedenle olmamaktadır. Ülkeler arası yaşanan çatışmalar, ülke içi karışıklıklar, doğal nedenler göçlerde hala etkili nedenlerdir.

2-3- GÖÇLERİN NEDENLERİ

Göçe neden olan unsurlar ve göçe katılan bireylerin ya da toplumların göç sürecinde yaşadıkları olaylar göçlerin mekân üzerindeki etkilerinin de değişik şekilde karşımıza çıkmasına neden olmaktadır. Her göç türü kendine özgüdür ve insanların göç sürecinde yaşadıkları genellikle ulaştıkları mekânda farklı sosyal, siyasi sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir (Ekici ve Tuncel , 2015, ss. 9-22).

Göç alan ülke veya bölgeler göçte çekici bir etki yaratırken, göç veren ülke veya bölgelerde genellikle itici faktörler ön plandadır. İtici faktörler genellikle olumsuz koşulları çağrıştırmaktadır. Ülke içi karışıklıkları, savaşlar, siyasi baskılar, olumsuz iklim koşulları, doğal afetler, can güvenliğinin tehdit altında olması gibi nedenler insanları istemeden göçe zorlayabilmektedir. Göçlerin temeline baktığımızda aslında hepsinde insanoğlunun daha iyi yaşam şartlarına ulaşma isteği vardır. Daha iyi standartlarda yaşamak ve çalışmak her insanın en doğal hakkıdır. Genel olarak

göçlerin temelinde yaşamın devamı için gerekli olan ekonomik unsurların eksikliği veya can güvenliğinin olmaması yatmaktadır (Akkaya, 2019).

Göç alan yani çekici nedenlere sahip olan ülkeler genellikle insanlara farklı alanlarda fırsatlar sunmakta ve insanlar için bu alanlar cazibe merkezleri haline dönüşmektedir. Bu fırsatlar; eğitim, kültürel, ekonomik, özgürlük alanlarının genişliği şeklinde sıralanabilmektedir. Çekici faktörler her bireye göre değişiklik gösterebilir. Fakat göç veren yani itici faktörlere sahip olan ülkeler ise aslında her insanda olumsuz duygulara neden olmaktadır. Savaşlar, baskılar, ekonomik anlamda bireylerin rahat hareket edememesi, eğitim ve çalışma şartlarının uygunsuzluğu şeklinde örnekler verilebilir (Sezer ve Şanlı , 2017, ss. 16-25).

Göç birçok değişkeni içinde barındırıp, birçok değişkenden de etkilenmektedir. Bu geniş aralığı daha iyi tanımlamak için araştırmaların çoğunda göç sınıflandırılması yapılmıştır (Tablo 2). Tüm araştırmacılar göçlerin nedenlerinde farklı kavramlar kullansalar da aslında aynı başlıklar altında birleşmişlerdir. Araştırmacılar göç nedenlerini ekonomik, sosyal, toplumsal, demografik özellikler, çevresel faktörlere bağlamakla birlikte bağımlılık teorisini savunanlar ise yeni bir bakış açısı ekleyerek neo-marksist bağımlılık açısından da ele almışlardır. Aslında bu kuramında temelinde ekonomi yatmaktadır. Bu teoriye göre ekonomisi iyi olmayan ülkeler hammaddelerini gelişmiş ülkelere ucuz şekilde satmakta karşılığında işlenmiş olarak daha pahalıya almaktadırlar. Aslında az gelişmiş ülkelerin ekonomi döngüleri gelişmiş ülkelere bu şekilde bağımlı hale gelmektedir. Bu durum insanlarının düşük ücretle çalıştırılmasına ve sonucunda emeklerinin karşılıklarını alamadıkları için göç etme eğilimine girdikleri yönündedir (Boyle ve diğerleri, 1998).

Tablo2: Göç araştırmaları için alternatif tablo

Kavramsal Perspektif	Bağımsız Değişkenler	Değerlendirmeler
Ekonomik Davranış Perspektifi	Ücret/ gelir değişiklikleri, iş olanakları, fayda maksimizasyonu, beklenti.	Ekonomik davranış perspektifinde gerçekleştirilen çalışmalar, kırsal-kentsel ekonomik olmak üzere iki sektörü içerir. Göçmenler bu iki sektörden daha fazla fayda sağlayacakları yere doğru hareket ederler. Bu yaklaşım genel olarak kısmi denge ve tek eşitlik modellerinde ele alınmıştır.
Eko-demografik Perspektifi	Nüfus baskısı, taşıma kapasitesi.	Bir yerdeki ya da bölgedeki nüfus fazlalığı ve nüfus baskısı dışa göçü tetiklemektedir.
Mekansal Perspektif	Uzaklık, mekansal çekicilik, hareket edilen yerin fayda analizi.	Göç mesafenin ve diğer müdahil unsurlarla ters orantılıdır. Bir yerin faydası ise göç kararını etkileyen en önemli unsurdur.
Sosyolojik Perspektif	Grup, akrabalık ya da etnik ağ ilişkileri, modern faktörler, uyum (adaptasyon) ve asimilasyon.	Güvenlikteki yetersizlikler göçü kolaylaştırır. Göç hareketlerinin kolaylaşması ile göç edilecek yerdeki akrabalık ilişkileri, aynı gruba dahil olma ve etnik bağlara sahip olma göç kararını güçlendirir.
Neo-marksist Bağımlılık Perspektifi	Sosyo-ekonomik yapı, üretim biçimleri, kolonel-kapitalist yaygınlık.	Göç her e kadar gönüllü ve akılcı bir davranış gibi görünse de aslında koşullu ve önceden ayarlanmış bir süreçtir. Kolonel-kapitalist yaygınlık göçü hızlandırır ve etkiler.

Kaynak: (Boyle ve diğerleri, 1998)

Göç, aslında bir sırra, gize, bilinmeze doğru gerçekleştirilen bir hareket olduğu için risk barındıran bir süreçtir. Bu riski bireylerin ve toplumların göze alması çok kolay bir durum değildir. Bu sebeple süreçte toplumları ve bireyleri harekete geçirecek itme ve çekme faktörlerinin olması şarttır (Adıgüzel, 2018, s. 3).

Mutluer'e göre (2003) göçlerin nedenleri en basit ve en kapsayıcı haliyle üç başlık altında gruplandırılmaktadır. Bunlar:

1-) Ekonomik nedenler

2-) Sosyal, siyasal ve psikolojik faktörler.

3-) Doğal Olaylar (Mutluer, 2003, ss. 11-18).

2-3-1- Ekonomik nedenler

Gelişmiş ülkelerde iş gücü ücretlerinin daha yüksek olması, daha iyi çalışma koşullarına sahip olunması, yaşam standartlarının az gelişmiş ülkelere göre yüksek olması bu ülkeleri cazibe merkezi haline getirmiştir. Özellikle ekonomik temelli

göçler gelişmiş ülkelere doğru olmaktadır. Fakat bu göç hareketlerinin yoğun şekilde yaşanması o ülkelerin baskı altında kalmasına ve olumsuz sonuçlarla karşılaşmasına zemin hazırlamaktadır (Yorun ve Şenkal, 2005, s. 195).

İnsanların meslekleriyle ilgisiz alanlarda çalışmak zorunda kalmaları, kötü ve uzun çalışma saatlerine karşılık aldıkları ücretin düşük olması, işsizliğin fazla olması, ekonomide istikrarın yakalanamaması, çalışan insanların sosyal haklarının yetersiz ve kısıtlayıcı olması, bireylerin sürekli olarak gelecek kaygısı taşıması, insanların yatırım yapmalarına engel olan yüksek vergi oranları, açlık sınırındaki insanların fazlalığı gibi nedenler o ülkede yaşayan insanları maddi ve manevi açıdan yıpratmakla birlikte göçlerin daha gelişmiş ülkelere doğru gerçekleştirilmesinde de en önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır (Bayraklı, 2007).

Yeryüzünde meydan gelen ilk göçlerin temel nedeni ekonomik koşullar olmuştur. Özellikle üretim faktörlerinden birisini oluşturan iş gücü talebi göçlerde belirleyici bir unsurdur. Dünyada ilk kitlesel göç hareketi Amerika'daki tarımsal iş gücü gereksinimini karşılamak üzere gerçekleştirilmiş (1619-1776) ve milyonlarca siyahi emek gücü buraya getirilmiştir. Sanayi devrimiyle bu durum artarak devam etmiştir (Mutluer, 2003, ss. 11-18).

İşçi göçü, beyin göçü olarak birbirinden ayrılan göçlerin temel nedeni aslında ekonomiktir. Sanayi Devrimi 18. yüzyılda insanların hayatlarında kökten bir değişiklik yapmış ve işgücüne duyulan gereksinim artmıştır. Bu devrimle birlikte fabrikalar kurulmuş, seri üretim başlamış ve teknoloji insan hayatında yerini almaya büyük bir hızla devam etmiştir. O dönemde tarımla uğraşan büyük bir kesim daha fazla kazanç elde etme isteğiyle iş gücü ihtiyacının fazla olduğu bu alanlara göç etmeye başlamışlardır. Buna bağlı olarak insanların çalışma sistemleri, aile yapıları değişmiş, kentleşme olgusu daha fazla hissedilmeye başlanmıştır (Yalçınkaya ve Dülger , 2017, ss. 1646-1654).

İnsanların yeryüzündeki en önemli amacı temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu ihtiyaçların karşılanması çok uzun yıllardan beri ekonomik koşullara bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle ekonomik nedenler göç üzerinde önemli bir etkiye sahip faktör olarak değerlendirilebilir.

2-3-2- Sosyal, siyasal ve psikolojik nedenler

Göç olgusu geniş bir literatüre sahiptir ve göçler insanların tüm yaşamını etkileyebilme gücüne sahiptir. Göç yaşantısını bu yüzden sadece sosyolojik olarak açıklamak eksik kalmaktadır. Bu hareketlerden bireyin öz benliği de fazlasıyla etkilenmekte ve bu yüzden psikolojik olarak yaklaşmayı da zorunlu kılmaktadır. Bu yüzden göçün psikolojik sağlık üzerindeki etkisini açıklayan çeşitli kuramlarda vardır. Bunlardan sosyal izolasyon, kültürel şok ve kültürel değişme kuramları göçün psikolojik etkilerini açıklamaktadır (Şahin, 2001). Çünkü göç beraberinde kişinin yaşamında baş edilmesi gereken güçlükler getirmektedir. Bireyin karşılaştığı güçlüklerin temelinde yeni ve farklı bir kültüre uyum sürecinin getirdiği zorlanmalar yer almaktadır. Birey yeni katıldığı toplumda dil problemi, uyum zorluğu, kültür farklılığı, yaşam tarzına ayak uyduramama gibi birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Göçmen bireylerin karşılaştıkları zorluklar ile etkili baş edebilmelerinin sağlanması, bireylerin sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri için önemlidir (Tuzcu ve Bademli, 2014, ss. 56-66).

Zorunluluk arz eden göçlere bakıldığında, göç kararı alınmadan önce insanların yaşadıkları olayların tüm hayatlarını etkileyebilecek tarzda olması önemlidir. Siyasal kökenli göçlerin böyle bir etki alanının olduğu bir gerçektir. İnsanlar kendilerini güvende hissedemedikleri anda hem psikolojik olarak bu durum davranışlarına yansımakta hem de sosyal ilişkileri sekteye uğramaktadır. Birbiriyle bağlantılı olan tüm bu aşamalar toplum yapısını olumsuz yönde etkilemektedir. Kısaca siyasal istikrarsızlıklar, rejim değişiklikleri, siyasal ve sosyal baskılar, iç karışıklıklar, savaşlar ve buna bağlı olarak can güvenliğinin kalmaması insanları göçe zorlayan önemli sebeplerdir.

Tarihteki ilk büyük kitlesel göç kavimler göçüdür. Bu göç Çin egemenliğinden kurtulmak isteyen toplulukların hareketi olup birçoğu batıya doğru hareket etmiş ve Avrupa Devletlerinin temelini oluşturmuştur. Yine İkinci Dünya Savaşından sonra birçok insan zorunlu olarak yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu dönemden sonra gelişmiş olan Avrupa ülkeleri işçi alımları başlatmış ve 1970'lere kadar emek gücü göçlerini devreye sokmuştur (Naz, 2015). Bu sebeple geçmişte ve günümüzde yaşanan göçlerin ekonomik temelli başladığını söylemek aslında yanlış olmaktadır. Baskının, zulmün olduğu ve topluluklar arası hâkimiyet kurma savaşı,

kişi özgürlüklerinin kısıtlanmaya çalışılması insanları her dönemde göçe mecbur bırakan tavırlar olmuştur (Tokatlı , 2011). SSCB'nin Afganistan'ı işgali, Taliban rejimi uygulamaları, İran'daki rejim değişiklikleri, Orta Doğu'da yıllardır nefes aldırmayan savaşlar, soğuk savaş sonrası Balkanlarda yaşanan siyasi krizler ve süregelen şiddet olayları kendisini azınlık olarak gören veya can güvenliği olmadığını düşünen insanların göç etmeleri siyasal nedenli göçlere en güzel örneklerdir. Yine Suriye'de yaşanan savaşlar ve siyasi karışıklıklar günümüzde siyasi göçlere verilecek en yakın örnektir (Tokgöz, 2006).

Siyasi karışıklıklar ve savaşlar insanları her zaman göçe zorlayan faktörler arasında olmuştur. Körfez Krizi (Saddam Hüseyin'in 2 Ağustos 1990 yılında Kuveyt'i işgal etmesi ve bunun üzerine Amerika öncülüğündeki 28 koalisyon ülkesinin Irak'a savaş açması) nedeniyle yaklaşık 4 milyon kişinin (İran, Irak, Türkiye, Kuveyt ve Suudi Arabistan ekseninde) göç ettiği tahmin edilmektedir. Yine 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve 1991 yılında SSCB'nin dağılmasından sonra milyonlarca insan iltica etmiştir (Deniz T. , 2014, ss. 175-204).

İç savaş, baskı, iç karışıklıklar, güvensizlik ortamının oluşması hem insanları psikolojik olarak sıkıntıya sokmakta hem de bu ortamdan göç eden insanların göç edilen bölgede ne tür davranışlar sergileyeceği bilinmediğinden tedirginlik yaratmaktadır. Bu sebeple bazı göçler güvenlik tehdidi olarak algılanmaya başlamış ve ülkeler göç politikalarını, güvenlik önlemlerini tekrar gözden geçirmek zorunda hissetmişlerdir. Bu sebeplerden dolayı göç ve güvenlik birlikte değerlendirilmeye başlanmıştır. Günümüzde Suriye'de iç savaşın başlamasıyla Orta Doğu'da göç dalgalanmaları meydana gelmiştir. Bölgede güvenlik tamamen ortadan kalkınca göçe katılan sayı daha da artmıştır. Kendilerini önce güvenli bölgelerde korumaya alan insanlar bu sefer de maddi yetersizlikler, yoksulluğun artmasıyla daha farklı ülkelere yönelmişler fakat bu konuda Batı ülkeleri net bir tavır ortaya koyarak bu insanların ülkelerine giremeyeceklerini, gelseler bile geri gönderileceklerini söyleyerek kapılarını kapatmışlardır. İnsanların karar verme ya da bocalama evresinde birçok güvenlik sorunu baş göstermiştir. Kısacası bu süreçte gelen göçmenler Avrupa ülkeleri tarafından güvenlik tehdidi olarak görülmüştür (Oğuz Gök, 2016, ss. 65-82).

Günümüzde siyasal nedenlerden dolayı göç eden insanların çoğu sığınmacı veya mülteci konumundadır. Bu insanların ilk etapta amaçları kendilerini güvende

hissedecek ülkelere gitmek olmaktadır. Bunu başardıklarında ise ikinci etap olarak ekonomik açıdan rahat edecekleri, hayatlarını yeniden düzenleyebilecekleri ülkelere yönelmektedirler.

2-3-3- Doğal nedenler

Göç ve çevre arasındaki ilişkiye yönelik iki görüş ileri sürülmektedir. Bunlardan biri çevresel bozulmaların göç hareketi üzerinde tetikleyici olduğudur. Diğer görüş ise asıl göçlerin çevresel bozulmaya neden olduğudur. İki görüşte de çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Depremler, çeşitli iklim değişiklikleri, kuraklık, sel ve taşkın felaketleri, çölleşme ve toprak kayıplarının yaşanması, besin kaynaklarının azalması gibi birçok neden insanların kendilerini güvende hissetmeyip göç etmelerine neden olabilmektedir (Koubi ve diğerleri, 2012). Bazı durumlarda ise insanların tavırları farklılaşmakta doğal afetler sonucunda başka ülkelere göç etmeyi göze alamayıp kendi ülkelerinde daha güvenli bölgeleri yerleşmek için tercih ettikleri görülmektedir.

Çevresel bozulmalar ve doğal olaylar insanlar arasındaki çatışmaları da beraberinde getirebilmektedir. Özellikle böyle durumlarda sosyal devlet anlayışının olmaması ve insanların yardım taleplerine cevap verilememesi güven eksikliklerinin oluşmasına neden olabileceği için göçler artabilecektir (Homer, 1994, s. 6).

Geçmişten günümüze tüm dönemlerde doğal olaylar (sel, kuraklık gibi iklim değişiklikleri, deprem, toprak kaymaları) insanların yaşayışında, yerleşim yerlerinde etkili olmuştur. Bu durumlardan dolayı birçok insan yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmıştır. Günümüzde de bu durumlar hala canlılığını korumaktadır. Ve gelecek yıllarda da özellikle küresel ısınma göç olayını daha da tetikleyecek olaylara sahne olacaktır.

Doğal afetler müdahalesi en zor olaylardan biridir. Bu sebeple gelecekte de etkili bir göç faktörü olamaya devam edecektir. Örneğin 29 Ağustos 2005 tarihinde, New Orleans, Louisiana'da gerçekleşen ve Amerika Birleşik Devletlerinde görülen en büyük doğal afetlerden birisi olarak nitelendirilen Katrina kasırgasında birçok insan yaşamını yitirmiş ve benzeri görülmemiş bir nüfus hareketliliğine neden olmuştur (Varol ve Gültekin, 2016, ss. 43-51).

Günümüzün en önemli olaylarından biri ise iklim değişiklikleridir. İklim değişikliğinin gelecek yıllarda çok önemli sorunları beraberinde getireceği tespit edilmiştir. (deniz seviyesinde yükselmeler, sel ve kuraklıkların artması, daha güçlü fırtına olayları, aşırı sıcaklık artışları, daha sık ve yoğun orman yangınları, tarımsal verimsizlik, biyoçeşitliliğin azalması gibi) İklim değişikliği ile ilgili yapılan araştırmalarda insanların çevreye duyarlı olmaları konusunda uyarılar yapılsa da bu durum insanlar tarafından yeterince ciddiye alınmamaktadır. Bunun en güzel kanıtı ise insan kaynaklı aktivitelerin son düşünülmeden hızla yapılmaya devam ettirilmesidir. (kontrolsüz nüfus artışı, arazi kullanım değişiklikleri, fosil yakıt kullanımı, ekonomik kalkınma aktiviteleri gibi) Doğal olarak buna artık doğa tepki vermektedir. Kontrolsüz şekilde yeşil alanlar yok edilmiş, beton yatırımı artmış, kentsel yayılma hızlanmış, sanayi tesisleri kentlerin ortasında kalmış, dere yatakları mimara açılmıştır. Kısacası kentleşmelerde ekolojik faktörler büyük sermaye talepleri karşısında değersizleşmiştir. Bu da yerleşmelerin iklim değişiklikleri tehditlerinin ortasında kalmalarına ve bununla mücadele edecek bir yapının bulunmamasına neden olmuştur. Bu durumlar ileriki yıllarda göç hareketlerinin tetikleyicisi olacaktır (Gökçe ve diğerleri, 2018, ss. 119-128).

Günümüzde küresel ısınma ve iklim değişikliği insanoğluna sinyaller vermeye başlamıştır. Fakat bu konuda yapılan çalışmalar insanların yerleşkesine uzak olduğundan dolayı hayatı etkilemeyecekmiş hissiyatı uyandırmaktadır. Duyarsızlığın son bulacağı zaman dilimi insanoğlu için sadece geç kalmışlık olarak tarihe yansıyacaktır. Küresel ısınmanın en belirgin etkileri kutuplarda görülmektedir. 1950-1990'lı yıllar arasında 67 buzul üzerinde yapılan çalışmalarda, buzulların her yıl ortalama 48 cm. inceldiği belirlenmiştir. Örneğin, 1992-2002 yılları arasında Grönland Adası'ndaki buzullarda meydana gelen küçülme bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Foto 1: Grönland Adası'nda buzulların erimesiyle oluşan sular

Kaynak: (Erdoğan Sağlam ve diğerleri, 2008, ss. 89-94)

Foto 2: 1992-2002 yılları arasında Grönland adasında görülen erime

Kaynak: (Erdoğan Sağlam ve diğerleri, 2008, ss. 89-94)

Nehir akışlarındaki değişimler, yaz akışlarını azaltmak ve kış akışlarını arttırmak suretiyle yüzey sediment yükü üzerinde etkili olacaktır. Değişikliğe uğramış hidrolojik döngü nedeniyle artan sediment yükü kıyısal erozyonu arttıracak, tatlı su ve deniz suyu karışımı üzerinde etkili olacak, bu da ışık geçirgenliğini azaltacak, deniz suyunun kimyasal yapısını değiştirecektir. Küresel ısınma birçok canlı yaşamını etkileyecektir. Bu grubun içine deniz canlılarını da eklemek yerinde olacaktır. Çünkü küresel ısınma su sıcaklığını da yükseltecek, bu sıcaklığa fizyolojik olarak adapte olamayan canlılar strese girecek ve kendilerine yeni yaşam yerleri

aramaya başlayacaklardır. Yani bu değişiklikten dolayı ya göç etmek zorunda kalacaklar ya da bu değişikliği kaldıramayıp öleceklerdir. Nitekim dünya genelinde ılıman sularda yaşayıp kuzey bölgelerindeki denizlere göç eden birçok ekonomik deniz canlısı bulunmaktadır (Erdoğan Sağlam ve diğerleri, 2008, ss. 89-94).

Önemli doğal olaylardan biri de kuraklıktır. Kuraklığında en çok etkisini gösterdiği saha tarımdır. Kuraklık, geniş alanlarda ve belirli bir zaman aralığında su kullanımının önemli derecede azalmasını ifade eden doğal bir olaydır. Dünyanın değişik bölgelerinde meydana gelen kuraklık, tüm ekonomik faaliyetleri, insan yaşamına ve çeşitli çevresel etmenlere etki etmektedir. Bu etki dayanılmaz olduğunda insanlar göç seçeneğini değerlendirmektedir (Özfidaner ve diğerleri , 2018, ss. 57-64).

Uluslararası Göç Araştırma Merkezi raporuna (2016) göre; 2009 yılından beri her iki kişiden biri bir afet nedeniyle yer değiştirmiş olup, 2008 yılından beri her yıl ortalama 25,4 milyon insan iklim değişikliği veya iklimsel olaylar nedeniyle yerlerinden olmuştur. 2014 yılında 100 ülkede toplamda 19,3 milyondan fazla insanın göç ettiği görülmektedir (Estimates, 2015).

Doğal nedenler olarak sayılan; deprem, erozyon, sel, kasırga, tsunami, heyelan, kuraklık gibi birçok faktör her dönem görülmüş ve insanların yaşadıkları mekânlar üzerinde hasarlara neden olmuştur. Kısaca yeryüzünde coğrafi konumlara göre eşit dağılmayan kaynaklar ve iklim değişiklikleri ile yaşanan doğal afetler insanların -ülkelerini terk etmek istemeseler de- yer değiştirme gerekliliğini artırmıştır. Fakat insanların doğal ortamı ve kaynakları bilinçsiz şekilde kullanması ve teknolojiyle doğanın uyumunu yakalayamaması sebebiyle insanların yaşayabilecekleri alanlar gün geçtikçe daha da azalmaya başlamıştır. Yani doğal nedenler normal sürecinde dünyayı etkilerken bir de insanların doğaya hükmetme hırsının yanlış sonuçları eklenmiştir. Bu sebeple doğal kaynaklı göçlere yeni nedenler eklenmiştir. Bu konuda insanlık tarafından alınmayan önlemler ilerleyen zamanlarda geri dönülmez noktalara ulaşacaktır. Bu sebeple araştırmacılar sürekli uyarılar yapmaya devam etmektedirler. Bunlardan en çok karşılaşılacak olanı ise, su kaynaklarının tükenmesi ve kuraklığın başlaması olacaktır. Böyle bir durumun yaşanması durumunda dünya çok büyük göçlere sahne olacaktır.

2-4- GÖÇLERİN GENEL SONUÇLARI VE ETKİLERİ

Göç nedenleri düşünüldüğünde göçe katılan birçok bireyin yaşadıkları alanlardaki itici faktörlerden kaynaklandığı görülmektedir. Yaşanılan alanlardaki zorlayıcı faktörler bireylerin göç hareketine çoğu zaman hazırlıksız ve maddi yetersizliklerle katılmalarına neden olmaktadır. Bu sebeple bireyler öncelikle bu ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilecekleri ve güvende olacakları mekânları tercih etmektedirler. Kısaca bireyler ekonomik yönden rahat edecekleri ve yerleştikleri alandaki imkânlardan kolay şekilde yararlanabilecekleri yerleri tercih etmektedir. Fakat bu durum göç edilen mekânın gelişimini ve ilerlemesini sekteye uğratmaktadır. Bu anlamda göç olumsuz sonuçlarıyla karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de iç göçler ve dış göçler değerlendirildiğinde; kırsal alanlardan kentlere olan yönelim daha sonra az gelişmiş kentlerden gelişmiş kentlere doğru gerçekleşmiştir. 2011 yılından itibaren özellikle Orta Doğu üzerinden gerçekleşen göçlerde yerleştirme politikası kapsamı göz ardı edildiğinde yine tercih edilen yerler yoğun nüfuslu, iş bulma olanaklarının kolay olduğu kentler olmuştur. Bu durum kent yapısını hem ekonomik olarak hem de fiziki olarak olumsuz etkilemiştir. Gecekondulaşma artmış, sosyal farklılıklar belirgin hale gelmiş ve toplumsal değişime ayak uyduramayan bireyler sosyal çatışma kapısını aralamıştır.

Göç ekonomik, politik, sosyal, kültürel birçok alanda ele alınmaktadır. Bu konuda hem negatif hem pozitif düşünce ve yorumlar söz konusudur. Göçün etkileri sonuçları ve etkileri konusunda bu yorumlamalar genellikle yaklaşımlar sayesinde olmaktadır. Göçü ekonomiyle ilişkilendiren yaklaşımlar ikisi arasında pozitif bir bağın olduğunu savunmuşlardır. Fakat bu yaklaşımlarda göçle birlikte meydana gelen sosyal çatışmalar, göç edilen bölgenin ihtiyaçlara yetersiz kalması, sorunların ortaya çıkmasıyla yerleşik bölgedeki kurum ve bireyler üzerindeki olumsuzlukları ve bu olumsuzlukların kalkınmaya yansıması üzerinde yeterince durulmamaktadır (Genç ve diğerleri, 2019, ss. 479-498).

Göçlerin sonuçlarını ve göçe maruz kalan bölgelere etkilerini olumlu bir bakış açısıyla yorumlayan hâkim görüş özellikle 1990'lı yıllarda ortaya çıkmış ve 2000'li yıllarda tekrar destek bulmuştur. Bu iyimser bakış açısı özellikle Lewis'in dış göç üzerindeki görüşleriyle belirgin hale gelmiştir. Bu görüş özellikle işgücü açısından

değerlendirilmiştir. Bu düşünceye göre göç veren yerlerin ellerinde kalifiye eleman yeterliliğinin olması şartıyla ortaya konulmuştur. Göç alan bölgelerde iş gücü fazlalığı olacak ve esnek çalışma planlanmasının rahatça yapılabilmesi sağlanacaktır (Lewis, 1954, ss. 139-191).

Sonuç olarak; göçler göç veren ve göç alan ülkeler açısından değerlendirildiğinde her ikisini de farklı şekilde etkilemekte ve doğal olarak sonuçları da farklı yorumlanmaktadır. Günümüzde göç etkileri ve sonuçları denildiğinde genellikle kitlesel ve uluslararası düzeydeki göçler anlaşılmaktadır. Bu algılamanın müsebbibi özellikle Orta Doğu kaynaklı yaşanan yoğun göçlerdir. Kitlesel göçlerde göç sebepleri genellikle iç çatışmalar, savaş gibi olumsuz kaynaklı olduğundan dolayı göçü alan ülkeler büyük bir yük altına girmektedirler. Zor koşullardan dolayı başka ülkelere sığınan insanların öncelikli olarak can güvenliği sağlanmalı ve hayati ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bu da ülke için ciddi bir ekonomik destek anlamına gelmektedir. Bu sorumluluk altına giren ülkelerde yerleşik halk belli bir süre sonra olumsuz giden birçok olaydan dolayı göçmenleri suçlamakta bu da toplumsal uyumun önünü tamamen kapatmaktadır. Bu sorumluluk altına girilmediğinde ise göçmenler hayati ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve birer suç silahı haline gelebilmektedirler. Göç denildiğinde etki ve sonuçları sanki hep olumsuzluk yaratacakmış gibi algılansa da olumlu sonuçları da elbette olacaktır. Toplumsal uyum yakalandığında ortaya kültürel çeşitliliğin harmanlanmasıyla kültürel zenginlik çıkabilmektedir.

2-4-1- Göçlerin etki boyutu

Göç; kültürel, siyasi, ekonomik, ailevi gibi sebeplerden kaynaklı bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu hareketlerin sonucunda yine siyasal alan, ekonomik ve toplumsal yapı, kültürel hayat etkilenmektedir. Aslında göç sebeplerinin yarattığı hareketlerin başka ülkelerin aynı alanlardaki sonuçlarına katkı yapması veya o alanları geriye götürmesidir (Taşçı, 2009).

Aynı şekilde göçe maruz kalan ülke de bu süreçle birlikte değişime uğramaktadır. Göç aslında toplumsal ve kültürel bir geçişkenlik sağlamaktadır (Ekici ve Tuncel , 2015, ss. 9-22).

Geçiş aşamasını sağlıklı bir şekilde atlatan ülkeler uyum yakalamış ve bu durumu kültürel çeşitlilik olarak nitelendirmiştir. Fakat bu durumun uyumsuzluğu kültürel çatışmalar, şiddet olaylarını tetikleyen olaylara sebebiyet vermiştir.

Göç olgusu bakıldığında daha çok kültürel boyutta ele alınmıştır. Göç sonucunda ulaşılan ülkede iki toplum arasındaki dinamiklerin örtüşmesi daha çok kültürleşme olarak adlandırılmıştır. Önemli olan göç sonucunda bireyler arasında uyumun sağlanmasıdır. Çünkü bu gerçekleşirse göçün çevreye yansıması pozitif yönde olacaktır (Göregenli ve Karakuş, 2014, ss. 101-115).

Birey doğduğu ortamda yoğrulur, biçimlenir. Aynı şekilde çevresinden edindiklerini zamanla kendi içinde değiştirir, biçimlendirir. Bu yüzden insan doğduğu çevrenin özelliğini yansıttığı gibi çevrenin de zamanla olumlu veya olumsuz şekilde değişmesine neden olur. Sağlıklı toplumlar sağlıklı bireylerin varlığıyla vücut bulmaktadır. Sağlıklı birey çevresiyle uzlaşabilen demektir. Bu sebeple insanların çevresiyle bütünleştikleri yerden ayrılmaları, yeni bir mekâna alışmaları, yeni çevreye uyum göstermek için var olan alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalmaları insanlarda strese ve gerginliğe yol açmakta ve kaygı düzeylerini yükseltmektedir. Bireyde oluşan bu olumsuzluk göçün yoğunluğuna bağlı olarak tüm toplumu ve çevreyi etkileyebilmektedir.

İnsanların bulundukları ortamdan ayrılmaları sadece bir çevreden ayrılmak olarak algılanmamalıdır. İnsanlar göçle birlikte yeni bir ekonomik düzen, yeni bir toplumsal yapı, yeni bir ekonomik faaliyet, farklı düşünce, gelenek ve kültürle karşılaşmaktadırlar. Bu yapıyı hem etkilemekte hem de bu yapıdan etkilenmektedirler.

2-4-2- Göçlerin olumlu ve olumsuz sonuçları

Göç konusundaki incelemelere bakıldığında genellikle göç alan bölgelerin ne tür olaylarla karşılaştığı veya göç alan yerdeki değişiklikler üzerinde durulmaktadır. Göç veren yerlerdeki aksaklıklar ve göç hareketi sonucunda göç veren yerdeki değişimler genellikle göz ardı edilmektedir. Göç, hem göç alan yerler açısından hem de göç veren yerler açısından değerlendirildiğinde; mekânlarda iz bırakan değişimler meydana getirmektedir. Göçler ülke içinde gerçekleştiğinde en önemli sonucu nüfus bazında bölgesel dengesizliklerin oluşmasıdır. Bu durum yatırımları, ekonomiyi ve

bölgesel kalkınmayı etkileyeceğinden en tercih edilen durum aslında ülke nüfusunun ülke içinde dengeli dağılmasıdır. Fakat insanların hareketli yapısı düşünüldüğünde bunun gerçekleşme ihtimali çok düşüktür.

Göçmenler; terk ettikleri mekân ne kadar zor koşullara sahip ve ne kadar kötü olursa olsun alışkanlıkları değiştirmek, ayak uydurmak, değişim sürecine dâhil olmakta zorlanmışlardır. Öncelikle süreci yadırgamış, sürece direnmiş daha sonra ise bu durum uyum sürecine veya karşı çıkmaya gitmiştir. Yani yeni bir mekâna yerleşen insan hem hayatındaki yeniliğe alışmaya çalışmış hem de kendi değerlerini kaybetmek istememiştir. Kısacası insan bu göç hareketinde kimliğini hep hatırlamak ve bu süreç içinde yok olmak istememiştir. Bu değişimi atlatamamak arabesk tarzı bir kültüre zemin hazırlamıştır. Özellikle yaşanan kitlesel göçlerde öncelikle kendi kültürlerini, geleneklerini koruma altına almaya çalışmışlar hatta eski çevrelerindeki yaşamı aynen devam ettirme çabası içine girmişlerdir. Bunun mümkün olamadığını gördüklerinde ise dönüşüm başlamıştır. Fakat zamanla birbirine alışan kültürler hem dönüşmüş hem de kültürleri dönüştürmüştür (Cengiz, 2010, ss. 185-193).

Göçler, genellikle az gelişmiş bölgelerden veya ülkelerden gelişmiş yerlere doğru gerçekleşmektedir. Tarih boyunca bu hareket yönü değiştirilememiştir. Göç hareketlerinin azaltılması veya durdurulması aslında ülkelerin daha sağlıklı bir yapıya kavuşmalarına neden olacaktır. Fakat bunun olabilirliği günümüzde çok zordur. Bu durum ancak yatırım ve sermayelerin ülkeler genelinde eşit dağıtılması ile mümkündür. Aslında her yer kendi içinde önemli bir cazibe merkezi haline getirilmelidir ve insanların göç etmesine sebep olan hizmetler ayaklarına götürülmelidir. İnsanların göç etmesine sebep olan iş imkânlarının yetersizliği, daha iyi sağlık ve eğitim koşullarına ulaşmaya çalışmak ve her alanda insanların güvenliğini sağlamak göçleri azaltacak veya insanları göç etmeye mecbur bırakmayacak uygulamalar olacaktır. (Genç ve diğerleri, 2019, ss. 479-498)

Göç ve kalkınma arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara bakıldığında göçle kalkınma arasındaki pozitif ilişkiye dikkat çekilmektedir. Döviz girdilerinin çoğalması, beyin göçünden fayda sağlanması, bilgi ve teknoloji transferlerinin sağlanması gibi birçok olumlu gelişmeleri gözler önüne sermektedir. İşgücü dönüşümü gibi konuların gündeme gelmesi döngüsel göçleri olumlu tarafıyla karşımıza çıkarmakta hatta kalıcı göç yerine tercih edilebilir olduğu vurgusu

yapılmaktadır (Aktaş, 2014, ss. 37-48). Bu bahsedilen pozitif hava göç veren yerlerde söz konusu değildir. Çünkü göç olayına daha çok aktif nüfus katılmaktadır. Bu sebeple göç veren yerlerin ilk kaybı aktif nüfus olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç veren yerler sadece üretim kapsamında değerlendirilmemelidir. Buradan giden insanlar aynı zamanda tüketici nüfusu da oluşturmakta ve bölgenin pazar alanı olarak avantaj kaybına uğramaktadır. Göç veren yerlerde ayrıca büyük bir nüfus kaybı yaşandığında devletin yatırımları buna göre şekillenmekte ve bu alanlarda kaderine terk edilmiş havası uyanmaktadır. Göç veren alanlar incelendiğinde yaşlı nüfusun genellikle bu alanlarda kaldığı görülmektedir. Bu durum üretimin bu alanlarda aksamasına yol açmaktadır. Burada yer alan yapı ve konutlar nüfusun azalmasıyla birlikte boş kalmaktadır. Bu yapılar zaman içinde bakımsız ve yıkılmaya yüz tutmuş görüntüleriyle karşımıza çıkmakta ve yerleşim yerinde terk edilmişlik hissi uyandırmaktadır.

Göçün olumlu sonuçlarıyla ilgili çalışmalara bakıldığında kültürlerin karşılıklı olarak birbirini etkilemesi bu durumun insanlar arasında sentezlenmesi durumu kültürün çeşitlenmesi olarak görülmektedir. Bu durum sadece insanların yaşayışlarını etkilememekte sokaklara, caddelere, mimariye, yemeklere yansımaktadır. Aslında göçler uyum içerisinde ilerlerse en geniş çerçevede gelecek yılları en olumlu etkileyecek durum olarak kabul edilebilir. Göçle birlikte kente gelen insanların en öncelikli ihtiyacı barınma ve beslenmedir. Bunun için göçmenlerin iş beğenip beğenmeme gibi bir şansları olmamaktadır. Bu durum aslında ülke için ucuz iş gücünü oluşturmaktadır. Göçler bu anlamda değerlendirildiğinde işveren için olumlu sonuçlar yaratırken ülke halkı ve göçmen tarafından bakıldığında eleştirilecek noktalar karşımıza çıkmaktadır. Bir yandan emek, sömürü kavramları devreye girerken bir yandan ucuz iş gücünün tercih edilmesinden dolayı o işin ehli olan insanların açıkta kalmasına neden olabilmektedir. Yani bu durumun hem olumlu hem olumsuz sonuçları söz konusudur.

Göç alan yerlerde çoğu zaman pozitif yaklaşımı yakalamak zor olmaktadır. Göçlerin büyük boyutta olması, hızlı nüfus artışları hem mekânlar üzerinde hem de göç alan kentin ortak paylaşım alanlarında çeşitli problemlerin oluşmasına neden olmaktadır. Yoğun yaşanan göçlerde ilk karşılaşılan problem; göçmenler ile yerli halk arasında yaşanmaktadır. Her iki tarafta kendi benliklerini hemen korumaya alma ihtiyacı

hissetmektedir. Milliyetçilik en üst düzeye çıkmakta ve en ufak bir hata kendilerine yapılmış büyük bir saldırı olarak kabul edilmektedir. Zamanla bu durum genellikle kendi kendine çözülmekte, insanlar birbirleriyle yaşamaya alışmaktadır. Fakat çözülmediği durumlarda ise çok ciddi toplumsal kırılmalar karşımıza çıkmaktadır.

Göç sonucunda toplumda yer edinememe korkusu belli süre sonra yer edinme hırsına dönüştüğünden rekabet ortamının oluşmasını tetiklemektedir. Bu da beraberinde istikrarsızlığı getirmektedir. Kurallara uymamak, toplumsal yapıya uyum sağlayamamak kriz ortamı oluşturmakta ve suç oranlarında artışlar meydana gelmektedir (Ekici ve Tuncel , 2015, ss. 9-22).

Bu çatışmalar dışında gelen göçle nüfusun birden bire artması kentin mimari ve tarihi dokusuna ters düşen yapılaşmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu alanlarda alt yapı hizmetlerinin eksiksiz yerine getirilmesini isteyen, istekleri karşılanmadığında itilmişlik duygusuyla bulundukları alana yabancılaşan bir toplum oluşabilmektedir.

Göç sonucunda yaşanılabilecek olumsuzluklar her zaman ihtimal dâhilindedir. Bu sonucun her zaman böyle olacağı kesin bir dille ifade edilememektedir. Yani göçün pozitif ve negatif etkileri göç büyüklüğüne ve göç nedenine göre değişiklik göstermektedir. Göçmenler geldikleri yerde yeni bir yaşam tarzına ayak uydurmaya çalışırken aynı zamanda ülke ekonomisinden de paylarını almak için çabalamaktadırlar. Göç alan ülkedeki işverenler için göçmenler, önemli bir ucuz iş gücü potansiyeli oluşturmaktadır. (Schmid, 1992).

Göç edilen yerde öncelikle bireyler bulundukları alanın eksik yönleriyle somut olarak yüzleşmektedir. Böylece birey şimdiye kadar yaşadığı hayatın sorgusuyla mücadele ederken kendi içindeki ilk ayrılığı yaşamaktadır. Daha sonraki süreçte geldiği alana adaptasyon süreci başlamaktadır. Bu adaptasyon sorunu daha çok ekonomik ve kültürel yönden gerçekleşmektedir. Birey maddi yetersizlikleriyle mücadele ederken bir taraftan da sahip olunabileceklerin hesabını yapmaya başlamaktadır. Bunlara ulaşmak birey için kolay olduğunda bu adaptasyon süreci sancısız gerçekleşebilmektedir. Süreç genellikle bu kadar iyimser bir tablo çizmemektedir. Özellikle kontrolsüz gerçekleşen göçlerde bireyin yaşadığı ayrılıklar kısa sürede toplum geneline yayılmaktadır. Alt yapı yetersizlikleri, sağlık, ulaşım,

eğitim alanlarında aksamalar, konut yetersizliği ve buna bağlı olarak ortaya çıkan izinsiz yapılaşma kentin dokusunu değiştirmekte ve sorunlara yol açmaktadır.

Bir bölgede gecekondulaşmanın artması aslında ekonomik boyuttaki uçurumların bir fotoğrafıdır. Ekonomik farklılık zamanla insanlar arasında sosyolojik ve sosyal farklılıklarını genişletmekte ve toplumların gerilmelerine ve gettoların oluşmasına neden olmaktadır. Bir bölgede gettoların varlığı keskin çizgilerle insanların ayrılmasına neden olmakta, gerilimlerin suça dönüşme ihtimalini artırmaktadır. Göçlerle birlikte göç edilen bölge kalabalıklaşmakta ve eğitim, sağlık, ulaşım sektörlerinin aksamasına neden olabilmektedir. Trafik sorunlarının büyük boyutlara ulaşmasına neden olabilmektedir. Tüm bu aksaklıklar çevre kirliliğini de artırmaktadır. Göç edilen bölgelerde ihtiyaç duyulan vasıfsız işçi sayısı azalır. Vasıfsız işçilerin düşük ücretlerle işlere kabul edilmeleri toplumda rekabete ve gerilime neden olmaktadır. Göçmenler ayrıca göç sürecinde zorluklar yaşamakta ve sağlıksız çevre koşullarına maruz kalabilmektedir. Bu durum göçmenler arasında salgın hastalıkların oluşmasına neden olmakta ve geldikleri ülkedeki insanları rahatsız etmektedir. Göçün en önemli sorunlarında biri de kimlik sorunudur. Göç edilen bölgedeki insanlar tarafından kabul görmeme, dışlanma göçmenler üzerinde psikolojik sorunları da beraberinde getirmektedir (Sönmez, 2019).

Göç hareketleri genellikle kırsal alanlardan kentsel alanlara, az gelişmiş bölgelerden gelişmiş olan bölgelere doğru gerçekleşmektedir. Bu göç hareketlerinde gönüllülük söz konusu olurken çeşitli sıkıntılardan dolayı zorlayıcı faktörler de olabilmektedir. Göçlere ayrıca işinde uzman bireyler katılabilirken yeterli birikimi olmayan kişiler de dâhil olmaktadır. Göç edilen yer açısından bu özellikler önemli bir boyut kazanmaktadır. Bu durum toplumsal yapı üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Göçte gelen kitlenin yapısına göre göç edilen mekân iyi veya kötü yönde değişmektedir (Öztürk ve Altuntepe, 2008, ss. 1587-1625). Olumsuz taraflar gecekondulaşma, çevre kirliliği, alt yapı sorunları, gürültü kirliliği, doğal yaşam tahribatı, sağlıksız yaşam ortamlarının oluşması şeklinde sıralanabilmektedir. Yoğun göçlerde genellikle işgücü fazlalığının oluşması olumlu bir gelişme olmaktadır. Fakat iş gücünün fazlalığı ucuz iş gücünü doğurmuş, işverenlerin bu durumu kendi lehlerine çevirmek istemelerinden dolayı emek hırsızlığı artmaya başlamıştır.

Göçle birlikte göçmenlerin yeni mekâna adaptasyon süreçlerinde mekânları sosyal, psikolojik, siyasi olarak etkileyebilmektedirler. Bu süreçten karşılıklı uyum şeklinde çıkılırsa sürdürülebilirlik başarıyla yönetilebilir. Adaptasyon süreçlerinde göçmen ve yerli halk tarafında olumsuzluklar çıkarsa mekânların ilerleyen süreçte karışıklıklara gebe kalması söz konusudur. Bu durum yönetimler ve devlet tarafından göz ardı edilecek bir durum olmamakla birlikte titiz bir çalışmayı gerektirecek süreçtir.

Göç incelemeleri yapıldığında uyum süreci sağlanana kadar aslında göçün olumsuz sonuçları ağır basmaktadır. Bu olumsuzluk orta ve uzun vadede hem göçmenler, hem göç edilen yerdeki insanların algıları, hem de çevre açısından karşımıza çıkabilmektedir. Hatta bu sorunlar göç türüne göre dahi değişebilmektedir. Göçün nedeni, göçe dâhil insan sayısı yine göçün etki alanını etkilemektedir. Göçler iç göç kapsamındaysa sadece göçün gerçekleştiği ülkeyi etkilerken göçün uluslararası boyuta ulaşması birçok ülkenin gündeminde yer almasına neden olmaktadır. Teknoloji ve iletişimle birlikte dünya hakkındaki tüm bilgilere, tüm insanlara, tüm kültürlere ulaşabilen insan bir araya gelip yaşama fikrine hala çok sıcak bakamamakta ve tepkisel yaklaşmaktadır. Bu durum aslında her toplumun kendi kültürünü üstün görmesi ve kendi kurallarının biricik olduğunu sanmasından kaynaklıdır. Göçler bu fikir çerçevesinde düşünüldüğünde her zaman toplumsal yanların bozulması düşüncesiyle son bulacaktır. Göçün etkileri ve sonuçlarının hep olumsuzlukla yorumlanmasının asıl nedeni bu düşüncedir.

Sonuç olarak göçler hem göç veren hem de göçü alan mekânlar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz durumlara yol açabilmektedir. Göç veren mekânlarda bu durum daha çok olumsuz tavrıyla karşımıza çıkmaktadır. Göç veren alanlar öncelikle ciddi iş gücü kayıplarına uğramakta, nüfus azalmakta, nüfusun azalmasına bağlı olarak tüketim azalmakta ve ekonomi kısır bir döngüye girmektedir. Terk edilen alanların bakımsız kalması, yeni yatırımların yapılmaması, toprakların kullanımının azalması burada kalan insanlar için olumsuz bir tablo oluşturmaktadır. Göç alan mekânlar ise yukarıda ayrıntılı şekilde değerlendirildiği gibi hem olumlu hem de olumsuz bir durumla karşı karşıya kalmaktadır.

Göçler ve göçmenlerin hedef ülkelere etkileri günümüzün en fazla tartışılan konuları arasında yer almaktadır. Avrupa ülkelerinin göçleri reddetmesi, göçmenlere karşı geliştirilen stratejiler, hak ihlalleri, göçmenlerin sınır kapılarında gördükleri

muameleler karşımıza yabancı düşmanlığını çıkarmaktadır. Göçlere karşı gelen ülkelerin bu şekilde davranmasının en büyük nedeni ekonomik olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kitlesel göçler bu sebeple güvenlik ve ekonomik boyutları tartışılan bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır (Yüceşahin ve diğerleri , 2019)

2-4-3- Göç ve güvenlik

Göçler geçmişten günümüze hep var olmuştur ve gelecekte de bu insan hareketliliği devam edecektir. Göçlerin bünyesinde az insanı barındırması ülkeler ve devletler için sorun olarak görülmemiştir. Fakat göçler uluslararası düzeye gelip bu harekete milyonlarca insan dâhil olunca ülkeler ve devletler için çeşitli sorunlar oluşmaya başlamıştır. Bu sorun ilk başta göç alan devletin sorunuymuş gibi gözükse de ilişki içinde bulunduğu birçok devleti de etkilemektedir. Ülkeler bu sebeple göçlerle ilgili önce kendi iç düzenlemelerini gerçekleştirmiş fakat göç boyutları genişledikçe uluslararası düzenlemelere ve işbirliklerine ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Bu durum güvenlik kavramının kapsadığı alanların tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bölgesel çatışmalar, yasa dışı göçler, organize şekilde gerçekleştirilen suçlar güvenlik kavramıyla birlikte anılmaya başlamıştır (Dönmez Kara C. , 2015).

Burada belirtilmesi gereken ve birçok kişi tarafından tartışma konusu haline getirilen en önemli konulardan biri güvenliğin hangi tehlikelerden korunmak için, tehlikelerin neler olabileceği ve güvenliğin hangi kurum veya kuruluşlar tarafından gerçekleştirildiğidir. Ayrıca güvenliğin kim veya kimlere karşı oluşturulması gerektiği ve belirlenen konularda güvenliğin hangi araçlarla sağlanacağı tartışılan konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu sorular aslında farklı cevapları doğurmakta bu durum da güvenlik tanımlarının çeşitlenmesine neden olmaktadır (Erdem, 2016, ss. 255-281).

TDK'ye göre güvenlik 'toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet' olarak tanımlanmıştır (TDK, Güvenlik, 2020). Güvenlik kavramı göçle ilişkilendirildiğinde karşımıza suç, şiddet, mülteci sorunu, kaçakçılık gibi olumsuzluklar çıkmaktadır. Anlaşıldığı üzere herkes kendine göre güvenlik tanımı yaparak bu kavramı çeşitlendirebilir. Fakat sözlük tanımından anlaşılacağı gibi güvenlik devlet kapsamında ele alındığında yasal

düzenin aksamamasına işaret etmektedir ki burada devreye kanunlar ve yasal düzenlemeler girmektedir.

Güvenlik kavramıyla ilişkilendiren göçler genellikle uluslararası göçlerdir. Özellikle düzensiz göçlerin ülkelerde güvenlik problemleri oluşturacağı algısı günümüzde özellikle çok yoğunlaşmıştır. Bu algının desteklenmesinde medyanın da önemli bir rolü bulunduğu iddia edilmektedir. Mülteci veya sığınmacıların en ufak hareketleri devletlerde terörist algısı yaratmakta ve bu göçmenlerin ülke içi tehdit olarak görülmesine neden olmaktadır. Bunun ülkeler arasındaki ilişkileri de bozacağı kaygısı insanlar arasında yayılmıştır (Ihlamur ve Şirin Öner, 2018).

Göç kavramı geçmiş yüzyıllardan beri belleğimizde olmasına rağmen özellikle son yıllarda Suriye üzerinden yaşanan göçler güvenlik kavramının çok fazla kullanılmasına neden olmuştur. Avrupa ülkeleri bu hareketin kendi ülkelerine gerçekleşmemesi için yoğun çaba sarf etmiş, bu hareketi durdurmak ve sınırlamak için sınır kapılarından başlamak üzere yoğun güvenlik önlemlerini devreye geçirmiştir. Güvenlik, güvenlikleştirici, güvenlikleştirme gibi aktörler devreye girmiştir (Karadağ ve Rumelili, 2017, ss. 69-92). Güvenlik kavramının değişime uğramasında ABD'deki 11 Eylül olayları kritik bir önem taşımaktadır. Güvenlik algısı bu olaydan sonra askeri güçlerden çıkmış, devletlerin devlet dışındaki gruplar tarafından da tehdit edildiği algısı açığa çıkmıştır. Bu tespit tüm ülkelerin güvenlik anlayışlarını tekrar gözden geçirmesine sebep olmuştur. Özellikle AB ülkelerinin de güvenlik önlemlerini gözden geçirme süreci başlamış ve özellikle Arap ve Müslüman asıllı kimseleri terörizmle yaftalamaya başlamıştır.

Anadolu'nun yerleşme tarihine bakıldığında birçok göç hareketine maruz kaldığını görmekteyiz. Bu birçok sebepten meydana gelmiştir. Türkiye önceki yıllarda özellikle Avrupa ülkelere göç gönderen bir ülke konumundayken günümüzde göçmenler için 'transit' hatta 'hedef' ülke konumuna gelmiştir. Anadolu'nun zengin ve verimli toprakları önceden göç için hedef haline gelirken; günümüzde ise Türkiye'nin coğrafi konumu buna neden olmuştur. Türkiye'nin doğu bölgelerinin dağlık ve engebeli olması güvenliği zorlaştırdığından yasa dışı göçlerde tercih haline gelmiştir. Ayrıca Ege ve Akdeniz sahilleri komşu ülkelere yasa dışı geçişlerde kullanılmaktadır (Bodur Ün ve Paydak, 2017, ss. 187-204). Bu durum sadece Türkiye'yi değil diğer ülkeleri de ilgilendirmektedir. Bu sebeple ülkeler ortak

kararlarla hareket etmeli, güvenlik zafiyetleri olarak düşünülen durumların oluşmaması için yasalar çerçevesinde konuları değerlendirmelidirler.

Son zamanlarda bu kavramlar ve tartışmalar Türkiye'de daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Suriye'de yaşanan iç savaştan dolayı göç eden sayıları 4 milyona yakın mültecinin Türkiye'de misafir edilmesi bunun en büyük sebebi olarak görülmektedir. Aslında bu kadar çok sayıda insanın bir ülkeye giriş yapması ve bir ülkenin tek başına aşamayacağı sorunları da doğal olarak beraberinde getirmektedir. Bu insanların ülke ekonomisine yansıması, ülkede yaşayabilmek için iş, konut, eğitim, sağlık, beslenme gibi hayati standartlarının sağlanması ülke içinde farklı söylem ve insanlar arası çatışmalara neden olabilmektedir. Bu durumlar ülkenin kendi içinde alacağı kararları aşan durumlar olduğu için mutlaka ülkeler arası dayanışmanın gerekliliği savunulmaktadır.

Türkiye'nin genel olarak göçle mücadele kapsamına bakıldığında; diğer ülkelerle işbirliği yapmak ve ulusal-uluslararası tüm kuruluşlarla koordineli bir şekilde çalışmak, sınır güvenliği tedbirlerini almak, göçmenlerin yasa dışı şekilde ülkeye girişlerini en aza indirmek için yaptırımlar uygulamak, düzensiz göçmenleri ülkeye girişlerini kolaylaştıracak hamleler yapan taşıyıcılar için de cezai işlemleri uygulamak ve göçmenlerin statü kazanma süreçlerini hızlandırmak olarak sıralanabilmektedir.

2-5- ULUSLARARASI GÖÇLERE KAVRAMSAL VE ANALİTİK BAKIŞ

En genel tanımıyla uluslararası göç; bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan yer değiştirme hareketidir (Petersen, 1978). Göçmen ise, yaşadığı ülkeyi çeşitli sebeplerden dolayı yasal yollara başvurarak terk ederek yasal çerçevede başka bir ülkede yaşamaya devam edecek kişiye denilmektedir. Yasa dışı göç ise; bireyin başka bir ülkeye yasa dışı yollarla girmesi veya yasal yollardan girip belirttiği süre içerisinde o ülkede yaşayıp süre bittikten sonra terk etmemesi, yaşamaya devam etmesi şeklinde ifade edilebilir. Bu şekilde göç hareketini gerçekleştiren kişiye ise yasadışı göçmen denir. Ülkeler bazen maddi çıkarlar sağlamak adına bu yasa dışı uygulamaya göz yummaktadır. Bu durum da göçmen kaçakçılığı olarak tanımlanmaktadır. Herhangi bir sebepten dolayı vatandaşı olduğu ülkeden kaçmış ve kendi ülke korumasından yararlanamayan ve ülkesine can güvenliğinin tehlikede

olması veya şiddete maruz kalacağını düşünmesinden dolayı dönmek istemeyen kişiye ise mülteci denilmektedir. Ülkesini terk etmiş fakat mülteci olup olmadığına resmi kurumlar tarafından karar verilmemiş kişilere ise sığınmacı denilmektedir. Mülteci ve sığınmacılar için gittikleri ülkede koruma önlemi alınırken, yasa dışı göçmenler için böyle bir tedbir uygulanmamaktadır (Demir ve Erdal, 2012, ss. 29-54).

Bugün üzerinde sürekli durduğumuz uluslararası göç daha çok 19. yüzyılda olgunlaşan bir kavram olmuştur. Çünkü bu yüzyılda ulus devletlerinin ortaya çıkışları ve bu devletlerin belirledikleri toprak parçalarında egemenlik hakları savunuşları görülmektedir. Artık bu devletler uluslararası kabul gören yapıya kavuşmuşlardır. Bu sebeple uluslararası göç o dönemden beri günümüz sebepleri, etki alanları ve sonuçları şeklinde incelenmeye başlanmıştır (Hammer, 1990).

Ulus devletlerin belirlenmesiyle aslında 'yurttaş 've 'yabancı' kimlikleri oluşturulma sürecine başlanmıştır. Pasaport uygulamaları, vatandaşlık hakları, oturma ve çalışma izinleri tanımlanmış ve devletler verilen kimlik ve pasaportlara göre düzenlenme yapmaya başlamıştır. Bu uygulamalarla günümüzdeki uluslararası göçün sınırları iyice belirginleşmeye başlamıştır (Messina ve Lahav, 2006).

Bu süreçte ekonomik mantıkla bir yandan insan emeğinin serbestçe dolaşımı istenirken diğer yanda siyasal anlamda sınır geçişlerinin kontrol altında tutulması ikilemi yaşanmıştır. Türkiye bu siyasal alan çerçevesi ve bu iklimde birçok kez göç hareketine uğramıştır (Abadan Unat, 2002).

Uluslararası göçlerin asıl aktörleri, göç veren ulus devlet, göç alan ulus devlet ve göçmenlerdir. 1945 sonrası isteğe bağlı ve zorunlu göçlerin ortaya çıkışında yaşanan savaşlar ve ulusların ortaya çıkışı etkili olmuştur. 1945'ten itibaren ekonomik olarak çok gelişen, sermayenin genişlediği ülkelere yapılan göçler 1970'lere kadar devam etmiş ve uluslararası göçün ilk aşamasını oluşturmuştur. İkinci dalga ise bu tarihlerde başlayıp 1980, 1990 yıllarına kadar devam etmiştir. (Castles ve Miller, 2008).

Uluslararası göçlerde de çekici ve itici faktörler etkilidir. Hatta bu durum kuramlarla açıklanmıştır. Bu kuram çerçevesinde bu göçlerin aslında neden yapıldığına dair çözümlemelere ulaşıldığına dair görüşler yaygındır. Neoklasik ekonomistlerin bu görüşlerine göre göçler nüfusu kalabalık olan yerlerden az olanlara ve gelir düzeyinin

düşük olduğu yerlerden yüksek olduğu bölgelere doğru gerçekleşmektedir. Göçler üzerinde etkili olan itici faktörler; ekonominin kötü gidişatı, ülke içinde baskılar, yaşam standartlarının düşük olması, ülkenin nüfus özelliklerini kapsamaktadır. Çekici faktörler ise emeğin karşılığının ekonomik olarak alınmasını, ekonominin iyi olmasını ve insanların siyasi alandaki özgürlüklerini kapsamaktadır. Bu görüşe göre göçler genel olarak ülkeler arasındaki fiyat dengesizliğinden meydana gelmektedir. Bu dengesizliklerin ortaya çıkmadığı ülkeler göç dalgalanmasına maruz kalmamaktadır. Kısaca insanlar ekonominin sağlam, yaşam standartlarının yüksek olduğu bölgeleri kendileri için hedef ülke haline getirmektedir. Göçlerin çok ciddi zorunluluklar ve can güvenliğinin sağlanamaması koşulları dışında meydana geliş sebebi genellikle ekonomi tabanlıdır (Lewis, 1954, ss. 139-191).

Birleşmiş Milletler Göç Raporu (2011) verileri aslında bu görüşü desteklemektedir. 1990-2010 yılları arasında yıllık 2,5 milyon göçmen gelişmiş ülkelere doğru hareket etmişlerdir. Bu durum 2000-2010 yılları arasında daha da artış göstermiştir. (Çağlar T. , 2018, ss. 27-49). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verileri ise göçmen sayısının 1991 yılında zirvede olduğunu ve 45 milyona ulaştığını vurgulamıştır. Bunun sebebi ise Doğu Blok'unun çökmesiyle birçok insanın yer değiştirmek zorunda kalması olarak gösterilmiştir (Çağlar A. , 2011).

Uluslararası göçler ortaya çıkış sebebi ve göçe katılan insan sayısına göre birçok ülkeyi birçok yönden etkilemektedir. Türkiye Orta Doğu ülkeleri ile Batı ülkeleri arasında geçiş güzergâhında bir ülke olmasından dolayı bu göçlerden etkilenmemesi imkânsız görünmektedir. Aslında göçlerde ister kaynak, ister transit, ister hedef ülke olsun göçlerin etkisini mutlaka yaşamaktadır (Dönmez Kara C. Ö., 2015).

Son yıllarda göç hareketlerinin artması ülkelerin kendilerini korumaya almasını, kendi güvenliğini sağlaması gerektiği görüşünü tartışmaya açmıştır. Çünkü göçler ekonomik, sosyal, kültürel olarak ülkelere ayrı bir yük getirmekte ve ülkeler özellikle ekonomik düzeyde böyle bir sorumluluğu almak istememektedirler. Bunun için ülkeler öncelikle göçle ilgili iç mevzuatlarını gözden geçirmişler fakat bunun yetersiz olduğunu görerek uluslararası önlemlerin gerekliliğiyle ortak hareket etme kararı almışlardır.

2-6- ULUSLARARASI GÖÇ KURAMLARI

Göç olgusu gerek çeşitleri, gerek sebep ve sonuçları bağlamında, gerekse de gerçekleştirildiği bölgeye/ ülkeye göre çok boyutlu bir nitelik arz ettiği için söz konusu olguyu tek bir kuramla açıklamak mümkün değildir. Göç hareketlerini tanımlayan birçok kuram mevcuttur. Ravenstein'in göç kanunları, kesişen fırsat kuramı, Petersen'in beşli göç tipolojisi, itme çekme kuramı, denge kuramı, çevre kuramı ve dünya sistemi kuramı, ilişkiler ağı kuramı, göç sistemleri kuramı, marksist kuramda göç olgusu şeklinde sıralanabilir. Bu kuramlardan bazılarını ele almak gerekirse:

1.Ernest G. RAVENSTEİN'in göç kanunları (The law of migration)

Ravenstein bu kuramı İngiltere nüfus sayımı istatistikleri (1871-1881) üzerinden geliştirmiş ve buna bağlı olarak yedi göç kanununun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu kanunlar; göç ve mesafe; göç ve basamakları; yayılma ve emme süreci; göç zincirleri, doğrudan göç; kır ve kent yerleşimcileri farkı; kadın ve erkek farkıdır. Ravenstein'in göç kuramları deyince akla ilk gelen isim olmasının nedeni, göçle ilgili bilinen ilk çalışma olması ve sonraki yapılacak çalışmalara öncülük etmesinden kaynaklanmaktadır. Ravenstein'in oluşturduğu kanunlara göre göçler öncelikle kısa mesafe şeklinde tercih edilmektedir. Burada göç dalgaları meydana gelebilmekte ve sanayi merkezlerine doğru yayılım gerçekleşmektedir. Sanayi ve ticaretin gelişmesi göçmenleri genellikle göç merkezine doğru çekmektedir. Göçle boşalan yerler yeni bir göç dalgasıyla doldurulmakta ve böylece göç basamaklı bir yapıya dönüşüp tüm dünyaya yayılmaktadır. Göç olgusunda yayılma ve emme süreci aynı anda işlemektedir. Göç eden kişiler göç ettikleri bölgelerin iş gücü talebini karşılamaktadır. Göç edilen bölge ise zamanla göçmenlerin istediği hayat standardını onlara sunmakta ve böylece yayılma ve emme süreci birbirini destekler şekilde hareket etmektedir. Ravenstein'e göre her göç birbiri için örnek oluşturmakta ve zincirleme şeklinde gerçekleşmektedir. Doğrudan göç kanunu Ravenstein'in şimdiye kadar savunduğu aşamalı ve zincirleme göç hareketlerini desteklememektedir. Doğrudan göç kanununda insanlar basamaksız şekilde uzun mesafeleri göze alarak direkt sanayinin geliştiği alanlara gelebilmektedirler. Ravenstein; kentte yaşayanların kırsal alanda yaşayanlara göre daha az göç etme eğiliminde olduğunu vurgulamıştır. Bunu kent ve kır arasındaki imkân farklılıkları olarak yorumlamak mümkündür. Son

olarak Ravenstein; cinsiyetinde göçe katılma eğilimlerini etkilediğini savunmuştur. Kadınların erkeklere göre göçe katılma oranlarının daha yüksek olduğunu vurgulamakla birlikte kadınlar daha kısa mesafeli göçleri tercih ederken, erkeklerin uzun mesafe göçlerinde rol aldıklarını gözlemlemiştir (Yalçın , 2004).

Ravenstein, uluslararası göç olgusuna genellikle ekonomik temelli durumların etkide bulunduğunu savunmuştur. Kötü ve baskıcı bir yönetimin, olumsuz iklim koşullarının, ağır vergi uygulamalarının insanların yerleşik düzenini bozabilecek nedenler olarak göstermiştir. Göç hareketlerinin nedenlerini genellikle insanların daha iyi standartlarda yaşama isteklerinden kaynaklandığını söylemiştir. Ravenstein göç nedenlerini açıklamakla birlikte göçün sürekliliğine de dikkat çekmeye uğraşmıştır. Göçün sürekli olacağını bunun sebebinin ise dünyada sanayi ve ticaret merkezlerinin artmasına bağlamıştır (Çağlayan , 2006, ss. 67-91).

2. Kesişen fırsat kuramı

1940 yılında Samuel A. Stouffer ‘’ Kesişen Fırsatlar’’ adlı çalışmasıyla göçü ‘’mesafe’’ sorunu bağlamında ele almıştır. Bu kuramın en çok üzerinde durduğu noktalar; göç edilecek mesafe, göç edilecek yerdeki imkânlar ve bu imkânların miktarıdır. Bu teoriye göre; belli bir uzaklığa göç eden insanların sayısı, gittikleri yerdeki fırsatların çokluğuyla orantılıdır. Buradan anlaşıldığı üzere bu kurama göre çekici faktörlerin üzerinde daha çok durulması gerekmektedir. Yani; gidilecek yerde iş bulma fırsatı fazla ise oraya göç edecek insanların sayısı da fazla olacaktır.

Kesişen Fırsatlar Kuramı uluslararası göçlere bir yönüyle çok önemli bir katkıda bulunmuştur. Göçe dâhil olacak kişi veya gruplar göç mesafesi dışında bu mesafeye bağlı olarak karşılarına çıkacak zorlukları, sınır geçişlerini vb. göz önünde bulundurarak hareket etmeleri gerektiğini savunmuştur. Çünkü bu süreçte yaşanan durumlar uluslararası göçlere katılacak kişiler için olumsuz duygular uyandırabilmekte bu da göçü etkilemektedir. Kesişen Fırsatlar kuramı çok yaygın ve kapsamlı olmaması bakımından eleştirilebilir (Çağlayan , 2006, ss. 67-91).

3.İtme- çekme kuramı

Kurama göre hem yaşanılan yerlerin hem de gidilmek istenen yerlerin çekici ve itici unsurları bulunmaktadır. Kişi bu kuramda çekici faktörlerin ağır bastığı ülkelere doğru yönelmektedir. Kurama göre ekonomik açıdan ileri seviyede olan ülkeler

özellikle çalışmak için giden kişiler için cazip geldiği yönündedir (Şahin, 2001, ss. 57-67).

İtme- çekme kuramında kendi ülkelerinde iş bulamayan, düşük ücretle çalıştırılan veya sosyal güvenceden yoksun olan bireyler bu eksikliklerin yaşanmadığı ülkelerin kendilerine çekici gelmesi ve bu yönde hareket ettikleri görüşünü savunmaktadır.

Bu kuramın Everett S.Lee 1966 yılında yazmış daha sonraki yıllarda farklı kişiler tarafından eklemeler yapılmış ve kuram geliştirilmiştir. Lee, Ravenstein'dan sonra göçle ilgili bir çalışmalar yapıldığını fakat bu çalışmaların hepsinin Ravenstein'in kuramına atıfta bulunmakla kaldığını belirterek eleştirmiştir. Bu çalışmaların genellikle göçmenlerin demografik yapısını incelediklerini için bu çalışmaları yetersiz olmakla eleştirmiştir. Lee, bu sebeple yazdığı bu kuramla daha çok göçün kendisine odaklanmıştır. Fakat göç hareketlerinde göçmenin de kesinlikle göz ardı edilmemesi gerektiğini dile getirmiştir. Lee, 1996' da ' A theory of Migration '' adıyla yayınlanan makalesinde göç üzerinde etkili olan faktörleri ortaya koymuş ve bunları şematik hale getirmiştir. Bu faktörler itme ve çekme kuramının bileşenlerini oluşturmaktadır (Çağlayan , 2006, ss. 67-91).

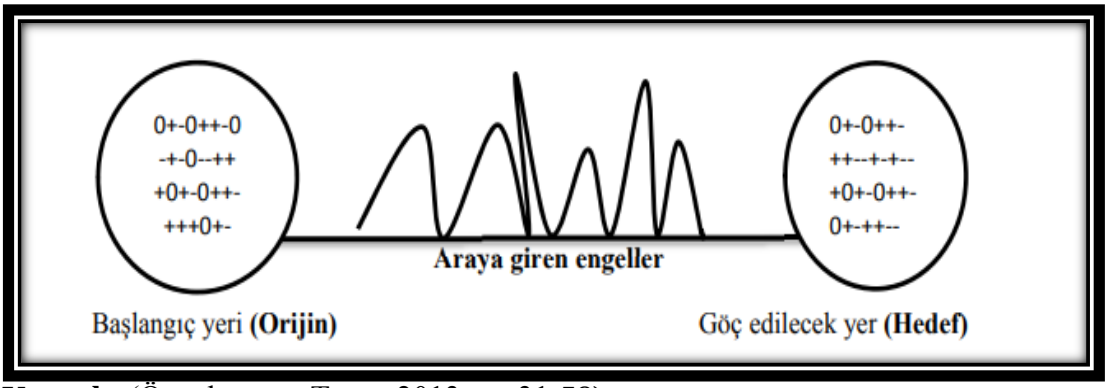
1.Yaşanan yerle ilgili faktörler

2.Gidilmesi düşünülen yerle (hedef bölge) ilgili faktörler

3.Araya giren engeller

4.Kişisel faktörler

Şekil 3: Yaşanılan göç ve göç edilecek yerdeki faktörler ve araya giren engeller

Kaynak: (Özyakışır ve Tutar, 2013, ss. 31-58).

Şemada görüldüğü gibi hem başlangıç yerinde hem de göç edilecek yerde itici ve çekici nedenler mevcuttur. Burada '0' lar nötr durumları, '+''lar çekici faktörleri, '-' ler ise itici faktörleri temsil etmektedir. Lee'nin kuramına göre olumlu ve olumsuz durumlar kişiye göre değişiklik göstermektedir. Bu sebeple bu göç kuramına göre; cinsiyet, dil, ırk ve yaş gibi faktörler de bu hareketlerde belirleyici olmakta ve kişilere göre iticilik ve çekicilik değişkenlik göstermektedir. Bu sebeple yaşanılan yerdeki itici faktörlerle, gidilecek yerdeki itici faktörler kendi içinde bir bütünlükle değerlendirilmelidir.

Lee; kurama göre göçü belirleyen etkenleri iki boyut olarak ortaya koymaktadır. Bunlardaki ilki kişisel olan yani mikro faktörlerdir. İkincisi ise kişisel olmayan yani makro faktörlerdir. Göçte ulaşılmak istenen yerde oturan insanlar oturdukları alanın olumlu ve olumsuz özelliklerini çok iyi bilmektedirler. Bu sebeple bu insanlar yaşadıkları bölgenin itici ve çekici etkenlerini rahatlıkla söyleyebilmektedirler. Fakat bu insanların her hangi bir göçe katılma eğilimlerinde göç edecekleri yerdeki sosyal, kültürel yapının kendi beklentilerini karşılayıp karşılayamayacağı bir belirsizlik taşımaktadır. Bu riski göze alıp almayacakları ise göç sürecini belirleyen etken olarak karşımıza çıkacaktır. Göç analizinin doğru işleyebilmesi için yaşanan yer ile gidilecek yer arasındaki engelleri de bu sürece dâhil etmek gerekmektedir (Todaro, 1980, ss. 361-402).

4.William Petersen'in göç tipi sınıflandırması

Göçleri ilkel, zorunlu (zoraki veya zorlama) , yönlendirilmiş, serbest, kitlesel göç tipleri olarak ayırmıştır. Petersen 1958 yılında yayınladığı (A General Typology Of Migration) başlıklı makalesindeki göçün 5'li tipolojisinden bahsetmiştir. Petersen'in bahsettiği bu göç tipolojisi tarihteki tüm göçleri kapsaması ve açıklayabilmesi açısından önemli bir kaynak ve tüm kuramlar içinde en başarılı kuram olarak görülmektedir. Petersen göç kuramında genellikle itme faktörlerini incelemiştir. Göç etmenin normal bir süreç olmadığını ve her insanın da göçle ilgili düşüncelerinin aynı olmasının imkânsızlığını vurgulamaya çalışmıştır. Göçleri tiplere ayıran Petersen göçlerde ülke ekonomik yapısının önemli olduğunu dile getirmiştir. Çünkü ekonomi de yaşanan dalgalanmaların ülkedeki üst, orta ve alt sınıfları farklı şekilde etkilediğini ve insanların da bu duruma tepkilerinin farklı olacağını savunmuştur. Petersen aslında bu sınıfsal farklılıkları gözeterek göçleri 5 tipte incelemiştir.

İlkel göçler; doğa koşullarının yarattığı olumsuzluklar nedeniyle insanların göçlerini kapsamaktadır. Zoraki göçlerde göç, göç eden kitlenin isteği dışında gerçekleşmektedir. Göç etmelerine karar veren bir mekanizma veya sosyal olaylar mevcuttur. Bu koşullarda bireylerin göç etmeleri zorunluluk arz eder. Yönlendirilen göçlerde ise yine göçe zorlayan koşullar mevcuttur fakat burada göçe katılıp katılmama bireyin kendi kararına kalmıştır. Serbest göçler ise tamamen bireyin veya grupların kendi istekleriyle gerçekleştirdiği göçleri kapsamaktadır. Kitlesel göçlerde ise teknolojik gelişmeler, ulaşım ağlarının genişlemesi bu göçleri artıran nedenler olarak görülmektedir (Aydemir ve Şahin, 2017, ss. 359-371).

5.Merkez çevre kuramı

Bu kuram, Merkez Çevre kuramı, Dünya Sistemleri kuramı ya da Bağımlılık Okulu olarak da adlandırılmaktadır. Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank gibi bir çok düşünür tarafından geliştirilmiştir Bu kuram göçe sosyalist bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Bu kuramda dünya büyük bir pazar olarak düşünülmüştür. Aslında geçmiş yüzyıllarda karşımıza çıkan sömürgeci düzen bugün de aynı şekilde devam etmektedir. Özellikle teknoloji alanında gelişmiş ülkeler birçok ülkenin denetimini ele geçirmiş ve üstünlük sağlamıştır. Bu ülkeler merkez ülke olarak kabul edilmiş ve çevre ülkelerde yer alan iş gücü potansiyeli merkez ülkelerin imkânlarından, iş gücü olanaklarından yararlanabilmek için bu alanlara doğru yer değiştirmişlerdir (Mutluer, 2003).

Wallerstein'in yaklaşımına göre merkez ülkeler ekonomik, sosyal yönden gelişmiş ve kapitalist sistemi benimsemiş olan ülkelerdir. Çevre ülkeler ise kapitalist ağlarla kuşatılmış ülke çarklarının dönmesi için merkez ülkelere bağımlı olan diğer ifadeyle az gelişmiş olan ülkelerdir. Merkezdeki ve çevredeki ülkeler kapitalist değerler bakımından birbirine muhtaç durumdadır. Kurulan bu bağımlılık ilişkisinde merkez ülkeler ucuz iş gücü, hammadde temini konularında çevre ülkelere ihtiyaç duymaktadırlar. Çevre ülkelerden gelen hammadde bu ülkelerden gelen ucuz iş gücü tarafından merkez ülkelerde işlenmekte ve ürün maliyetleri düşürülmektedir. Kurama göre merkez ülkeler kapitalist sistemin devamı ve daha da iyi seviyeye gelmeleri için çevre ülkelere ihtiyaç duymaktadırlar. Çevre ülkeler ise merkez ülkelerin refahını daha da artırmak ve kapitalist düzenin işleyişini sarsmamaktır (Wallerstein, 2000).

6.Göç sistemleri kuramı

Bu kuram; önceden siyasi, ekonomik, askeri açıdan ilişkileri olan iki veya daha fazla ülkenin göç protokolleri oluşturarak aralarında bir göç sistemi oluşturması üzerine kuruludur. Aslında kuram ekonomik ve politik temelli olup bu göç sistemi sayesinde göçmen değişimi yapabilmekte ve ihtiyaçlar bu çark üzerinden giderilmektedir. Tarih boyunca göç ve göçmen ilişkisine Almanya ve Türkiye; Meksika ile ABD arasındaki ilişki örnek gösterilebilmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri işverenlerinin ucuz iş gücüne olan ihtiyacıyla ve iki ülke arasındaki kültürel etkileşimle açıklamak mümkündür. Bu kuramda olan en önemli şey burada bağlantıda olan ülkelerin göç alıp vermeden önce başka bir alanda mutlaka ilişkisinin olmasıdır. Kuram bu ilişki üzerine inşa edilmiştir. (Castles ve Miller, 2008).

7.İlişkiler ağı (Network) kuramı

Bu kuramda sadece göçlerin nedenleri veya göç süreci üzerinde durulmamış göçmenler arasındaki iletişim kaynaklı ilişkiler açısından incelemiştir. Bunu çok basit bir şekilde tanımlamak gerekirse belirli bir ülkeye göç etmiş kişi bu ülkeye göç etmeyi düşünen insanları etkileyebilmektedir. Ülkenin şartlarından memnun kalmış olmak bunda en önemli etkendir. Akrabalar, tanıdıklar, dostlar, arkadaşlar bu etkileşim içerisinde olabilmektedir. Tanıdıklar arasındaki bu dayanışma göçü özendiren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Mutluer, 2003). Göçlerde insanların en zorluk çektikleri taraf hiç tanımadıkları bir ortamda kendilerine barınma ve çalışma koşullarını yaratma süreci olmaktadır. İlişkiler ağı kuramına göre tanıdıklar vasıtasıyla gidilecek yerde bu riskler en aza inmekte ve kişiler kendilerini daha güvende hissetmektedirler. Bu durum göçü yine özendiren bir yapı olarak karşımıza çıkarmaktadır (Çağlar T. , 2018, ss. 27-49).

İlişkiler Ağı kuramında göçmenlerin sosyal ağlarının önemli işlevleri bulunmaktadır. Öncelikle göç insanları tanımadıkları bir düzen ve çevre ve bilinmeze sürüklediği için gidilecek yerde bir tanıdığın olması bireyler üzerindeki bu stresi azaltmakta ve ilk etapta yapılacak masrafları düşürmektedir. Göçmenler yine tanıdıklar vasıtasıyla kendilerini gittikleri yerde yabancı hissetmekten kurtulur ve eski düzenlerini devam ettirme şansı yakalarlar. Bu durum göçmenin yeni çevreye uyumunu kolaylaştırmaktadır. Geldikleri yer hakkında sürekli çevrelerine bilgi vererek yeni

göç edecek insan potansiyeli oluşturabilirler. Göç edecek insanlar için bilgi kaynağı oldukları için göçün başlangıcını ve hedef yerini etkileyebilmektedirler (Yalçın , 2004).

Göç çok çeşitli nedenlerden dolayı başlayabilmektedir. Bireylerin daha fazla kazanç elde etme isteği, düşük ücretli çalışanlar için daha iyi imkanlarda çalışma imkanı, yaşadıkları alanda meydana gelen sıkıntılar, doğal olaylar gibi birçok kombinasyon oluşturulabilmektedir. Bu şartlarla başlayan uluslararası düzeydeki hareketler zaman kavramı ve gidilen mekân işin içine katıldığında başlanılan amaçtan uzaklaşabilmektedir. Göç sürecinde yaşanan gelişmeler ve göç hareketinin uluslararası düzeyde desteklenmesi bu hareketlere ivme kazandırmakta veya yön değiştirmektedir. Bu kadar karmaşık bir olgunun tek bir yaklaşımla veya tek bir kuramla açıklanabilmesinin imkânı bulunmamaktadır.

Günümüzde gelişmiş ülkeler ve göçü kabul eden ülkeler hareketli bir yapıya sahiptir. Bu hareketlilik bu ülkelere çok kavimli bir özellik kazandırmıştır. Açıklamalara dayanarak göç olgusunu tek bir kuramla açıklamak mümkün değildir. Göç modellemeleri genellikle 19. yüzyılın varsayımlarına dayanarak açıklanmaktadır. Günümüzde gerçekleşen uluslararası göçleri bu sınırlamaların içine dâhil etmek doğru yola götürmemektedir. Çünkü göç meydana geliş nedeni, ülkelerin siyasi kararları, politik ilişkilerle ve eğilimlerin farklılaşmasıyla sürekli değişmektedir. Kuramlar incelendiğinde şu an tek bir tutarlı uluslararası göç kuramının olmadığı görülmektedir. Bu sebeple günün koşullarını yansıtan parçalanmış ve bütünlük sunmayan kuramlar ortaya çıkmıştır. Bu kuramlarda disiplin sınırları çizilmemiştir. Günümüz uluslararası göçlerini açıklayacak daha karmaşık görüşlere ihtiyaç duyulmaktadır (Massey ve diğerleri, 2014).

Göç kuramları, Türkiye'ye Suriye üzerinden yaşanan göçlerle ilişkilendirildiğinde tek bir kuram içine dâhil olup olmadığı merak konusudur. Bu göçler iki kuram dikkate alınarak tartışılmaya çalışılacaktır. Ravenstein kuramında göçleri mesafe bazında ele almıştır. Mesafe göçlerin ve göçmenlerin hepsinde etkili olan bir faktör olmamakla birlikte zorunlu göçlerde çok büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü zorunlu göçlerde yerinden edilme, ekonomik zorluklar gibi faktörler baskındır. Bu durum göçmenleri, kendilerini en güvende hissedecekleri ve en kısa sürede bu refaha ulaşacakları yerlere yöneltmiştir. Suriye göçlerinde; Avrupa ülkelerinin göçmenleri

kabul etmemesi, Türkiye'nin komşu ülke olması gibi sebeplerden dolayı Türkiye ilk tercihleri olmuştur. Ravenstein kuramına göre; göçmenler genellikle sanayi ve ticaret merkezlerine yönelmek istemişlerdir. Yine bu anlamda Suriye göçleri değerlendirildiğinde Türkiye'de kalma süresinin uzaması ve yaşanılan yerde ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamak göçmenleri kuramın belirttiği gibi büyük kentlere yöneltmiştir. Suriye göçlerini, göç sistemleri kuramı bazında incelendiğinde ise, Suriyeli göçmenlerin en fazla Türkiye'ye gelmelerindeki sebebin sadece mesafe kısalığı olmadığı görülecektir. Suriye ile Türkiye arasında kültürel, siyasi ve toplumsal benzerliklerin bulunması, göçmenlerin Türkiye'de geçmişlerini rahatlıkla sürdürebilecekleri hissi uyandırmıştır. Bu bağlamda Göç sistemleri kuramının Ravenstein'in göç kanunlarına göre daha açıklayıcı olduğu görülmektedir (İnce, 2019).

Göç kuramları, göçmenlerin hedef ülkeleri belirlerken neleri dikkate aldıklarını veya almaları gerektiğini göç nedenleriyle birlikte sorgulamaktadır. Göç kuramlarının temeli zorunlu göçler haricinde ekonomik sebeplere dayanmaktadır. Zorunlu göçlerde ise göç edilen ülkeye ulaşıldıktan sonra ekonomik sorunlar göçmenlerin karşısına çıkmaktadır. Göçmen suçları göç kuramlarıyla birebir bağdaştırılamasa da, göçlerin hangi sebep kaynaklı meydana geldiğini açıklamasından dolayı oluşabilecek suçlar hakkında sadece fikir verebilmektedir.

2-7-ULUSLARARASI GÖÇLER VE TÜRKİYE

Uluslararası göç günümüzde özellikle ciddi karışıklık ve kriz yaşayan ülkelerden kaynaklı olarak yaşandığından önemli bir olgu haline gelmiştir. Bu sebeple hedef ülkelerde toplumsal uyum ve toplumsal çatışma konuları gündemde sürekli yer almaktadır. Çünkü kültürel farklılıkların bir araya gelmesi ve uyum süreci zaman alan, sürece yayılması gereken durumlardır. Yerleşik toplumda göçmenlerle iletişim problemlerinin yaşanmasının yanı sıra yaşam tarzlarını yadırgama, aşağılama gibi problemler yaşanabilmektedir. Bir araya gelen toplumların farklılıklarla başa çıkmaları, iletişim engellerini aşmaları sorunların çözümü için en önemli koşulları oluşturmaktadır (Aksoy , 2012, ss. 292-303).

Uluslararası ve kitlesel olarak gerçekleşen göçlerin genellikle kaynak ülkelerde görülen çatışmalardan kaynaklandığı görülmektedir. Savaşlar, iç karışıklıklar, siyasi

baskılar, silahlı çatışmalar insanları kaçmaya zorlayan en önemli etmenlerdir. Kitlesel göçlerde insanların maruz bırakıldığı şiddetin derecesi önemli olarak görülmektedir. Şiddetin hafif ve yüksek derecesi fark etmeden o bölgede sağlıksız bir yapının oluşmasına neden olmakta ve bölgede yaşayan insanları huzursuz etmektedir (Yüceşahin ve diğerleri, 2019).

Göç hareketlerinden sonra toplumda genellikle üç durum ortaya çıkmaktadır. Bunlar bütünleşme, asimilasyon ve ayrışmadır. Bu sebeple uyum sürecinin yönetilmesi çok önemlidir. Göçmenler kendi benliklerini yaşatarak ama bir taraftan da yeni kültüre uyum sağlayarak yeni yaşama yumuşak bir geçişle adapte edilmelidir (Günay ve diğerleri, 2017, ss. 37-60). Uluslararası göçlere olumlu tarafından bakıldığında; göç edenler, geldikleri yerlere yaşadıkları yerlerin kültürünü de taşımaktadırlar. Böylece birçok kültür bir araya gelmekte ve bu kültürler arasında etkileşim gerçekleşmektedir. Örneğin ülkemizde İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde göçlerden dolayı kültürel çeşitlilik ortaya çıkmıştır (Baranaydın ve diğerleri, 2018, ss. 184-200). Bu durum toplumsal ve mekânsal yapıda ciddi bir değişim ve dönüşüm yaratmaktadır.

Tarih içerisinde Türkiye hem iç hem de dış göçlere maruz kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1950) komşu ülkelerden Müslüman nüfusu ağırlarken, Türkiye'den dışa doğru gayrimüslim nüfusun akışı görülmektedir. Genel bir kanıyla 1960'lı yıllara kadar etnik ya da din kökenli nüfus hareketlerinin yaygın olduğu söylenebilir. 1960'lı yıllar özellikle İkinci Dünya Savaşının bitmesiyle gücünü tekrar toplamak isteyen başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleri iş gücü ihtiyacının karşılanması talebiyle kapılarını göçlere açık hale getirmiş ve Türkiye'den birçok insanın bu göç hareketine katıldığı gözlemlenmiştir. Bunda en önemli etkenin Avrupa ülkelerinin ekonomik koşullarının Türkiye'den daha iyi durumda olmasıdır. 1960'larda başlayan bu göç hareketi 1970'lere kadar yoğun bir şekilde devam etmiştir. Türkiye'de 1980'lerden itibaren artan terör olayları nüfusu ülke içinde doğudan batıya doğru kaydırmış ve hareketlilik hız kesmeden devam etmiştir. 1990'lara gelindiğinde ise teknoloji gülen yüzüyle tüm dünya ülkelerini kavramış, iletişim daha kolay hale gelmiş başka bir deyişle dünya insanların gözünde küçülmeye başlamıştır. Türkiye bu tarihlerden itibaren turizmde ön sıralara yerleşmiş ve sektörün canlılığı ve iklimin elverişliliği birçok Avrupa ülkesinden Türkiye'ye

gelmek isteyen insanlarla son bulmuştur. Aslında bu durum yurt dışındaki insanların öncelikle tatil yapma amacıyla gelmesi ve daha sonra yerleşmeye dönüşmesi şeklinde gelişmiştir. Bu konuda Akdeniz ve Ege sahilleri olanakların elverişliliğiyle ipi göğüslemiştir (İçduygu, 2009).

Türkiye dünya sıralamasında sanayileşme sürecine sonradan katılmış, gelişmekte olan ülke kategorisinde değerlendirilmiştir. 20. yüzyılın ortalarından itibaren sanayileşme sürecine dâhil olan Türkiye'nin ekonomik yapısıyla birlikte demografik olarak büyümesi de başlamıştır. Şehirlerin görüntüsü değişime uğramış, şehirlerdeki büyüme ve gelişme göç hareketinin hızlanmasını sağlamıştır (Yüceşahin ve diğerleri, 2004).

Türkiye günümüzde hem göç veren hem de göç alan ülke konumundadır. Hatta göç alması dışında transit ülke olma özelliğini de korumaktadır. Türkiye'nin transit ülke konumda olması yasal göçler dışında yasa dışı göç sorunlarıyla da karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Göçmenlerin Türkiye'yi yasa dışı şekilde bir geçiş ülkesi olarak kullanması sorunu sadece Türkiye'nin sorunu olmaktan çıkmış olup uluslararası boyut kazanmıştır (Südaş ve Mutluer, 2008, ss. 51-59).

Türkiye bu sebeple göç hareketleri açısından 3 kategoride değerlendirilmektedir. Türkiye'nin göç hareketlerinde kaynak ülke durumuna bakıldığında çok eskilere gidilmeye gerek duyulmadığı ortaya çıkmaktadır. 1960'lardan 1970'lere kadar Avrupa ülkeleriyle aralıklı olarak imzaladığı anlaşmalar çerçevesinde işçi statüsünde birçok Türk bu ülkelere çalışmak amacıyla gitmiştir. İlk göç hareketi 1961 yılında gerçekleşmiş olup Türkler en fazla Almanya, Fransa, Hollanda, İsviçre gibi ülkelere gitmişlerdir (Yıldırımoğlu, 2005, ss. 129-153).

Türkiye'nin göç hareketlerinde transit ülke konumunda olması ise iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi göçmenler genellikle Türkiye üzerinden ve çoğunlukla yasa dışı şekilde Avrupa'ya gitmeyi hedeflemektedir. Bunu başaramadıklarında ise belli süre Türkiye'de kalıp kayıt dışı sektörlerde çalışıp ülkelerine geri dönmeyi düşünmektedirler. Göçmenlerin genellikle tercih ettikleri il İstanbul'dur. Bunun nedeni İstanbul'un iş olanaklarının fazla olması, kozmopolit yapısı ve nüfusundan dolayı kaçak yaşamanın daha rahat olması ve deniz yolu bağlantısının bulunması olarak gösterilmektedir (Şen, 2006).

Türkiye'yi göç hareketlerinde hedef ülke olarak değerlendirdiğimizde ise 1923-1980 yılları arası genellikle Türk ve Müslüman kökenli göçlerin hedefinde olduğu görülmektedir. 1980'den sonra bu durum değişime uğramış ve artık yabancı kökenli insanların yerleşmek istediği bir ülke konumuna gelmiştir (Oran Arslan, 2007, ss. 341-359).

Türkiye hem ülke içi hem de ülke dışı göç hareketlerinde her zaman önemli bir konumda olmuştur. Ülke içindeki hareketlilik genellikle doğu-batı doğrultusunda yaşanmıştır. Ülkeler arası göçlerde ise Türkiye'nin coğrafi konumu en önemli etken olmuştur. Asya ve Avrupa kıtaları arasında olması ve Afrika kıtasına olan yakınlığı sebebiyle çevresinde olan hareketlilikten her zaman etkilenmiştir. Türkiye göç hareketlerinde bazen kaynak veya transit ülke konumunda olurken günümüzde hedef ülke haline gelmiştir. Komşu ülkelerde yaşanan sorunlar, Avrupa ülkelerinin sınır kapılarını göçmenlere kapatmasıyla göç konusunda gözlerin Türkiye'ye çevrilmesine neden olmuştur. Son yıllarda kitlesel göçlere karşı Avrupa ülkelerinin takındığı tavır tüm yoğunluğun Türkiye'ye aktarılmasına neden olmuştur. Özellikle Avrupa ülkelerine gitmek isteyen ve bunu yasal yollarla gerçekleştiremeyen göçmenler Türkiye'yi bir geçiş ülkesi olarak görmelerine neden olmuştur. Tüm bu olaylar Türkiye'nin ve diğer ülkelerin göç yönetimlerini tekrar değerlendirmeleri gerektiği sonucuna ulaştırmıştır.

Göç yönetimlerine bakıldığında dört önemli boyutta değerlendirilmektedir. Bunlardan ilki kamu politikalarının planlanmasını sağlayan kurum ve kuruluşları içine alan teknik boyuttur. Siyasi boyut göçmenlerle ilgili konuların düzenlenirken bunların politika malzemesi haline dönüşmesi ve halk- göçmen arasında krizlerin yaşanmasıdır. Ekonomik boyut, kamu kaynaklarının yeni gelen nüfusla birlikte nasıl düzenleneceği konusudur. Son boyut ise toplumsal boyut olup genellikle ekonomik ve siyasi nedenli halk ve göçmen arasında karışıklıkların yaşanması olarak algılanmaktadır. Toplumsal karışıklıklar göçlerin güvenlik kavramıyla birlikte anılması sonucunu doğurmuştur (Özer Y., 2015).

Türkiye'nin göç konusundaki yaklaşımı önceki yıllarda yardım eli uzatma, misafirperverlik üzerine kurulu olup genellikle göçe karşı geçici hukuki önlemler alınması şeklindedir (Saçlı , 2017). Fakat 2010'lu yıllardan itibaren göçlerin yoğunlaşması, Türkiye'nin artık geçiş ülke olarak görülmeyip hedef ülke durumuna

gelmesi nedeniyle göçlerin sadece iç işlerinde düzenlenecek yasalarla sonuca ulaştırılamayacağı, uluslararası düzeyde iş birliklerinin yapılması gerektiği kanısına varılmıştır. Türkiye'de göçle ilgili yapılan en önemli düzenlemelerden biri 2013 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kurulmasıdır. Göçle ilgili düzenlemeler konusunda bu tarihten itibaren uluslararası düzeyde bir yönetim anlayışı kabul görmüştür (Saçlı , 2017, ss. 2199-2216).

Göçler zamanla büyüyen yapısıyla bazen tüm dünya ülkelerini etkileyebilmektedir. Ülkeler özellikle yasa dışı göçlere karşı kendi sınır güvenliklerini artırmakta ve hatta yasal göçlere bile günümüzde ciddi bir prosedür uygulayarak ülkelerine geçişi engellemek istemektedirler. Ülkeler özellikle yasa dışı göçlere karşı öncelikle iç politikalarını düzenleyerek işe başlamışlar fakat göç boyutlarının büyümesi bu politikaların yetersiz kalmasından dolayı diğer ülkelerle uluslararası düzeyde kararlar alarak bu yasa dışılığı engellemeye çalışmışlardır. Çünkü göçlerin kontrol altında tutulabilmesi için ortak kararlarla işbirliği şeklinde hareket edilmesi gerekmektedir.

2019 Yılı Ocak ayı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü istatistiklerine bakıldığında Türkiye'de 3.640.466 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'de geçici koruma statüsünde misafir edilmektedir. Göç sayısının çok yüksek olması Türkiye'nin konumu düşünüldüğünde Avrupa Devletlerini bu göçün kendi ülkelerine taşmaması için yeni tedbirler almak zorunda bırakmıştır. Öncelikle sınırlarını daha güvenli hale getirmek için Avrupa Birliği çeşitli ülkelerle anlaşmalar yapmış ve 2013 yılında da Türkiye'yle geri kabul anlaşmasını imzalamıştır. Bu anlaşmalar kara yolu geçişlerini sınırlandırsa bile göçmenleri deniz yolu güzergâhına yöneltmiştir. Bu durum istenmeyen görüntülerle karşılaşılmasına neden olmuştur (Yiğittepe ve Çaykara, 2019, ss. 83-92).

Zorunlu göçle birlikte yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda olan mülteciler penceresinden olaya bakıldığında ise durumun hiç kolay olmadığı görülmektedir. Terk ettikleri bölgede tüm alışkanlıklarını, eşyalarını, birikimlerini, çalışma hayatlarını, konforlarını bırakıp yeni bir kültüre ve sıfırdan başlayarak adapte olmak sancılı bir süreçtir. Geldikleri ülkenin diline, kültürüne, eğitimine, çalışma hayatına, toplum yapısına ayak uydurmanın yanı sıra yaşamak için öncelikli ihtiyaçlarını karşılama mücadelesi insanları bunaltabilmektedir. Bir de toplumun yadırgamaları, ön yargıları eklenince mülteciler kendilerini büyük bir çıkmazda hissedebilmekte ve

şiddet eğilimleri artabilmektedir. Göçmenlerin yine çalışma şartlarına bakıldığında seçme veya pazarlık etme şansları yaşam koşulları düşünüldüğünde çok zordur. Bu bilinen ekonomik sıkıntıları bazı işverenlerin ucuz iş gücü oluşturmaları için rahat bir ortam hazırlamaktadır. Göç ortamlarından en çok etkilenen gruplar genellikle çocuk grup ve genç göçmenlerdir. Toplumsallaşma sürecinde kendi değerleri ve gelenekleriyle geldikleri toplum arasında çok fark olduğunu gören gençler büyük bocalamalar yaşamaktadır. İşsizlik, ayrımcılık bireyleri toplum dışına itebilmektedir. Bu durum kötü alışkanlıkların göze hoş görünmesine ve suça yönelimi artırabilmektedir (Tunç İ. , 2013, ss. 21-22).

Mültecilerin göç alan ülkedeki tutumları, o ülkeye uyum sağlamadaki başarı ya da başarısızlıkları aslında tamamen o ülke halkının mültecilere olan tutumları ülkenin göç politikaları, devletin göçmenlere sağladığı destek programlarına bağlı olarak şekillenmektedir. Suriyelilerin Gaziantep, Kilis, Hatay gibi yerlerde nüfus olarak fazla oldukları tespit edilmiştir. Suriyelilerin fazla olduğu alanlarda işsizlik oranlarının da yüksek oluşu toplumda ucuz iş gücünden dolayı göçmenlerin kendilerini işlerinden ettiklerini ya da kendileri yerine mültecilerin tercih edildiği algısını oluşturmaktadır. Bu durum mültecilerin toplumla uyum sağlamasını zorlaştırmaktadır. Bu durumda toplumda gerilimler artmakta ve devlete daha büyük sorumluluk yüklenmektedir (Tunç A. Ş., 2015, ss. 29-63). Göçmenlerin veya mültecilerin sağlık, barınma, beslenme ihtiyaçları göç alan ülke için ciddi bir ekonomik yük olarak karşımıza çıkabilmekte ve bu da sorunları tetikleyebilmektedir. Göç veren ülkeler ise ekonomik anlamda rahatlamakla birlikte bazı iş kollarında boşlukların yaşanmasına sebebiyet vermektedir (Akıncı ve diğerleri, 2015, ss. 58-83).

2-7-1- Tarihsel gelişim ve politikalar

Göçler insanlık tarihinin başlangıcına dayandırılmakla birlikte günümüzde uluslararası göç algısı 19. yüzyıldan itibaren şekillenmeye ve değişikliklere uğramaya başlamıştır. Bugün Türkiye topraklarında görülen göçleri iki farklı aşamada incelemek gerekmektedir. Bunlardan biri Osmanlı dönemindeki göçler olarak karşımıza çıkarken diğeri ise Cumhuriyet döneminde görülen göçlerdir. Osmanlı İmparatorluğunda göçler, belirli bir politika çerçevesine göre gerçekleştirilmiş ve insanlar yine belli kurallara göre yerleştirilmiştir. Bu politikada

en önemli amaç özellikle toprak işleyiş ve üretiminin durmaması ve buna karşılık vergi gelirlerindeki işleyişin aksamamasıdır. Osmanlı İmparatorluğu gelen göçleri genellikle yeni fethedilen topraklara yerleştirmiş burada da işleyişin devamını amaçlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu duraklama ve çöküş dönemlerinde göçmenleri yerleştirdikleri toprakları da kaybetmeye başlayınca göç politikalarında değişiklik yapmak zorunda kalmıştır. Bu kaybedilen topraklardan büyük bir Müslüman nüfus Osmanlı topraklarına doğru gelmeye başlamıştır. Bu göçlerde sadece Müslümanların geldiğini söylemek büyük bir yanılsamadır. 14.yy. dan 19.yy.a kadar Yahudiler, Macarlar, Polonyalılar da Osmanlı topraklarına göç etmiştir (Kale, 2005).

Osmanlı İmparatorluğuna ilk büyük göç hareketi Rusya'nın Kırım'ı işgaliyle gerçekleşmiş ve Osmanlı topraklarına bir Müslüman göçü olarak tarihe geçen Kırım Tatarları gelmiştir. Kırım Tatarlarının yanı sıra Lazlar, Çerkezler ve Gürcüler de bu göç hareketine dâhil olmuştur. I. Dünya Savaşına kadar yaklaşık 2,5 milyon Çerkez Anadolu topraklarına gelmiştir. Göç hareketleri sırasında birçok insan yaşamını yitirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlayan Boşnak göçleri ise 1918 yılına kadar dört dalga şeklinde gerçekleşmiştir. 1923 yılında ise Yunanistan ve Türkiye arasında gerçekleştiren mübadele göçü bu sefer zorunlu bir göç olarak karşımıza çıkmıştır. Protokole göre 500.000 kişi Türkiye'ye gelmiştir. 1.200.000 kişi ise Yunanistan'a göç ettirilmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, E.T:19.06.2020).

19. yüzyıldan itibaren milliyetçilik düşüncesinin toplumlarda hâkim olmasıyla birlikte bu akımın göç hareketlerini tetiklediğini, Balkanlardan ve Kafkaslardan Osmanlı topraklarına göçlerin olduğu görülmektedir (Karpat, 2013). Göçlerin belirli alanlara yoğunlaşması, insanların ihtiyaçlarının ve isteklerinin artması ve bununla beraber muhacirlere verilen görevleri yapmamalarından kaynaklı sorunların baş göstermesi nedeniyle Osmanlı İmparatorluğu bu durumla ilgili önlem alma çabalarına girişmiştir. '*5 Ocak 1860 yılında Trabzon Valisi Hafız Paşa başkanlığında 'Muhacirin Komisyonu' oluşturulmuştur. 1877-1878 Osmanlı- Rus savaşından sonra göç ve iskân meselesi daha fazla konuşulduğu için ayrı bir yönetime ihtiyaç duyulmuş ve İstanbul'da muhacirlerle ilgilenecek " İdâre-i Umûmiye-i Muhâcirîn Komisyonu" kurulmuştur. İlerleyen zamanda ise vilayetlerde ayrı ayrı "İskân-ı Muhâcirîn Müdürlükleri" kurulmuş hepsi de merkezi İstanbul'da olan Umûm Müdürlüğü'ne' bağlanmıştır* (Asan, 2016, ss. 34-61).

Türkiye'de Cumhuriyetin ilk yıllarında ve sonraki süreçte de göç yoğunluğu devam etmiştir. Bu durum Türkiye'nin coğrafi konumunun kaçınılmaz bir sonucudur. Türkiye batıda hayat standartlarının yüksek olduğu Avrupa ülkeleri ile doğu ve güneydoğusunda çeşitli çatışma ve karışıklıkların yaşandığı Orta Doğu ve Asya ülkeleri arasında köprü vazifesi görmektedir. Bu konum Türkiye'nin hem göç yolu olarak kullanılmasında hem de hedef ülke konuma gelmesinde önemli olmuştur (Uzun ve Bahçeci, 2017, ss. 1-17).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkiye'ye hem zorunlu hem de gönüllü göçler gerçekleşmiş ve bu göç hareketleri ulus devlet olma yolunda önemli görülüp desteklenmiştir. II. Dünya Savaşı'na kadar Balkanlar üzerinden gelen göç hareketlerine ek olarak Yunanistan ile yapılan nüfus mübadelesi göçleri hareketlendirmiştir. Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya'dan birçok Arnavut, Türk, Çerkez, Boşnak Türkiye'ye çeşitli sebeplerden dolayı göç etmiştir. 1924-1936 ve 1953 yılında 3 dalga halinde gerçekleşen Yugoslavya- Makedonya'dan Türkiye göçler almıştır. Bunun sebebi bölgede Türklere karşı uygulanan baskılar ve yıldırma politikalarıdır (Göç İdaresi Genel Müdürüğü, E.T: 10.10.2020). Yine Türkiye Bulgaristan üzerinden gelen ve 4 dalga halinde gerçekleşen göç hareketine de ev sahipliği yapmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Nazilerin şiddetinden kaçan birçok Yahudi yine Türkiye'ye sığınmaya çalışmıştır (Der. Erdoğan ve Kaya, 2015). 1970'lerde Sovyet Rusya'nın Afganistan'ı işgal etmesi, İran rejim değişikliği, 1990'ların başında Irak'a karşı başlatılan Körfez Savaşı, Sovyetler Birliğinin çöküşü gibi ülkelerde çıkan rejim değişikleri, savaş ve çatışmalar Türkiye'ye olan göçleri yoğunlaştırmıştır. (İçduygu ve Aksel, 2012).

Son yıllarda Afganistan'da süren karışıklıklar, Irak'ta süregelen IŞİD faaliyetleri ve Suriye'deki savaş nedeniyle insanlar bulundukları bölgelerde güvenliğin olmamasından dolayı terk etmektedirler. Bu göç dalgası hala devam etmektedir. Bu konuda Batı ülkelerinin göç girişlerine karşı net tavır alması ve kapılarını kapatması göçmenleri en yakın ve güvenli ortamdan dolayı Türkiye'ye yöneltmiştir. Türkiye 2011 yılından beri bu bölgelerden gelen yoğun bir göç hareketiyle karşı karşıyadır.

2011 yılının Nisan ayında Suriye üzerinden devam eden göç akını İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün verilerine göre 2019 yılında Türkiye'de kayıt altına alınan geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin sayısı 3 milyon 606 bin 737

kişidir. Cinsiyet dağılımlarına bakıldığında hemen hemen birbirine yakın olduğu görülmektedir (https://www.goc.gov.tr/multeci, E.T:14.06.2020).

Türkiye Cumhuriyeti tarihine bakıldığında görüldüğü gibi ülke birçok göç akınına uğramış ve uğramaktadır. Bunda Türkiye'nin Asya ve Avrupa arasında köprü durumunda olması ve üç kıtanın birbirine en çok yaklaştığı yerde olması en önemli etkendir. Türkiye göçmenler için güvenli bir durak noktası olarak görülmektedir. Şimdiye kadar göçlerde transit ülke olarak görülen Türkiye özellikle 2011 yılından itibaren Suriye üzerinden başlayan göçlerde hedef ülke durumuna gelmiştir. Bunda Türkiye'nin mesafe olarak daha yakın ve güvenli bir ülke olması rol oynarken Batı ülkelerinin göçmenlere karşı reddedici net tavır takınması da çok etkili olmuştur.

Birinci dünya savaşından sonra mülteci sorununun çözümü için yapılan ilk hareket 1921 yılında Kızılhaç Örgütünün Rus mültecilerin sorunlarına ilişkin Milletler Cemiyetine yaptıkları başvuru olmuştur. Bu sorunun çözümlenmesi için Norveçli Nonsen'i Yüksek Komiser olarak atamışlar ve hukuki anlamda Rus mültecilere statülerinin kazandırılmasının sağlanması istenmiştir. Bu kişi aynı zamanda Türk-Yunan savaşı sonundaki mülteci sorunlarıyla da ilgilenen kişi olmuştur. Nonsen'den sonra Nazi Almanya'sını baskılar sonucu terk etmek zorunda kalan Yahudilerin sorunlarına çözüm bulunması için Amerikalı McDonald Yüksek Komiserlik görevini üstlenmiştir (Özcan , 2005). Bu kişi mülteci sorunlarının mutlaka politik adımlarla çözülmesi gerektiğini vurgulayan ilk kişi olarak tarihe geçmiştir (BMMYK, 2001).

İkinci dünya savaşından sonra ülkeler arası göçlerde sorunlar yaşanmaya başlamış ve mülteci krizleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda göçle ilgili önlemler alınmaya başlamış, ülkeler arası sözleşmeler yapılarak bu sorunlar en asgari düzeye indirilmeye çalışılmıştır. Göç hukukuna bakıldığında küresel anlamda ilk kez Birinci dünya savaşından sonra harekete başlandığı görülmektedir. Aslında göç hukukunda ilk aşamayı Birinci Dünya Savaşı ve sonrası oluştururken ikinci kısmı İkinci Dünya Savaşı ve sonrası oluşturmaktadır. Yani günümüzde yaşanan göçler ikinci kapsamda değerlendirilmektedir.

Milletler Cemiyetinin mültecilerle ilgili kabul gören kriterleri olmuştur. Düzenlemede milliyet ve vatandaşlık kriteri dikkate alınırken göçmenin kendi veya

diğer ülke tarafından koruma altında olup olmamasına bakılarak mülteci olup olmadığına karar verilmeye başlanmıştır (Akkaya, 2019).

Mültecilerin göç alan devletlerin güvenliğini tehdit ettiği görüşü ise özellikle Soğuk Savaş sonrası küreselleşmeyle birlikte yayılan bir düşünce olmuştur. Bu düşünce dolayısıyla devletler sınır güvenliğinin artırılması, mültecilerin sınır dışı edilmesi, temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması şeklinde etkenler üzerinde durmuşlar ve göçü caydırıcı hale getirmeye çalışmışlardır. Ülkelerin uluslararası göç politikalarına bakıldığında hepsinde farklı uygulamalar söz konusudur. Tüm devletlerin ortak olarak gördüğü nokta ülkelerinin ekonomik, politik, siyasi, kültürel devamlılığına zarar gelmesini önleme çabasıdır. Ülkelerin göçlere karşı aldıkları tavır aslında güvenlik, suç, topluma uyum gibi kavramların ön planda olmasına neden olmakta ve son yıllardaki göçler özellikle Batı ülkeleri tarafından önlenmesi gereken bir hareket olarak görülmektedir. Bu konuda Türkiye önemli bir noktada yer almaktadır. Çünkü özellikle son yıllarda Ortadoğu'daki karışıklıklardan dolayı meydana gelen göçlerde göçmenlerin aslında asıl hedefi Avrupa ülkelerine gitmek olarak görülmektedir. Bu konuda Türkiye'yi bir geçiş ülkesi olarak kullanmak istediklerinden Avrupa ülkeleri bu konuda Türkiye'yle ortak bir yol belirlemek zorunda kalmıştır (Buzan , 1991, ss. 431-451).

Uluslararası düzeyde göçle ilgili en geniş boyutlu sözleşme 1951'de Cenevre'de imzalanan Birleşmiş Milletler Mülteci Hakları Sözleşmesi'dir (Demirhan ve Aslan, 2015, ss. 23-62). Birleşmiş Milletler Antlaşması ve 10 Aralık 1948'de Genel Kurulca kabul olunan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin, insanların ana hürriyetlerden ve insan haklarından, fark gözetmeksizin faydalanmaları ilkesini teyit ettiğini dikkate alarak, mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin yapılmış bir sözleşmedir. Yine göçmen işçinin hukuki statüsü hakkında yapılan Avrupa Sözleşmesi, Avrupa konseyinin insan ticaretine karşı yaptığı eylem sözleşmesi uluslararası düzeyde göçlerle ilgili yapılan yasal düzenlemeler kapsamında değerlendirilmektedir. 1969 yılında düzenlenen ve 1974'te yürürlüğe giren Afrika'daki mülteci sorunlarının düzenlendiği Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) Sözleşmesi yine uluslararası alanda yapılan düzenlemelere örnek verilebilmektedir. Bu sözleşmede mültecilere barışçıl ve normal bir hayat standardı sunmak ve tüm sorunların çözümünde insancıl bir yaklaşımın olması gerektiğini belirtilerek mülteci hakları koruma altına alınmak

istenmiştir. Yine bu çözüm odaklı düzenlemeler kapsamına 1984 yılında düzenlenen Cartagena Mülteciler Bildirisi de dâhil edilmektedir. Bu bildiride ise Orta Amerika, Meksika ve Panama'da yaşanacak göçler değerlendirmeye alınmıştır. Bu bölgelerdeki mültecilerin yasal ve insan problemlerden korunması için önlemler dizisi açıklanmıştır.

Türkiye'de göçlerle ilgili ilk düzenleme, 14 Haziran 1934 tarih ve 2510 sayılı İskân Kanunudur. Kanun kamuoyuna açık bir şekilde hazırlanmış olup Türk olmayan azınlıkların ülke içindeki yerleşimleri düzenlenmiştir. Bu kanunla Türkiye'de Türk soyundan olsa bile bazı grupların ülkeye göç etmesine izin verilmemiştir. Türkiye Cenevre Sözleşmesini 29 Ağustos 1961 yılında onaylamış, 1994 yılında iltica yönetmeliği, 2005 yılında iltica ve göç ulusal eylem planı gibi yasal düzenlemeler yapmıştır. Türkiye'de günümüzde ise göç yönetimlerinin daha sağlıklı işleyebilmesi için ulusal düzeyde göçle ilgili yasal düzenlemeleri İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü düzenlemektedir. (Demirhan ve Aslan, 2015, ss. 23-62). Türkiye'de göçle ilgili alınacak kararlarda yine İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Güvenlik ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, valilikler, belediyeler, kaymakamlıklarla koordineli bir şekilde çalışılmaktadır (Mamur Işıkçı, 2017, ss. 25-47).

Uluslararası göçlerin artmasıyla en çok kullanılan kavramın 'güvenlik' olduğunu söylenebilir. Bu kapsamda toplum ve devlet güvenliği, mülteci sorunları dikkate alınmıştır. Güvenlik sorunları göç alan ülkeler ve toplumlar açısından tehdit unsuru olarak algılanmaktadır. Güvenlik sorunlarıyla göç eden insanlar da karşı karşıya kalmaktadır (Collyer, 2006, ss. 255-270).

Göçün güvenlik kavramıyla ilişkilendirilmesi ve bu konuda önlemler alınmak istenmesi fikri 1970'lerden itibaren özellikle 1973 Petrol Krizi ile ekonominin bozulmaya başlaması olarak kabul edilmiştir. Bu durum toplumların güvenliğini etkilemeye başlamıştır. 1990'lı yıllarda ise Birleşmiş Milletler kadın, çocuk, mülteci, insan hakları gibi konulara değinmesiyle göç devlet güvenliğinin ötesinde insan güvenliği kapsamında da tartışılmaya başlanmış ve Birleşmiş Milletlerin 1994 yılında yayımladığı İnsani Kalkınma Raporuyla kavramsallaşmıştır (United Nations Development Programme, 1994).

Türkiye'nin göç politikalarına bakıldığında 1980'lere kadar genellikle Türk soyu veya Türk kültüründen gelen insanlar ülkeye yerleştirilmiştir. Bu yaklaşım günümüze doğru değişmiş ve Türkiye'de diğer ülkeler gibi yabancı göçle karşılaşmıştır. Bu sebeple Türkiye göç politikalarını yeniden gözden geçirmek ve düzenlemek zorunda kalmıştır. Bir ülkeye birçok sayıda kişinin giriş yapması devletin bu hareketi ülkenin ekonomik boyutuyla değerlendirmesini gerektirmektedir. Gelen insanlar var olan kültüre yabancı bir toplumsa bu değerlendirmenin hem güvenlik hem de demografik açıdan çok yönlü şekilde ele alınması gerekmektedir. Göçmenlerin ülkede beslenmeden barınmaya, çalışma ve oturma izinlerine, sağlık, eğitim gibi ülke imkânlarından yararlanmalarına kadar her şey düşünülmeli ve göçü alan ülke tarafından düzenlenmelidir (Akıncı ve diğerleri, 2015, ss. 58-83).

İnsanların temel hak ve özgürlüklerini ve haklarını vatandaşı oldukları ülkeler sağlamaktadır. Mülteciler için bu süreç farklı işlemektedir. Ülkelerindeki çatışmaların yoğunlaşması, can güvenliğinin kalmaması ya da ülkesinin işgal altında olmasından dolayı ülke korumasından yararlanamamaktadırlar. Bu sebeple kendilerini güvende hissedecekleri başka bir ülkeden sığınma talepleri olmaktadır. Türkiye'de bulunan yabancılar için 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda düzenlemeler yapılmıştır. Göçmenlerin sığındıkları ülkedeki koruma talepleri artık hak bağlamında ele alınmaya başlanmıştır. Böylece göç alan toplumda oluşacak sorunları en asgari düzeye indirme durumu amaçlanmıştır (Özer Y., 2011, ss. 73-88).

Türkiye'de 2011 yılında kurulan Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile 2013 yılında kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göç yönetiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi ve göç sürecinin takip edilmesi bakımından önemli yer tutan resmi kurumlardır (Sirkeci ve Erdoğan, 2012, ss. 297-302).

Türkiye'nin 2011 yılından itibaren Suriye üzerinden çok fazla göçe maruz kalması ve bu nüfusun Türkiye'de barındırılması sadece Türkiye'nin değil birçok ülkenin ilgilendiği bir konu haline gelmiştir. Göç geçmişten itibaren olumsuz sonuçlarıyla karşımıza çıkan bir olgu olduğundan, göçle gelen insanların ülkeye yerleştirilmesi,

sosyal ve ekonomik imkânların sağlanması ve toplumsal düzenin bozulmaması devletlerin gayret gösterdiği konular olmuştur. Göç yönetimi konusunda resmi kurumlarla birlikte birçok uzman çalışmaktadır. Yalnız uluslararası göçlerde özellikle Türkiye'ye yönelen kitlesel göçlerde Avrupa ülkeleri bu duruma her zaman müdahil olmuşlardır. Bunun nedeni Türkiye'nin konumu itibariyle Türkiye'ye gelen mültecilerin yasa dışı yollarla Avrupa Ülkelerine yönelme korkusudur. Bu sebeple Aralık 2015'te AB –Türkiye Mülteci Zirvesi toplanmış mültecilerle ilgili Türkiye'yle işbirliği yapma konusunda anlaşma yoluna gidilmiştir.

Evrensel İnsan hakkına tabi olan ve uluslararası sözleşmelere ve protokollere taraf olan devletlerin doğal olarak bazı yükümlükleri vardır. Devlet olarak uluslararası çerçevede bu yükümlülükleri en iyi şekilde yerine getirme sorumluluğu bulunmaktadır. Son yıllarda diğer ülkelerin ve tabii ki Türkiye'nin karşılaştığı en önemli durum göçlerdir. Göçleri özellikle Türkiye'ye yönlendiren durum Avrupa ülkelerinin kesin bir dille sınır kapılarını göçmenlere kapatışı ve Türkiye'nin ise göçmenlere karşı yumuşak ifadeler kullanmasıdır. Türkiye'nin son yıllarda maruz kaldığı göçlerin yönü genellikle daha kolay çalışma şartlarına erişebilmek adına büyük şehirlere doğru olmuştur. Fakat bu kadar fazla sayıda nüfusun bir ülke tarafından konumlandırılması ve ihtiyaçlarının karşılanması çok büyük bir mali külfeti de beraberinde getirmekte bu sebeple uluslararası işbirliği yapılması gerekmektedir. Türkiye'de göçmenlere ekonomik anlamda yardım edildiği düşüncesi Türk halkı tarafından devlet bütçesinden sürekli para aktarılan bir halk olarak görülmelerine neden olmuş ve bu da toplumda tepkileri doğurmuştur. Göçün en önemli problemlerinden biri olan güvenlik sorununun aslında çıkış noktası bu düşünce olmuştur. Bu sebeple devlet kurumları toplumda oluşan algıları kırmak adına çeşitli verilerle açıklama yapma gereği hissetmektedir. Türkiye'de Suriyelilere suçlu gözüyle bakılmasına ilişkin Göç İdaresi Genel Müdürlüğü istatistikler yayınlamak zorunda hissetmiş ve toplum algılarını biçimlendirme politikası gütmüştür.

Uluslararası göçler artan milliyetçilik duygularının ulusal güvenliği tehdit eden bir diğer unsur olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu durum ülkelerin kendilerini koruma yönünde aldıkları güvenlik önlemlerini de artırmakla sonuçlanmaktadır. Özellikle Türkiye'nin sınır komşularından aldığı göçler diğer ülkelerin de alarma geçmesine

sebebiyet vermiştir. Göç alan ülkeler de göç- güvenlik; göç- suç kavramları yan yana anılmaya devam etmekte bu sebeple göç politikaları insan odaklı yaklaşımdan uzak kalmaktadır (Castles, 2004, ss. 205-227).

Dünyada ve Türkiye'de göç hareketliliğinin hiçbir zaman son bulmadığını ve son bulmayacağını söylenebilir. Geçmişten itibaren görülen ülke içi hareketlilikler teknolojinin ve iletişimin artmasıyla dünya hakkında çok kısa sürede bilgi akışına imkân vermektedir. İnsanların her zaman daha iyi şartlarda yaşama, çalışma, eğitim görme istekleri bu hareketi gönüllü olarak desteklerken ülke içi veya ülkeler arası yaşanan kaoslar ise bu hareketi mecburi bir çizgiye oturtmuştur. Önceki yıllarda meydana gelen kitlesel göçler insanların kendilerine sıfırdan başlayacakları bir hayatı vaat etmiş ya da macera tutkularına yenik düşerek yollara düşmüşler veya çalıştırılmak üzere otoriteler veya güçlü gruplar tarafından zorlanmışlardır. Fakat günümüzde kitlesel göçlere bakıldığında insanların bir zorunluluk dâhilinde ülkelerini, sahip oldukları maddi imkânları, alıştıkları kültürleri terk etmeleri ve gittikleri ülkede kendilerini hem yeni bir yere alışma, yeni bir yerde para kazanma, yeni bir yerde düzeni bozmadan kendi benliğini sürdürme kavgasına dönüştürmüştür. Bu hem göç eden insanları rahatsız ederken hem de bu yabancı kültürle karşılaşan yerleşik durumdaki toplumu rahatsız etmiştir. Göçler devam niteliğinde olduğundan, ülkelere ayrı bir ekonomik yük bindirdiğinden ve toplumsal ve kültürel açıdan uyumsuzluğun olabileceği korkusu göçü alan ülkelerin kendilerini güvene alma gerekliliğini doğurmuştur. Bu bazen empatiden uzak şekilde gerçekleştirilse de her ülkenin günümüzde bir göç politikası oluşturma, kuralları maddeleştirme ve yasalara bağlama zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

BÖLÜM 3: ŞEHİR, GÖÇ VE SUÇ: ÇANKIRI ÖRNEĞİ

Suç olgusunun meydana gelebilmesi için üç faktörün olması gerekmektedir. Bu faktörler; suçlu, mağdur ve suçun gerçekleştirildiği mekândır. Suç belli mekânlarda meydana geldiği için suç- mekân ilişkisi incelenmeye başlanmış ve mekânla ilgili bilgiler coğrafyayı ilgilendirdiği için coğrafyanın inceleme konusu olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır (Karakaş, 2004, ss. 19-39).

Suç olgusunu daha iyi analiz etmek için suçun gerçekleştiği mekânın fiziksel, beşeri, kültürel yapısı incelenmeye başlanmıştır. Bu inceleme sonuçları suç olgusuyla bağdaştırılmıştır. Buradaki amaç suçların coğrafi mekânla bağlantılı olup olmadığı hakkında bilgi sahibi olmaktır. Bu araştırmaların sonucundan beklenen durum; belli suç türlerinin belli coğrafi alanları seçip seçmediği veya belli alanlarda toplandığının görülüp görülmeyeceğidir. Belli suç türleri belli coğrafi alanlarda yığılma göstermişse bunun nedeni irdelenmelidir. Bu tespitlerin sonucunda varılmak istenen en önemli sonuç ise suçların nedeni ve dağılımı tespit edilerek erken müdahale etme veya tamamen ortadan kaldırma çabasıdır.

Suç; insan ve coğrafya üçlüsünde yeryüzü şekilleri, iklim, su özellikleri insanların psikolojik durumunu etkilemekte ve suça zemin hazırlayan alanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple dağlık ve ormanlık alanlar suç işlemek isteyen insanlar için önemli bir saklanma ve saklama yeridir. Beşeri faktörlerde ise yerleşme özellikleri ve kültürel çatışmalar devreye girmektedir. Örneğin gecekondu semtleriyle diğer yerleşim alanlarının birbirine yakın olması, aradaki ekonomik ve sosyal yaşantı farkının bariz şekilde görülmesi insanları suça meyilli hale getirebilmektedir (Ünlü ve Büyükgüçlü, 2017, ss. 26-32).

Suç üzerinde fiziki faktörlerin etkili olduğunu savunan görüşlerde; soğuk iklim şartlarının mala karşı işlenen suçları artırdığı iddia edilirken sıcak iklim şartlarının ise kişilere karşı işlenen suçları artırdığı iddia edilmektedir. Ayrıca don, sis, yağışlı hava gibi olumsuz hava koşullarının çok fazla görülmesi yine bireyleri olumsuz etkilemekte ve suç işleme oranları böyle alanlarda artmaktadır (Aksak ve Çalışkan , 2007, ss. 245-275).

Suç üzerinde fiziki faktörler etkili olmakla birlikte günümüzde bu durum biraz daha beşeri faktörlere kaymaya başlamıştır. Kentleşme, aile yapısının değişmesi,

teknolojinin artması, işsizlik, yoksulluk, göç gibi faktörler suç ve suç türleri üzerinde etkili olmaya başlamıştır (Aliağaoğlu, 2007).

Şehirler suç kapsamında mekânsal açıdan değerlendirildiğinde, kozmopolit yapılarından dolayı suç işleme oranının diğer yerleşim yerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Şehirlerin suçu besleyen mekânlar olduğu vurgulanırken bu alanlar sıcak noktalar olarak belirlenmiştir. Suç toplumun kültürel, ekonomik, sosyal alanlarda yaşadıkları sıkıntıların bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple suçu önlemek için ilk önce sorunların tespit edilmesi gerekmektedir (Yılmaz Çildam, 2019, ss. 41-51).

Son yıllarda Türkiye, Ortadoğu üzerinden çok fazla göç almış ve bu durumdan Çankırı şehri de etkilenmiştir. Suç her zaman her yerde görülebilecek bir olgudur. Çalışmamızın amacı göçle birlikte Çankırı şehrinde suç oranları veya suç türlerinde bir değişiklik olup olmadığını irdelemektir. Yerel ölçekte elde edeceğimiz sonuç göçün suç üzerinde ne kadar etkili olup olmadığına da bir ışık tutacaktır.

3-1- ÇANKIRI ŞEHRİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Çankırı ile ilgili tarih öncesi dönemlere ait bilgiler yetersiz olup bunun sebebi bu dönemlere ait araştırmaların az olmasıdır. Çankırı İlk ve Orta çağda ticaret yolları üzerinde yer almaktadır. Bundan dolayı kervanların uğrak noktası olduğu bilinmektedir. Bu anlamda Çankırı'nın geçmişte önemli bir ticaret merkezi olma özelliği mevcuttur (Gümüşçü ve Yiğit, 2012).

Romalılar döneminde Çankırı'nın dini toplantıların yapıldığı ekonomik yönden güçlü bir kent olduğu belirtilmektedir. Ortaçağ döneminde Çankırı, Bizans İmparatorluğunun Kızılırmak eyaletinin askeri üssü olarak kullanılmıştır. 1071 Malazgirt savaşından sonra Gazi Emir Karatekin Çankırı'yı fethetmekle görevlendirilmiştir. Çankırı bir süre sonra haçlılar tarafından ele geçirilse de Danişmentliler bölgeye tekrar hâkimiyet kurmuşlardır. 1132 yılında Bizanslıların eline geçen kent Selçuklular tarafından geri alınmıştır (Ayhan, 2008).

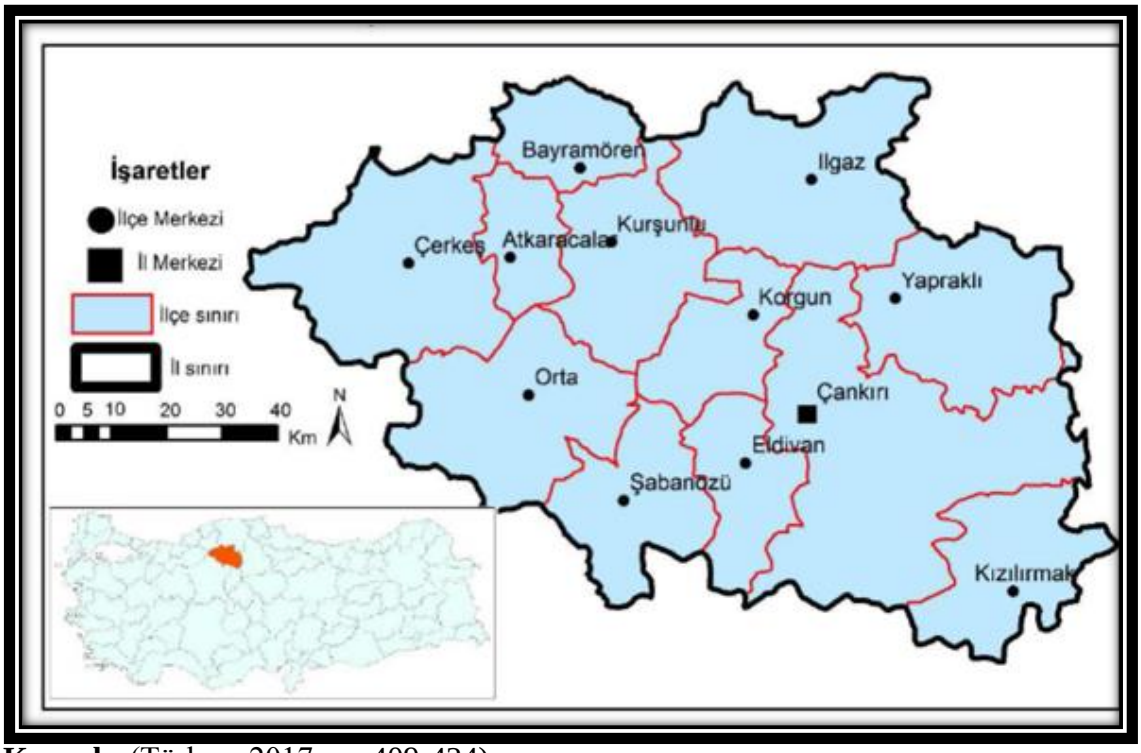
Sakarya ve Kızılırmak arasındaki bölgede yer alan Çankırı birçok devlete ev sahipliği yapmış ve tarih boyunca birçok kez el değiştirmiştir. Bölgede Hitit medeniyetinden; Bizans, Selçuklu, Osmanlı Devleti izlerine rastlamak mümkündür. Araştırmalar; Çankırı'nın en zengin dönemini Anadolu Selçuklular zamanında

yaşadığını göstermektedir. Çankırı XIX. yy. 'de ana ulaşım yollarından uzakta kalan bir yer olduğundan çok fazla gelişememiş ve bu sebeple nüfus hareketliliği pek yaşanmamıştır. Mondros Mütarekesi sırasında Çankırı Kastamonu'ya bağlı bir sancak olmasına rağmen hem Birinci Dünya Savaşı'nda hem de Milli Mücadelede doğrudan etkilenmemiştir. Bu sebeple çok fazla yıkıma uğramamıştır. Fakat bu dönemde Çankırı da ki toprakların verimsizliği ve ticaret yollarının dışında yer almasından dolayı işsizlik çok artmış ve yoksul olan halk bu dönemde daha da yoksullaşmıştır. Çankırı 1920'lerde doğrudan işgal altında kalan bir yer olmamasına rağmen işgale karşı örgütlenmelerin yoğun olarak görüldüğü bir yer olmuştur (Keser, 2013).

Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Mücadele döneminden sonra Çankırı'yı ziyarete gelmesi, toplumun bölgeye olan bakış açısını değiştirmiştir. Temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan bölgenin 1925 yılında yüzölçümü 9125 km'dir. Bölgede bu dönemde Rum ve Ermenilerin yaşadığı bilinmektedir. İl merkezi 1925 yılında 5510 erkek, 5560 kadın nüfusa sahiptir (Ayhan, 2008).

Çankırı şehrinin yer seçiminde yeryüzü şekilleri temel oluşurmuştur. Çevreye hâkim, Acı Çay ile Tatlı Çayın birleştiği alanın gerisinde plato görünümündeki kale, yerleşmenin merkezini oluşturmuştur. Kale merkezli kurulan şehir daha sonraki süreçte vadi tabanına doğru kayma göstermiştir. Bölgenin kuzeyinin soğuk rüzgârların etkisinde kalmasından dolayı güney yamaçlar yerleşmek için daha uygun bulunmuştur. Bu alan çayların getirdiği alüvyon malzemelerin birikme alanı olduğundan bölgenin verimli arazilerini de oluşturmaktadır. Bu araziler günümüzde varlığını korumakla birlikte çoğu konut alanlarına dönüştürülmüştür. Burada hala bulunan bağ evleri geçmişi yansıtmaktadır (Yiğit, 2019).

Harita1: Çankırı'nın konumu

Kaynak: (Türkan, 2017, ss. 409-424)

Çankırı, İç Anadolu Bölgesinde yer alan; Ankara, Bolu, Karabük, Kırıkkale, Çorum ve Kastamonu illeri ile çevrelenmiş bir konumda yer almaktadır. Ankara'yı Kastamonu'ya bağlayan karayolu güzergâhı ile Karabük ve Zonguldak'a bağlayan demiryolu güzergâhında yer alan küçük bir kenttir.

Çankırı'nın arazi tabanı, güneydoğuda yer alan ve kuzeybatıya doğru uzanan bir üçgeni andırmaktadır. Çankırı ili toprakları ise Batı Karadeniz Bölümü ile Orta Kızılırmak Bölümleri arasında paylaşılmıştır (Gökmen, 2011).

Çankırı'da, merkez ilçeyle birlikte toplam 12 ilçe vardır. 15 belediye ve bu belediyelerde 96 mahalle ve 371 köy mevcuttur (https://www.tuik.gov.tr/, E.T: 03.11.2020).

İlin kuzey ve kuzeybatı kesimlerinde Çerkeş, Atkaracalar, Bayramören, Kurşunlu, Ilgaz ve Orta ilçeleri bulunmaktadır. Bu ilçeler Karadeniz Bölgesi sınırlarında değerlendirilmektedir. Çankırı'nın güney ve güneydoğu kesimlerinde bulunan Şabanözü, Eldivan, Korgun, Yapraklı, Merkez ilçe ve Kızılırmak ise İç Anadolu Bölgesi'ne dâhildir (Tuna, 2010).

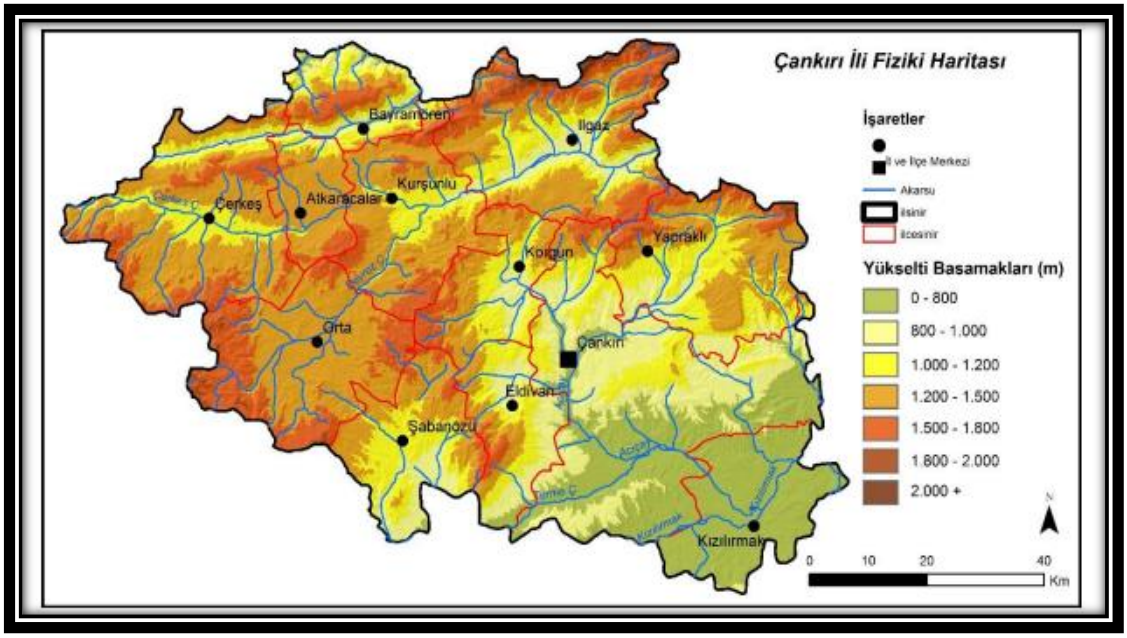
Ilgaz, Kurşunlu, Orta ve Çerkeş ilçeleri Adapazarı-Erzincan fay hattı üzerinde yer almaktadır. Bu sebeple depremlerin etkili olduğu söylenebilir (Ayhan, 2008).

Çankırı günümüzde Ankara'ya yakınlığından dolayı gelişim gösteren alanlardan biridir. Önemli ulaşım yolları arasında yer alması yatırımcıları bu alana doğru yöneltmeye başlamıştır.

3-1-1- Çankırı şehri fiziki coğrafya özellikleri

Çankırı ili kuzeye doğru yükseltisi artan ve genel olarak arızalı yapılardan oluşan bir görünüme sahiptir. Yeryüzü şekilleri kuzey- güney şeklinde değerlendirildiğinde bölgenin güneyi yerleşmek için daha uygun olanaklar sunmaktadır. Yüksek alanlar hem iklim koşullarının elverişsizliği hem de ulaşımın zor olmasından dolayı yerleşmek için tercih edilmemiştir. Çankırı ilinde yükseltilere göre yerleşmeler değerlendirildiğinde 1400 metre ve üzerindeki alanlarda yerleşme sayılarının azaldığı çok net şekilde görülmektedir (Türkan, 2016). Çankırı merkez ilçenin ise denizden yüksekliği 720 metre olup, ülke topraklarının toplam 1.347 km²'lik bir alanına sahiptir.

Harita 2: Çankırı ili fiziki haritası

Kaynak: (Türkan, 2016)

Çankırı İl merkezinin bulunduğu bölgenin arazi yapısına bakıldığında 3. jeolojik zaman izlerine rastlanmaktadır. Bölgenin jipsli yani alçıtaşı serilerinden oluşan

yapısı dikkat çekmektedir. Bu seri geniş bir alanda yayılım göstermektedir. Bu sebeple yerleşim yerleri kurulacak alanların arazi analizleri konusunda dikkatli olunmalıdır. Deprem açısından risk oluşturacak alanlar belirlenmelidir. Bu seriler dışında merkezde farklı türdeki tortullara, metamorfik ve magmatik kayaçlara da rastlanmaktadır. Çankırı fiziki unsurlar açısından değerlendirildiğinde en kuzeyinde doğu- batı düzleminde uzanan Ilgaz dağları yer almaktadır. En yüksek noktası 2587 metre olan Büyükhacet Tepesidir. İkinci zirvesi ise Küçükhacet Tepesidir.(2546 m.) Kulpi (1980 m.), Bulancak(1935 m.), Altunsivrisi (1934 m.) ve Kocadağ(1763 m.) diğer yükseltiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çankırı'nın kuzey toprakları bu dağ sistemi içinde yer almaktadır. (Keser, 2013).

Ilgaz dağlarının güneyinde Kuzey Anadolu Fay hattı yer almaktadır. Bu fay Ilgaz dağları ile Köroğlu dağları arasında uzanmaktadır. Köroğlu dağları üzerinde geniş aşınım alanlarına rastlanmakta olup bu alanlar yüksek aşınım platoları olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökmen, 2011). Çankırı topraklarının %60'ı dağlar ve yüksek alanlardan oluşmaktadır. Fakat dağların hâkim olduğu alanlarda 'yayla' tanımı içerisine giren arazi azdır. Genel arazinin çok az bir kısmında görülen yaylalar genellikle Ilgaz Dağları üzerindedir. Yaylaların bitki örtüsü ve çevresel yapıları incelendiğinde dağ turizmi başta olmak üzere çeşitli spor faaliyetleri için de uygun alanlar olduğu görülmektedir. İl sınırları içinde yer alan akarsuların en büyüğü ise Kızılırmak'tır. Kızılırmak ayrıca Türkiye'nin en uzun nehridir. Yine kent için önemli olan diğer bir su kaynağı Devrez Çayıdır. Önemli bir kolu olan Tatlıçay ise kent merkezinden geçmekle birlikte sularının tuzlu olmasından dolayı yararlanılmamaktadır (Keser, 2013). Akarsuların debileri yıl içinde değişiklik göstermektedir. Bunda Çankırı'da hâkim olan karasal iklimin etkisi söz konusudur. Yazların özellikle sıcak ve kurak geçmesi küçük su kütlelerinin tamamen kurumasına neden olmaktadır.

Çankırı'da önemli göllere rastlanmamaktadır. Genellikle küçük ve orta ölçekli göller mevcuttur. Bu göller kış yağışlarıyla beslenmekte ve yaz sıcaklığıyla genellikle suları çekilmekte veya azalmaktadır. Hacılar, Sülük, Bozyaka, Dipsiz gibi göller yer almaktadır. Çankırı'da yer alan ovalara bakıldığında ise Kızılırmak havzası dışında önemli ovalar bulunmaktadır. Fakat havza suları tuzlu olduğu için bu alan tarım için kısıtlı bir imkân sunmaktadır. Fakat bu havzada yer alan ve tarım yapılabilen

sahaların toprakları alüvyonlu olduğundan yine tarımın en iyi yapılabildiği yeri temsil etmektedir. Bunun dışında Devrez Çayı ve Tatlıçay ile Orta İlçesinde ovalara rastlanmaktadır. Çerkeş ovası ise küçük bir ova olmasına rağmen topraklarının alüvyonlu olması bakımından önemlidir (Çankırı Belediyesi, E.T: 10.10.2020).

Çankırı'da İç Anadolu Bölgesinde görülen karasal iklim şartları hâkimdir. Denizden uzak ve yükseltinin fazla olması, iklimi doğal olarak etkilemiştir. Basit bir tanımla karasal iklimde yazlar sıcak ve kurak; kışlar soğuk ve genellikle kar yağışlı geçmektedir. Şehirde en sıcak aylar; temmuz ve ağustostur. En soğuk aylar ise ocak ve şubattır. Soğuk aylarda sıcaklık ortalamaları 0-1 derece civarında iken; en sıcak ay ortalaması 22-23 derece olarak kayıtlara geçmiştir. Çankırı her mevsim yapış görülen bir yer iken en fazla yağışını ilkbahar ayında almaktadır. Anadolu'da ilkbahar aylarında öğleden sonra veya ikindi saatlerinde görülen konveksiyonel yağışlara halk dilinde kırkikindi yağışları denilmektedir. En fazla yağış 53,6 kg/m2 ile Mayıs'ta düşerken en az yağış 16,4 kg/m2 ile Eylül ayında düşer. Yıllık toplam yağış miktarı 393,9 kg/m2'dir.En az yağış alan mevsim ise yaz mevsimidir. Şehirde hâkim rüzgâr yönü kuzeybatıdır. (Tuna, 2010).

Karasal iklimin hâkim bitki örtüsü ilkbahar yağışlarıyla yeşeren yaz sıcaklığıyla sararan cılız ot toplulukları olarak bilinen bozkırlardır. Çankırı bu iklimin etkisinde kalan bir yerdir. Merkezin güneye doğru gidildikçe bitki örtüsünde daha da zayıflama görülmektedir. Bölge için 2-3 yüzyıl öncesine kadar tuzlu topraklar hariç ormanlarla kaplı olduğu bilgisi mevcuttur. Ormanların zamanla tarlalara dönüştürülmesi, bilinçsizce kesilmesi, müdahale imkânı olmayan yangınlar ve iklim değişiklilerinden dolayı çok büyük bir bölümü kaybedilmiştir (Çankırı Belediyesi, E.T: 10.10.2020). Çankırı çevresindeki bozkır bitki örtünü simgeleyen; çakırdikeni, koyun yumağı, yavşan otu gibi ot türlerinin oluşturduğu görülmektedir. Bu alanların önceki yıllarda ormanlarla kaplı olduğu bilgisi bu alanlarda görülen bitkilerin antropojen bozkır olarak tanımlanmasına da neden olmaktadır. Tatlıçay ve Terme çayı etrafında su seven ağaç türlerine rastlanırken çeşitli meyve ağaçları da dikkat çekmektedir (Tuna, 2010).

Çankırı toprak yapısı çeşitlilik göstermektedir. Hem verimli alüvyon topraklara rastlanırken hem de kıraç toprakların oluşmasına neden olan tuzlu topraklara rastlanmaktadır. Bitki örtüsünden yoksun dağlar ve platolar ilde önemli erozyon

alanlarını oluşturmakta ve topraklar bu nedenle daha da verimsizleşmektedir. Tarım yapılamayan bu alanlar genellikle otlak alan olarak kullanılmaktadır. Çankırı genelinde kahverengi orman toprakları, kolüvyal, alüvyal ve kestane renkli bozkır topraklara rastlanmaktadır. Verimli olan topraklar genellikle tarımsal alan olarak değerlendirilmektedir (Çankırı Belediyesi, E.T: 10.10.2020).

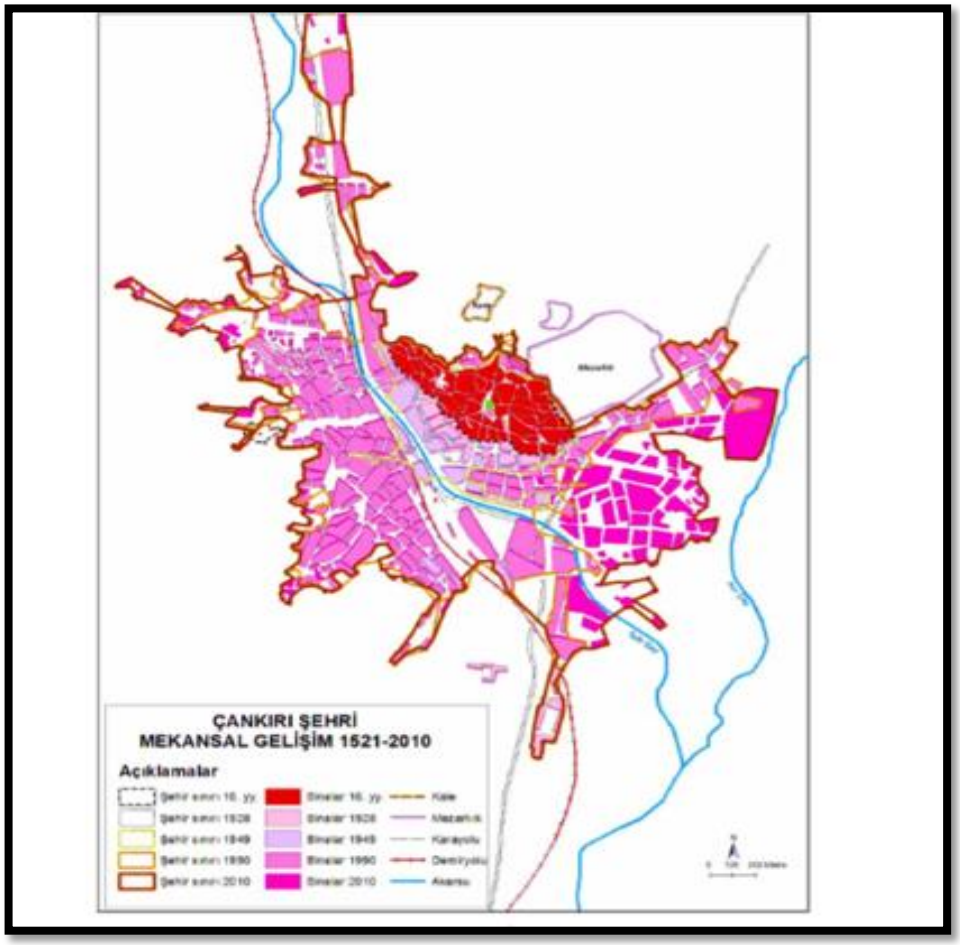
Çankırı topraklarının çok büyük bir kısmının dağlık alanlardan oluşmasına rağmen halk geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Bunun sebebi sınırlı da olsa var olan ovaların verimliliğinin yüksek oluşuyla ilgilidir. Son yıllarda yapılan yatırımlar sanayiyi canlandırsa da Çankırı'nın tarım şehri özelliğinin önüne geçemediği görülmektedir.

Çankırı şehrini göçmenlerin tercih etmesinde fiziki coğrafya özellikleri yok denecek kadar azdır. Göçmenlerin Çankırı şehrini tercih etmesinde devlet eli ile Anadolu'nun çeşitli kentlerine yerleştirilmelerinin rolü çok büyüktür. Göçmenlerin Çankırı'yı tercih etmeleri bu bağlamda gönüllülük değil bir nevi zorunluluktur. Çankırı şehrine kaçak yollarla gelip, daha sonra oturum izni için başvuran göçmenler de bulunmaktadır. Bu kalıcılığa neden olan ise geldikleri coğrafyadan tanıdıkları insanlarla karşılaşmalarıdır. Çankırı'nın göçmenler için cazip gelmesinin en büyük nedeni ise Ankara kentine olan yakınlığıdır. Özellikle kendi istekleriyle gelmemiş göçmenler Çankırı merkez ilçede nüfuslanmalarına rağmen şehrin olanaklarının yetersiz olduğunu düşünmüşlerdir. Ankara'ya geçmek hem yasal imkânsızlıklar barındırırken hem de Ankara'nın pahalı bir kent olması göçmenlerin Çankırı'da yerleşmelerine neden olmuştur.

3-1-2- Çankırı şehri beşeri coğrafya özellikleri

Şehirler küçük sahalara kurulmuş, büyük nüfusları içinde barındıran yerleşmelerdir. Fakat şehirler kendi sınırları içinde kendine yeten yerleşmeler değildir. Çevresindeki yerleşmelerle hem sosyal hem de ticari ilişkileri söz konusudur. Ayrıca şehirler kırsal alanların ekonomik faaliyetlerinden yararlanırken aynı zamanda bu alanlarda yaşayan halkın ihtiyaçlarını da karşılayan yerleşmelerdir (Yiğit, 2019).

Şekil 4: Çankırı şehrinin mekânsal gelişimi

Kaynak: (Yiğit, 2019).

Çankırı şehri 1928 yılında 568.540 m²; 1990 yılında 3.086.190 m²; 2010 yılında ise 4.237.018 m² olarak tespit edilmiştir. Şehirdeki bu alan genişlemesinin yıllık nüfus artışına bakıldığında paralellik gösterdiği görülmektedir. Çankırı şehir nüfusu 1927 yılında 8.847; 1950 yılında 14.108; 1990 yılında 45.496; 2000 yılında 62.508; 2010 yılında 69.631 ve 2017 yılında ise 86.369 kişi olmuştur (Yiğit, 2019). 2019 yılı Çankırı merkez ilçe nüfusu 97.882 olarak belirtilmiştir.

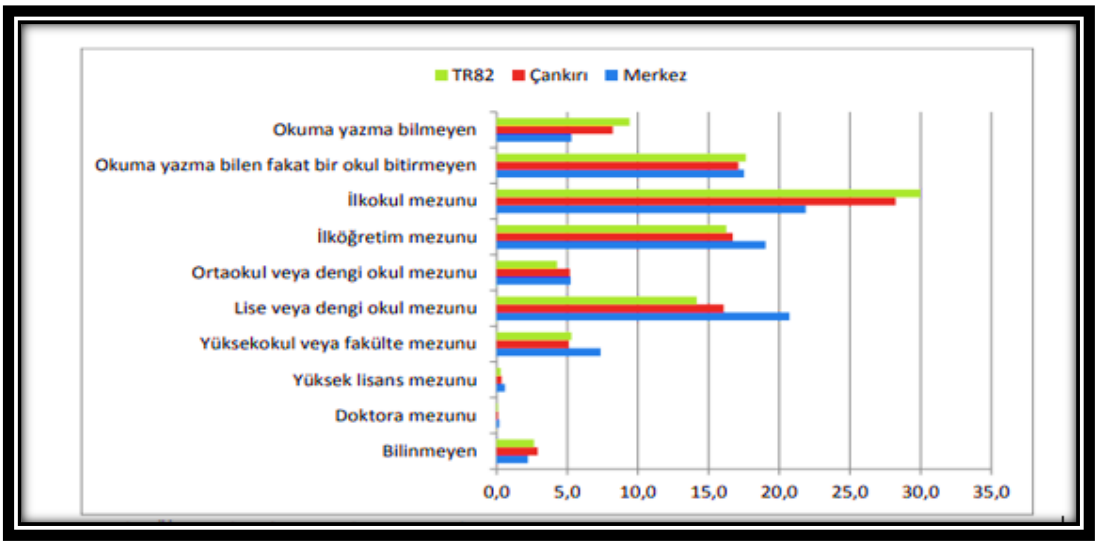
Çankırı Merkez ilçede nüfus 1985 yılına kadar artma eğiliminde olmuştur. 1990-2000 yılları arasında ise nüfusta bir azalma meydan gelmiştir. Bunun sebebi düşük doğurganlık düzeyi ve diğer şehirlere verilen göç olarak kabul edilmektedir. Son on yılda ise Çankırı Merkez İlçenin nüfusu %5 oranında artmıştır. Buradan anlaşıldığı üzere Çankırı nüfusu bazı dönemler hariç genellikle artma eğilimde olmuştur. Bunda kırsal alanlardan kentlere yönelen göçler, şehirde 2007 yılında kurulan üniversite,

sanayi alanında yaşanılan gelişmeler olarak gösterilebilir. 2011 yılından itibaren ise Türkiye'nin orta doğuda yaşanan sıkıntılardan dolayı kapılarını açması ve şehrin göçlere maruz kalması bu artışta dikkat edilmesi gereken önemli noktadır (Keser, 2013).

Çankırı şehri on dört mahalleden oluşmaktadır. Bunlar; Karatekin, Mimarsinan, Karataş, Esentepe, İncili Çeşme, Tabakhane, Alibey, Buğdaypazarı, Cumhuriyet, Yeni Mahalle, Aksu, Abdulhalik Renda, Kırkevler ve Fatih mahalleleridir. Bu mahallelerdeki evlerin çoğunun zamanla kentsel dönüşüme dâhil edilmesi, nüfusu barındırmak için yeni çok katı binaların yapılması Çankırı şehrinin mekânsal olarak genişlemesine neden olmuştur.

Merkezin beşerli yaş grubuna göre nüfus piramidi incelendiğinde 0-4 yaş grubunun diğer gruplara göre az olduğu tespit edilmiştir. Bu durum merkezde doğurganlığın düşmesinden kaynaklanmaktadır. Genç bağımlı nüfus olarak tanımlanan 0-14 yaş arası nüfusun ise fazla olduğu görülmektedir. 65 yaş ve üstü nüfusun ise az olduğu tespit edilmiştir. 65 yaş ve üstü nüfus, yaşlı bağımlı nüfus olarak tanımlanmaktadır. Bu nüfusun merkezde az olmasının nedeni iki şekilde açıklanabilmektedir. Birincisi yaşanılan ömrün kısa olması ikincisi ise yaşlı nüfusun genellikle tarımla uğraşmalarından dolayı köylerde yaşamayı tercih etmeleridir. Çankırı merkez ilçede belli bir yaştan sonra ölümlerin artmasına neden olacak ağır koşullarda çalışma, stresli bir yaşam, sağlıksız çevre koşulları bulunmamaktadır. Bu sebeple yaşlı nüfusun belli bir çalışma evresinden sonra köy yaşamını tercih etmesi ve yerleşmesi daha tutarlı bir yaklaşım olacaktır (Keser, 2013).

Şekil 5: Çankırı şehrinin eğitim durumu 2010-2011 (% Olarak)

Kaynak: (Keser, 2013)

Bölgenin eğitim durumuna bakıldığında ve farklı alanlarla karşılaştırıldığında ilginç sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Şehirde okuma yazma oranı %98 olup bu veriyle Türkiye ortalamasını yakalamıştır. Çankırı şehri eğitimle ilgili birçok kriterde; Türkiye ve il genelinin altında kalan bir değerlere sahipken; lise ve dengi okul mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu, yüksek lisans mezunu ve doktora yapanların sayısında ise Türkiye ve il geneline daha yüksek verilere sahiptir (Şekil:5). Bu durum genel olarak merkez ilçenin eğitim gören genç nüfusunun sayı olarak fazla olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesinin ve öğrenci profilinin ise 2010-2011 yılı verileri Türkiye ve İl geneline göre iyi olduğunu göstermektedir (Keser, 2013).

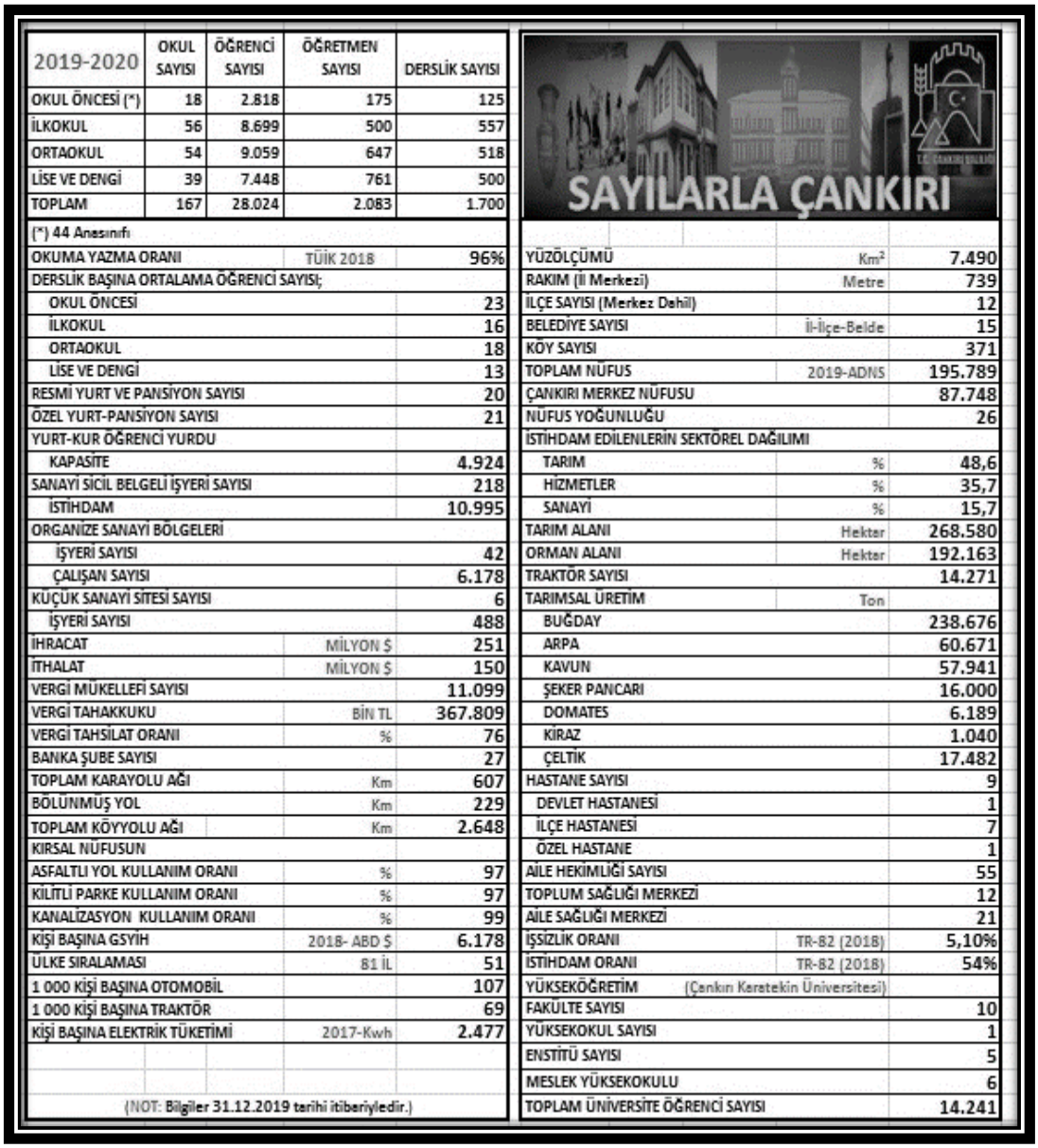
Merkez ilçede müze, kütüphane ve toplantı salonları mevcuttur. Geleneksel Yaran etkinlikleri, Çayasad kültür ve sanat evinin düzenlediği etkinlikler Çankırı kültürü açısından önemlidir. 2007 yılında şehre kurulan üniversite ve üniversite mahiyetinde düzenlenen bahar şenlikleri ve konserler şehri geçmiş yıllara göre canlandırmış ve değişik bir doku oluşturmuştur.

Çankırı şehrinin gelişimine bakıldığında başkente çok yakın olmasına rağmen istenilen düzeyde olmamıştır. Bunda Çankırı'nın yerli halkının gelişimlere karşı uzak durması ve insanların ihtiyaçlarını Ankara'dan kolaylıkla karşılaması etkili olmuştur. Bu sebeple bu boşluk uzun bir süre kapatılamamış ancak şehre kurulan üniversiteden sonra şehir renklenmeye başlamıştır.

Çankırı son yıllara kadar sürekli göç veren yapısıyla dikkat çekmiştir. Sanayinin çok fazla gelişmemiş olması ve kaynak yetersizliği bunda etkili olan en önemli etkendir. Bu sebeple gelişim hep yavaş seyretmiştir. Fakat nüfus olarak bakıldığında kendi iç dinamikleri içinde artma eğilimi göstermiştir. Şehirde erkek nüfusu kadın nüfusa göre daha fazla olup özellikle 20-24 yaş aralığında bu fark iyice hissedilmektedir. Bunda Çankırı'da bulunan askeri birliğin etkisi söz konusudur (Gökmen, 2011).

Sonuç olarak Çankırı şehri nüfus yoğunluğu bakımından Türkiye ortalamasının altında olan bir yerdir. Fakat kırsal alanlara göre kent nüfusu artma eğilimindedir. Çankırı son yıllarda göç almasına rağmen göç veren izlenimini hala korumaktadır. Yıllık göç oranı % 3 civarında olup bunun sebebi şehirde hala baskın ekonomik faaliyetin tarım olmasıdır. Şehirde 2015 yılında açılan lastik fabrikası şehrin sanayiye attığı ilk adım olarak görülmüştür. (Ayhan, 2008).

Tablo3: Sayılarla Çankırı

2019-2020	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	DERSLİK SAYISI
OKUL ÖNCESİ (*)	18	2.818	175	125
İLKOKUL	56	8.699	500	557
ORTAOKUL	54	9.059	647	518
LİSE VE DENGİ	39	7.448	761	500
TOPLAM	167	28.024	2.083	1.700

(*) 44 Anasınıfı

OKUMA YAZMA ORANI	TÜİK 2018	96%
DERSLİK BAŞINA ORTALAMA ÖĞRENCİ SAYISI;		
OKUL ÖNCESİ		23
İLKOKUL		16
ORTAOKUL		18
LİSE VE DENGİ		13
RESMİ YURT VE PANSİYON SAYISI		20
ÖZEL YURT-PANSİYON SAYISI		21
YURT-KUR ÖĞRENCİ YURDU		
KAPASİTE		4.924
SANAYİ SİCİL BELGELİ İŞYERİ SAYISI		218
İSTİHDAM		10.995
ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ		
İŞYERİ SAYISI		42
ÇALIŞAN SAYISI		6.178
KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ SAYISI		6
İŞYERİ SAYISI		488
İHRACAT	MİLYON $	251
İTHALAT	MİLYON $	150
VERGİ MÜKELLEFİ SAYISI		11.099
VERGİ TAHAKKUKU	BİN TL	367.809
VERGİ TAHSİLAT ORANI	%	76
BANKA ŞUBE SAYISI		27
TOPLAM KARAYOLU AĞI	Km	607
BÖLÜNMÜŞ YOL	Km	229
TOPLAM KÖYYOLU AĞI	Km	2.648
KIRSAL NÜFUSUN		
ASFALTLI YOL KULLANIM ORANI	%	97
KİLİTLİ PARKE KULLANIM ORANI	%	97
KANALİZASYON KULLANIM ORANI	%	99
KİŞİ BAŞINA GSYİH	2018- ABD $	6.178
ÜLKE SIRALAMASI	81 İL	51
1 000 KİŞİ BAŞINA OTOMOBİL		107
1 000 KİŞİ BAŞINA TRAKTÖR		69
KİŞİ BAŞINA ELEKTRİK TÜKETİMİ	2017-Kwh	2.477

(NOT: Bilgiler 31.12.2019 tarihi itibariyledir.)

YÜZÖLÇÜMÜ	Km^2	7.490
RAKIM (İl Merkezi)	Metre	739
İLÇE SAYISI (Merkez Dahil)		12
BELEDİYE SAYISI	İl-İlçe-Belde	15
KÖY SAYISI		371
TOPLAM NÜFUS	2019-ADNS	195.789
ÇANKIRI MERKEZ NÜFUSU		87.748
NÜFUS YOĞUNLUĞU		26
İSTİHDAM EDİLENLERİN SEKTÖREL DAĞILIMI		
TARIM	%	48,6
HİZMETLER	%	35,7
SANAYİ	%	15,7
TARIM ALANI	Hektar	268.580
ORMAN ALANI	Hektar	192.163
TRAKTÖR SAYISI		14.271
TARIMSAL ÜRETİM	Ton	
BUĞDAY		238.676
ARPA		60.671
KAVUN		57.941
ŞEKER PANCARI		16.000
DOMATES		6.189
KİRAZ		1.040
ÇELTİK		17.482
HASTANE SAYISI		9
DEVLET HASTANESİ		1
İLÇE HASTANESİ		7
ÖZEL HASTANE		1
AİLE HEKİMLİĞİ SAYISI		55
TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ		12
AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ		21
İŞSİZLİK ORANI	TR-82 (2018)	5,10%
İSTİHDAM ORANI	TR-82 (2018)	54%
YÜKSEKÖĞRETİM	(Çankırı Karatekin Üniversitesi)	
FAKÜLTE SAYISI		10
YÜKSEKOKUL SAYISI		1
ENSTİTÜ SAYISI		5
MESLEK YÜKSEKOKULU		6
TOPLAM ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİ SAYISI		14.241

Kaynak: (Çankırı Belediyesi, E.T: 10.10.2020)

Çankırı ilinin ekonomik faaliyeti genellikle tarımdır. Fakat arazilerin birçoğu tarım yapmaya elverişli değildir. İl genelinde 28700 adet işletme olup, işletme başına 82 dekar arazi düşmektedir. Tarım içi en uygun araziler ovalar olarak görülmektedir. Fakat il bazında ovaların azlığından dolayı tarım genellikle vadi tabanlarında ve plato yamaçlarında yapılmaktadır. Toprak ve iklim ilişkisi düşünüldüğünde ilde genellikle kuru tahıl tarımının önde olduğu görülmektedir. Çankırı'da sulu tarla tarım payı sadece tarım arazilerinin %14'lük kısmını oluşturmaktadır. Tarım arazilerinin varlığı güneyden kuzeye doğru gidildikçe azalmaktadır. Ayrıca ilde tarım uygulamaları

içinde nadas alanları %27,3 gibi yüksek bir oranla karşımıza çıkmaktadır (Gökmen, 2011). Merkez ilçede baklagiller, tahıllar, yem bitkileri ve endüstriyel ürünler ürerim miktarı açısından önemli bir yere sahiptir. Bunlar içinde en fazla verim alınan ürün endüstriyel ürünler grubunda yer alan şekerpancarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Patates, soğan, mısır diğer verim alınan önemli ürünler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo4: 2010-2011 Merkez ilçe tarım ürünleri değerlendirmesi

Grup adı	Ürün adı	Ekilen alan (dekar)	Hasat edilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Tahıllar	Çeltik	3.185	3.185	2.402	754
	Tritikale (Dane)	500	500	225	450
	Buğday (Durum)	111.157	111.157	28.656	258
	Buğday (Diğer)	186.030	186.030	50.115	269
	Arpa (Diğer)	69.400	69.400	21.954	316
Baklagiller	Nohut	4.500	4.500	608	135
	Fasulye (Kuru)	320	320	45	141
	Mercimek (Yeşil)	750	750	94	125
	Fiğ (Dane)	9.960	9.960	1.195	120
Endüstriyel Bitkiler	Şekerpancarı	2.969	2.969	14.019	4.722
Yağlı Tohumlar	Aspir	327	327	87	266
	Ayçiçeği (Çerezlik)	11.534	11.534	1.890	164
Yem Bitkileri	Yonca (Yeşil Ot)	1.860	1.860	11.160	-
	Korunga (Yeşil Ot)	620	620	620	-
	Mısır (Haşıl)	50	50	50	1.000
	Fiğ (Yeşil Ot)	2.000	2.000	1.700	-
Yumru Bitkiler	Soğan (Kuru)	150	150	225	1.500
	Patates (Diğer)	200	200	440	2.200

Kaynak: (Keser, 2013) (*Tüik Veri Tabanından alınarak oluşturulmuştur).*

Merkez ilçede sebze üretimi de önemli bir yer işgal etmektedir. Kavun, karpuz, biber, domates, patlıcan, balkabağı üretimde önemli yer tutan ürünlerdir. Çankırı şehrinde meyve üreticiliği de önemli bir yer tutmaktadır. Kiraz, elma, dut, ceviz, vişne, badem gibi geliri yüksek ürünler üretilmektedir Çankırı ilinde diğer önemli geçim kaynağı ise hayvancılıktır. Yüksek alanlarda genellikle büyükbaş hayvancılık yapılırken, küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı ve arıcılık diğer yapılan hayvancılık alanlarıdır (Gökmen, 2011). Çankırı şehrinde büyükbaş hayvancılıkta sığır varlığı önemli bir yere sahiptir. Küçükbaş hayvancılıkta da ön planda olmasına rağmen son yıllarda merkezde koyun ve keçi varlığında düşüş gözlenmektedir.

Merkezde kanatlı hayvan varlığı da incelenmeye değer ölçüdedir. Et tavuğu, yumurta tavuğu, ördek üretimleri yapılmaktadır (Keser, 2013).

Çankırı Merkez sanayi açısından geri kalmış bir yerdir. Bu sebeple sanayileşmenin hızlanması için istihdam sağlayacak bir organize sanayi bölgesine ihtiyaç duyulmuştur. Çankırı Yakınkent organize sanayi bölgesi 2012 yılından itibaren geniş bir alana yerleşmiş ve yatırımlarla birlikte cazibe merkezi haline geleceği öngörülmektedir. Sanayileşmenin en önemli tarafı ise birçok insana aynı anda istihdam sağlayabilmesidir.

Sonuç olarak Çankırı ili genel değerlendirmesi yapıldığında ekonomik faaliyet türlerinden tarım ve hayvancılığın hala baskın olduğu görülmektedir. Tarım ve hayvancılık her zaman çok gerekli bir faaliyet türü olmasına rağmen iş yükünün ağır olması ve kazancının tatmin edememesinden olayı özellikle gençler arasında çok fazla rağbet görmemektedir. İşin içine bir de toprak ve iklim koşulları girdiğinde bu olasılıklar kazancı da doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple Çankırı her zaman göç veren yapısını korumuştur. İş imkânı denildiğinde ilk akla gelen sektör sanayidir. Çankırı gelişimine bakıldığında ilin bu yönden geri kaldığı görülmektedir. Son yıllarda yapılan hamleler yetersizliğini korumakla birlikte sevindirici adımlardır. İlde farklı ekonomik faaliyetlerin hayata geçirilmeye çalışılması, üniversitenin kurulması şehirdeki eksikliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu eksiklikler giderilmeye çalışılmakla birlikte şehir hem öğrencilerin gelişi hem de 2011 yılından itibaren dış göçlerle gelenler birlikte hareketli bir görünüme kavuşmaya başlamıştır. Özellikle Suriye, Irak, İran, Afganistan üzerinden mülteci yerleştirme politikasıyla gelen bireylerin en önemli ve acil olan sorunu iş bulmak olmuştur. Diğer önemli sorun ise konut problemi olmuştur. Bu sebeple şehirde son yıllarda yüksek katlı binaların yapılması hızlanmış ve mülteciler toplumda özümsendiğinden iş sorunlarına çare aranmaya başlanmıştır. Fakat kötü muamele ve yoklukla karşılaşan göçmenlerin bu konudaki tavırları ve şehirdeki suç oranlarını etkileyip etkilemedikleri ilerleyen aşamada ortaya konulacaktır.

3-2- ÇANKIRI ŞEHRİNDE SUÇLAR

Suç; tüm toplumlarda görülen ve toplum düzenini bozan bir olgudur. İnsanın olduğu her mekân ve kültürde suç türlerine rastlanmaktadır. Suç, toplumdaki değişimlere,

sosyal olaylara, ekonomik durumlara göre değişebilen bir yapıdadır. Bu sebeple ülkelerdeki suç sayıları değerlendirildiğinde çok büyük farklılıklar görülmektedir. Aynı şekilde ülke içinde bölgesel değerlendirmelerin sonucunda da bu farklılıklar net şekilde görülmektedir. Çalışmanın asıl amacı; Çankırı şehrinin uluslararası göçlerden sonra suç sayılarındaki farklılıkları inceleyip, değişimin olup olamadığını anlamlandırabilmektir. Bu sebeple öncelikle Çankırı'nın göç almadan önceki suç sayısı ve suç türleri gözden geçirilmiş ve il-şehir ölçeğinde karşılaştırma yapılmıştır.

Çankırı ili 2019 yılı verilerine göre nüfusu 195.789'dur. Bu nüfus 98.683 erkek ve 97.106 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise nüfusu %50,40 'ı erkek nüfus oluştururken; % 49,60' ı kadın nüfus oluşturmaktadır. Araştırma sahası olan Çankırı şehrinin nüfusu ise; 97.882'dir. Bu nüfusun 49.125'i erkek, 48.757'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Çankırı şehri, il nüfusunun %49,99'unu bünyesinde barındırmaktadır (https://www.nufusu.com, E.T:28.10.2020).

Nüfus bakımından Çankırı merkez ilçesi, il geneli toplam nüfusunun yarısını bünyesinde barındıran küçük bir idari ünitedir. Bu bakımdan nüfusun en kalabalık olduğu yer merkezdir. Bu doğrultuda suç sayılarının il merkezinde diğer ilçelere göre daha fazla olması beklentisi söz konusudur. Çünkü suç olgusu, nüfusun arttığı alanlarda daha fazla görülmektedir. İl geneli ve Çankırı merkez ilçesi 2009-2017 yılları arasındaki suç sayılarına bakıldığında bu durum doğrulanmaktadır (Tablo 5). 2009-2017 yılları arasında Çankırı il ve merkez karşılaştırmasında; il genelinde görülen toplam suçların yarısından fazlasının merkez ilçede toplandığı sonucuna varılmaktadır (Tablo 5). Bunun sebebi, suçların insanların birbirleriyle bağlantısının daha az olduğu, kalabalık ortamlarda daha rahat gelişme imkânı bulmasıdır. Diğer bir ifadeyle nüfusun en fazla olduğu yerleşim ünitesi durumundaki Çankırı şehri, daha önce ifade edilen kuramlar doğrultusunda il içerisinde suçların en fazla gerçekleştiği idari ünite durumundadır.

Suç her alanda görülmesine rağmen nerdeyse tüm toplum yapılarında yüz kızartıcı, toplum tarafından onaylanmayan tarafıyla karşımıza çıkmaktadır. Suçun varlığına rağmen suçlunun kimliğini toplumdan gizlemesinin nedeni hem toplumdan dışlanma korkusu hem de hukuki olarak alacağı cezadır. Bu sebeple suç için seçilen mekânlar genellikle toplum bağlarının gevşediği kalabalık mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 5'de görülen suç sayıları sadece ülkemiz vatandaşlarının

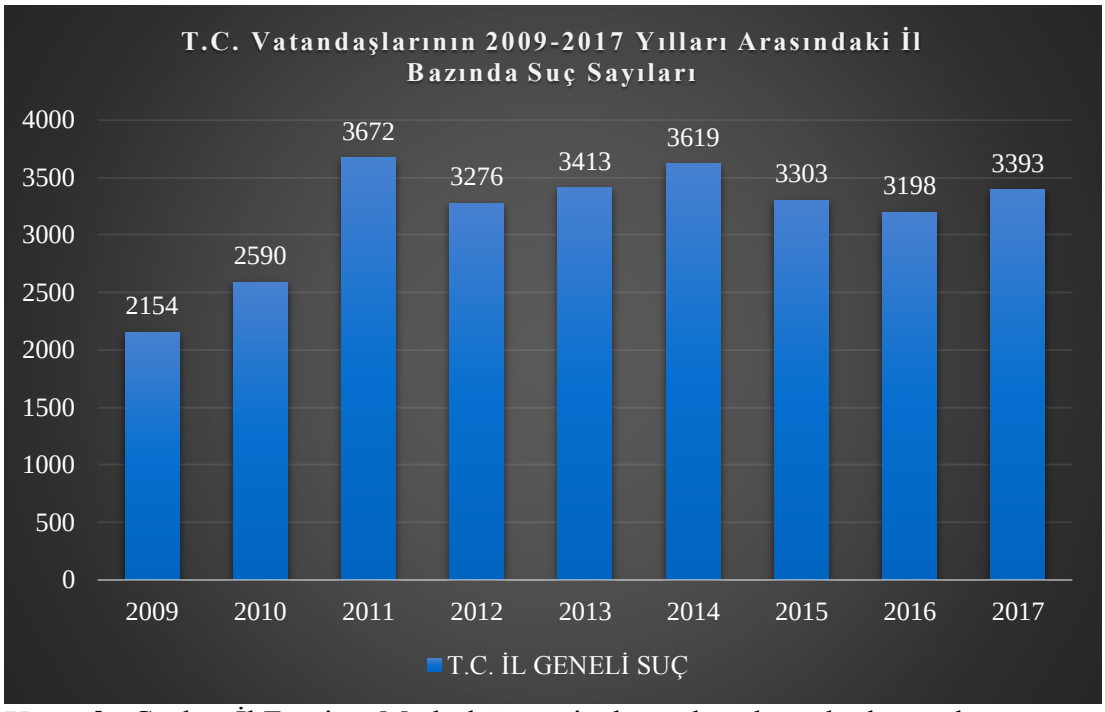
karıştıkları suçları göstermektedir. Çankırı il genelinde suç sayılarının 2009-2015 yılları arasında hafif dalgalanmalara rağmen artış eğiliminde olduğu görülmektedir. 2015-2017 yılları arasında ise diğer yıllara oranla düştüğü görülmüştür. 2009-2017 yılları arasında il genelinde görülen suç sayılarının büyük kısmı merkez ilçede görülmektedir. Çankırı şehrinde suçların en büyük sıçrayışı 2010-2011 yılları arasında yaşamış gibi görünse de bunun sebebi; 2016 yılından itibaren Emniyet Genel Müdürlüğünün suç analizlerinin takip edilmesi için verilerin dijital ortama aktarılması istemidir. 2016 yılından önce emniyet, suç verilerini ortak bir havuzda birleştirmemeyi tercih etmiştir. Bu durum suçun mahiyetine ve imha edilme sürelerine bağlı olarak suçun başvuru aldığı illerde ve ilgili yerlerde fiziki arşiv ve depolarda saklanmasına sebep oluyordu. İmha süresi gelen dosyalar kurulan imha komisyonları eliyle imha ediliyordu. 2016 yılında suçların dijital ortama aktarılması kararına bağlı olarak geçmişe dönük veriler sisteme girilmeye başlanmıştır. Bu süreçte zaman aşımına uğramış dosyalar imha edildiğinden 2009-2010 yılları arasında görülen suç sayılarında azalma görülmüştür. 2011 yılında ise birçok suç dosyası imha edilmeden sisteme işlenmiştir. (örneğin tehdit, hakaret suçlarının imha süresinin 6 yıl olması) Bu sistem değişikliği süresince kayıta geçirilmeyen suçlar suç sayıları tespitinde farklılıklara neden olmuştur. Diğer yıllarda Çankırı şehrinde suç sayılarında hafif dalgalanmalar görülmüş 2015 yılından itibaren ise diğer yıllara oranla sayı bakımından azaldığı görülmektedir. Fakat bu artış ya da azalışların arasındaki fark az olduğu için herhangi bir nedene bağlamak anlamsız olacaktır.

Tablo 5: Çankırı T.C. vatandaşlarının 2009-2017 yılları arasında il ve şehir bazında suç sayıları

YIL	İL GENELİ SUÇ	ÇANKIRI ŞEHRİ
2009	**2154**	**1112**
2010	**2590**	**1538**
2011	**3672**	**2022**
2012	**3276**	**1884**
2013	**3413**	**2108**
2014	**3619**	**2100**
2015	**3303**	**1893**
2016	**3198**	**1720**
2017	**3393**	**1794**

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

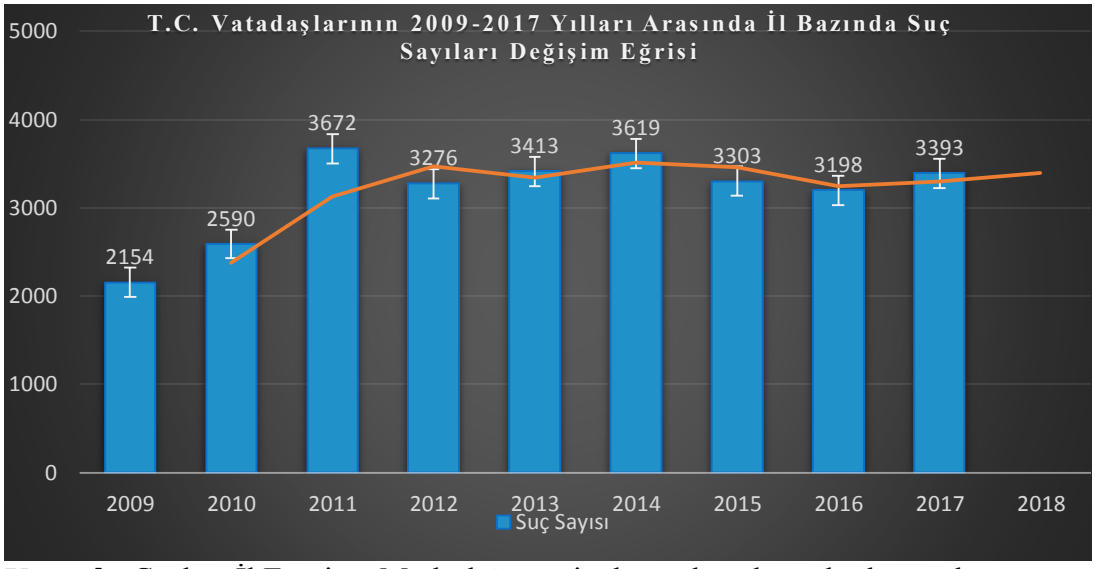
Şekil 6: T.C vatandaşlarının 2009-2017 yılları arasında il bazında suç sayıları

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

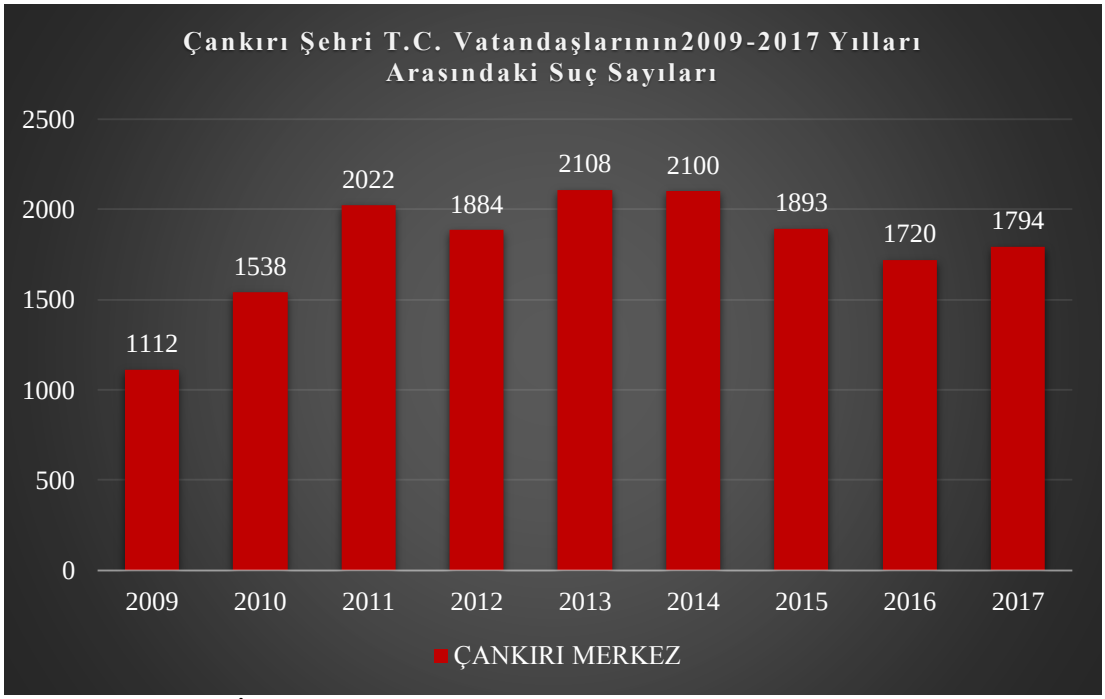
Şekil 6 ve Şekil 7 ‘de Çankırı il genelindeki ülkemiz vatandaşlarının dâhil olduğu suç sayıları gösterilirken; Şekil 8‘de bu durum şehir bazında ele alınmıştır. Çankırı şehrinde suç sayılarının ildeki suç sayıları grafiğine benzemesi iki yer arasında paralelliğin söz konusu olduğunu göstermektedir. Bu iki alanda da suç artışının en fazla olduğu yılların 2010-2011 yılları arasında olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin Emniyet Genel Müdürlüğü veri yönetimi konusunda ortak havuz kullanmaya 2016 yılında geçmesi ve imha süresine giren 2009-2010 yıllarında birçok adi suçun imha edilmiş olmasıdır.

Şekil 7: T.C vatandaşlarının 2009-2017 yılları arasında il bazında suç sayıları değişim eğrisi

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Şekil 8: Çankırı şehri T.C vatandaşlarının 2009-2017 yılları arasındaki suç sayıları

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Suç çeşitlerinde ise hem il geneli hem de Çankırı şehri değerlendirildiğinde artış gözlenmiştir. Çankırı Şehri; 2009 yılında Asayiş Şube Müdürlüğüne yansıyan 8 suç türü mevcutken, 2010 yılında 21 suç türüne yükselmiştir. Bu çeşitlilik il genelinde daha da artış göstermektedir. Suç türleri incelendiğinde dikkat çeken en önemli nokta hem il genelinde hem de Çankırı şehrinde asayiş suçlarının çok fazla görülmesi ve bu suçların sayı olarak ise giderek arttığıdır. Çankırı şehri Yenimahalle Şehit Nurettin Cinsoy Polis Merkezi Amirliğine yansıyan suçlar türlerine bakıldığında çok çeşitli olduğu görülmektedir. Bu suçlar genellikle asayiş ve mala karşı işlenen suç türleri sınıfında değerlendirilmekledir. 2014 yılı Çankırı Şehri Yenimahalle Şehit Nurettin Cinsoy Polis Merkezi Amirliğine yansıyan ve en çok karşılaşılan suç türlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

Açıktan hırsızlık,

Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali,

Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması,

Bisiklet ve motosiklet hırsızlığı,

Buluntu eşya,

Cinsel taciz,

Dilencilik yaptırmak,

Dolandırıcılık,

Güveni kötüye kullanmak,

İftira,

İntihar,

Hayvan hırsızlığı,

İş kazası,

Kasten yaralama,

Suç uydurma,

Şüpheli ölüm,

Taksirle yaralama,

Resmi belgede sahteciliktir (Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü).

2016 yılına bakıldığında ise 2014 yılında karşılaşılan suç türlerine ek olarak farklı suç türleri de eklenmiştir. Yine 2016 yılında Amirliğe yansıyan ve en çok tekrar eden suç türlerinin bazıları şu şekildedir:

Çocuğun cinsel istismarı,

Hakaret,

Görevi yaptırmamak için direnme,

İş yerinden veya kurumdan hırsızlık,

Kişisel verilerin kaydedilmesi,

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma,

Mala zarar verme,

Trafik güvenliğini tehlikeye sokma gibi suç türleri şeklinde kayıtlara geçmiştir.(Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü).

2009-2017 yıllarında Çankırı şehrinde süreklilik arz eden suç türleri incelendiğinde genel yargılara varılabilir. Suç türleri daha fazla olmasına rağmen burada örnek teşkil etmesi açısından en çok tekrar edenler alınmıştır. Bu yıllar arası en çok görülen ve en çok tekrar eden suç türleri ise şu şekilde sıralanabilir:

Açıktan hırsızlık

Hakaret

İntihara teşebbüs

İş kazası

Kasten yaralama

Mala zarar verme

Taksirle yaralama

Tehdit

Zehirlenme

Kayıp şahıs

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma

Trafik güvenliğini tehdit eden durumlar

Dolandırıcılık

Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf

İş yerinden ve kurumdan hırsızlıktır (Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü).

2009-2017 yılları arasında Çankırı şehrinde sürekli tekrarlanan suç türlerinin genellikle maddi içerikli olması dikkat çekicidir. Bu durum ekonomi temelli suç kuramlarıyla bağdaşmaktadır. Kısacası işsizlik, maddi yetersizlikler, ekonomik sıkıntılar insanları suç eylemine yönelten önemli durumlardır. Maddi yoksunluğun beraberinde şiddet eğilimini de artırdığı söylenebilir. İncelenmesi gereken en önemli nokta ise şehrin hangi alanlarda yetersiz olduğudur. Suç ve mekan ilişkisi açısından bakıldığında, şehrin yetersiz olduğu konuların giderilmesi suç ve mekan etkisini azaltıcı yönde etki edeceği düşünülmektedir. Çünkü bu nedenler ortaya çıkarılıp, çözüme kavuşturulduğunda suç sayılarının gerilemesini beklemek doğal olandır.

Çankırı şehri ulaşım bakımından önemli bir noktada bulunmasına ve Ankara'ya çok yakın bir yer olmasına rağmen gelenekçi ve kapalı yapısından çok taviz vermediği görülmektedir. Üniversitenin kurulmasıyla ekonomik ve sosyal anlamda canlanan şehir, hala gelişimlerin ve değişimlerin karşısında duran tavrını değiştirmemiştir. Bu durum şehrin az bir nüfusa sahip olması, yenilikleri çabuk kabullenmeyişi ve uğraşılan ekonomik faaliyet türüyle alakalıdır. Çankırı ili; geçmişten günümüze tarım ve hayvancılığın ön planda olduğu ve son yıllara kadar çok fazla sanayi atılımlarının yapılmadığı bir yer olarak kalmıştır. 2012 yılına kadar çok fazla nüfusla karşılaşmayan toplum, değişimi çok fazla talep etmemiştir. Şehrin, metropol kentlere yakınlığı ihtiyaçların o çevreden giderilmesini sağlamış ve kendi içindeki dönüşümü geçersiz kılmıştır. Ekonomik faaliyetin çeşitlenmemesi ve sanayinin yeterli düzeyde gelişememesi işsizliğin yaşanmasına neden olmuştur. İklime bağlı olarak yapılan tarım uygulamaları kazancın yıl içinde büyük dalgalanmalar göstermesine neden olabilmektedir. Bu nedenle görülen suçların çoğu maddi kaynaklı olarak karşımıza

çıkmaktadır. Bireylerde maddi yetersizlik belli bir süre sonra şiddet eğilimini artırmakta ve aile içi geçimsizlik baş göstermektedir.

Çankırı ili toplumsal açıdan kendi içinde bölgesel farklılıklar göstermektedir. Bazı ilçelerde şiddet göstermek veya kavgaya karışmak bireylerin toplumda yer edinmesini sağlamıştır. Bu motivasyon bireyler arasındaki herhangi bir husumetin hukuk yoluyla değil genellikle şiddet yoluyla çözülmesine neden olmakta ve doğal olarak şehrin yapısını etkilemektedir. Buna karşın; şehrin çok fazla nüfusa sahip olmaması artı bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanıdık, eş, dost ve akraba, ahbap durumları hala şehrin genelinde çok geçerli bir durumdur. Yapılacak eylemler karşısında toplumun verdiği tepkiler, ayıplanma ve dışlanma tehlikesi metropol kentlere göre çok daha fazladır.

3-3- ÇANKIRI ŞEHRİNDE YABANCI VATANDAŞ SUÇLARI

Suç, insanların olduğu her yerde karşımıza her daim çıkabilecek bir olgudur. Türkiye'de bölgesel olarak suç türlerinde değişiklikler görülebilmektedir. Suç konusunda mekânın rolü oldukça büyüktür. Suç mekân ilişkisi incelemelerinde mekana göre suç türlerine rastlanmaktadır. Suçu gerçekleştirecek bireyler öncelikle suç türüne mekânın uygun olup olmadığına karar vermektedirler. Bu sebeple Çankırı'nın suç türleri incelenirken toplumsal yapının ve kentin konumunun değerlendirmesini zorunlu kılmaktadır.

Ortadoğu üzerinde yaşanan karışıklıklar, 2011 yılından itibaren kitlesel göçleri tetiklemiştir. Türkiye bu konuya duyarsız kalmamış ve göçlere kapılarının açık olduğunu ilan etmiştir. Bu sebeple bu tarihten itibaren Türkiye için hızlı bir göç süreci yaşanmıştır. Göçe katılan insan sayısının her geçen gün artmaya başlaması Türkiye'nin göç politikasını gözden geçirmesine neden olmuştur. Mülteciler maddi ve manevi hasarlarla ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarından öncelikleri kendilerinin güvende hissetmek ve temel ihtiyaçlarını karşılamak olmuştur. Bu sebeple iş imkânlarının fazla olduğu alanları yerleşmek için tercih etmeye başlamışlardır. Bu durum bölgesel yığılmaları gündeme getirmiş bu sebeple Türkiye yerleştirmeleri devlet kanalıyla yapmaya başlamıştır. Bu yerleştirme politikasıyla Çankırı'ya peyderpey gelişler başlamıştır. Bu gelişlerin bazıları mülteci yerleştirme politikasıyla gerçekleşirken bazıları ise var olan mekânda akraba, eş, dost,

tanıdıkların olması nedeniyle tercih edilmeye başlanmıştır. Çankırı şehrine kendi isteğiyle gelen yabancı vatandaşlar ile yapılan mülakatlarda, geldikleri coğrafyadan tanıdıklarının Çankırı iline geldikleri ve bu yüzden onlarında yerleşmek için Çankırı şehrini seçtiği gözlemlenmiştir. Zorunlu göçe katılan insanların geldikleri ortam düşünüldüğünde öncelikli amaçlarının kendini güvende hissetmek olduğu unutulmamalıdır.

Çankırı iline gelen mültecilerin çoğu ise hayat standardının, eğitim koşullarının, sosyal hayatın, sağlık alt yapısının daha iyi olduğu Çankırı şehrini yerleşmek için tercih etmişlerdir.

Çankırı il nüfusu 2018 yılı 186.074 iken; 2019 yılında nüfusu 195.789'e ulaşmıştır. Çankırı şehri 2018 yılı nüfusu 96.025 iken; 2019 yılı nüfusu 97.882'e yükselmiştir. Çankırı ilinde yabancıların nüfuslanmalarına bakıldığında 2018 yılı verilerine göre geçici koruma kapsamında 533 kişiye rastlanmaktadır. Uluslararası koruma statü sahibi kişi sayısı 1244, uluslararası koruma başvurusu işlemde olan yabancı sayısı 5167'dir. Yine 2018 yılı yabancı uyruklu nüfusu ise 6065 olarak belirtilmiştir (Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü).

2018 yılı ADNKS sonuçlarına göre Çankırı'da 45 farklı ülkeden vatandaş ikamet etmektedir. Yabancı nüfus miktarı açısından Çankırı 81 il içinde 41. sırada yer almaktadır**.** Yabancı nüfusun büyük bir çoğunluğunu Iraklılar oluşturmaktadır. Iraklılardan sonra sırasıyla Afganlılar ve İranlılar gelmektedir. Yabancı nüfusun en fazla bulunduğu yer merkez ilçe olarak tespit edilmiştir (https://www.haberci18.com, E.T: 15.10. 2020).

2018 yılı verileri dikkate alındığında; il nüfusuna göre yabancı nüfus oranı %3,2'dir. Büyük şehirlerde yaşayan yabancı nüfus oranıyla kıyaslandığında bu değer düşüktür. Çankırı nüfusu ve göçlerin peyderpey devam etmesi göz önüne alındığında ise önemsenmesi gereken bir orandır. Bunun nedeni toplumun %3'ünü oluşturan bir grubun iş bulma sorunu, konut problemi, dil bilmeme, eğitim-sağlık hizmetlerinden eksiksiz yararlanma gibi gündemleri mevcuttur. Toplumda uyumun olabilmesi için yabancılık çeken ve nüfusa dâhil olan topluluğun sorunları göz ardı edilemeyeceğinden bu oranın ilgili makamlar tarafından yakından takip edilmesi gerekmektedir.

2005-2018 yılları arası uluslararası koruma başvurusu kabul edilen yabancıların uyrukları; Irak, İran, Afganistan, Özbekistan, Bangladeş, Filistin, yemendir. Bu başvuru sayısı 1244 kişi olup bunların 1017 kişisi Iraklıdır. Başvuruda bulunan toplam kişi sayısı 10.007'dir. İşleme alınan ise 5167'dir. Ayrıca ikamet izni bulunan yabancılarda ilde bulunmaktadır. Bunlar 365 kişi olup en yüksek oran olarak Azerbaycan'dan gelmişlerdir. Bunlara ek olarak çeşitli uyruklardan 2017 yılında 594 kişi, 2018 yılında 71 kişi düzensiz göçmen kategorisinde yakalanmıştır (Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü).

Gelen mültecilerin devlet kanalıyla gelmesi tüm Türkiye'de olduğu gibi Çankırı şehrinde de ilk yıllarda farklı algıların oluşmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle Çankırı şehrinde savaş ortamından gelmeleri bir mağduriyet olarak görülmemiş aksine vatanlarını o halde bırakıp geldikleri için tepkiyle karşılanmalarına yol açmıştır. Devletin mültecilere yardım paraları verdiği iddia edildiğinden yerel halk buna tepki göstermiş ve mülteciler iş bulmakta zorluk yaşamışlardır. Yabancı uyruklu vatandaşların büyük çoğunluğunun dil bilmemesi, kendilerini ifade edememelerine neden olmuştur. Yabancı uyruklu vatandaşların birçoğunun ülkelerindeki karışıklıktan kaçıp gelmeleri, dil ilmemeleri, geçmiş yaşantıları ve kimlikleri hakkında bilgi sahibi olunamaması yerel halkta güvensizliğe neden olmuştur. Merkez ilçeye gelen birkaç vatandaşın adının suçlara karışması ve ülke genelinde bu haberlerin yayılması yerel halkı daha da şüpheye sürüklemiştir. Doğal olarak bu durum yabancı uyruklu vatandaşların geldikleri andan itibaren karıştıkları suç sayılarının araştırılmasını zorunlu kılmıştır.

Yabancı uyruklu vatandaşların 2012-2018 yılları arasındaki suç sayıları incelendiğinde; T.C vatandaşlarının suç sayılarının artış oranına benzerliğiyle dikkat çekmektedir (Tablo 6). Yıllara göre mülteci sayısı arttıkça suç sayıları da hem il genelinde hem de Çankırı şehrinde artış eğiliminde olmuştur.

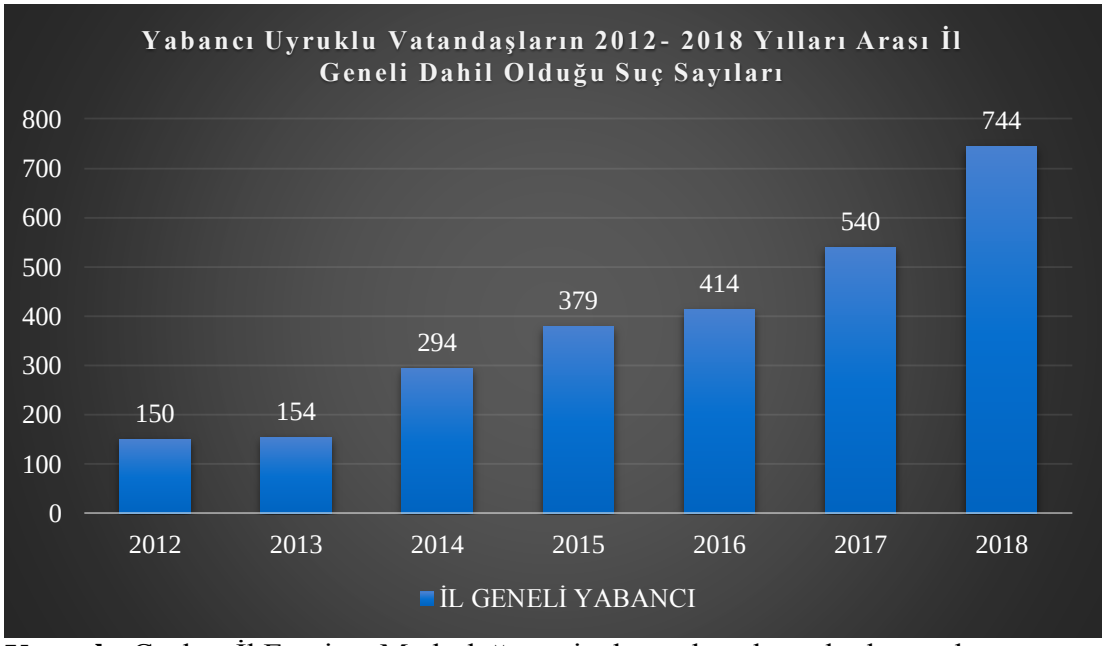
Tablo 6: Yabancı uyruklu vatandaşların 2012-2018 yılları arasındaki Çankırı il ve şehir bazında suç sayıları

YIL	İL GENELİ	ÇANKIRI MERKEZ
2012	**150**	**63**
2013	**154**	**93**
2014	**294**	**173**
2015	**379**	**255**
2016	**414**	**240**
2017	**540**	**348**
2018	**744**	**525**

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Çankırı il ve şehir genelinde yabancı uyruklu vatandaşların suça dâhil olmaya başladığı yıl dikkat çekicidir. 2011 yılından itibaren başlayan göçlerle birlikte suç verileri 2012 yılından itibaren il ve şehir genelinde gözle görünür şekilde artmaya başlamıştır.

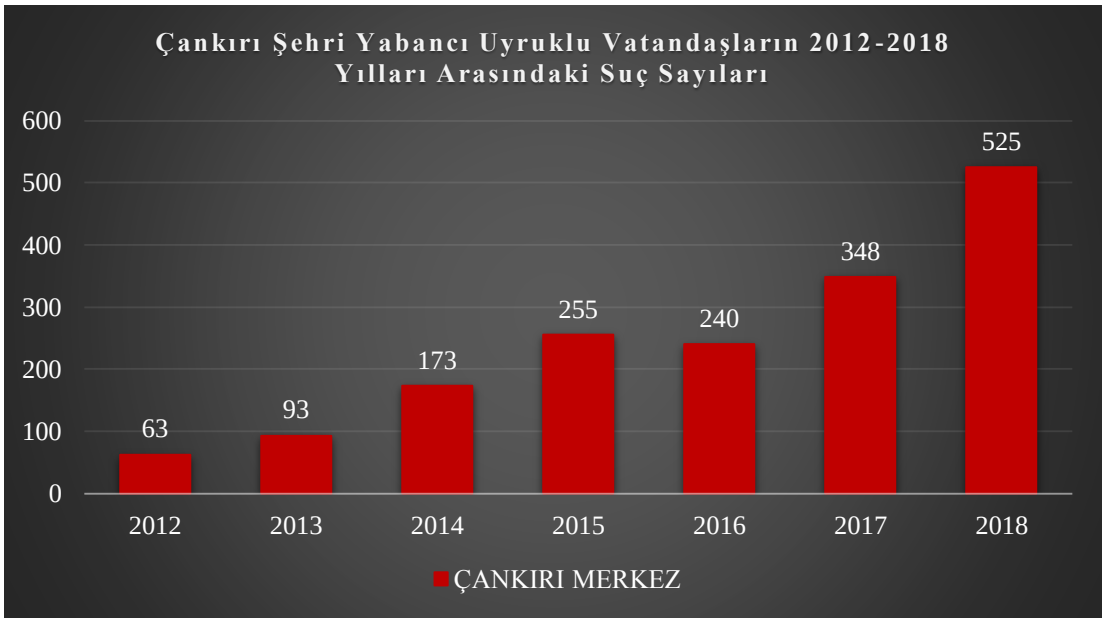
Şekil 9: Yabancı uyruklu vatandaşların 2012-2018 yılları il geneli dâhil olduğu suç sayıları

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

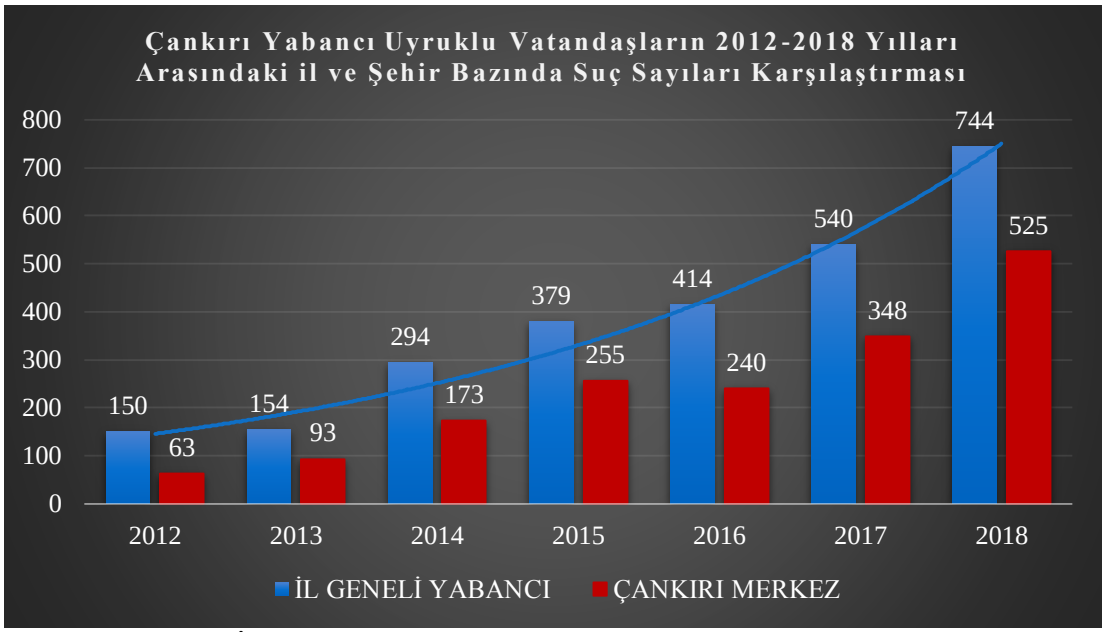
Şekil 9-10-11 incelendiğinde yabancı uyruklu vatandaşların il genelinde karıştıkları suç sayısı arttıkça Çankırı şehrinde karıştıkları suç sayısında da artış görülmektedir. Burada önemli olan nokta suçların büyük çoğunluğunun merkezde görülüyor olmasıdır. Bunun sebebi gelen mültecilerin, imkânların diğer alanlara göre daha fazla olmasından dolayı şehirde yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Mülteciler göç ettikleri alanda kendilerini güvende hissettikleri anda iş olanaklarını değerlendirmeye başlamışlardır. Bu mücadeleleri ilk başlarda yerel halkın tepkisinden dolayı sonuçsuz kalmıştır. Bu sürecin uzaması, toplumda ılımlı bir hava yakalanamaması bazı yabancı uyruklu vatandaşları suça yöneltmiştir. Bu suç türleri incelendiğinde asayiş kökenli suçlar olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Yalnız yabancı uyruklu vatandaşların isimlerinin suça karışmasıyla birlikte özellikle Çankırı şehri gibi küçük kentlerde tepkileri artırmış ve bu vatandaşların hepsine şüpheli gözüyle yaklaşılmasına neden olmuştur.

Şekil 10: Çankırı şehri yabancı uyruklu vatandaşların 2012--2018 yılları arasındaki suç sayıları

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Şekil 11: Çankırı yabancı uyruklu vatandaşların 2012-2018 yılları arasındaki il ve şehir bazında suç sayıları karşılaştırması

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Suçlar çeşitleri açısından değerlendirildiğinde Çankırı T.C vatandaşlarının işledikleri suçlarla paralellik göstermektedir. Yabancı uyruklu vatandaşların dâhil oldukları suç türlerinin de asayiş suçları ve mala karşı olan suçlar olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu suçları; açıktan hırsızlık, tehdit, kasten yaralama, cinsel taciz, hakaret, huzur ve sükûnu bozmak, intihar olarak sıralamak mümkündür. Bu suçların sebepleri araştırıldığında; toplumdan dışlanma, işsizlik, emeğinin karşılığını alamamak, hayatta kalma çabası, adaletsizliğe uğradığını düşünmek şeklinde sıralanabilmektedir. Ayrıca dil bilmemelerinden dolayı iş bulmakta zorluk yaşamaları veya bu sebeple sağlık ve eğitim gibi haklarının yendiğini iddia etmeleri, toplum gözünde ucuz iş gücü olarak değerlendirilmelerinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Mağduriyetlerini gidermek için geldikleri şehirde daha fazla mağdur oldukları düşüncesi suç işlemelerinin haklı gerekçesi olarak karşımıza çıkmaktadır. İstekler bu davranış biçimiyle karşılanabildiğinde ise toplum içinde şiddete meyilli yeni gruplar oluşabilmektedir. Özellikle savaş, iç karışıklık gibi şiddetin yoğun olduğu yerlerden rahat bölgelere ulaşan insanlarda hayat karşılaştırması yapılmaktadır. Bu kıyaslama sonucu bireyler elde etmek istediklerine legal yollarla ulaşamıyorsa, illegal yollara başvurmayı kendilerine hak

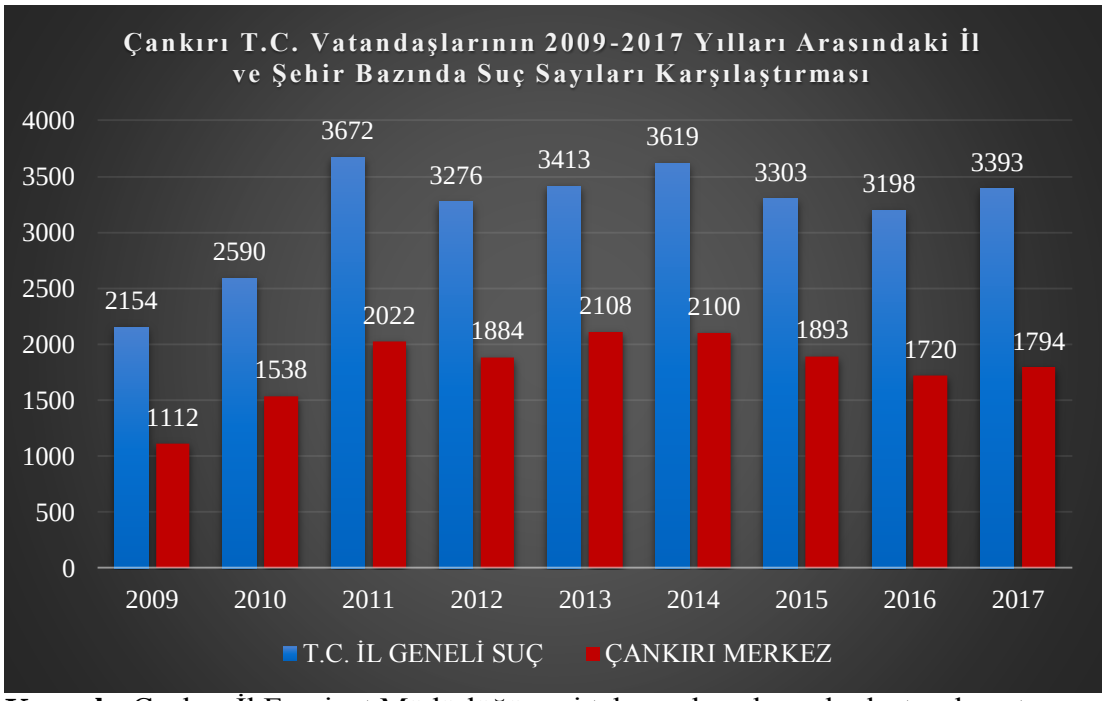
görmektedirler. Bu düşünce tarzı özellikle Çankırı gibi küçük şehirlerde yayılmaya daha müsait olduğundan müdahalede geç kalındığında toplumsal karışıklığa neden olabilmektedir. Bu anlamda yabancı vatandaşlardaki suç sayılarının Çankırı il geneli ve merkezinde artış eğiliminde olması aslında yetkililer tarafından görülmesi gereken sinyallerdir. Göçün zamanla artması ve insanların yasal olmayan yollardan kazanç elde etmeye çalışması ciddi problemleri beraberinde getirebilecektir.

3-4-ÇANKIRI İLİ VE ÇANKIRI ŞEHRİNDE 2012-2018 YILLARI ARASINDA İŞLENEN SUÇLARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Suç, toplumlarda görülmek istenmeyen bir olgudur. Toplumdaki eksiklikler veya boşluklar, insanları isteyerek veya istemeyerek suça yöneltmektedir. Bu yönüyle suç, toplum veya suçun görüldüğü mekânın yolunda gitmeyen tarafını da ortaya çıkarmaktadır. Suç türleri bunun en güzel ispatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir toplumda ağırlıklı olarak görülen suç türleri; toplum yapısı, toplumun sosyal ve ekonomik yapısı hakkında ipuçları verebilmektedir.

T.C vatandaşlarının 2009-2017 yılları arasında karıştıkları suç sayıları Çankırı il ve şehir bazında gösterilmiştir. (Şekil 12) Suç sayıları nüfustan bağımsız şekilde düşünüldüğünde il genelinde rahatsız boyutta olmadığı izlenimi yaratmaktadır. Bu suç sayıları Çankırı ilinin ve merkez ilçesinin nüfusuna oranlandığında ise tablonun çok iyimser olmadığı görülmektedir. Suç türlerinin asayiş ve mala karşı olması ayrıca il ve şehirdeki eksikleri ve giderilmeyen sıkıntıları göstermektedir. Suç türlerinin özellikle iki başlıkta toplanması; maddi yetersizliklerin şiddet yoluyla giderilmeye çalışıldığı ve bu sağlıksız yapının toplum ve aile yapısına da yansıdığı gerçeğidir. Şiddet yoluyla çözülen sıkıntılar zamanla başka mecralarda da denenmeye başlayacak ve bu durum toplumsal düzeni bozacaktır.

Şekil 12: Çankırı T.C. vatandaşlarının 2009-2017 yılları arasındaki il ve şehir bazında suç sayıları karşılaştırması

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

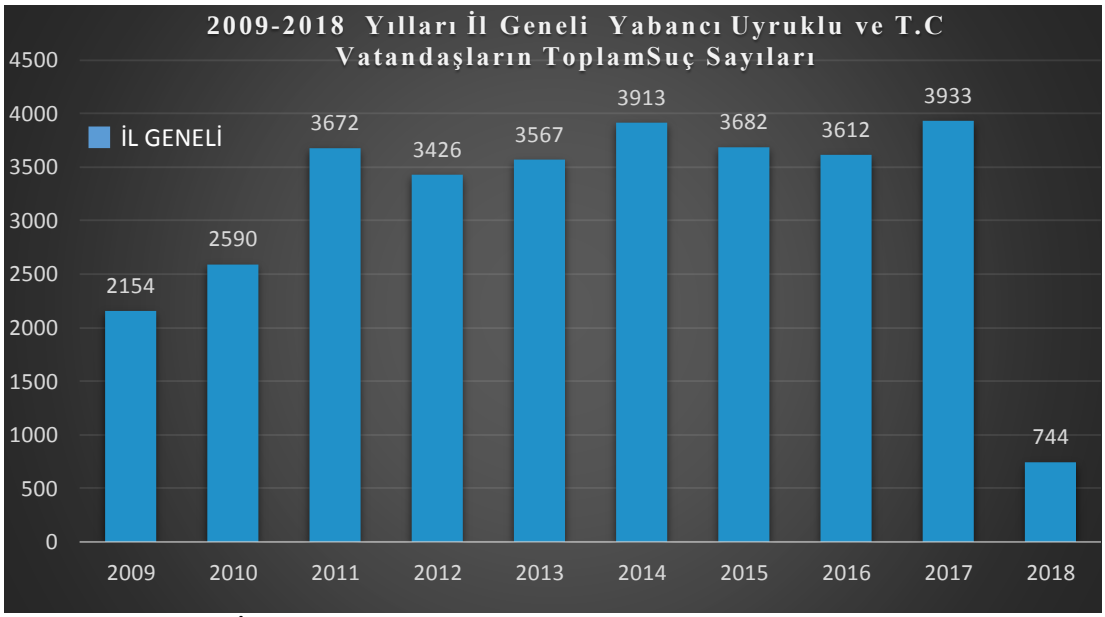
Çankırı öncelikle küçük bir kent özelliği dışında değişimleri çabuk kabullenemeyen bir toplum yapısına sahiptir. 2012 yılından itibaren kente giriş yapan yabancılara da aynı tavır devam etmiştir. Yabancıların çoğunun mağduriyet yaşayarak gelmesi ve geldikleri alanda da mağduriyetlerinin devam etmesi farklı yolları denemelerine neden olmuştur. Dil bilmemeleri iş bulmalarında en büyük sorunu oluşturmuştur. İş bulduklarında ise ucuz iş gücü olarak yararlanıldığı için maddi sıkıntıları devam etmiştir. Bu açıklamalar yöneldikleri suçları aklamak için söylenmemektedir. Fakat Çankırı'da ve başka birçok kentteki mağduriyetler suça eğilimi artırmıştır.

Tablo 7: T.C. vatandaşları ve yabancı uyruklu vatandaşların 2009-2017 yılları arasındaki il bazında toplam suç sayıları

YIL	T.C İL GENELİ SUÇ	YAB.UYRU.İL	TOPLAM
2009	2154	-	2154
2010	2590	-	2590
2011	3672	-	3672
2012	3276	150	3426
2013	3413	154	3567
2014	3619	294	3913
2015	3303	379	3682
2016	3198	414	3612
2017	3393	540	3933
2018	-	744	744

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınmıştır.

Şekil 13: 2009-2018 yılları il geneli yabancı uyruklu ve T.C. vatandaşların toplam suç sayıları

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Tablo7 ve Şekil 13'e bakıldığında Çankırı İl geneli T.C. ve yabancı uyruklu vatandaşların 2009-2018 yılları arasında karıştıkları suç sayıları verilmiştir. Yabancı uyruklu suçlara il genelinde 2012 yılına kadar rastlanmamıştır. Bunun nedeni, mültecilerin Türkiye'ye ve Çankırı'ya giriş yapmaları 2011 yılı itibariyledir. 2018

yılında ise ülkemiz vatandaşlarının il geneli suç sayılarına ulaşılamadığından bu alan boş bırakılmış sadece yabancı uyruklu vatandaşların suç sayısı değerlendirmeye alınmıştır.

Çankırı il genelinde çok farklı ülkelerden gelen gruplara rastlanmaktadır. Bunların birçoğu yasal süreçlerle gelmiş olmasına rağmen kaçak yollarla giriş yapanlar da mevcuttur. 2011 yılından itibaren özellikle Orta Doğu üzerinden gelen vatandaşların çoğu ülkelerindeki savaş ortamından kurtulmak için göç hareketine katılmışlardır. Çankırı ilinde bu anlamda yanlış bir bilgi söz konusudur. Çankırı özelinde, ilde bulunan yabancıların çoğunu Suriye de ki çatışmalardan kaynaklı olarak gelen Suriyelilerin oluşturduğu düşünülmektedir ancak 2018 yılı verilerine göre Çankırı'da geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı sadece 533'tür. İlçelere dağılımlarına bakıldığında en fazla merkezde oldukları görülmektedir. Merkez ilçede 161 kişi ile %30,21; Şabanözü ilçesinde 155 kişi ile % 29,08; Çerkeş ilçesinde ise 77 kişi ile %14,45'lik bir dağılıma sahiptirler. Suriyelilerin en az oldukları yer ise Eldivan ve Atkaracalar'dır. Suriyelilerin yaş ortalamalarına bakıldığında 0-4 yaş grubunun 119 kişi ile en yüksek yüzdeliğe sahip olduğu görülür. Daha sonra ise 19-24 yaş 111 kişi ile çocuk nüfusu takip etmektedir. En az yaş aralığı ise 55-59 ve 65+ yaşa aittir (Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü). Bu yaş aralıklarının genç nüfus olması göçün yorucu bir süreç olmasıyla açıklanmaktadır. Suriyeli vatandaşlarla ilgili verilen bu istatistiksel veriler ile Irak kökenli olan vatandaşlarla paralellik göstermektedir. Özellikle kitlesel ve zorunlu göçlerde, hedef ülkenin uzaklığı da işin içine katıldığında göçmenler için zor bir süreç başlamaktadır. Bu sırada göç sırasında hangi problemlerle karşılaşılacağı tahmin edilememektedir. Bu sebeple bu koşullara yaşlı nüfusun dayanması zor olmaktadır. Göçe katılanların genellikle genç bireylerden oluşmasının asıl nedeni budur.

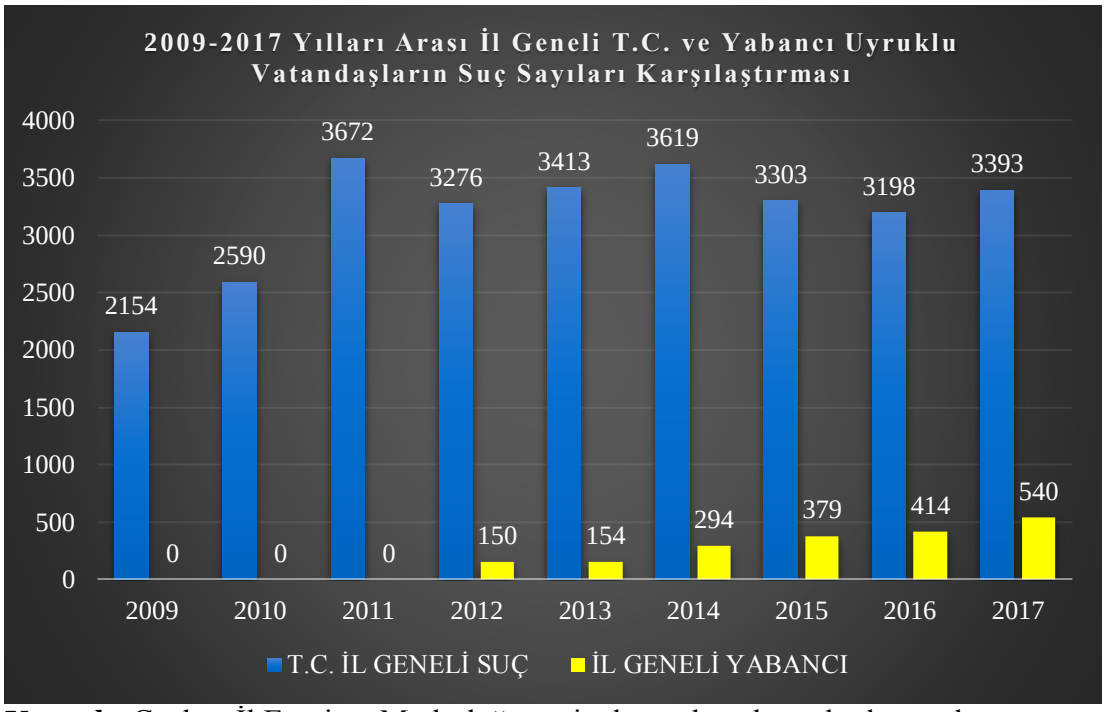
Türkiye 2011 yılından günümüze kadar çok yoğun bir göçe maruz kalmış ve göç politikası uygulamaya konulmuştur. Göç yerleştirme politikasına göre gelen göçlerin belli alanlarda yoğunluk oluşturmaması için illere dağıtılmıştır. Bu koşullarda gelen insanlar genellikle maddi imkânsızlıklar içinde ülkelerini terk etmişler ve Türkiye'de başka kentlere ve Çankırı'ya gelmişlerdir. Bunun dışında kendi istekleriyle gelenler ve üniversite değişim programına göre gelenler de mevcuttur.

2018 verilerine göre Çankırı'da 6065 yabancı uyruklu vatandaş yaşamaktadır. Bu vatandaşların zorunlu olarak göç etmişler ve geldikleri alanda zorluklar yaşamışlardır. Maddi sıkıntılar, konut problemleri, kültürel farklılıklardan dolayı toplumsal dışlama, işsizlik, dil bilmeme gibi sorunlar yabancıların geldikleri yerlerde sıkıntıların devam etmesine neden olmuştur.

Elde edilen veriler ışığında düzenlenen şekiller incelendiğinde; yabancı uyruklu ve T.C. vatandaşların dâhil oldukları toplam suç sayısı çıkarılarak değişim eğrileri gösterilmiştir. Bu suç sayıları sayı anlamında küçük görünmekle birlikte Çankırı nüfusu ve gelen yabancı sayısı düşünüldüğünde azımsanmayacak durumdadır. 2012 yılında ortalama olarak yabancılarda % 2'lerde görülen suç oranları 2018'ler de % 12'lere kadar çıkmaktadır. Bu durum artan yabancı nüfus artış oranı ile paralellik göstermiştir. Yapılan araştırmalarda mesafe olarak göç etmesi kolay olan metropol kentler ve orada yaşayan yabancı vatandaş sayıları ile paralel olan suç oranlarının kaygı verici olduğu bilinen bir gerçektir.

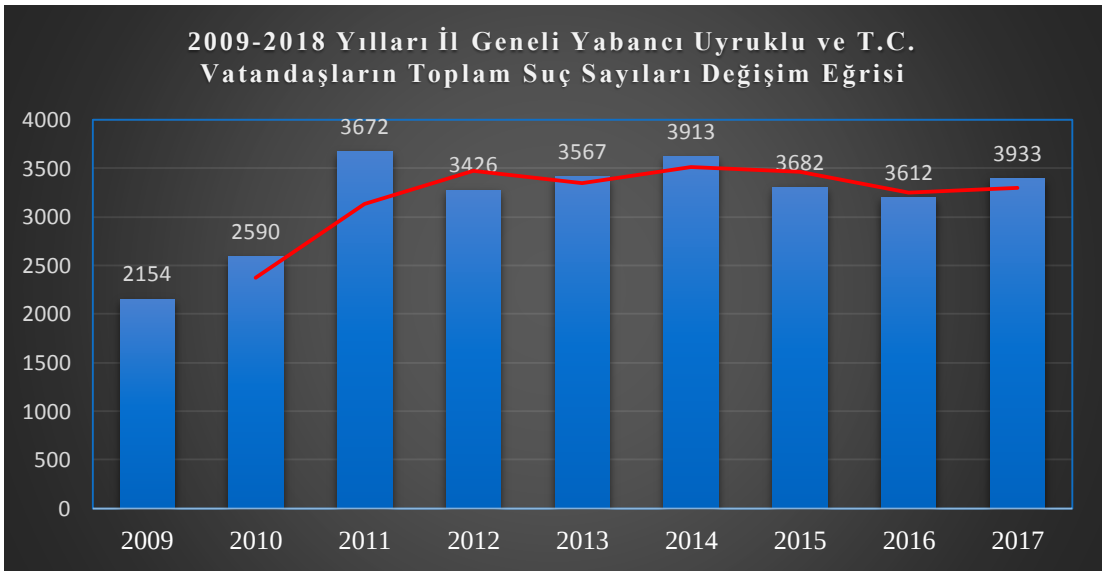
Çankırı'nın başkent Ankara'ya yakın olmasından dolayı göçmenlerin buraya yerleştirildiği ve bu durumun göçmenlerin denetimini kolaylaştırdığı algısı mevcuttur. Fakat Çankırı'nın Ankara'ya yakın olması yabancı vatandaşların yerleştirilmesinde etkili olmamıştır. Türkiye'nin maruz kaldığı yoğun göç hareketine bağlı olarak göçmenler öncelikle büyük kentleri yerleşmek için tercih etmişlerdir. Bunun sebebi iş bulma koşullarının buralarda daha fazla olmasıdır. Göç hareketlerinin genellikle büyük kentleri hedef alması üzerine devletin duruma müdahalesi zorunlu olmuştur. Büyük kentlerdeki yığılmaların önüne geçmek adına yetkililer göçmenleri kendi denetimleriyle yerleştirme yoluna gitmiştir. Bu durum aslında büyük kentleri hem fiziki hem de beşeri anlamda karmaşadan korumak içindir. Göçmen yerleştirme politikasında birçok il gibi Çankırı da program içine dâhil edilmiştir. Çankırı'nın Ankara'ya ulaşımının rahat ve kolay olması, Ankara'nın birçok imkânı bünyesinde barındırması göçmenlerin ihtiyaçları için günübirlik geliş gidişlerini sağlamaktadır. Çankırı'nın sosyal eksikliklerine rağmen Ankara'ya göre daha ucuz şehir olması göçmenlerin büyük kent hayallerini askıya almalarında etken olmuştur. Ayrıca devlet kanalıyla yerleştirmelerin yapıldığı düşünüldüğünde göçmenler istedikleri zaman istedikleri bölgelere gidip yerleşme lüksüne sahip değillerdir.

Şekil 14: 2009-2017 yılları arası il geneli T.C ve yabancı uyruklu vatandaşların suç sayıları karşılaştırması

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Şekil 15: 2009-2018 yılları il geneli yabancı uyruklu ve T.C. vatandaşların toplam suç sayıları değişim eğrisi

Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü veri tabanından alınarak oluşturulmuştur.

Çankırı şehrinde yabancıların karıştıkları suç türlerine bakıldığında durum analizi daha iyi yapılabilecektir. Merkezde en çok karıştıkları suçlar; evden hırsızlık, iş yerinden hırsızlık, kasten öldürme, kasten yaralama, taksirle yaralama, hakaret, tehdit, mala zarar verme, kayıp şahıs, başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması, iş kazası, dolandırıcılık, resmi belgede sahtecilik, açıktan hırsızlık, çocuğun kaçırılması ve alıkonulması, cinsel taciz, intihara teşebbüs olarak kayıtlara geçmiştir.(Kaynak: Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü, 2009-2018)

Bu suç türlerinin yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği analiz edilmek istendiğinde hem suç türlerinin sayı ve oranlarında artışlar görülmektedir. Bu suç türlerinden en çok tekrar edenlerin suçların oranları belirtilmeye çalışılacaktır.

2012 yılında Çankırı merkez ilçede yabancı uyruklu vatandaşların karıştığı 63 suç kaydedilmiştir. Bu suçların türlere göre dağılımına bakıldığında; iş yerinden hırsızlık %4,7; taksirle yaralama %12,6; tehdit % 11; kasten yaralama % 20,6; mala zarar verme % 6,3; kayıp şahıs % 6,3; hakaret %11; trafik güvenliğini tehlikeye sokma % 3,1; kasten öldürme % 1,5; açıktan hırsızlık %1,5; evden hırsızlık % 3,1; rahatsız etme % 3,1; banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması % 1,5; bisiklet ve motosiklet hırsızlığı % 1,5; intihara teşebbüs % 1,5 görülme oranlarına sahiptir.

2013 yılında Çankırı merkezde yabancı uyruklu vatandaşların dâhil olduğu 93 suç kayıtlara geçmiştir. 2013 yılında en çok tekrarlayan suç türlerinden örneklere bakıldığında 2012 yılına göre oranların arttığı açıkça görülmektedir. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması % 1; iş kazası %6,4; kasten yaralama %9,6; kayıp şahıs %7,5; mala zarar verme %6,4; taksirle yaralama %16,2; tehdit %12,9 olarak tespit edilmiştir.

2014 yılı Çankırı merkez ilçede yabancı vatandaşların karıştığı toplam suç sayısı 173'tür. Bu suçlardan en fazla tekrar edenler dikkate alınarak hesaplanan oranlara göre; açıktan hırsızlık %4; kasten yaralama %13,2; kişilerin huzur ve sükûnunu bozma %5,7; mala zarar verme %5,2; taksirle yaralama % 15 ve tehdit %9,2'tür. 2013 yılına göre bazı suç türleri oranlarında azalmalar meydana gelmiştir. Bunun sebebi bu dönemde aynı suçların tekrarlama sayıları merkez ilçede azalmış olmasına rağmen suç türlerinin çeşitlenmesidir.

2015 yılında ise merkez ilçede yabancıların karıştıkları suç sayısı toplamı 255'tir. En çok tekrar eden suç sayılarına bağlı olarak çıkarılan suç türleri ve oranlar ise; mala zarar verme %2,7; kayıp şahıs %3,1; kişileri huzur ve sükûnunu bozma %4,3; tehdit %9; taksirle yaralama %10,9; kasten yaralama %22,3 olarak belirlenmiştir.

2016 yılında yabancı vatandaşların merkez ilçede dâhil oldukları suç sayısı 2015 yılına göre azalmış ve 240 olay kayıtlara geçirilmiştir. En çok tekrar eden suç türlerine göre belirlenen oranlar ise; tehdit %6,2; taksirle yaralama % 13,7 ve kasten yaralama %35,4'tür.

2017 yılı Çankırı il Emniyet Müdürlüğünden alınan verilere göre Çankırı merkez ilçede yabancı vatandaşların karıştıkları suç sayısı 348'dir.En çok tekrar eden suçlar baz alınarak oranlanmıştır. 2017 yılında görülen suç oranları; başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması %2; cinsel saldırı %2; iş kazası %3,1; mala zarar verme %4,8; açıktan hırsızlık %4; evden hırsızlık %3,1; taksirle yaralama %12,9; kasten yaralama %20,6; hakaret %5,1 olarak belirlenmiştir. 2017 yılında 2016 yılına göre suç türlerinin tekrarlanışında azalmalar söz konusudur. Bunun nedeni mevcut yabancı nüfusun toplumla olan entegrasyon sürecinin olumlu olduğu yönünde yorumlanabilir.

2018 yılı Çankırı merkez ilçede yabancı uyruklu vatandaşların karıştıkları toplam suç sayısı 525 olarak kayıtlara geçmiştir. En çok tekrar eden suçların oran olarak bakıldığında; cinsel taciz %2,8; evden hırsızlık %2,4; intihara teşebbüs %2,4; kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf %3; kayıp şahıs %3,2; mala zarar verme %3,8; açıktan hırsızlık %4,5; tehdit %7,4; kasten yaralama %7,8; iş yerinden ve kurumdan hırsızlık %3,6; dolandırıcılık %3,6; taksirle yaralama %14 olarak belirlenmiştir.

Suç olgusu mağduriyetlerden ortaya çıkabileceği gibi aslında suçun bizzat kendisi toplum üzerinde mağduriyet oluşturmaktadır. Suç, bir toplumda güvensizliğe neden olmaktadır. Suç; var olan toplumsal düzene aykırı yapılan eylem olarak ifade de edilebilir. Bu var olan toplumsal düzen, çok kısa sürede yeni gelen farklı bir grupla değişime uğrayabilmektedir. Yeni katıldıkları topluma kendini kabul ettirmek isteyen bir kitlenin suçla anılmaya başlaması, yerel halkın bunu tüm göçmenlerin suça eğilimli olduğu düşüncesine dönüştürmektedir. Çankırı şehrine gelen yabancı

uyruklu vatandaşların hepsi aynı sebeple ülkeleri terk etmemişlerdir. Bunların dışında üniversite değişim programlarıyla gelen öğrenciler de bulunmaktadır. Bu tavır ilk zamanlarda onlara karşı da alınmıştır. Zaman geçtikçe göçlerin yoğunlaşması, devletin mültecileri yerleştirme politikaları, eğitimde yabancı uyruklu öğrencilere yapılan oryantasyon çalışmaları ve kendini ifade etme konusunda geliştirmeleri ile birlikte, bu sert tavrın biraz olsun kırılmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak; Çankırı şehrine 2012-2018 yılları arasında yaşanan göçler bölgedeki suç oranlarını etkilemiştir. Suç sayıları incelendiğinde bu sayılar önemsiz gibi görülse de, şehrin nüfusu düşünüldüğünde azımsanmayacak durumdadır. 2012 yılından itibaren yabancı uyruklu vatandaşların karıştıkları suçlar sayı olarak sürekli artmıştır. Bu durum gelen mültecilerin; şiddet merkezli bir alandan gelmeleri, geldikleri mekânda ekonomik durumları kısa zamanda düzeltememeleri, toplumun kendilerine karşı mesafeli duruşlarına karşı geliştirdikleri öfke gibi birçok nedene bağlanabilmektedir. Bunun dışında suçun karşılığında verilen cezanın hafif kalması suç tekrarına neden olabilmekte ve suça meyilli bireyleri cesaretlendirmektedir. Erken alınmayan önlemler toplum içinde farklı grupların ve çetelerin oluşmasına sebebiyet verebilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı Çankırı şehrine çeşitli sebeplerle göç eden yabancı nüfusun işledikleri suçları coğrafi bakış açısıyla ele almaktır. Çalışmada, Çankırı şehrinde yabancı göçün suç oranlarına etkileri, suça sürüklenme sebepleri ve uyum sürecinde ortaya çıkan kanuni farklılıklardan doğan suçlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında değerlendirilen veriler 2012-2018 yıllarına aittir.

2012 yılından itibaren, Türkiye'nin geneline yayılan, yoğun göçler yaşanmıştır. Bu göçler, devlet denetiminde gerçekleştirilmeye çalışılmış; fakat bu yoğunlukta, kaçak girişler de söz konusu olmuştur. Kaçak girişlerdeki kimlik belirsizliği ve mültecilerin çoğunun maddi yoksunluk içinde gelmeleri, ülkemiz vatandaşlarını ilk başlarda rahatsız etmiştir. Yerel halk, öncelikle, Türkiye'ye yönelik göç hareketinin, sınırlı ve belli bir süreliğe olduğunu düşünmüştür. Tunç (2015) ve Dinçer ve diğerleri (2013); çalışmalarına göre Türkiye'de özellikle Suriyelilerin fazla olduğu Gaziantep, Kilis, Hatay, Şanlıurfa gibi kentlerde göç sayısı arttıkça yerel halkın tepkisi belirginleşmiştir. Çalışmalara göre; mültecilerin geldikleri kentlerde ucuz iş gücü oluşturması ve artık yerel halkın ücret yüksekliğinden dolayı tercih edilmemesi halkın tepkisine neden olmuştur. Yine çalışmalarda mültecilerin düşük ücretlere tepki göstermeye başlaması, kalacak yer sıkıntısı çekmeleri, dil bilmemeleri yüzünden kendilerini ifade edememeleri problemlerin artmasına neden olmuştur.

Çankırı merkez ilçede, yabancı uyruklu vatandaşların ülkelerindeki kargaşanın durmasına rağmen geri dönmek istememeleri, Türkiye'de masrafsız yaşamaları için destekler verildiği söylentisi gibi nedenler baştaki huzursuzluğu zamanla öfkeye dönüştürmüştür. Bu rahatsızlığa ilerleyen dönemlerde kültür farklılıkları da eklenmiş ve bazı bölgelerde yerel halkın öfkesi, şiddete dönüşmeye başlamıştır. Bu hareketlere özellikle büyük kentlerde rastlanmış ve zamanla buralarda birbirlerine karşı hareket eden gruplar oluşmaya başlamıştır. Gruplar Çankırı merkez ilçede özellikle genç erkek bireylerde daha fazla görülmüştür. Bu konuda merkez ilçe ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin bilgisine başvurulmuştur. Okullarda genç grupların birbirine karşı daha tepkili olduğu görülmektedir. Mültecilerin zaman içinde dil sorununu çözmeye başlamaları ve yerel halkın kendilerine karşı düşüncelerini algılamalarıyla birlikte özellikle ortaöğretim düzeyindeki bireyler arasında çatışmalara neden olmuştur. Aslında bu tavır tüm şehirde hâkim olan

görüşün sadece küçük bir yansımasıdır. Yerel halk ilk başlarda acıyarak yaklaştıkları göçmenlere karşı ilerleyen zamanlarda tavır değiştirmişlerdir. Bunun en önemli sebebi geldikleri ülkede çatışmalardan kaçmaları ilk başlarda yerel halk tarafından mağduriyet olarak görülmüştür. İlerleyen süreçte, mültecilerin yerel halkın tabiriyle rahat hareketleri zamanla yerel halkı rahatsız etmiş ve vatanları için mücadele etmedikleri için suçlamalara dönüşmeye başlamıştır. Türkiye'de çalışmadan devlet desteğiyle yaşadıkları söylentisi suçlamaların daha da ağırlaşmasına neden olmuştur.

Türkiye'ye yönelik olan zorunlu göçlerde mesafenin kısa olmasından dolayı bu durumdan ilk etkilenen yerler Güneydoğu Anadolu Bölgesi şehirleri olmuştur. Sonraki yıllarda göçlerin hızını kesmemesi nedeniyle göçler Türkiye geneline yayılmıştır. Çankırı merkez ilçesinde elde edilen veriler ve farklı bölgelerde yapılan araştırmaların sonuçları yabancı nüfusun artmasıyla suç sayılarının arttığı yönündedir.

Çankırı şehrinde yabancı uyruklu şahıslar tarafından işlenen suçlar incelendiğinde; maddi sıkıntılar, dışlanma, dil bilmeme, haksızlığa uğradığını düşünme, farklı toplum ve bu toplumun kültürüne olan entegrasyon süreci gibi birçok neden sayılmaktadır. Ayrıca kanun koyucunun farklı olması ve beraberinde konusu suç teşkil eden hareketlerin (Aile içi şiddet, Aile düzenine karşı işlenen suçlar vb.) geldikleri coğrafyada suç sayılmaması gibi birçok faktörün de etkili olduğu görülmektedir. Çalışma sonucunda yabancı nüfus ile suç oranı arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen bu sonucun da literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir. Kızmaz (2018), yaptığı araştırmada yabancı nüfus sayısının artmasıyla birlikte suç sayılarında ciddi artış olduğunu belirtmiştir. Göç ve suç arasında bir ilişkinin olup olmadığını bütüncül bir yaklaşımla ele almıştır. Bu çalışmada suçun göçle birlikte arttığı savunulmuştur. Piopiunuk ve Ruhose (2017) ise İmmigration, Regional Conditions and Crime isimli çalışmalarında yine göçlerin suçları artırdığı tezini savunmuşlardır. Bu kapsamda Çankırı özelinde de yabancı nüfus arttığında suç oranının da artış gösterdiği ve dolayısıyla göç ve suç arasında anlamlı ilişki ortaya konulmuştur.

Suç ile ilgili teorilere bakıldığında bu durumun yine desteklendiği görülmektedir. Örneğin sosyal çözülme teorisi, sosyal yapıdaki bozulmaların suç üzerindeki etkilerini sorgulamıştır. Bu teoride inceleme alanı genellikle şehirlerdir. Şehirlerde

ekonomik düzeyin yüksek olan alanlardan daha düşük olduğu alanlara geçildikçe suç oranlarının arttığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde Şikago okulu olarak bilinen ekolojik girişim teorisi yine suçun bireyin yaşadığı fiziksel ve sosyal çevreden kaynaklandığını desteklemiştir. (Dolu, Suç Teorileri, 2010) . Özellikle zorunlu göçlerde intikal edilen coğrafyanın kişilerin hayatlarını idame ettirmeleri anlamında ne kadar önemli bir etken olduğu görülmektedir.

Türkiye'ye giriş yapan yabancı uyruklu şahısların geldikleri coğrafyalardaki adli, idari ve hukuki geçmişi bilinmemektedir. Suç analizi olarak büyük bir soru işareti şeklinde Türkiye'ye giriş yapmaktadırlar. Çankırı ili özelinde de kolluk kuvvetleri ile yapılan mülakatlar doğrultusunda, geldikleri coğrafyalarda terör, cinayet, vatana ihanet ve adli, idari nitelikli suçları işlemiş olması muhtemel ve kaçak durumunda olan birçok şahsın göçmen kisvesi adı altında Türkiye'ye giriş yaptıkları ortaya çıkmaktadır. Türkiye'ye zorunlu göç eden şahıslardan suç işleyenlerin; ancak, Türkiye'de karıştıkları adli ve idari soruşturmalar sonucunda sınır dışı edildikleri bilgisi de alınmıştır. 2019-2020 yıllarında Çankırı İl Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan operasyonlar sonucu DEAŞ terör örgütünün üst düzey yöneticilerinin de aralarında olduğu birçok şahsın Çankırı ilinde yakalandığı gazete haberlerine yansımış ve emniyet yetkilileri bu haberleri doğrulamıştır.

Suç oranının engellenmesi ve önlenmesine yönelik yapılacak olan çalışmalarda daha önce meydana gelmiş olayların arşiv kaydının etkisi önemlidir. Savaş mağduru olarak göç eden yabancı şahısların Türkiye'ye girdikleri an, daha önce işledikleri veya teşebbüste bulundukları suçların arşiv kayıtları bilinmemektedir. Ayrıca bu bilgiler uluslararası platformlarda da umumi paylaşımda olmadığından; yeni bir ülkeye gelen yabancı uyruklu şahıslar, hayatlarını tertemiz sayfa açarak idame ettirmektedirler. Ülkemize gelen yabancı uyruklu vatandaşlardan, savaş ortamından gelen yabancı uyruklu şahısların suç geçmişine ulaşmak mümkün değildir. Bu sebepten dolayı; bu şahısların potansiyel suçlu olup olmadığı bilgisi mevcut değildir. Bu durum güvenlik tedbirlerinin alınmasında zafiyetler yaşanmasına neden olmaktadır.

Gelen yabancı uyruklu şahıslara Türkiye Cumhuriyeti geçici vatandaşlık kimlik numarası verilmediği takdirde, idari yaptırım ve adli para cezasına dönüşen suçlarda vergi dairesi tahakkuk emri çıkarılamamaktadır. Türkiye'de bulunan yabancı uyruklu

şahıslara geçici Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası verilmesinin, araştırma sonucunda ulaşılan bilgilere göre suça temayül ve teşviklerini büyük ölçüde engelleyeceği de aşikârdır.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun kapsamı kamu düzeninin sağlanmasıdır. Bu bağlamda yer alan kanun, kamu düzeninin sağlanması için mülki amirlere karar alma, alınan kararın ihlal edilmesinin kolluk kuvvetleri tarafından tespiti durumunda mülki amir onaylı idari yaptırım (para cezası) uygulama yetkisi vermiştir. Bu yetkiye istinaden illerde, yabancı uyruklu şahısların hareketlerinin düzenli olarak izlenmesine ilişkin karar alınabilir. Alınan karar kapsamında bu şahısların kontrolü daha etkin bir şekilde sağlanacaktır. Örneğin, ev sahiplerinin evlerini yabancı uyruklu şahıslara kiralaması ya da yabancı uyruklu şahsa kira karşılığı verdiği evinin tahliye edilmesi durumlarında bildirimde bulunulması gerektiği yönünde alınacak karar, önleyici tedbir oluşturması açısından, suç sayısının azalmasına neden olabilir. Yabancı uyruklu şahıslara iletişim cihazı ve GSM operatörleri temsilcilerinin tahsis ettiği GSM hatları satılması durumunda; yine bu işlemlerin bilgilerinin, kolluk kuvvetlerine bildirilmesi hususunda mülki amirlikçe karar alınabilir. Kararın ilgililerce ihlalinin kolluk kuvvetleri tarafından tespiti durumunda, idari yaptırım kararı cari olacağından önleyici hizmet noktasında ve bu şahısların etkin bir şekilde kontrolü hususunda mesafe kat edileceği aşikârdır.

Yabancı uyruklu şahısların ikamet tercihlerinin, kendi uyruğundan olan şahısların ikamet ettiği bölgeler ve kira bedeli düşük semtler olarak tercih edildiği bilinmektedir. Bu tespite dayanarak, söz konusu yabancı nüfus yoğunluğunun bulunduğu semtlerde görev yapan önleyici kolluk hizmeti veren personel sayısının da arttırılması suç önleme konusunda etkin olacaktır.

Av bayilerinde satışı ruhsata tabi olmayan, 6136 sayılı ateşli silahlar ve bıçaklar hakkında kanun kapsamında ki kesici aletlerin (kama, rambo bıçağı, sustalı bıçak, oluklu bıçak, muşta, sallama vb.) ve 5729 sayılı ses ve gaz fişeği atabilen silahlar hakkında kanun kapsamında ruhsat gerektirmeden satışı yapılabilen, kurusıkı olarak tabir edilen, tabancaların satışının yasaklanması da önemli bir karar olacaktır. Av bayilerinin ve benzer nitelikteki işletmelerin bu duruma yönelik olarak denetlenmesi, suç önleme konusunda etkin olacaktır.

Çankırı'nın geleneksel yapısı, sosyal olanakları, toplumsal bakış açısı, ekonomik koşulları bir bütün olarak düşünüldüğünde elde edilen bu sonuçlar ve tespitler alınabilecek önlemler için çok önemli ipuçları oluşturmaktadır.

Şehirde yaşam diğer büyük kentlere göre oldukça kolay olmasına rağmen iş olanaklarının sınırlı olması ve tanıdık, eş, dost kültürünün hala bitmemiş olması bazı olayların incelenmesini zorunlu kılmalıdır. Göçmenlerin birinci öncelikleri geride bıraktıkları zor hayatı geldikleri alanda kolaylaştırma çabalarıdır. Bunun için iş yaşamlarının mutlaka şekillendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle iş hayatındaki sosyalleşme toplumsal uyumu da beraberinde getirecek ve toplumsal önyargıların azalmasına neden olacaktır. Küçük şehirlerin en önemli özelliği halkın birbirini çok çabuk galeyana getirebilmesidir. İnsanların birbirlerini tanımasının avantajları bulunurken bu durum bir dezavantajdır. Bu sebeple göçmenlere karşı yürütülecek politikalar, toplumun bütününe yansıtılan algıların devletin ilgili birimleri tarafından dikkatli düşünülerek hazırlanması gerekmektedir.

Bu çalışmada göçlerin suç oranlarını artırdığı yönündeki mevcut görüş ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuç için çözüm önerisi toplumsal önyargıların kırılması ve göçmenlerin yerleştirilme politikaları kapsamında iş olanaklarının sağlanmasının öncelikli olması gerektiğidir. Bu konuda ilgili birimler tarafından göçmenlerin öncelikle bilgi ve beceri düzeylerinin ortaya çıkarılması önem arz etmektedir. Şehirde görülen ve göçmen sayısı arttıkça artan suç sayıları için ise ilk başta alınacak en önemli önlemin göçmenlerin kimlik tespitlerinin ve suç kayıtlarının ortaya çıkarılmaya çalışılması olmalıdır.

Eğitim merkezlerinde yabancı uyruklu öğrencilerin dil problemleri öncelikli olarak çözülmesi gereken konular arasında yer almalıdır. İlk ve orta öğretim düzeyindeki yabancı uyruklu öğrenciler için oryantasyon çalışmaları uzun süreli ve verimli hale getirilmelidir. Bu alışma süreçlerine bölgenin yerel halkı mutlaka dâhil edilmeli ve süreç bir bütün olarak takibe alınmalıdır. Belirtilen önlem çalışmalarının Çankırı gibi küçük kentlerde uygulanabilirliği daha kolay olduğundan bu durum toplumsal uyumun kısa sürede yakalanmasına fayda sağlayacaktır. Toplumsal uyum yakalandığında suç ve göç arasındaki pozitif ilişkinin negatife döneceği savunulmaktadır.

Bu tez çalışması, Türkiye'nin küçük şehirlerinden biri olan Çankırı özelinde yabancı uyrukluların suçlar üzerindeki etkilerini sınırlı bir dönem kapsamında ele almıştır. Bu konu ve kapsamı içeren çalışmalar, sonraki dönemlerde mikro ve makro ölçekte yaygınlaşmalıdır. Özellikle sınır konumunda bulunan yerleşmelerde suç oranlarının zamansal değişimi ile yabancı göçü arasındaki ilişkilerin ortaya konulması, bu tez çalışmasını daha anlamlı hale getirecektir.

KAYNAKÇA

Abadan Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Adıgüzel, Y. (2018). Göç. Y. Adıgüzel içinde, *Göç sosyolojisi* (s. 3). Ankara: Nobel.

Adızgüzel, Y. (2018). Cumhuriyet sonrası göçler. Y. Adıgüzel içinde, *Göç* (s. 39-40). Ankara: Nobel.

Akdeniz, S., & Üzümcü, A. (2013). Suç ve Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki Bağımlılık İlişkisi: Kars Cezaevi Üzerine Bir İnceleme. *Kafkas Üniversitesi IIBF Dergisi*, 115-138.

Akgemci, E. (2014). Kronik: Venezuela'da Şiddeti Anlamak. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 217-226.

Akıncı , B., Nergiz, A., & Gedik , E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 58-83.

Akıncı, B., Nergiz, A., & Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *The Journal Of Migration Studies*, 58-83.

Akkaya, B. (2019). *Uluslararası Göç Hukuku ve Türkiye'nin Göç Stratejisi Yüksek Lisans Tezi.* Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.

Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme.* İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fak. Yayınları.

Aksak, P., & Çalışkan , V. (2007). İstanbul- Çanakkale Kentinde Mala Karşı İşlenen Suçların Coğrafi Dağılış Özelliklerinin İncelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 245-275..

Aksoy , Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 292-303.

Aktaş, M. (2014). Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir mi? *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37-48.

Akyayla , A. (2019). E. Durkheim ve B. Malinowski Ekseninde Sapma ve Suç Kavramlarına Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Niğde Ömer Halisdemir Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 68-76.

Alacakaptan, P. (1975). *Suçun Unsurları.* Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Aliağaoğlu, A. (2007). *Balıkesir Şehrinde Suçlar:Coğrafi Bir Yaklaşım.* Ankara: Detay Yayıncılık.

Aliağaoğlu, A., & Yılmaz Çildam, S. (2016). Bandırma Şehrinde Suçlar(2006-2008):Coğrafi Bir Yaklaşım. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute,* 19-53.

Alpman, P. S., & Yarcı, S. (2018). Su., Göç ve Kimlik: Suç Teorilerinde Göç Olgusu. *Turkish Studies Social Sciences,* 143-158.

Ana Britannica. (1994). *Suç Kavramı.* İstanbul: Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik.

Asan, H. (2016). In the Context of State, Tribe and Bandit, Ottoman's Policy of Migrant Settlement(1860-1914). *Göç Araştırmaları Dergisi*, 34-61.

Ataç, E., & Gürbüz, D. (2009). Kentsel Mekanda Gelişen Suça Müdahale Etmede Disiplinlerarası Güvenlik Politikaları. *Polis Bilimleri Dergisi,* 25-46.

Atılgan , D., Serin , E., & Günay, E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 37-60.

Avcı , S. (2003). Gelişimi ve Sorunları Açısından Türkiye'de Şehirleşme. *Sırrı Erinç Sempozyumu 2003 Coğrafya Genişletilmiş Bildiri Özetleri,* (s. 218-225). İstanbul.

Aydemir , S., & Şahin, M. C. (2017). Tek Tanrılı dinlerde göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım:göç teorileri açısından bir analiz. *Journal of islamic Research,* 359-371.

Aydın, D. (2016). İlk Suçlar. *Ankara Barosu Dergisi*, 271-288.

Aydın, M. A. (2010). *Kentsel Mekan Suç ve Suçluluk; Kadıköy Örneği.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi .

Aydoğmuş, S. (2007). Güvenli Kent Kentsel Suçların Önlenmesi . *Kent Kooperatifçiliği*, 181.

Ayhan, B. (2008). *Çankırı Tarih, Kültür, Turizm Yazı Dizisi.* İstanbul: Çanfed Yayınları.

Ayhan, İ., & Çubukçu, K. M. (2007). Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması . *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30-55.

Aysıt, T., & Güngör, N. D. (2009). Türkiye'den beyin göçü: Bir anket çalışması üzerine düşünceler. *Eğitime Bakış*, 30-34.

Aytaç, M., Aytaç, S., & Bayram, N. (2007). Suç Türlerini Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi. *8.Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi* (s. 1-7). Malatya: İnönü-Uludağ Üniversitesi.

Barak, G. (2000). *Crime and Crime Control: A Global View.* Westport: Greenwood.

Baranaydın , M., Aydın, Y., & Tekbaş, G. (2018). Dünyadaki göçler. *Ortaöğretim coğrafya 10. sınıf kitabı* (s. 184-200). içinde Ankara: Gün.

Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi . *Ankara Barosu Dergisi*, 333-360.

Başıbüyük, O. (2008). *Social (Dis) Organization and Terror Related Crimes in Turkey. Unpublished Doctoral Dissertation* . USA: University of North Texas.

Bayraklı, C. (2007). *Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri Yüksek Lisans Tezi.* Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.

Becker, G. S. (1968). Crime and Punishment: An Economie Approaeh. *Journal of Political Economy*, 169-217.

Bell, B., Fasani, F., & Machin, S. (2013). Crime and Immigration: Evidence from Large Immigrant Waves. *Review of Economics and Statistics*, 1278-1290.

Beyoğlu, B. E., Aydın, O. A., & Yıldız, R. S. (2009). İnovasyonda itici güç. *Savunma sanayii gündemi*, 27-34.

Bezen Tozkoparan , İ. (2017). Değişen Güvenlik Kavramı Çerçevesinde Göç: Türkiye Örneği. *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (s. 2185-2198). Elazığ .

BMMYK. (2001). *Dünya Mültecilerinin Durumu.* Ankara: BMMTK Türkiye Temsilciliği Yayınları.

Bodur Ün, M., & Paydak, A. (2017). Küreselleşen Dünyada Düzensiz Göç ve Türkiye: Adana İli Yabancılar Misafirhanesi Çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 187-204.

Boyle, P., Halfacree, K., & Robinson, V. (1998). *Exploring Contemporary Migration.* England: Longman Limited.

Bozkurt, E. (2002). *Hukukun Temel Kavramları.* Ankara: Nobel Yayınları.

Burkay, S. (2008). Teorik Çerçevede Suç. *Felsefe ve Toplumsal Bilimlede Dialoglar*, 1-15.

Buzan , B. (1991). New Patterns of Global Security in the Twenty- First Century. *International Affairs*, 431-451.

Castles, S. (2004). Why Migration Policies Fail. *Ethnic and Racial Studies*, 205-227.

Castles, S., & Miller, M. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* . İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: 195.

Cebulak, W. (1996). Rising Crime Rates Amidst Transformations in Eastern Europe:Socio- Political and Societal Response. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 77-82.

Cengiz, S. (2010). Göç, Kimlik ve Edebiyat. *Zeitschrift für dir Welt der Türken*, 185-193.

Collyer, M. (2006). Migrants, migration and the security paradigm: consraints and opportunities. *Mediterranean Politics*, 255-270.

Conklin, J. E. (2007). *Criminology.* Boston: Pearson.

Cömertler, N., & Kar, M. (2007). Türkiye'de Suç Oranının Sosyo- Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 38-57.

Çağırkan, B. (2016). Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplumlar, Yeni Kimlikler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* , 2613-2623.

Çağlar , A. (2011). *Türkiye'de Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler ve Sosyal Uyum.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 27-49.

Çağlayan , S. (2006). Göç Kuramları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 67-91.

Çankırı Belediyesi. (E.T: 10.10.2020, 10 10). *cankiri.bel.tr*. Çankırı Belediyesi: cankiri.bel.tr adresinden alındı

Çavuşoğlu, H. (2006). Uluslararası Göç: Nedenleri, Tipleri, Türleri ve Göçmenler. *Folklor/ Edebiyat*, 83-104.

Çiçekli, B. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü.* Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü.

Çiçekli, B. (2009). Göçmen. *Göç Terimleri Sözlüğü* (s. 22). içinde İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.

Demir, C. (2011). *Türkiye'de Göç Olgusunun Suçluluk Üzerine Etkileri: Mersin İli Örneği/ Yüksek Lisans Tezi.* Ankara: Yöktez.

Demir, O. Ö., & Erdal, H. (2012). Yasa Dışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılmaması Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 29-54.

Demirhan , Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum*, 23-62.

Deniz , T. (2014). ULUSLAR ARASI GÖÇ SORUNU PERSPEKTİFİNDE TÜRKİYE. *TSA*, 175-204.

Deniz, O. (2009). *Uluslararası Göçler ve Türkiye'ye yansıması.* İstanbul: Çantay Yayınevi.

Der. Erdoğan, M. M., & Kaya, A. (2015). *Türkşye'nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dilulio, J. J. (1990). *Problem Oriented Policing by Herman Goldstein.* Phladelphis: Temple University Press.

Dinçer, O. B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K., & Özmenek Çarmıklı, E. (2013). *Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik.* Washington: Karınca Ajans Yayıncılık Matbaacılık.

Doğan, H. İ., & Sevinç, B. (2011). Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Genel Değerlendirme. *Polis Bilimleri Dergisi,* 27-54.

Dolu, O. (2009). Bir Fırsat Olarak Suç: Suçun Durumsal Belirleyicileri, Suç Fırsatları ve Rutin Faaliyetler Teorisi. *Polis Bilimleri Dergisi,* 1-29.

Dolu, O. (2010). *Suç Teorileri.* Ankara: Seçkin Yayınevi.

Dönmez Kara, C. (2015). *Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye'nin Politikaları Doktora Tezi.* Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi

Dönmezer, S. (1981). *Kriminoloji/6. Baskı.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın.

Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji.* İstanbul: Beta Basım.

Durkheim, E. (1997). *The Division of Labor in Society.* Newyork: Free Press.

Durkheim, E. (2006). *Toplumsal İşbölümü 1. Baskı.* İstanbul: Cem Yayınevi.

Ekici , S., & Tuncel , G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi,* 9-22

Erdem, E. I. (2016). İnsani Güvenlik Kavramı Bağlamında Çevre Güvenliği . *Gazi Akademik Bakış Dergisi* , 255-281.

Erder, S. (1986). *Refah Toplumunda Getto ve Türkler.* İstanbul: Teknografik Matbaacılık.

Erdoğan Sağlam, N., Düzgüneş, E., & Balık, İ. (2008). Grönland Adası'nda Buzulların Erimesiyle Oluşan Sular. *E.Ü. Su Ürünleri Dergisi,* 89-94

Erdoğan Sağlam, N., Düzgüneş, E., & Balık, İ. (2008). Küresel Isınme İklim Değişikliği. *E.U Su Ürünleri Dergisi,* 89-94.

Ersoy, M. (1985). *Göç ve Kentsel Bütünleşme.* Ankara: Türkiye Geliştirme Araştırmaları Vakfı.

Estimates, G. (2015). *International Displacement Monitoring Center report https://www.IDMC/Publications/global-estimates-2015-people-displaced by disasters.*

Evrim, S. (1970). *Suçluluk Sorunu.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Friday, P. C. (1998). Crime and Crime Prevention in China. *Journal of Contemporary Criminal Justice.*, 296-314.

Fukayama, F. (1999). *Büyük Bozulma: İnsanın Doğası ve Toplumsal Düzenin Yeniden Oluşması* . İstanbul: Sabah Kitapları Yayıncılık.

Genç, Y., Ustabaşı Gündüz, D., & Çöpoğlu, M. (2019). Göç ve Kalkınma İlişkisi . *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 479-49

Giddens, A. (2010). *Göçmenlerin Emek Piyasası Üzerindeki Etkisi, Sosyoloji Başlangıç Okumaları.* Ankara: Say Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (E.T:19.06.2020, 06 19). *Kitlesel Akınlar.* http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlesel-akinlar_409_558_559 adresinden alındı

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (Erişim: 2020, 10 10). *Suriyelilerin Türkiye'de Karıştığı Suç Oranları.* https://www.goc.gov.tr/: https://www.goc.gov.tr/ adresinden alındı

Göç İdaresi Genel Müdürüğü. (E.T: 10.10.2020, 10 10). *Kitlesel Koruma.* http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlesel-akinlar_409_558_559 adresinden alındı

Gökçe, D., Pancar, b., & Türk, A. (2018). İklim Değişikliğine Karşı Mekânsal Kırılganlığın ve Uyum Kapasitesinin Belirlenmesi, Alanya örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 119-128.

Gökmen, B. (2011). *Çankırı İli Coğrafyası.* Çankırı: Yeni Gün Ofset Matbaacılık.

Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi . *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 209-226.

Göregenli, M., & Karakuş, P. (2014). Göç Araştırmalarında Mekan Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme. *Ege Üniversitesi Türk Psikoloji Yazıları,* 101-115.

Gramatica, F. (2005). *Toplumsal Savunma İlkeleri.* Ankara: İmge Kitabevi.

Güllüpınar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi,* 53-85.

Gümüşçü, İ., & Yiğit, İ. (2012). XIII-XVI. Yüzyıllarda Alanya- İstanbul Bağlantı Yolu. H. ed.) içinde, *12.Alanya Kültür ve Tarih Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 253-262). Alanya.

Günay Ergün, S. (2006). Türkiye'de Asayiş Suçları: Dağılış ve Başlıca Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi* , 230-249.

Günay, E., Atıgan, D., & Serin , E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 37-60.

Günşen İçli, T. (1993). *Türkiye'de Suçlular (Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri)* . Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Gürkan, M. (2006). *Sosyolojik Açıdan Göç ve Yasadışı Göç Hareketleri Yüksek Lisans Tezi.* Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.

Gürler, S. (2016). *Hukuk,Suç ve Toplum.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.

Güvel, E. A. (2004). *Suç ve Ceza Ekonomisi.* Ankara: Roma Yayınları.

Güven , S. (1977). *Dış Göç ve İşçi Yatırım Ortaklıkları.* Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.

Habermas, J. (1973). *Legitimation Crisis.* London: Heinemann.

Hammer, T. (1990). *Democracy And The Nation State.* Aldershot: Avebury.

Harmancı, F., & Gözbenli, M. (2015). *Toplumsal Açıdan Suçla Mücadele Stratejileri* . Ankara: Nobel Yayınları.

Hayter, T. (2000). *Open Borders.* London: Pluto Press.

Heialand, H. G., & Sheley, L. (1991). *Crime and Control in Comparative Perspectives.* Berlin: De Greytur.

Hess, B. B., Markson, E. W., & Stein, P. J. (1988). *Sociology.* New York: MacMillan Publishing Company.

Hollin, C. R. (1989). *Psychology and Crime: An Introduction to Criminological Psychology.* London and New York: Routledge.

Homer, T. F. (1994). Environmental Scarcities and Violent Conflict: Evidence from Cases. *International Security*, 6.

http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr. (E.T: 15.09.2020, 09 15). http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5237.htm adresinden alındı

https://tr.wikipedia.org/. (E.T: 10.10.2020, 10 10). *wikipedia*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Te%C5%9Febb%C3%BCs adresinden alındı

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ceza. (E.T:10.10.2020, 10 10). *wikipedia*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ceza: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ceza adresinden alındı

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kabahat. (E.T: 03.10.2020, 10 03). *wikipedia*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Kabahat adresinden alındı

https://tr.wikipedia.org/wiki/Suç. (E.T:03.10.2020, 10 03). *wikipedia*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Suç adresinden alındı

https://www.goc.gov.tr/multeci. (E.T:14.06.2020, 06 14). *Mülteci Göçü.* https://www.goc.gov.tr/multeci adresinden alındı

https://www.jandarma.gov.tr/. (E.T: 15.09.2020, 09 15). *Jandarma*. https://www.jandarma.gov.tr/2019-agustos-ayi-verileri: https://www.jandarma.gov.tr/2019-agustos-ayi-verileri adresinden alındı

https://www.jandarma.gov.tr/. (E.T:15.09.2020, 09 15). *Jandarma*. https://www.jandarma.gov.tr/2020-agustos-ayi-verileri: https://www.jandarma.gov.tr/2020-agustos-ayi-verileri adresinden alındı

https://www.tuik.gov.tr/. (E.T: 03.11.2020, 11 03). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Türkiye İstatistik Kurumu: https://www.tuik.gov.tr/ adresinden alındı

İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (E.T: 17.06.2020, 06 17). *Düzenli Göç*. www. goc.gov.tr/içerik/uyum_409_564 adresinden alındı

İçduygu, A. (2004). *Türkiye'de Kaçak Göç.* İstanbul: Can Ajans ve Matbaacılık.

İçduygu, A. (2009). *International Migration and Human Development in Turkey.* Ankara: UNDP/http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdrp_2009_52.pdf.

İçduygu, A., & Aksel, B. D. (2012). *Türkiye'de Düzensiz Göç.* Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Türkiye.

İçduygu, A., & Sirkeci, İ. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri.* İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

İçli , T. (2004). *Kriminoloji.* Ankara: Matı Yayınları.

İçli, T. (1993). *Türkiye'de Suçlular Sosyal- Kültürel ve Ekonomik Özellikleri/3. Baskı.* Ankara: AKM Yayını.

İçli, T. (2004). *Kriminoloji.* Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.

İçli, T. G. (1994). *Kriminoloji.* Ankara: Bizim Büro Basımevi.

İnce, C. (2019). Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2579-2615.

Ihlamur, S. G., & Şirin Öner, N. A. (2018). *Küreselleşme Çağında Göç, Kavramlar, Tartışmalar.* İstanbul: İletişim Yayınları/4.Baskı.

Jenkins, P. (1984). *Crime and Justice: Issiues and Ideas.* Belmont: Brooks/Coole Publishing Company.

Kafesoğlu , İ. (2000). *Türk Milli Kültürü.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Kale, B. (2005). *The Impact Of Europeanization On Domestic Policy Structures: Asylum And Refugee Policies In Turkey's Accession Process To The European Unıon.* Ankara: Mıddle East Technical University.

Kalkınma Bakanlığı. (2014). *Göç,Özel İhtisas Raporu Onuncu Kalkınma Planı.* Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Karadağ, S., & Rumelili, B. (2017). Göç ve Güvenlik: Eleştirel Yaklaşımlar. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 69-92.

Karakaş, E. (2004). Elazığ Şehrinde Hırsızlık Suç Dağılışı ve Özellikleri . *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19-39.

Karakurt Tosun, E. (2006). Kentsel Mekanı Düzenleme Önerileri: Modern Kent Planlama Anlayışı ve Postmodern Planlama Anlayışı . *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6-7.

Karasu, M. A. (2008). Türkiye'de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 255-281.

Karasu, M. A. (2012). Kent Kültürünün Suça Etkisi: Şanlıurfa Örneği. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 71-103.

Karasu, M. A. (2018). Suç Korkusu, Göç ve Suriyeli Sığınmacılar: Şanlıurfa Örneği . *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi* , 332-347.

Karpat, K. (2013). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Kaynak, M., & Yinanç, R. (1992). *Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye(1988-1991).* Ankara: Tanmak Yayınları.

Keleş, R. (2000). *Kentleşme Politikası.* Ankara: İmge Kitabevi.

Keser, E. M. (2013). *Çankırı Merkez İlçe Analizi.* T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı.

Kınık, K. (2010). Göç, Sürgün ve İltica. *Hayat Sağlık*, 36-39.

Kıray, M. (1998). *Örgütleşemeyen Kent: İzmir.* İstanbul: Bağlam Yayınları.

Kızılçelik, S., & Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü* . İzmir: Saray Kitabevleri.

Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 151.

Kızmaz, Z. (2012). Gelişmekte Olan Ülkelerde Suç: Suç Oranlarının Artışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme. *Mukaddime*, 51-74.

Kızmaz, Z. (2018). Göç ve Suç Arasında Bir İlişki Var mı? :Bütüncül Bir Bakış. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 562-599.

Koçak , Y., & Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3-19.

Koubi, V., Schaffer, L., Spilker, G., & Bernauer, T. (2012). *Environmental Degradation and Migration.* İsviçre: Swiss Network for International.

Köse, T. (2006). Toplumsal Şiddetin Boyutları . *Anlayış Dergisi*, 41-59.

Kritz, M. M., Keely, C. B., & Tomasi, S. M. (1982). *Göçteki Küresel Eğilimler: Uluslararası Nüfus Hareketleri Üzerine Teori ve Araştırma.* New York: The Center for Migration Studies of New York Inc.

Kurtulgan, A. (2018). *Türkiye'de Hükümlülerin Sosyo- Ekonomik Özellikleri ve Mekansal Dağılışı/Yüksek Lisans Tezi.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Blimler Enstitüsü.

Leones, C. S. (2006). The CurrentSituation of Crime Associated with Urbanization: Problems Experienced and Countermeasures Initiated in the Philippines. *Resource Material Series No:68*, 133-150.

Lewis, A. W. (1954). Ekonomic Development with Unlimited Supplies of Labaur. *Manchester School of Economic and Social Studies*, 139-191.

Liu, J. (2006). Modernization and Crime Patterns in China. *Journal of Criminal Justice*, 119-130.

Mamur Işıkçı, Y. (2017). Türkiye'de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 25-47.

Martin, P. (1992). Göç ve Kalkınma. *International Migration Review/California Üniversitesi*, 1000-1012.

Martınez, D., Ewing, W., & Rumboat, R. (2015). *The Criminalization of Immigration in the Unitede States* . USA: Amerikan Göç Konseyi.

Martınez, R., & Matthew, L. (2000). *On Immigration and Crime the Nature Of Crıme: Contınuıty and Change.* USA: ABD Adalet Bakanlığı .

Massey , D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (2014). Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirimesi. *Göç Dergisi*, 11-46.

Mercan, B. A. (2017). Yönetimsellik Bağlamında Kriminoloji ve Sosyal Politika Disiplinlerinin İlşkiselliği. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 122-155.

Messina, A. M., & Lahav, G. (2006). *The Migration Reader.* London: Lynne Reinner Publishers.

Meydan Larousse. (1992). *Suç Kavramı.* İstanbul: Meydan Yayınevi.

Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi. (1971). *Göç* . İstanbul/ Cilt: 5: Meydan Gazetecilik ve Nesriyat Limited Şirketi.

Miller, J. M. (2009). *Criminology: A Reference Handbook.* United States of America: SAGE Publications.

Mutluer, M. (2003). Göç kavramları üzerine. M. Mutluer içinde, *Uluslararası göçler ve Türkiye* (s. 10-11). İstanbul: Çantay.

Mutluer, M. (2003). Göç Nedenleri. M. Mutluer içinde, *Uluslararası göçler ve Türkiye* (s. 11-18). istanbul: Çantay.

Mutluer, M. (2003). *Uluslararası Göçler ve Türkiye: Kuramsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması-Denizli/Tavas.* İstanbul: Çantay Kitabevi.

Naz, Y. (2015). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikası ve Uluslararası Göçün Türkiye'deki Güncel Sorunları.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Oğuz Gök, G. (2016). Kimin Güvenliği? Uluslararası Göç- Güvenlik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 65-82.

Olcay, Z. (2012). Mülteci- Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. *TBB Dergisi*, 229-240.

Oran Arslan, N. (2007). Güney Kafkasya'dan Türkiye'ye Gelen Muhacir ve Mültecilerin Durumu . *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 341-359.

Öngör , S. (1980). *Coğrafya Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özcan , M. (2005). *Avrupa Birliği ve Sığınma Hukuku.* Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu.

Özdemir, H. (2012). Türkiye'de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Akademik Bakış Dergisi*, 14.

Özer, Y. Y. (2011). Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 73-88.

Özer, Y. Y. (2015). *Türkiye ve Fransa Örnekleriyle Uluslararası Göç ve Yabancı Düşmanlığı.* İstanbul: Derin Yayınları.

Özfidaner , M., Şapolyo, D., & Topaloğlu, F. (2018). Seyhan Havzası Akım Verilerinin Hidrolojik Kuraklık Analizi. *Toprak Su Dergisi*, 57-64.

Özgen, N., & Bindak, R. (2017). Mekan- Cinayet Bağıntısına Küresel Bir Bakış: Bir Davranışsal Coğrafya Çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1070-1087.

Özgür, E. M. (E.T:15.11.2020, 11 15). *Akara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Bölümü Lisans Programı* . Zorunlu Göç: Mülteciler ve Ülke İçi Yerinden Olmuş Kişiler/ders notları: https://acikders.ankara.edu.tr/ adresinden alındı

Özpınar, E., Çilingir, Y., & Düşündere, A. (2016). Türkiye'deki Suriyeliler: İşsizlik ve Sosyal Uyum. *TEPAV Yayını(Değerlendirme Notu)*.

Öztürk, M., & Altuntepe, N. (2008). Türkiyede Kentsel Alanlara Göç Edenlerin Kent ve Çalışma Hayatına Uyum Durumları: Bir Alan Araştırması. *Journal of Yaşar University*, 1587-1625.

Özyakışır, D., & Tutar, H. (2013). TRA2 Bölgesinden İstanbul!a Gerçekleşen Göç Hareketlerine İlişkin Bir Araştırma. *Sosyolojik Çalışmalar Dergisi*, 31-58.

Petersen, W. (1978). International Migration. *Annual Review of Sociology*, 33-75.

Piopiunik, M., & Ruhose, J. (2017). İmmigration, Regional Conditions and Crime: Evidence from an Allocation Policy in Germany. *European Economic Review*, 258-282.

Resmi Gazete. (E.T: 05.09.2020, 09 05). http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100417-4.htm adresinden alındı

Resmi Gazete. (E.T: 15.10.2020, 10 15). *28615 Sayılı Resmi Gazete.* Resmi Gazete: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/2013 adresinden alındı

Resmi Gazete. (E.T:05.09.2020, 09 05). http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161026-3.htm adresinden alındı

Resmi Gazete. (E.T:05.09.2020, 09 05). http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/10/20171021-5.htm adresinden alındı

Resmi Gazete. (E.T:25.06.2020, 06 25). *Suçların Sınıflandırılması.* http://www.resmigazete.gov.tr: http://www.resmigazete.gov.tr/2004 adresinden alındı

Rousseau, J. J. (1913). *The Social Contract or Principles of Political Right* . New York: E.P.Dutton&Co.

Saçlı , A. (2017). Türkiye'de Göç Yönetiminin Sorunları. *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (s. 2199-2216). Elazığ.

Sanır, F. (2000). *Coğrafya Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Sargın, S., & Temurçin, K. (2011). *Türkiye'nin Suç Coğrafyası.* Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Schmid, G. (1992). The Development Of Migration Policies And Their Contradictions. *Innovation*.

Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci.* Ankara: Kültür Bakanlığı.

Sezer, A. (2011). Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Türk Dünyası Coğrafyasının Öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 341-373.

Sezer, A., & Şanlı , C. (2017). Coğrafya Öğretim Programında ve Ders Kitaplarında Göç Olgusu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16-25.

Sirkeci, İ., & Erdoğan, M. M. (2012). Göç ve Türkiye. *Migration Letters*, 297-302.

Sokullu Akıncı, R. F. (2020, 09 15). *Suçun Nedenleri.* www. kriminoloji.com: www. kriminoloji.com adresinden alındı

Sönmez, M. E. (2019). *Uluslararası Göç Hukuku ve Türkiye'nin Göç Stratejisi Yüksek Lisans Tezi.* Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.

Südaş, İ., & Mutluer, M. (2008). Ekonomik Etkileri Açısından Türkiye'nin Turizm Merkezlerine Yönelik Avrupalı Göçleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 51-59.

Şahin, C. (2001). Yurtdışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine Kuramsal Bir İnceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 57-67.

Şanlı Cennet, & Sezer, A. (2017). Coğrafya Öğretim Programında ve Ders Kitaplarında Göç Olgusu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16-25.

Şemşit, S. (2008). AB Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri . *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 277-279.

Şen, F. Y. (2006). *Dünya ve Türkiye Perspektifinden Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Organ-Doku Ticareti.* Ankara: KOM ve TADOC Yayınları.

Şenses Özcan, N. (2015). Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus- Devletler, Göçmenler. *İdealkent Dergisi* , 22-39.

T.C. Resmi Gazete. (E.T: 06.06.2020, 06 06). *Göçmen.* www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/09 adresinden alındı

Taşçı, F. (2009). Bir Politika Sorunu Olarak Göç. *Kamu- iş*.

Tatlıdil, E. (2002). *Kentleşme ve Göç.* Ankara: Martı Yayınevi.

Tatlılıoğlu, K. (2012). Şehirleşme Olgusu ve Şiddet Döngüsü Bağlamında Kimlik ve Kişilik Bunalımı. *İkinci Uluslararası Felsefe Kongresi* , (s. 519-529). Bursa.

TDK. (2020, Haziran 10). *Güvenlik*. TDK: https://sozluk.gov.tr/ adresinden alındı

TDK. (E.T: 10.06.2020, 06 10). *Göçebe*. TDK: https://sozluk.gov.tr/ adresinden alındı

TDK. (E.T: 25.06.2020, 06 25). *Cürüm- Kabahat*. https://sozluk.gov.tr/: https://sozluk.gov.tr/ adresinden alındı

TDK. (E.T:06.06.2020, 06 06). *Suç*. TDK: https://sozluk.gov.tr/ adresinden alındı

Temel Britannica. (1992). *Göç.* İstanbul: Ana Yayıncılık.

Todaro, M. P. (1980). Internal Migration in Developing Countries A Survey. R. A. Easterlin, içinde, *Population and Economic Change in Developing Countries* (s. 361-402). Geneva: University of Chicago Press.

Tokatlı , Ö. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Göç Hareketlerinin İşgücü Piyasalarına Etkisi* . İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Tokgöz, G. (2006). *Uluslararası Emek Göçü.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları/ 1. Baskı.

Topçuoğlu , H. (1984). *Hukuk Sosyolojisi Dersleri/ Cilt II.* Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

Tuna, F. (2010). Çankırı'nın Coğrafi Özelliklerinin Şehirsel Gelişim Potansiyeli Yönünden Değerlendirimesi. *Marmara Coğrafya Dergisi,* 219-239.

Tuncel, G., & Ekici, S. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi,* 9-22.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'de Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi,* 29-63.

Tunç, İ. (2013). Uluslararası Göç ve Göçmenlerin Sosyo Kültürel Uyum Sorunları. *https://www.academia.edu/5875594/Uluslararas%C4%B1_G%C3%B6%C3%A7_ve_Uyum_Sorunlar%C4%B1,* 21-22.

Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 56-66.

Tümertekin , E. (1973). *Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Tümertekin, E., & Özgüç, N. (1997). *Beşeri Coğrafya: İnsan Kültür Mekan.* İstanbul: Çantay Kitabevi.

Tümtaş, M. S., & Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekansal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 1347-1359.

Türkan, O. (2016). Çankırı İlinde Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu.* Ankara: TÜCAUM.

Türkan, O. (2017). Çankırı Şehrinde Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 409-424.

Uluç , A. (2019). *Orta İlçesi Kırsalında Kişiye Karşı İşlenen Suçların Coğrafi Analizi/ Yüksek Lisans Tezi.* Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi.

UNCHS 1998. (April 2000). *Environment& Urbanization*, 197-202.

UNHCR BM Mülteci Örgütü. (E.T: 15.11.2020, 11 15). *UNHCR Türkiye İstatistikleri*. https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri: https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri adresinden alındı

United Nations Development Programme. (1994). *Human Development Report 1994.* New York: Oxford University Press.

Uzun, Ş., & Bahçeci, H. I. (2017). Türkiye'de Uluslararası Göç ve Yerel Politika. *Yüzüncü Yıl Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-17.

Ünlü, M., & Büyükgüçlü, A. (2017). Türkiye'de Suç Coğrafyası Kavramının Emniyet Teşkilatı Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26-32.

Üresinler, R. (2005). *Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç (Kırıkkale Örneği) Yüksek Lisans Tezi.* Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.

Vanderschueren, F. (1996). From Violence to Justice and Security in Cities. *Environment and Urbanization*, 93-112.

Varol, N., & Gültekin Timur. (2016). Etkin bir göç faktörü: Afetler. *Antropoloji Dergisi*, 43-51.

Wallerstein, I. (2000). *Kapitalist Dünya Ekonomisinde Hane Yapıları ve Emek Gücü Oluşumu, Irk Ulus Sınıf.* İstanbul: Metis.

wikipedia.org.-wiki-suç. (E.T.05.09.2020, 09 05). *tr.m.wikipedia.org.-wiki-suç*. tr.m.wikipedia.org.-wiki-suç: tr.m.wikipedia.org.-wiki-suç adresinden alındı

www.cankiri.gov.tr. (2020, 10 10). *Çankırı Valiliği Web Sitesi*. Çankırı Valiliği Web Sitesi: www.cankiri.gov.tr adresinden alındı

www.un.org. (E.T: 15.09.2020, 09 15). *www.un.org*. www.un.org: www.un.org adresinden alındı

Yakar, M., & Südaş, İ. (2017). Türkiye'de Yabancı Nüfusun Yeni Coğrafyaları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 1-19.

Yalçın , C. (2004). *Göç Sosyolojisi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Yalçınkaya , H., & Dülger , S. (2017). Küreselleşmenin beyin göçü üzerindeki etkisi: Türkiye. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR),* 1646-1654.

Yalçınkaya, H., & Dülger, S. (2017). Beyin Göçünün Yararları ve Zararları. *Internatıonal Journal of Social Humanities Sciences Research,* 1646-1654.

Yiğit, İ. (2019). *Çankırı Şehrinin Mekansal Gelişimi.* Journal of Geography and Geography Education.

Yiğittepe, L., & Çaykara, Y. H. (2019). Göç ve Göçmen Kaçakçılığı Suçları: Türkiye ve İtalya. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* , 83-92.

Yıldırım , A. (2004). *Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri* . Ankara: Ankara Üniversitesi / Yüksek Lisans Tezi.

Yıldırım, A. (2014). Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç Olgusu Arasındaki İlişki: Malatya İli Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16,* 1-7.

Yıldırımoğlu, H. (2005). Uluslararası Emek Göçü: Alamanya'ya Türk Emek Göçü. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi,* 129-153.

Yılmaz Çildam, S. (2019). Siirt Şehrinde Kişilere Karşı İşlenen Suçların Coğrafi Analizi. *Türk Coğrafya Dergisi,* 41-51.

Yılmaz, A. (2005). Türkiye'de İşsiz Nüfus. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 43-56.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri . *Turkish Studies,* 1686-1705.

Yılmaz, A., & Ergün Ege, G. (2005). Şehir Güvenliği, Coğrafya ve CBS(Samsun Örneği). *Ege Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 323-331). İzmir: Ege Üniversitesi.

Yılmaz, A., & Günay Ergün , S. (2006). Türkiye'de Şehir Asayiş Suçları: Dağılış ve Başlıca Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi,* 230-249.

Yılmaz, G. (2006). Kentsel Planlama Suç ve Mekan. *Mimarlık Dergisi 328/ Mart - Nisan* .

Yılmaz, H. (2006). Türkiye'de Mülteci Hukuku ve Uygulaması. *Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri* (s. 294). İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı.

Yorun , S., & Şenkal, A. (2005). Illegal Mobilization of Labaur. The Effect of Illegal Migration and Unautharized Foreign Workers on The Turkish Labaur Market. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 195.

Yüceşahin, M. M., Sirkeci, İ., & Utku, D. (2019). Göç Çatışma Modelinin Katılım, Kalkınma ve Kitle Açıkları Üzerinden Bir Değerlendirmesi. *Journal of Economy Culture and Society*, 157-184.

Yüceşahin, M., Bayar, R., & Özgür, E. M. (2004). Türkiye'de Şehirleşmenin Mekansal Dağılışı ve Değişimi. *Coğrafî Bilimler Dergisi*, 23-39.

Zaim, S. (2006). IV. Oturum Değerlendirmesi: Türkiye'den Göçler. *Uluslararası Göç Sempozyumu Bidiriler* (s. 327-330). İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	0000-0001-7008-0905
Adı Soyadı	Tarık ARSLAN
Doğum Yeri	Tokat
Doğum Tarihi	1987

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Balıkesir Üniversitesi
Fakülte	Fen- Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Fizik

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Coğrafya

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	YDS( ) YÖKDİL( ) TOEFL( )
Orta Seviye	

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Emniyet Genel Müdürlüğü
Görevi/Pozisyonu	
Tecrübe Süresi	

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	luftmensch413042@hotmail.com